

**T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**GÜLŞENİ SARUHANİ DİVANI VE
TAHLİLİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

HAZIRLAYAN

Prof. Dr. Ali YILDIRIM   Özlem KULAT

2010

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

GÜLŞENİ SARUHANİ DİVANI VE TAHLİLİ

YÜKSEK LİSANS

Bu tez / / tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Danışman

Üye

Üye

Prof. Dr. Ali YILDIRIM

Bu tezin kabulü, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ..... / ..... / ..... tarih ve ..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Erdal AÇIKSES

Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek lisans Tezi

GÜLŞENİ SARUHANİ DİVANİ VE TAHLİLİ

Özlem KULAT

Fırat Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

ELAZIĞ – 2010, Sayfa: VIII+307

Bu çalışma 15. yüzyıl şairlerinden Gülşenî-i Saruhanî'nin hayatı, sanatı, divanının transkripsiyonlu metni ve tahlilinden meydana gelmiştir. Gülşenî-i Saruhanî de diğer şairler gibi edebiyatımızın geleneklerine bağlı kalmış; duygu, düşüncelerini bilinen kelime, mecaz ve mazmunlarla ifade etmiştir.

Gülşenî-i Saruhanî Divanı üzerine yaptığımız bu çalışma, şairin kullandığı kelimeler, üslubu ve edebî sanatları kullanışı doğrultusunda, şairi ve şairin yaşadığı dönemi anlamamıza yardımcı olacaktır.

Sonuç olarak, bu tezin amacı Eski Türk Edebiyatının önemli şairlerinden biri olan Gülşenî-i Saruhanî'nin edebi kişiliği ve eserini edebiyat dünyasına tanıtmaktır.

Anahtar Kelimeler: 15. Yüzyıl, Gülşenî-i Saruhanî, Divan, Transkripsiyonlu Metin, Tahlil

SUMMARY

Master Thesis

GÜLŞENİ SARUHANİ DİVANI

-Transcribed Text, the Analysis-

Özlem KULAT

The University Of Fırat

The Institute Of Social Science

The Department Of Language and Literature

ELAZIĞ – 2010, Page: VIII+307

The study consists of the life, art, the transcript and analysis of the collected poems of Gülşenî-i Saruhanî who is one of the 15th century Turkish poets. Gülşenî-i Saruhanî is like other poets, faithful to our literature's traditions. The poet expresses his emotions and thoughts with known words, metaphors and idioms.

This study on Gülşenî-i Saruhanî's collected poems helps us to understand the poet and his time of living. At this point; words, style and literary arts which he uses give us clues.

In conclusion, the aim of this research work is introducing Gülşenî-i Saruhanî's literary characteristic and his collected poems to literature word because of being an important poet of old Turkish literature.

Key Words: 15th century, Gülşenî-i Saruhanî, Collected Poems, the Transcribed Text, the Analysis

İÇİNDEKİLER

ONAY	I
ÖZET.....	II
SUMMARY.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
ÖN SÖZ.....	VI
KISALTMALAR.....	VII
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	VIII
GİRİŞ	1
GÜLŞENİ SARUHANİ’NİN YAŞADIĞI DEVRİN.....	1
GENEL ÖZELLİKLERİ	1
GÜLŞENÎ-i SARUHANÎ.....	4
1. HAYATI.....	4
2. ESERLERİ.....	6
2.1. Farsça Divan.....	6
2.2. Râznâme.....	6
2.3. Türkçe Divan.....	8
3. EDEBÎ KİŞİLİĞİ	9
4. DİVAN’IN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ.....	14
4.1. Nazım Şekilleri.....	14
4.1.1. Gazel	14
4.1.2. Kaside	15
4.1.3. Mesnevi.....	17
4.1.4. Terkib- Bend	18
4.1.5. Terci-Bend.....	18
4.2. Vezin.....	19
4.3. Kafiye ve Redif	20
4.4. Divanda Dikkat Çeken Dil Özellikleri	21
II. BÖLÜM	24

GÜLŞENÎ-İ SARUHANÎ DİVANININ TAHLİLİ	24
1. Din ve Tasavvuf.....	24
2. Şahıslar ve Beldeler.....	31
3. Aşk ve Sevgili.....	34
4. Mevsimler ve Zaman.....	37
5. Tabiat ve Meclis Unsurları.....	38
III. BÖLÜM.....	41
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	41
GÜLŞENÎ-İ SARUHANÎ DİVANI TRANSKRİPSİYONLU METNİ	42
SONUÇ	296
BİBLİYOGRAFYA	297
OSMANLICA METİNDEN ÖRNEKLER	299
ÖZ GEÇMİŞ.....	307

ÖN SÖZ

Kendi döneminde adından söz ettiren, şiirleri beğeni bulan nice şairimiz vardır ki günümüz edebiyat dünyası onları yeterince tanımamaktadır.

Bu çalışmanın amacı bahsedilen şairlerden sadece biri olan 15. yy şairlerinden Gülşenî-i Saruhanîyi -elimden geldiğince- tanıtılmaktır. Çalışmada Gülşenî-i Saruhanî'nin hayatı, eserleri, edebi kişiliğinden bahsettik ve şairin Türkçe Divanı'ndaki şiirlerini günümüz alfabesine aktardık.

Gülşenî-i Saruhanî Divanı'ndaki şiirler verilirken, klasik divan tertibine göre değil; divandaki şiirlerin sırasına uyduk. Üzerinde çalışma yaptığımız Gülşenî-i Saruhanî Divanı'nın 130 varaktan oluşan tek yazma nüshası Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu 06 Mil Yz FB 206/2 arşiv nr. ile kayıtlıdır.

Gülşenî-i Saruhanî Divanı'nda mesneviler, kasideler ve gazeller ağırlıktadır. Divanda ayrıca 3 Terkiû-bend ve 1 Terciû-bend vardır. Şiirlerinde klasik şiirin en çok kullanılan aruz kalıplarını tercih ettiği görülmektedir.

Çalışmamdaki eksikliklerin ve hataların hoşgörüyü karşılanacağına, ortaya konulacak tenkitlerin bundan sonraki çalışmalarım için yol gösterici olacağına inanıyorum.

Bu çalışma döneminde benden yardımlarını esirgemeyen ve her türlü konuda bana rehberlik eden değerli hocam Prof. Dr. Ali YILDIRIM'a teşekkür ediyorum.

Özlem KULAT
Elazığ-2010

KISALTMALAR

Ank.	: Ankara
C	: Cilt
Çev.	: Çeviren
FÜ	:Fırat Üniversitesi
G	: Gazel
H.	: Hicri
Haz.	:Hazırlayan
Hız	: Hazret-i
İst.	: İstanbul
K	: Kaside
M.	: Miladi
M	:Mesnevi
S	: Sayı
s.	: Sayfa
TB	: Terkib-Bend
TC	: Tercî' -Bend
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb.	: Ve benzeri
Yay.	: Yayın

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ¹

ا (ā)	a, ā	ص	ş
ا (ā)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž, đ
ب	b, p	ط	ṭ
پ*	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	ʿ
ت	t	غ	ğ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	h	ك	k, g, (ñ)
خ	h	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	z, d	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
		ء	ʾ

¹ Hayati Develi, Osmanlı Türkçesi Grameri II, ist. 2005, s.208

GİRİŞ

GÜLŞENİ SARUHANI'NİN YAŞADIĞI DEVRİN

GENEL ÖZELLİKLERİ

XV. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğunun kültür ve medeniyet sahasında ilerleme devridir. Fakat yüzyılın başında Anadolu'nun siyasi durumunu alt üst eden Timur'un Ankara savaşı (1402) ve bu savaştan zaferle çıkması sonucunda Anadolu'da siyasi bölünmeler ortaya çıkmıştır. Şehzadelerin taht için çekişmeleri ve bu çekişmelerin Çelebi Mehmet'in tahta geçmesiyle sonuçlanması tekrar bütünleşmeye giden ilk adımı atmış ve gerçekten de Anadolu yavaş yavaş tek bir siyasi gücün çevresinde toplanmaya başlamıştır. Türk dili sadece halkın konuştuğu dil olarak değil aynı zamanda edebi sahada ve devlet dili olarak da varlığını tesirli bir şekilde ortaya koymaya başlamıştı. Bunun delillerini Germiyanoglu II.Yakub'un 814/1411-12'deki vakfiye kitabesi ile Bursa'da Cemalî tarafından 870/1465-66'da yazılan manzum kitabe ve Fatih devrinden kalma resmi devlet yazıları ve fermanlar gibi örneklerde görmekteyiz. XV. yüzyılda şairleri ve ilim adamlarını destekleyen üç saray vardı. Bunlardan Konya'da Karamanoğulları, Candaroğulları ve Edirne ile Bursa'da Osmanlı sarayı çevresinden gelen destekler, sayılabilecek olanların en güçlülerindendi. Daha 828/1424-25'lerde medreselerde verilen derslerin Türkçe olduğunu Devletoğlu Yusuf'un eserinden öğreniyoruz.

Fatih devrine gelmeden yüzyılın ilk yarısında gerek manzum gerekse mensur pek çok eser yazılmıştır. Yıldırım'ın oğlu Emir Süleyman devrinde (1403-1410) Ahmedî ve Ahmed-i Daî gibi şairlerin Emir Süleyman'a kasideler söylediği malumdur. Ahmed-i Daî, sadece divanıyla değil, Çeng-name adlı mesnevisiyle Ebû'l-Leys Semerkandî Tefsiri Tercümesi, Tezkiretü'l Evliya Tercümesi, Miftahü'l-Cenne gibi mensur eserleriyle bu yüzyılın başında önde gelen şairlerdendir.

Şehzade Murat'a hocalığı sırasında Arapça-Farsça Ukudü'l- Cevahir adlı manzum bir lügatini ithaf etmiştir. Dili sadedir, kolay okunur.

Çelebi Mehmet zamanında da yazılan eserler nitelik açısından oldukça orjinaldir. Şeyhî'nin ünlü Har-name mesnevisi, Süleyman Çelebi'nin ünlü Vesiletü'n Necât adlı mevlidi, Hatiboğlu Ferah-name adlı yüz hadis ve yüz hikâyeden oluşan eserini 829/ 1426 yılında tamamlamış ve II. Murat'a sunmuştur. II.Murat adına pek çok mensur ve manzum eser yazılmıştır. Mercimek Ahmet Kabus-name çevirisi, Muinî mahlaslı Muinüd-din bin Mustafa, Mevlana'nın 6 ciltlik Mesnevi'sinden seçme olarak tercüme ettiği Mesnevi-i Muradiyye'sini, Şeyhî Hüsrev ü Şirin mesnevisini sunmuştur. II. Murat'ın bu şekilde sanatla uğraşmasını kendisinin de zaman zaman şiir yazmasına bağlayabileceğimiz gibi onun Şeyhî, Rumî, Şemsî, Hassan, Safî, Ezherî, Nücumî, Ulvî, Zaiî gibi şairleri topladığı ve onları koruduğunu bu arada devrin bilginlerini, musikişinaslarını, nakkaşlarını da ihmal etmediğini görürüz. Bu da onun aslında nasıl bir sanatsever kişiliği olduğunu göstermeğe yeter.

Fatih devrine gelince Fatih Sultan Mehmet'in 857/1453 yılında İstanbul'un fethi daha evvel oluşmaya başlayan saray edebiyatını güçlendirmiş, İstanbul'un imparatorluğun merkezi olmasıyla da sanatkârlar, şairler ve bilginler bu merkez çevresinde toplanmağa başlamışlardır. Fatih, İstanbul'u aldıktan sonra onarım ve yerleştirme işlerine başlamış bunun yanında bilim, kültür ve edebiyatla uğraşanları korumuştur, bilgin kişilere saygısı sonsuz olan Fatih onları huzuruna çağırır, sohbetlerinden büyük bir zevk duyardı. Fatih'in bu ilgisi birçok ilim adamının İstanbul'da toplanmasına sebep olmuştur. Kendisi de şair olan ve Avnî mahlasıyla şiirler yazan Fatih devrinin en önemli şairi divan sahibi Ahmet Paşa'dır.

Yüzyılın ünlü şairlerinden bir devşirme olan Necatî de Fatih devrinde İstanbul'a gelmiş fakat asıl ününü II.Beyazıd devrinde kazanmış ve gazel yazmada kendinden evvel yaşayan ünlü şairlerden ve çağdaşlarından daha çok beğenilmiştir. Tezkireciler bu yüzyılda Şeyhî'yi mesnevîde, Ahmet Paşa'yı kasidede, Necatî'yi de gazelde üstat saymışlardır.

Bu yüzyılın önemli şairlerinden biri de Fatih devri şairlerinden olan Melihî'dir. Hayatı hakkında tezkirelerden, mecmualardan bilgi ediniriz, divanı

olmadığı için şiirleri dağınıktır. Fakat bu yüzyılın renkli şairlerinden olan Melihî'yi bu yüzyılda anmadan geçmek de imkânsızdır.

XV. yüzyılda gazel ve kasideleriyle ün yapmış diğer şairler Atayî, Karamanlı Nizamî, Fatih'in vezirlerinden Adnî mahlasıyla şiirler yazan Mahmut Paşa, Adlî mahlası ile şiirler yazan II. Beyazıd, Cem Sultan, Harimî mahlasını kullanan Şehzade Korkud, Mihrî Hatun, Zeynep Hatun, Sarıca Kemal, Mesihî'dir. Mesnevi yazarlarına geçmeden önce elde mevcut ilk hamse örneğinin bu yüzyılda görüldüğünü kaydedelim. Hamse yazma Yıldırım Beyazıd devrinden itibaren Türk edebiyatına da geçmiştir. Ne zaman yaşadığını tam olarak tespit edemediğimiz Çakerî XV. yüzyılda hamse yazmışsa da, bugün için eserler ortada yoktur. Çağatay edebiyatında ise Ali Şir Nevaî hamse sahibidir.

Yüzyıldaki mensur eserlere gelince, Osmanlıların tarihi olarak kaleme alınan, içinde destanî unsurlar da bulunan ve halkın anlaması için basit bir dille yazılan Tevarih-i Âl-i Osmanlar bu yüzyılda görülür. Bunlara Aşık-paşa-zade ve Oruç Bey tarafından yazılan Tevarih-i Âl-i Osman'ları Neşri'nin Cihan-nüma olarak da tanınan tarihini örnek gösterebiliriz. Bu yüzyılda yine tarih olan fakat süslü bir üslupla yazılan süslü nesrin ilk örneği Sinan Paşa'nın Tazarru-name'sidir.

XV. yüzyıldaki türlere göz atacak olursak, daha ziyade mesnevi tarzında olup, ilk kez Mesihî tarafından kaleme alınan şehrengiz, yine mesnevi tarzı kullanılarak yazılan mevlit, manzum ve mensur tasavvufî eserler, manzum ve mensur tarihler, kırk hadisler, manzum ve mensur lügatler, mizahi risaleler, kıyafet-name gibi oldukça zengin edebiyat türleriyle karşılaşırız.²

Bunlardan başka dönemin ilk kadın şairi olarak bilinen Zeynep Hatun, Fatih Sultan Mehmet adına bir divan tertip etmiş, fakat bu eser henüz bulunamamıştır.

Asrın bir diğer kadın şairi de Mihrî Hatun'dur. Mihrî, şiirlerinde klasik terbiyenin ve divan kültürünün inceliklerine uyarak bu şiirleri üstatların yolunda onların mazmunlarını, söz ve mana sanatlarıyla söylemiştir. Divan sahibidir.

Dönemin hükümdar şairleri ise, Avnî mahlasıyla Fatih Sultan Mehmet, Adlî mahlasıyla II. Beyazıd ve Cem Sultan'dır.

---

² Büyük Türk Klasikleri CII, Ötüken Yay. İstanbul 2004, s.106-109

I. BÖLÜM

GÜLŞENÎ-İ SARUHANÎ

1. HAYATI

Fatih devrinin ârif şairlerinden tevekkül ve kanaat sahibi bir zattır. XV.yüzyıl şairlerinden olan Gülşenî-i Saruhanî'nin hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Bazı kaynaklarda Saruhanlı olduğu söylenmekte, fakat bu bilgi şairin Farsça Divanından edinilen bilgilerle uyuşmamaktadır. Bir araştırmada Gülşenî'nin aslen Şirvanlı olduğu "Şirvanî" nisbesinin istinsah hatası neticesinde "Saruhanî"ye dönüştüğü ileri sürülmektedir.³

Kendilerine methiye yazdığı şairlerden birinin Şirvanlı (Kaşifi), ikisinin Tebrizli (Mahmud-ı Miskî ve Cedvelî), birinin Tuslu(Tusî), birinin Heratlı (Nücûmî), birinde Semerkantlı (Riyazî) olması, ayrıca Şirvan ve Ebhaz gibi bölgelerde yaşayan şahsiyetlere methiyeler yazması onun Şirvanlı olduğu ihtimalini güçlendirmektedir.

Gülşenî büyük bir ihtimalle çocukluk ve gençlik yıllarını Şirvan'da geçirdikten sonra Şehzade Mehmet'in âlim ve şairlere itibar gösterdiğini duyup Manisa'ya (Saruhan) gitmiş ve ona intisap etmiştir.

Saruhanî nisbesini de bu şehirde üne kavuşmasından dolayı almış olmalıdır. H.888' de (M.1483) vefat eden II.Beyazıd'ın oğlu Şehzade Abdullah için kaside yazmasına bakılarak onun bu tarihten sonra öldüğü söylenebilir.

Bazı kaynaklarda Gülşenî'nin Halvetiyye tarikatının ikinci piri Yahya-yı Şirvani'ye (ö.H.868/M.1463-64) intisap etmek için Saruhan'dan Şirvan'a gittiği ileri sürülmektedir. Tarih bakımından mümkün görünmekle birlikte divanın Farsça olması, Razname adlı Türkçe eserinde çok sayıda Farsça kelime kullanması, ayrıca sufi olarak tanınmaması bu ihtimali oldukça zayıflatmaktadır.⁴

Bazı kaynaklar Gülşenî-i Saruhanî ile Gülşenîyye tarikatının piri Gülşenî'yi (ö.940/1534) birbirine karıştırmışlardır.

Latifi Tezkiresinde, "Sulţan Mehmed Hân devrinde gelmiş  ar ık-i s fiyyede teslim   tevekk l  ar ıkın tutup c mle-i um rın H k ka talik   tefv z

³ T rk D nyası Edebiyat Tarihi C V, AKM Yay. Ankara, 2002,s.59

⁴ İslam Ansiklopedisi C XIV, TDV Yay. İstanbul 1996, s.256

kılmış vedâyiden vârid ü vâkı olan hayr u şerri Cenab-ı Hakdan bilmiş idi. Yedi bâb üzre manzum maqâlâtı ve tasavvufa müteallık kelimâtı ve nush u pendî münşir ebyâtı vardır.” diye şairden bahseder.

Nesr: Ve bu matla’-ı zü’l-ı kafiyeteyn dahı anuñ eş’ârındandır.

Matla’ :

Olalı ey mâh ğamzeñ tûrine Behrâm râm
Râst-ı ‘uşşâka kemân-ı ebrûñ ider in‘âm âm⁵

Bursalı Mehmet Tahir, Osmanlı Müellifleri adlı eserinde Gülşenî-i Saruhanî’nin mesnevisinden birkaç beyit örnek vermiştir:

Gel vücûduñ mülkü elden çıkmadan
Dür-ı eyyâm ol hisârı yıkmadan

Hübb-i dünyâyı zamîründen gider
Tâ ki cân mülkünden alasın haber

Şûret ü mânâ ikisi yâr iken
İki âlemde elünde var iken

Nür ü zulmetden yoğurmuşlar seni
Cânıñı nür aña vü zulmet teni

Ten muradı yemek içmek mülk ü mâl
Cân temennâsı cemâl-i zü’l-ı celâl

Lâ-cerem ednâ yeri ednâ sever
Yani ten dünyâ vü cân Mevlâ sever

‘ Âriyet tutturmuş on günlük tenüñ
Besle cânı âriyet neñdür senüñ

⁵ Latîfî, Tezkiretü’ş-Şu’arâ ve Tabsîratü’n-Nüzemâ(Haz. Rıdvan Canım, AKM Başkanlığı, Ankara 2000) s.466

‘Älemüñ maḳsüdu sensin cânı sen
Ḥayf ola kim olasın şâkird-i ten

Mecmau’l-baḥreyn özündür aç gözün
Câm-1 Cemsün hiçe satma kend’özün

Nesr: Ve bu matla’-1 zü’l- kafiyyeteyn dahı anuñ eş’ârındandır.

Matla’ :

Olalı ey mâh ğamzeñ tûrine Behrâm râm
Râst-1 ‘uşşâḳa kemân-ebürñ ider in‘âm âm⁶

Gülşenî-i Saruhanî, Fatih Sultan Mehmet zamanında yaşamış ve eserini ona ithaf etmiştir, ayrıca şair ehl-i takva olarak da bilinir.

2. ESERLERİ

2.1. Farsça Divan

Methiye, hezeliyyat, gazel ve rubailerden meydana gelen bu Farsça eserdeki kasideler, biri hariç Fatih Sultan Mehmet ile II.Beyazıd için yazılmıştır. Eserin Beyazıd Devlet Kütüphanesi’ndeki tek nüshası üzerinde (nr.5280) Ebrahim Farzan doktora çalışması yapmıştır.

2.2. Râznâme

(H.864) M.1460 ‘da tamamlanıp Fatih Sultan Mehmet’e ithaf edilen bu Türkçe eser aruzun “ fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün” kalıbıyla mesnevi tarzında nazmedilmiştir. Pendnâme adıyla da anılan çeşitli makale ve hikayelerden meydana gelen eserde şair ahlakî ve tasavvufî konulara yer vermekte ve öğütlerde bulunmaktadır.

Bazı kaynaklar tasavvufi etvâr-1 seb’a konusunun işlenmesinden hareketle eserin yedi bölümden meydana geldiğini zannederek ona Heft Bâb adını

⁶ Latifi, Tezkiretü’ş-Şu’arâ ve Tabsiratü’n-Nüzemâ(Haz. Rıdvan Canım, AKM Başkanlığı, Ankara 2000) s.466

vermişlerse de eser yedi bölüm değildir. Klasik mesnevilerde olduğu gibi tevhid, münacat, na't ve methiye ile başlayan Razname' de Attar'ın Mantıku't- Tayr ve Pendname' sinin tesirleri görülür.

Eserde ayrıca Sa' di'nin Bostan adlı eserinden birkaç hikâyenin manzum tercümesi de bulunmaktadır. Ayrıca bu eser Sa' di'nin Bostan'ında olduğu gibi duruma uygun hikâyelerle desteklenmiş ve muhtelif ahlakî konular üzerinde bir dizi makaleden oluşmaktadır. Aşağıdaki şiir tevazunun fazileti üzerine yazılmış bir örnektir. Bu şiirde Ortaçağ düşüncesine göre incinin doğuşu tasvir edilmektedir ve muhtemelen Sadi'nin bir ders vermek için kullandığı Bostan'ın birinci hikâyesinin biraz daha ihtimamla işlenmiş şeklidir:

Vaqt-i nîsân kıatre-i şehâb
İner iken gördi bahri bî-hicâb

Tül ü arzına nazar oldu revân
Gördi kim yok hadd ü pâyan ü girân

Kendisine bakdı bî-kadr ü maḥal
Aslidür bir kıatre âb-1 pür-ḥalel

Çün kim itdi acz-i nefsine qarîn
Şöyle irdi emri Rabbü'l-âlemin

Ḳa' r-1 deryâdan şadef çıkdı revân
Ol maḥalsiz kıatreye açdı dehân

Düşdi kıatre yumdı agzını şadef
Gitdi Ḳa' r-1 bahre iy ḥayrü'l- ḥâlef

Oldı aḡl-1 gevher ü dürr-i yetim
Hârlıkdan buldı izzetler zîm

Kaatre iken oldu dürr-i şāhvār
Zinet tāc-ı şehān-ı rūzgār⁷

Kaynaklarda Gülşenî-i Saruhanî ile İbrahim Gülşenî birbirlerine karıştırılmıştır. Bundan dolayı bahsedilen bu beyitlerinde İbrahim Gülşenîye ait olma ihtimali de vardır.

Râznâme'nin Millet Kütüphanesi'nde mevcut iki nüshasının (manzum nr.932, Ali Emiri nr.859) tenkitli metni Ebrahim Farzan tarafından hazırlanmıştır. Eserin Yapı Kredi Bankası yazmaları arasında bir nüshası daha tesbit edilmiştir. (nr.15823) Tahsin Yazıcı, Razine' nin Bursa Eski Yazma ve Basma Eserler Kütüphanesi'nde İsmail Hikmet Ertaylan tarafından istinsah edilmiş bir nüshasının olduğunu bildirmekteyse de (Fatih ve İstanbul, II/ 7-12 S.87) yapılan araştırmada bu nüsha bulunamamıştır. (Farzan, s.78) Bazı kaynaklarda eser yanlışlıkla İbrahim Gülşenî'ye atfedilmiştir.⁸

Bursalı Mehmet Tahir, Gülşenî'nin manzum bir mevlit yazdığını söylerse de bugüne kadar böyle bir esere rastlanmamıştır.⁹

2.3. Türkçe Divan

Ankara Milli Kütüphane Yazma Eserler arasında Gülşenî-i Saruhanî'ye ait olduğu belirtilen bir Türkçe Divan kaydı vardır.(arşiv nr.06 mil yz FB 206/2)¹⁰

Divanın künye bilgileri “ Söz başları kırmızı mürekkeplidir, siyah meşin bir cilt içerisinde, sonu noksandır, divanda 39 kaside, 176 gazel ve 1 terci-i bend ” şeklindedir.

Gülşenî' nin Türkçe Divan'ından kaynaklarda bahsedilmez. Bu eser Ankara Milli Kütüphane Yazmalar Kataloğu (Türkçe Divanlar VI) da 06 Mil Yz FB 206/2 nr. ile kayıtlıdır.

⁷ E.J.Wilkinson Gibb, A History of Ottoman Poetry(Osmanlı Şiir Tarihi CI) Tercüme, Ali Çavuşoğlu, Akçağ Yay.Ankara 1999 ,s.85

⁸ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi CIII,Dergah Yay. İstanbul 2002, s.399

⁹ Bursalı Mehmet Tahir, Osmanlı Müellifleri CII,Bizim Büro Yay. İstanbul 1972, s.388

¹⁰ Ankara Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu

Türkçe Divan'ın giriş cümlesi:

Ol pâdişâha yaraşur eyvân-ı kibriyâ

Kim hâke yüz sürerler eşiğinde enbiyâ (K:1/1)

Beyti ile başlamaktadır. Harekeli nesih kırması hatla 165x120- 120x87 mm ölçüsünde 11 satırlı 24b-127b+III yapraklarında âbâdî kağıta yazılmıştır. Söz başları kırmızı mürekkeplidir, siyah meşin bir cilt içerisinde.

Şermsâr olup gider yüz vech ile ol rüydan

Niçe kim faşl-ı bahâr ile gül-i ğod-rû gelür (G:181/5)

Beytinde kalmakta olup sonu noksandır. Kayıtlarda 39 kaside, 176 gazel, 1 terci'-bend vardır, diye yazmaktadır fakat mevcut divanın giriş kısmında 2 beyit, 435 beyitlik bir mesnevi ve 48 beyitlik Hikayet başlıklı bir mesnevi daha vardır. Ayrıca 25 kaside, 181 gazel, 3 terki-i bend, 1 terci'-bend vardır.

3. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Gülşenî-i Saruhanî'nin sanatkârlığı ve edebiyatımızdaki yeri hakkında kaynaklarda yeterli bilgi bulunmamaktadır. Bundan dolayı elde bulunan bilgilerden ve mevcut Türkçe Divan'ından yola çıkarak şair hakkında kısaca bilgi verebiliriz.

Gülşenî, Divanının başında bu eserini niçin yazdığını söyler, Sebeb-i Telif-i Kitap başlığı altında 18 beyit de devam eder.

Şol zebân kim ğazâl-ı çarğ-ı cihân

Mürğzâr-ı felekden itdi revân (M:1/26)

Ol feraĥdan bu nâmeye bünyâd

Eyledüm sa' d nâme virdüm âd (M:1/41)

Kaynaklarda şair için Fatih devrinin ehl-i takva şairi diye bahsedilir, şairin Türkçe Divanı bu ifadeyi doğrular niteliktedir. Özellikle divanın giriş kısmında yer alan mesneviler tamamen dini içeriklidir. Ayetler, hadis-i kutsiler ile ifadelerini temellendirmiş ve bunlar etrafında mesnevilerini şekillendirmiştir.

Ḳāle (Muhammed ‘aleyhi’s-selām) küntü nebiyyen ve ademü beyne māi veṭṭini¹¹

Bü'l- beşer āb u gildeyidi nihān
Ki Nebī olmışıdi evvel şāhān (M:1/6)

Ḳal'allahu te‘āla hele ayete āle'l insāni ḥeyyinun mine'd-dehri lem yekun şeyā¹²

Şol zamān kim vücūda setr-i ‘adem
Perde olmuşıdi yoğıdı ‘ālem

İnzivā-yı ‘ademde her mevcūd
Güşe-giridi bulmamışdı vücūd (M:1/45)

Ḳale nebi ‘aleyh'is-selām elā uḥbirukum bi eḥabbikum ilallahi ḳalu belā ya resulullahi ḳalu eḥebbukum ila'nnasi¹³

Ḥaḳ ḳatında çü sevgülü ola ḳul
Sevdürür anı ḥalḳa didi resūl

Sever u sevdürür maḥabbet-i Ḥaḳ
Bu ḥaberdür muḥaḳḳaḳ u muṭlaḳ (M:1/90)

¹¹ “Adem su ve çamur arasında iken ben peygamberdim”

¹² Meryem Suresi 19/9. “Kale keزالik, kale rabbuke huve aleyye heyyinuv ve kad halaktuke min kablu ve lem teku şeyā.” (Vahiy meleği) dedi ki: Evet, öyle. (Ancak) Rabbin diyor ki: “Bu, bana göre kolaydır. Nitekim daha önce, hiçbir şey değil iken seni de yarattım.)

¹³ “Peygamber, size Allah’a en sevgili gelen kimseyi haber vereyim mi dedi; evet ey Allah’ın resulü dediler. İnsanlara en sevgili olan Allah’ın da en sevdiği kimsedir, buyurdu.”

Divan şairleri her fırsatta kendi sanat güclerini ve şairlik yeteneklerini övmüşlerdir, bu yeteneklerini şiirlerinde hissettirmiş ya da doğrudan ifade etmişlerdir. Gülşenî de bu geleneğe uymuş ve birkaç beyitte olsa kendini över.

Sā'at-i hoş huceste vü hurrem
Hamdülillah hoş hümāyūn dilem (M:1/39)

Sühan-hāş hikmet-i hükemā
Kim ola kalbe kuvvet ü rüha ğidā (M: 1/43)

Divan şairlerinin en çok şikayet ettikleri kavramlardan biri de bahtlarına yöneliktir. Gülşenî'de bu şikayet diğer şairlere nispeten daha azdır, fakat şair bu sıkıntısında ne kaderi, ne Yaratıcıyı eleştirmemiştir.

Böyle bir tutum hem Divan şiirinin yapısıyla hem de toplumun inançlarıyla bağdaşmaz. Diğer şairlerde görüldüğü gibi Gülşenî de, talihden/bahtdan şikayetçi olmaktadır.

Hezār miḥnet ü ḥasret hezār derd ü dirîĝ
Hezār nāle vü āh ü hezār sūz u güzār (K:28/5)

Şikāyet itmege bu derd ü ḥasret ü ğamdan
Dirîĝ ü āh ki yoĝ cihānda maḥrem-i rāz (K:28/6)

Bahtından ve devirden yakınan şair, dünyayı ve bu devri fani olarak görür ve bu fani ömrü boşa geçirmememizi söyler:

Veh aña kim murād-ı nefse uya
Haĝ te'ālā buyurduĝunu ğoya (M: 1/167)

Ömr kulluĝunda şarf olmayanuñ yevmü'l- hisāb
Nāmesi olur siyāh tātati olur günāh (TB:1/V/2)

Her şairde olduğu gibi Gülşenî de Tanrının cömertliğine ve bağışlayıcılığına inanır, onun rahmetine sığınır, Yaratıcının kulunu sevdiğini ve her an yardımının geleceğini ümit ederek sıkıntıların geçeceğini düşünür.

Her ki bir kaçre nüş ider andan
Sever ol kulı dilden ü cāndan (M:1/99)

Keşf ider aña her mu‘ammāyı
Gösterür isimden müsemmāyı (M: 1/71)

Gülşenî, teselliyi kaderine boyun eğmekte ve Allah aşkında bulmuştur, Allah'ın rahmetine sığınıp, günahlarının affolunmasını dilemiştir.

Ḥavf itme Gülşenî ne kadar olsa seyyi'ât
Çün Muştafa şefî' durur 'afv ider Ḥudā (K:1/18)

Divan şiiri aşk üzerine kurulmuştur; bütün şairler aşktan, sevgiliden bahsetmiştir. Aşk ki alemlerin yaratılış sebebidir. Bu gelenekte yetişen şair aşkı şiirlerine temel almış ve bu minvalde duygularını ifade etmiştir.

Gülşenî bir gazelinde aşkın tanımını yapmış, aşkı bütün yönleriyle ele almıştır.

Çün oldı milk-i dilde nevbet-i sultān-ı 'aşk
'Aql u cān olsa 'aceb mi bende-i fermān-ı 'aşk

Kār u bār her dü 'ālemden müberrā dil gerek
Kim ola çābü-k-süvār-ı 'arz-ı meydān-ı 'aşk

Ger getirse çerhe tāñ mı zühreş vaqt-i semā'
Heft çerh hāy hūy-ı na're-i mestān-ı 'aşk

Gülşenî bigi olur genc-i ma'ânî māliki
Hâne-i 'aql u dil ü cânı iden vîrân-ı 'aşk (K:8/4)

Divan şiirinin en önemli kişilerinden biri sevgilidir, sevgili Divan şiirinde ince, ayrıntılı ve sanatkârane bir şekilde tasvir edilir. Sevgili için çizilen ortak bir portre vardır. Buna göre sevgili; vefasız, cefakâr ve âşığa zulüm edendir. Cevr ve sitem onun işidir. Âşık kul, sevgili ise sultandır. Sevgili cana kast eder, acı ve ıstırap verir. Taş yüreklidir, sözünde durmaz, sevgili âşığa sebepsiz yere eziyet eder.

'Âşık olana şem'î bigi sūz-ı cân gerek
Seyl-âb-ı eşk-i çehrede her dem revân gerek (G:85/1)

Muķîmdür şeb-i hicründe Gülşenî ey mäh
Tulū' ide deyü âfitâb-ı rüz u vîşâl (G:92/7)

Firâķ-ı hastesine yoķ ümîd-i şıhhatden
Demez tabîb ecel derdine devâ bilürem (G:37/4)

Sensüz dilimüzden kim ola cân bedenümde
Çün cân u gönül şıhhat sensin benümde (G:41/1)

Ķadd-i dil cüyına mânend olmaz serv-i çemen
Gül eger' arız ola lāle ruķ u gonce dehen (G:136/1)

4. DİVAN'IN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

4.1. Nazım Şekilleri

Gazel	181
Kaside	25
Terkib-Bend	3
Mesnevi	2
Terci' -Bend	1
Toplam	212

4.1.1. Gazel

Gazel, divan şiiri nazım biçimlerindenidir. Beyitlerle kurulan, sevgiden, sevgiliden, aşktan bahseden bir türdür. Divan edebiyatının en çok kullanılan nazım biçimidir. Gazeller Türk edebiyatında 4-15 beyit arasında değişir.¹⁴

Gülşenî Saruhanî' de en çok gazel türünde yazmıştır. Divanda 181 gazel vardır. Şair Arap alfabesinde bütün harflerle gazel yazmıştır, fakat en çok “ ra”, “dal”, “nun” harfleriyle yazmıştır.

Divanda yer alan gazellerin beyit sayıları en çok kullanılanlardan en aza doğru sıralanışı şöyledir;

Beyit sayısı	Gazel sayısı
7	110
6	26
8	15
5	13
9	7
10	4
11	2
12	1

¹⁴ Haluk İpekten, Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, Dergah Yay. 2004 s.17

Gülşenî, gazellerinde okuyucuyu yormayan, akıcı, anlaşılır bir dil kullanmıştır. Divan edebiyatına ilgi duyan herkesin rahatlıkla okuyup, anlayabileceği üslupla kaleme almıştır. Klasik şiirin kalıplaşmış benzetme ve mazmunlarını kullanmıştır. Arapça ve Farsça kelimeler kullanmasına rağmen dili ağır değildir.

4.1.2. Kaside

Kasideler genellikle birini övmek ve karşılığında bir yardım almak amacıyla yazılır, özellikle din ve devlet büyüklerini övmek maksadıyla yazılan divan edebiyatı şiiridir.

Der Tevhid-i Bari Teali başlıklı ilk kaside:

Ol pâdişāha yaraşur eyvān-1 kibriyā
Kim hūake yüz sürerler işiginde enbiyā (K:1/1)

Bu beyitle başlar ve 19 beyitte devam eder. Divanda 25 kaside vardır, 12 beyitlik bir naat;

Ey burāq-1 berk seyrüñ cilvegāh-1 lā-mekān
Hāşa kim ola har-1 ‘İsi anuñla hem-‘ inān

Gerd-i rāhuñ tütüyā-y1 nergis-i havrā-y1 huld
Hāk-i pāyuñ āb-1 rüy-1 gülşenī-i bāğ-1 cinān

Āfitāb-1 ‘ālem-efrüz iken ey şāh-1 dü kevn
Bu ne sırdur kim seḥāb olmış tapuña sāyebān (K:3/3)

Dokuz beyitlik Kur’an’a methiye:

Vird-i cān it ki dile zevk ü şafādur Ḳur’ān
‘İllet-i zillet ü ‘işyāna devādur Ḳur’ān

Oķı ihlāsile kim keşf ola   ilm-i led n
Maraz-ı cehl-i marizine şifadur  ur  an (K:4/2)

On bir beyitlik Ramazan methiyesi:

Behişte reh-ber   didāre reh-n mā durur
Hidāyet ehline olur delālet-i ramazān (K:5/9)

Dokuz beyitlik aşka methiye:

 n oldu milk-i dilde nevbet-i sultan-ı ařķ
  Aķl u cān olsa   aceb mi bende-i fermān-ı ařķ (K:8/1)

Yedi beyitlik dervīřler hakkında bir kaside:

G lşenı derd-i maķabbet  aresin bilmez  abib
Derdini   arz it ki anuğ dermānıdur dervīřler (K:10/7)

G lşenı, yaşadığı d nemin padişahı Fatih Sultan Mehmet'e ve d nemin sadrazamı Mahmut Paşa'ya  vg  dolu kasideler yazmıştır.

Der medh-i Mehmed Gazi başlıklı kasidede:

Ol āfitāb dair ki emrinded r cihān
Gerden-nihāda gāv-i zemīn şir-i āsumān (K:13/1)

Sa  adet āna ki r zi ķılur řafā-yı h z r
Sarāy-ı sīnesi şadrı olur maķām-ı s r r (K:11/1)

Yā Rab ne h ş zamān u ne h ş r zgārdur
Kim devr devr-i pādiřah-ı kāmķārdur (K:14/1)

Dört kaside de şair, Mahmud Paşadan övgü dolu sözlerle bahsetmiştir:

Zihî maḳâm-ı mübârek zihî laṭif binâ
K' olur gören kişinüñ ḥâşılı sürür u şafâ (K:18/1)

Gülşenî, der sıfat-ı bahar, der sıfat-ı ser-ma guyed ve der şikayet zamane guyed başlıklı kasideler de yazmıştır. Son olarak da Arap alfabesindeki harflerin sırasına uygun olarak, ahenkli bir biçimde bir kaside yazmıştır.

Elif ol ḳâmet-i dil-cüy bigi ehl-i cinân
Görmedi ravza-i Firdevsde bir serv-i revân

Bi benüm bigi saçı çin-i hevâdâr olan
Nefes urduḳca olur bād-ı şabâ müşg-feşân

Ti temâşâ-yı cemâline ki cân gülşenîdür
Arzümend olalı nâle ider bülbül-i cân

Si serâdan iledür nâle şüreyyaya deḡin
Ol mehüñ gün yüzi şevḳile dil itdükçe fiḡân (K:25/4)

4.1.3. Mesnevi

Mesnevi, kendi arasında kafiyeli beyitlerden oluşmuş bir nazım şeklidir. Beyit sayısı bakımından hiçbir kısıtlayıcı kurala bağlı değildir. Beyit konusunda sınır olmadığı için şairler istedikleri konuyla ilgili yazma imkânı bulmuşlardır.

Divan, Nebi Aleyhis- selam başlıklı bir mesneviyle başlar;

Eşref-i âdemî Muḥammeddür
Zübde-i kā'inât Aḥmeddür (M:1/1)

Ayet, hadislerle ilgili yazılmış mesnevilerle 435 beyit boyunca devam eder. Hikayet başlıklı ikinci mesnevi ise 48 beyitte devam eder.

Edeb ehli'dür ol kerem kânı

Edeb olmışidi cism ol cānı (M:2/2)

4.1.4. Terkiḅ- Bend

Aynı vezinde 8-20 mısralık bendlerin birleşmesiyle yapılan nazım şeklidir.(aa/ xa/ xa....vv) şeklinde kafiyeleşir.

Divan'da 3 terkiḅ-bend vardır. Bunlardan ikisi Sultan Mehmet Gaziye, biri Mahmut Paşaya yazılmıştır.

Olalı ey mäh tîr-i ğamzeñ behrām-ı rām

Rāst-ı 'uṣṣāka kemān ebruñ ider in' ām 'ām

Ağzın irgürmedi remzine her ḥod-rāy rāy

Nitekim mey-gün lebünden bulmadı ḥodgām kām

Vaṣf-ı ḥüsn-i ṭal' atından eylesem bünyād yād

Añmaya hergiz şanmadan 'ābid-i aṣnām nām

Ger nesīm-i bāğ olsa firdevs bî-pā bād bād

Çün ser-i kūyına yārüñ ḳodı bî-hengām gām

Vaḳtidür devr eyle sāki ḳubbe-i devvār vār

Kim müdām itmez müyesser devr-i nā-fercām cām (TB:3/I/5)

4.1.5. Terci'-Bend

Her bendi 8 ile 20 mısra (4-10 beyit) arasında yazılan nazım şeklidir. Terkiḅ-bend ile aynı yapıya sahiptir fakat aralarındaki tek fark bendlerin sonundaki vasıta beyitlerinin tekrarlanmasıdır. Divan'da 1 tane terci'-bend vardır.

Şabā getürdi haber k'irdi nev-bahārına
 Açıldı ğonce-i gül geldi lālezārına
 ʿArūs-ı lāle vü gül cilve itdi bād-ı bahār
 Kef-i şehābile güher kıllur nişārına
 Şabā dem urdı meger çin-i zülf-i sünbül den
 Pür oldı ceyb-i semen nāfe-i tatārına
 ʿAceb mi serv çemen raqş urursa şādiden
 Ki düzdi sāz-ı tarab ʿandelib ü sāzına
 Güşād-ı hātırı için ğonce-i gülün görür kim
 Ne şūhluqlar ider bāğda hezārına
 Eger humārına yazarsa vaqtidür nergis
 Ki lāle aldı ele cām-ı hoşgüvār
 Zamān-ı ʿayş u tarab oldı sākīyā der-yāb
 Dem-i bahār durur gül devr-i cām-ı bāde-i āb (TC:1/1/7)

4.2. Vezin

Gülşenî-i Saruhanî Divanını incelediğimizde onun aruz veznini başarıyla uyguladığını görüyoruz. Bazı şiirlerinde imale ve zihaf lar yaparak vezne uydurmaya çalışmış fakat onun dışında vezne hakim olmuştur.

Genellikle aruzun sık kullanılan kalıplarını tercih etmiştir. En çok remel ve muzari kalıplarını kullanmıştır. Divanda kullanılan kalıplar şöyledir:

Mef ^ʿ ülü Fā ^ʿ ilätü Mefā ^ʿ ilü Fā ^ʿ ilün	= 41
Mefā ^ʿ ilün Fe ^ʿ ilätün Mefā ^ʿ ilün Fe ^ʿ ilätün	=38
Fā ^ʿ ilätün Fā ^ʿ ilätün Fā ^ʿ ilätün Fā ^ʿ ilün	=38
Fe ^ʿ ilätün Fe ^ʿ ilätün Fe ^ʿ ilätün Fe ^ʿ ilätün	=23
Mef ^ʿ ülü Mefā ^ʿ ilü Mefā ^ʿ ilü Fe ^ʿ ülün	=19
Mefā ^ʿ ilün Mefā ^ʿ ilün Mefā ^ʿ ilün Mefā ^ʿ ilün	=8
Mefā ^ʿ ilün Mefā ^ʿ ilün Fe ^ʿ ülün	= 4
Mef ^ʿ ülü Fā ^ʿ ilätün Mef ^ʿ ülü Fā ^ʿ ilätün	= 3
Mefā ^ʿ ilün Mefā ^ʿ ilün Fe ^ʿ ülün	= 3
Fā ^ʿ ilätün Fā ^ʿ ilätün Fā ^ʿ ilün	= 2
Fe ^ʿ ilätün Mefā ^ʿ ilün Fe ^ʿ ilün	= 1

4.3. Kafiye ve Redif

Şiirlerde bir musiki unsuru gibi kullanılan kafiye ve redif, Gülşenî'nin şiirlerinde de ahengi sağlayan önemli unsurlardır. Divanda daha çok tam ve zengin kafiye kullanılmıştır.

Çün leb ü dendānınuñ dil-i vaşfını tekrar ider
Luţf-ı lafzına gözüm la' l ü güher işār ider (G: 1/1)

Ayīne-i cemāline itdükce dil nigāh
Gelmez gözine zerrece envār-ı mihr ü māh (G:21/1)

Andan berü kim mihr-i ruḥ gitdi nazardan
Kaţ' eyledi çeşmüm nazār-ı şems ü kamerden (G:23/1)

Kafiye sisteminde de yenilikler yapmaya çalışmış, farklı bir kafiye sistemi kullanıp şiirdeki ahenk unsuruna dikkat çekmiştir.

Zātına cān-āferinden her zamān ābād bād
Kim dem-i lūtfından eyler 'ālemi ābād bād

Āteş-i hışmı önünde düşmeni mezmüm müm
Şöyle kim şemşir bürrānınadur pülād lād

Fikr itdükçe kemālâtın olur medhüş hüş
Gerçi dādār-ı cihān bisyār-ı isti' dād dād

Gülşeniveş bendedür kapuña ey birüz rüz
Māder-i fıtratdan ola ki āsüde vü āvāz vāz

Niçe k'ola muṭribüñ elḥānına demsāz sāz
Niçe kim çengüñ mizācında ola feryād yād (TB:3/IV/5)

4.4. Divanda Dikkat Çeken Dil Özellikleri

15. yüzyılın dil özellikleri yönünden şairin şiirlerini değerlendirecek olursak, dönemin metinlerinde görülen hemen bütün özellikler şiirlerinde mevcuttur. Bu dönemde eski Türk yazı dili geleneğinin bazı özellikleri devam ederken diğer yandan da Arap, Fars yazı dili geleneğinin de bazı etkileri görülür. Metinlerin büyük çoğunluğunda Kur'an imlâsının etkisiyle yaygın olarak hareke kullanılmıştır. Yani ünlüler genellikle hareke ile gösterilmiş ancak bazen de imlâ harfleri dediğimiz ء (elif), و (vav), ع (ye) harfleriyle gösterilmiştir. Fakat bu bir kural değildir, her müstensih kendine göre bir yol seçerek yazdığından bazen bir kelimenin aynı sayfada bile değişik yazıldığı görülür.

كوهر كاینات ادمدر
افضل ممکنات ادمدر

Yine bu dönemin dikkat çeken özelliklerinden biri de, yükleme-belirtme (accusative) ekinin bazı durumlarda görülmemesidir.

Çarḥ-i mişlūñ görmekiçün açdı didi ‘aql
Olmasa sevdāsı itmezdi felek fikr-imuḥāl (TB:1/VI/2)

Şairin dikkat çeken dil özelliklerinden biri de , “ki ola, ki idemez, ki ola v.b.” kelimelerin yazımındadır. Şair bu kelimeleri vezne uydurmak için aşağıdaki biçimde yazmıştır.

Gülşenī vaşf-ı kemālūñ neçe itsün k’idemez
Dāniş-iḥuffāş-ı ḥūrşīd-i dırahşān-ı beyān (K:3/12)

Her naqşı k’ura āb-ı ‘izārına ‘aḳd-i zūlf
‘Aḳl āferin ider ki zehī naqş bend-i āb (K:16/7)

Şāh vüzerāt Āşaf-1 şāni k'oldı anuñ
Envār-1 şem' -i rāyına pervāne āfitāb (K:16/11)

İkinci şahıs eki olan “nazal N” normal “nun” harfi ile gösterilmiştir.

Bu gafletile ki sen mürdesin dilā dem-i haşr
‘ Aceb saña te’şir iderse nefhā-1 şūr (K:11/11)

Yaşadığı dönemin dil özelliklerinin büyük çoğunluğunu şairin şiirlerinde görmek mümkündür. Şiirlerinde çok sayıda imâle ve zihâf yaptığı da görülür.

İmâle (uzatma), vezne uydurmak için kısa heceyi lüzumundan fazla uzun okumaya imâle denir.¹⁵

Ni' met ü nāz-1 na' im oldı tufeyli bunlaruñ
Çün haqāyık hānınuñ mihmānidur dervişler (K:10/2)

Yine sa' âdetile irdi rahmet-i ramazān
Dürüş ki cānuña keşf ola hikmet-i ramazān (K:5/1)

Sa' âdet aña ki ruzi kıllur şafā-yı huzūr
Sarāy-1 sīnesi şadrı olur maqām-1 sürür (K:11/1)

Zihâf (kısaltma), ibarede uzun okunması lazım gelen bir sesli harfin vezin zaruretiyle kısa okunmasına denir.

Oldılar bākī cihān-1 ma' nevīden ' aşkile
Gerçi şūret ' âleminden fānidür dervişler (K:10/6)

Derūnuñ āyinesi jengini iderseñ pāk
Her āyine nazār-1 luţfa olasıñ manzūr (K:11/13)

¹⁵ Ferit Devellioğlu, Osmanlıca- Türkçe Lügat, Ankara 2004

Bir fikri karşıtıyla anlatmak elbette daha etkili olur, Gülşenî şiirlerinde çok fazla tezat sanatını kullanmıştır. Bu sanatla sözün, fikrin etkisini artırmaya çalışmıştır. Ayrıca anlam zenginliği ve ahenk sağlamıştır.

Meye niçün deyem ol hūr otağında arām
Bāde ger ravza-1 firdevsde olursa elāl (K:15/4)

Nūr-1 şubḥ irdi gitdi zulmet-i şām
Bāde oldı elāl ü ḥāb-1 arām(G:101/1)

Sāye-i ḥūrşīd perver zıll-1 zūlf-i yārdür
Şubḥvār ol şāmı gör kim maṭla^c-1 envār(G:33/1)

Gülşenî, gazellerinde ahenk unsuruna da dikkat etmiş ahengi sağlamaya çalışmıştır. Böylece şair gazellerine canlılık ve renk katmıştır.

Elif ol āmet-i dil-cūy bigi ehl-i cinān
Görmedi ravza-i firdevsde bir serv revān

Bī benüm bigi saçı çīn-i hevādār olan
Nefes urduḡca olur bād-1 şabā müşg feşān

Ti temāşā-yı cemāline ki cān Gülşenīdür
Arzūmend olalı nāle ider bülbül-i cān

Si serādan iledür nāle şüreyyaya deġin
Ol mehūñ gün yüzi şevķile dil itdükçe fiġān

Cim cürmise anuñ ^c aşkı benüm bigi henüz
Görmedi kimse güne kār olalı kevn ü mekān (K:25/5)

II. BÖLÜM

GÜLŞENİ-İ SARUHANİ DİVANININ TAHLİLİ

1. Din ve Tasavvuf

Edebiyatın en az diğer sanat dalları kadar hayatla içiçe olduğu düşünülürse, hukuk ve idare sisteminin bile büyük oranda dine dayandırıldığı toplumda gelişen edebiyatın kendisini dinden tam anlamıyla tecrit edemeyeceğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Tasavvuf bir düşünce sistemi ve daha da önemlisi bir hayat tarzı olarak, ilahi meselelerden gündelik meşgalelere kadar her şeyi kendi zaviyesinde değerlendirmek ve yorumlamak durumundadır. Yani halk arasında imanın ve İslam'ın şartları olarak bilinen temel esaslar da dahil her türlü İslami kavramı edebiyatta tasavvufi renklerle görmek mümkündür.

Gülşenî'nin şiirlerinde de bu durum yoğun olarak hissedilir. Eserde çok sayıda ayet-i kerime geçmektedir, özellikle mesnevilerde bu örnek daha çok görülür. Ayet ve hadisler ışığında mesneviler yazdığı görülür.

Қал'allahu te'āla senurihim āyātinā fi'l āfāқи ve fi enfusihim¹⁶

Ҳаққ te'ālā buyurdi Қур'āнда

Kim bize ҳүccet ola бүрһāнда

Eger enfüs durur eger āfāқ

Rāst āyātı Ҳақ оқур 'ушшāқ (M:1/61)

Nūr-ı feyzinden olana bīnā

Zerreden āfitāb olur peydā (M:1/64)

¹⁶ Fussilet Suresi 41/53." Senurihim ayatına fil afaki ve fi enfusihum hatta yetebeyyene lehum ennehul hakk, e ve lem yekfi bi rabbike ennehu ala kulli şey'in şehîd." (Varlığımızın delillerini, (kâinattaki uçsuz bucaksız) ufuklarda ve kendi nefislerinde onlara göstereceğiz ki, o Kur'an'ın gerçek olduğu onlara iyice belli olsun. Rabbinin, her şeye şâhit olması yetmez mi?)

al' allahu te'āla atemallahu ulubihim ve 'ala sem'ihim ve ebārihim iaveh
ve lehum 'azabun 'azīm¹⁷

Neye kim bakarise 'ibretsüz
Günei görmez başiretsüz (M:1/117)

alellahu te'āla ulnā yā nāru kuni berden ve selāmen 'ala ibrahīm¹⁸

ol zamān kim be-ük-m-i pāk adīm
Nār-ı Nemrūde gitdi İbrāhīm

Mencinīinden olıca per- tāb
Melekūte iridi bāng-ı iāb (M:1/126)

İbrahim peygamberin Nemrut tarafından atee atılmasına atıfta bulunmuştur.
Hz. İbrahim atee atılınca ate bir gül bahesi oluyor ve böylece ate
peygamberi yakmıyor. Bu olaydan Kur'an-ı Kerimin Enbiya Suresinde
bahsedilmiştir.

al' allahu te'āla ihdinās sırāal müstekīm ırāellezine en'amte 'aleyhim gayri'l
madubi 'aleyhim ve lāddālin¹⁹

orı yola bize sen ol hādī
Eylemez nef' ayrūn irādī (M:1/186)

Her eyden önce doru bir yol olduunu ve bu yolun bizi Allah'ın
rahmetine götüreceini dile getiriyor. Doru yolu, Allah'ın rızasına götüren
yolu istiyor.

¹⁷ Bakara Suresi 2/7.(Allah onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir, gözleri üzerinde de perde vardır. Onlar için büyük azap vardır.)

¹⁸ Enbiya Suresi 21/69. (Ey ate! İbrahim'e karşı serin ve esenlikli ol, dedik.)

¹⁹ Fatiha Suresi 1/6.7.(Bizi doru yola kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine deil.)

Ḳāle (Muhammed' aleyhi's-selām) küntü nebiyyen ve ademü beyne māi
vetṭini²⁰

Bü'l- beşer āb u gildeyidi nihān
Ki Nebī olmışıdi evvel şāhān (M:1/6)

Alemlerin sahibi gizli bir hazine iken bilinmeyi istedi ve alemleri yarattı, yaratıcının ilk yarattığı ise peygamberimiz Hz. Muhammed'in ruhudur. Bu nedenle peygamber, "Allah'ın yarattığı şeylerin ilki benim ruhumdur." buyurmuştur. Adem'den bile önce o yaratılmış ve diğer peygamberlere onun nurundan üflenmiştir.

Ḳal'allahu te'āla küntü kenzen maḥfiyyen fe aḥbebtu en u'refe fe ḥaleḳtul ḥalḳ²¹

Kār-sāz-ı ezel Ḥakīm-i ebed
Lā- yezāl ü Ḳadīm ü Ferd ü Şamed

Diledi zāhir ola genc-i vücūd
Eyledi ḥalḳ-ı 'ālemi mevcūd

Ādemi kıldı maḥrem-i esrār
Menba' -ı luṭf u maḫhar-ı envār (M:1/54)

Alemlerin sahibi Yüce Allah, gizli bir hazine iken rahmetinin cemalini, gücünün ve kudretinin kemalini, sanatının inceliğini ve hikmetinin sırlarını duyurmak istedi. Bu iradesini gerçekleştirmek için alemleri yarattı. Allah her zaman kendini ilmiyle biliyordu, varlığı hem gözüyle görecekti, hem de gören gözlerin gözüyle görecekti.

²⁰ "Adem su ve çamur arasında iken ben peygamberdim"

²¹ "Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeyi istedim ve halkı yarattım. "

Âlemlerin yaratılışını ifade eden kenzi mahfi (gizli hazine) ifadesi sufi çevrelerde kutsi hadis olarak kabul edilmiş. “ Ben gizli bir hazine idim, bilinmeyi istedim ve âlemleri yarattım.” sözünden iktibas edilmiştir.

Çal’a llahu te‘āla ıza eħbebtu ‘abden küntü sema‘ehu ve beşerehu ve lisānehu ve yedehu²²

Hağ te‘ āla ki bendesin sever

Bildürür sırrın ve kıılır server

Her ne kim isterise virür Hağ

Mazhar-ı luğ-ı Hağ olur muğlak (M:1/68)

Din, Osmanlıların hayatının ve kültürünün çoğu cepesinde değişmez ve hep görülen bir unsurdur ve tasavvuf da Osmanlıların din görüşünün ayrılmaz bir parçası olmuştur. Osmanlı gazeli üzerine yapılan yorumlayıcı çalışmalarda da dinî-tasavvufî boyutu görmezden gelmek mümkün değildir.

Oldı ‘uşşāka keşf bu esrār

“Leyse fid’ dāri ğayruna deyyār”²³ (K:7/1)

N’ola ger dirse şūfi-i şāfi

“Leyse fi cübbeti sivā’l-cebbār”²⁴(K:7/2)

Bu toplumda yetişen şairin de bu konulara duyarsız kalması beklenemez. Gülşenî’de duygu, düşüncelerini tasavvufî mazmun, darb-ı mesel ve kelâm-ı kibarlar ile ifade etmiştir.

²² “Ben kulumu sevdiğimde onun kulağı, gözü, dili ve eli olurum.”

²³ “Evin içindeki ev sahibinden başkası değildir.”

²⁴ “Cübbemin içindeki Allah’tan başkası değildir.”

Ḳāle nebī ‘aleyhi’s-selām lā ‘ibādeti ke’l tefekkuri²⁵

Şöyle buyurdu Seyyīd-i ‘ālem
Şāh-ı Yesrib imām-ı beyt-i Ḥarem

Ger tefekkür olursa ḥikmetden
Yek durur cümle-i ‘ibādetden

İ‘tikād-ı dürüst ü rāy-ı şevāb
Āsumān-ı dile olur mehtāb (M:1/199)

Tefekkür, insana mahsus bir özelliktir. İnsan, tefekkür sayesinde diğer varlıklardan ayrılır ve üstün olur. Tefekkür ancak kalpte tasavvuru mümkün olan şeyler hakkında yapılabilir. Onun için, Allah'ın yarattığı varlıklar hakkında tefekkür mümkündür. Tefekkürün neticesinde insan geniş bir ilme sahip olur. İnsanın ilmi artınca da, kalbinin hali değişir. Onun neticesinde de, insanın hali ve hareketleri değişir.

Men tevāza lillahi refer‘ullahu Teā‘la²⁶

Her kim ola tevāzu‘ a tābi‘
Cümle ef‘ āline ola nāfi‘

Kimde k’ola tevāzu‘ āşārı
Berk urur mihrvār envārı

Kāhil olma tevāzu‘ zinhār
Ki tevāzu‘ da cāh u ‘izzet var (M:1/304)

²⁵ “Düşünmek kadar kıymetli ibadet olmaz.”

²⁶ “Kim tevazu ederse Allah onu yükseltir.”

Rabbinin rızasını kazanmak, O'na tertemiz dönmek isteyenlerin en belirgin özelliğidir tevazu. Yok iken var edilmiş olduğunu, her daim Allah'a muhtaç olduğunu hissederek yaşamaktır. Tevazu ve benlikten arınmışlık olmadan Hakka ulaşmak mümkün değildir.

Hayatın zahiri ve batini yönleri iki alemin varlığını yansıtmaktadır. Duyularla bilinen (âlemü'l-hiss), aynı zamanda dünya ve âlem-i kevn ü fesad (oluş ve yok oluş âlemi) diye de anılır.

Âlemü'l-hiss de ışık varken görme gücüyle algılanabilmesi iken, göze görünmeyen dünyada (âlemü't-temsil) kalp gözüyle görülür.

“ Tıpkı her şeyin insanın gözüne ışık aracılığıyla görünmesi gibi, insanın kalbine de her şey Allah aracılığıyla görünür.”²⁷

Âdem ü 'unşur u nebât u cemâd
Bulmamışidi vücūd kevn ü fesād (M:1/51)

Münşi-i hatt-ı vücūd u naqş-bend-i kâf u nūn
Mübdi'-i kevn ü mekân u kâr -sâz-ı girdgâr (K:2/2)

Bu düşünceden yola çıkarak şairler iki alem arasında ilişki kurmuş ve “âlemü'l-hiss'te tek bir nesne yok ki öbür alemdeki bir şeyin temsili olmasın,” diyerek bu yönde düşünceleri ifade etmişlerdir.

Bütün mevcudat yokluk alemi ve varlık alemi olmak üzere ikiye ayrılır. Mutasavvıflar yokluk alemini tercih eder, ikilikten kurtulup bir olana sığınır. Yani, kesretten vahdete giderler.

Genc-i 'aşkla her kim ola ğani
İki 'âlemden ola müstağni (M:1/81)

Ayrıca şair Allah, melek, peygamber, din büyüklerini de çokça zikretmiştir, Divanda Allah'a ait olmak üzere zikredilen isim ve sıfatlar; Allah, Hak, Rab, Rabb-i Celil, Huda, Tanrı, Bar, Rahman, Rahim, Kadir, Hayy vb.

²⁷ Walter G. Andrews, Poetry Voice, Society's Song (Çev. Tansel Güney, Şiirin Sesi, Toplumun Şarkısı) İletişim Yay. İst. 2000, s.86

şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca melek sevgiliye teşbihinin yanı sıra Cibril, İsrail, Hur ve Gılman olarak kullanılmıştır.

Anı kim hulletinden itdi Halil
Buyurur Cibrole Rabb-i Celil (M:1/91)

Kâr-sâz-ı ezel Hakîm-i ebed
Lâ- yezâl ü Qadîm ü Ferd ü Şamed (M:1/52)

Salţanat farkı Süleymân ile ancak ola kim
Aña hüdhüddür saña Cibrîl-i hâzret tercümân (K:3/6)

Şair, şiirlerinde özellikle mesnevilerinde Hz.Muhammed'den bahsetmiştir, peygamber daha çok yaratılışın anlatıldığı beyitlerde zikredilmiştir ve hadislerle mesnevilere konu olmuştur. Ayrıca İsa, Musa, İbrahim, Süleyman, Hızır gibi peygamberlerin de adı geçmektedir.

Eşref-i âdemî Muhammeddür
Zübde-i kâ'inât Ahmeddür (M:1/1)

Dem-i 'İside yoğıdı te'sîr
Rûh- bahş idi ol beşîr ü nezîr (M:1/12)

Gülşenî'nin şiirleri din ve tasavvuf konusunda oldukça zengindir, şair bu konuyu çok yoğun olarak işlemiş ve bütün örneklerini vermiştir. Ahiret ile ilgili mefhumlar, cennet, cehennem, kevser, tuba, sidre, şeytan vb. gibi konularda çokça örnek görmek mümkündür:

Debîr lafz ü hatt u vaşfını yazarsa gerek
Midâd kevser-i firdevs ü likâ turre-i hür (K:12/15)

Behişt ü tûbiye ey hür olmazam nigerân
Senûn bigi şanem serv gül 'izârûm var (G:79/2)

Ayrıca Ramazan ve Kur'an ile ilgili kasideler yazmıştır:

Hâzır ol Gülşenî unutmayasın rûz-ı hesâb
Nîk ü bed itdügüne râst- güvâdur ur'ân (K:4/9)

Behište reh-ber ü didâre reh-nümâ durur
Hidâyet ehline olur delâlet-i ramazân (K:5/9)

Gülşenî, Allah' tan hiçbir zaman ümidini kesmez. Nefsinden, riyardan hep "O" na sığınır. Peygamberin şefaatinı umar ve Allah'tan hep affedilmeyi diler:

Nefs elinde bizi zebûn itme
‘Aqlumuz himmetini dûn itme (M:1/191)

Riyâ-yı zühdi sanursın şevâb u ‘aşkı günâh
Şevâb liki budur şûfiyâ günâhdur ol (G:155/6)

2. Şahıslar ve Beldeler

Gülşenî, Fatih devri şairlerinden olduğu için dönemin padişahına çok sayıda kaside yazmıştır. Döneminde huzur ve mutluluğun olduğunu, cömert bir padişah olduğunu söyler. Padişahı birçok kasidesinde övgü dolu sözlerle bahseder.

Şimden girü zamân-ı şafâdur dem-i tarab
Çün geçdi müddeti ğam u endüh âh u zâr (K:19/2)

Ayrıca Mahmut Paşa'ya da kaside yazmıştır:

Ne serve beñzer anuñ addi ne naħl-ı hadâyık
Ne lâle bulunur ol ruħ bigi ne verd-i şakâyık (K:17/1)

Zihî maḳām-ı mübârek zihî laṭîf binâ
K'olur gören kişinüñ ḥâşılı sürür u şafâ (K:18/1)

Nemrut ve İbrahim' den bahsetmiştir. İbrahim için hazırlatıp yaktırdığı ateşten bahseder:

Şol zamân kim be-ḥükm-i pâk ḳadîm
Nâr-ı Nemrûde gitdi İbrâhîm (M:1/125)

Lokman ile ilgili olarak da mesnevinin içinde ayrı bir başlıkta kısa bir mesnevi yazmıştır:

Didi Loḳmân ki kân-ı ḥikmetdür
Her sözi ehl-i 'aḳla 'ibretdür (M:1/227)

İbn-i Sina geçmişten bugüne en çok bilinen hekimdir, şair bu beyitte “her derde deva bulan İbn-i Sina bile cahillik derdine derman bulamaz,” der ve ölüme bile çare bulduğu rivayet edilen İbn-i Sina'ya telmihte bulunur:

Cehl derdinden olana bîmâr
Bü 'Alî olsa idemez tîmâr (M:1/247)

Eyüp peygamberin sabrına, şükrüne telmihte bulunur:

Oldı Eyyüb çün ki derde şabûr
Didi şânında Ḥaḳ ki 'abd-i şekûr (M:1/147)

Aşk kavramına ilk defa kanı karıştıran, idam edilirken vücudundan akan kanın yere Allah yazdığı rivayet edilen Hallac-ı Mansur'a telmihte bulunur. Aşk konusunun işlendiği hemen her yerde adından bahsedilir ve şehit-i aşk olarak bilinir.

Çün ki Hâk eyledi anı maqbûl
Ger “ene-l-hâk” dirise Hâkdur ol (M:1/72)

İskender, Hızır ile birlikte ab-ı hayatı aramaları ve bunun için onunla zulümata girmeleri gibi konularla mevzubahis olunur.

Ger kıla âb-ı hayâtı leb-i peygâmın gûş
Mişl-i İskender ola hıızr peyem-ber teşne (G:97/2)

Bütün bunların dışında özellikle aşk kelimesinin geçtiği yerde mutlak surette yer alan Leyla, Mecnun, Ferhat, Hüsrev ve Şirin gibi bilinen isimlerden de çokça bahsedilir.

Cihân u cân-ı revân itdi ‘âkil ol zülfe
‘Aceb mi leyl için terk-i kıavm ide Mecnûn (G:22/2)

Hüsreva Şîrîn dehānuñ yādına cân virenüñ
Hem-dem-i şehir-i ‘ademde ğayri Ferhād olmasun (G:17/5)

Ger Gülşenî isterse nişân ehl-i maħabbet
Bes dur dil-i Mecnûnda dâğ-ı Leyla (G:115/7)

Hindu en çok ismi geçen ırk veya kavimdir. Daha ziyade siyah olan renkleriyle ele alınırlar ve sevgilinin saçları, gözleri ve beni için benzetme olarak kullanılırlar.

Meger zülfüñ ide ta‘bîr ey terüñ
Düşümde gice Hindüstânı gördüm (G:148/5)

Mısır, Hz. Yusuf ile Züleyha’nın macerasına mekan olması ve Nil nehri dolayısıyla beyitlere girer ve bolca kullanılır.

Zülfine bâc virür nâfe-i âhû-yı Hıfâ
Kand-i Mısrıden olur la' l-i revân bahş harâc (G:87/6)

Ger merdüme emsâlise aşhâb-ı cihânda
Nîl ü Aras u Dicledür aşhâb-ı gözümüñ (G:3/4)

Ayrıca Kaf Dağı, Anka Kuşu, Babil Kuyusu, Kayser ve Fağfur gibi çok bilinen ögelere de yer vermiştir.

Zi zenahtan ile hâlini dil gördi didi
Çah-ı Bâbildür ü Hârût giriftâr derân (K:25/11)

Hümâ-yı himmet ' Ankâyı küh-ı Kâfa ider
Anuñ ki mürğ-ı dili ' aşkile urur pervâz (K:24/12)

Zamâne na' l-i semendini güşvâr deyü
İderse naql tutar güş Kayşer ü Fağfûr (K:12/1)

3. Aşk ve Sevgili

Bilindiği gibi divan şiirinde sevgilinin yüzlerce aşığı vardır ve her şair, kendisini bu aşıklardan birisi sayar. Aşıklar arasında sevgilinin ayrılık acısını çekmek bakımından büyük rekabet yaşanır. Çünkü bu acı onları olgunlaştırır ve aşk işinde bir basamak daha yükseltir.

' Aceb ne derd durur derd-i ' aşk kim andan
Olursa ' âşık-ı bî -çâre istemez dermân (K:9/2)

Her aşık bir diğerine göre daha fazla ayrılık acısı çekerek aşkını ispat edeceğini düşünür. Bütün bu düşünceler sevgilinin ayrılığını anlamlı ve onun aşkını değerli kılar.

Sīnem ki nār-1 şevķile pür sūz u dađdur
Her dāđ baña hecr-i şebinde çerağdur (G:4/1)

Dāđ-1 ğam-1 ‘aşķile gider Gülşeni āhır
Bī-şem‘ ü şafā olmamađa hūcre-i merķad (G:14/6)

Sevgilinin sitemi, cefası ve istiğnası aşık için bir nimet yerine geçer.
Sevgili aşığın sabrını dener, samimiyetini ölçer.

Eger çi görmedüm mihr ü vefā çarh-1 sitemkerden
Dili çok miñnet ü derd ü ğam u cevr u cefā gördüm (G:120/5)

Sevgili mefhumuna, bütün divan içinde ya doğrudan ya da ismi yerine kullanılan can, canan, güzel, hub, sanem, büt, nigar, sultan, mah,bi-vefa vb. gibi kelimelerle rastlanır.

La‘l-i cān baħşuñdan itdükce sühen ğuş ey şanem
Zevķden tūti ider ķand-i ferāmuş ey şanem (G:72/1)

Sevgilinin dudağı, boyu, yüz güzelliği, gülüşü, saçı, dişi şiirlere konu olmuş ve sevgilinin güzelliğini ifade etmek için bütün sözcükler kullanılmış ve zengin bir ifade gücü kullanılmıştır.

Ķadd-i dil cūyına mānend olmaz serv-i çemen
Gül eger ‘arız ola lāle ruħ u ğonce dehen (G:136/1)

Ey kemān ebrū hayāl-i tīr-i ğamzeñ sīneden
Dem-be-dem k’eylergüzer cānu dili efķarider (G:1/4)

Mey-ğün leb-i hayāl ile zūhhād-1 şavma‘a
Mest-i harāb ğuşe-i kūy-1 muğāndadur (G:53/5)

Sevgilinin bulunmadığı hiçbir yer, cennet bile olsa insana gerektiği kadar zevk veremez. Ondan ayrı geçen ömrü bile boşa geçmiş sayarlar.

Senden ayrı geçdüğün 'ömri 'ömre şaymazam
Bu sebebden yok katumda i' tibārī' ömrümün(G:139/5)

Sevgili ayrıca yüzünün ışık ve güzelliği bakımından muma ve güzelliği yönüyle güle benzetilir.

Devrinde lāle gül yüzünün şermsārdur
Bülbül bigi muḥibb-i cemāli hezārdur (G:10/1)

Pervāne şem'-i hüsnine şehbāz-ı 'aḳldur
Tūṭi meges olursa ne ṭañ la'l-i ḳandine (G:12/4)

Aşık ne kadar çok severse sevsin, sevgili uğruna çekilen bu sıkıntılar ona acı vermez. Aksine bu durum ona mutluluk verir, aşk derdinden hoşdur, derdine derman istemez.

Firāḳ-ı ḥastesine yoḥ ümīd-i şıḥḥatden
Demez ṭabīb ecel derdine devā bilürem (G:37/4)

Hicrūn şebinde hem-demüm āhı seḥer yiter
Ġam nuḳl ü bāde eşk ü kebābum ciger yiter (G:40/1)

Gazellerdeki aşk ile ilgili terimler ağırlıklı olarak elem, acı, gam, keder vb. kelimelerdir. Aşık genellikle garip, çöllere düşmüş, yabanda yazıda yatan, yalnız bir kimse olarak tarif edilir. Perişandır, dünyayla ilgisini kesmiştir, çılgındır hatta en yaygın örnekleri olan Mecnun, Ferhad, bülbül vb. aşırı tutkularının sonucu ölüme sürüklenmiştir.

4. Mevsimler ve Zaman

Gülşenî her ne kadar cevr ve cefa çekse de zamandan pek şikayet etmemiştir. Şair için her mevsim aşk mevsimidir, zaman kavramı yoktur, herşeyi aşkla tanımlar.

Şubh dem gūşe-i bāğ ü çemen ü faşl-1 bahār
Şanemi serv kıadd ü gonce leb ü lāle ‘ izār (G:27/1)

Gülşenî'nin şiirlerinde de en çok faşl-1 bahar, hazan, ıyd, nevrüz, mevsim-i gül, mevsim-i aşk gibi mevsimlerden bahsedilir.

Yine hurremdür hevā serv ü semen devrāndur
Mevsim-i gül ‘ işret ü ‘ ayş-i çemen devrāndur (G:32/1)

‘Iyd u nevrüz u berāt u kıadre itmez iltifāt
Zülf ü ruhsār-1 hāyal ile olan leyl ü nehār (G:119/4)

Baharın gelişiyile gül bahçesi cennete dönüşür, gül bahçesinin en değerli varlığı, gül yanaklı sevgili bahçeye davet edilir, meclisler kurulmaya başlanır. Çünkü bahar işret vakti, gül ve fırsat zamanıdır.

Şubh dem gūşe-i bāğ ü çemen ü faşl-1 bahār
Şanemi serv kıadd ü gonce leb ü lāle ‘ izār (G:27/1)

Müdām ‘ işret idüp ola mest-i cām-1 tarab
Eger zamāne ğamından dilerse şahş-1 hālāş (G:153/3)

Aşık için zaman mefhumu yoktur, yalnızca sevgili ile geçen zaman vardır. Ondandır ayrı geçen her an sıkıntı verir, mutluluk yalnızca sevgilidedir.

Gülşenî'de şam, seher, leyl, nehar, subh gibi zaman belirten ifadeler kullanmıştır.

Mādām k'ola devr-i felek zulumet u ziyā
Mādām k'ola şems ü kamer leyl ü el-nehār (K:19/28)

Hoşa bahār u şarāb u kenār-ı āb revān
Şabāh u sebze vü gül bang-ı bülbül-i hoş dem (TB:1/III/5)

Yine enfās-ı nesīm şubh rûh-efzā durur
Zinde eyler mürdeyi nefh-i mesîh-āsā durur (K:22/1)

5. Tabiat ve Meclis Unsurları

Bu dünyada doğanın en kusursuz olduğu özenle seçilmiş, sınırlı sayıda ağacın ve çiçeğin bulunduğu, insanın ilgisinin dağılmadan güzelliğini temaşa edebileceği yer bahçedir, gülşendir. Bundan dolayı aşık sevgiliyi buraya çağırır ya da orada hayal eder. Servi onun boyudur; gül onun yanağıdır; gonca dudaklarıdır; sümbül saçıdır. Bu nedenle sevgilinin, aşkın olduğu yerde bahçe ve unsurlarını çokça görmek mümkündür.

Sevgilinin güzelliğini ifade etmek için tabiat unsurlarından gül, lale, nergis, servi, bağ, çemen, gülistan gibi kavramlar kullanılmıştır. Bu mefhumlarla hem ifadeye canlılık kazandırılmış, hem de sevgilinin hayalini somutlaştırılmıştır.

Gül cemālün ey serv kıadd ü lāle 'izār
Bahār bigi hevādārı var ola hezār (G:8/1)

Bahār-ı 'ālem-i cāndur meger ol 'ārızı gülgün
Nihāl-i bağ-ı cennetdür meger bu kıamet-i bālā (G:91/4)

Tabiatın güzelliğinden, baharla gelen canlılığından yola çıkarak sevgili anlatılmıştır. Baharın gelmesi tabiata gelen canlılık aşığının kalbine de sevgiliyle beraber gelmektedir.

Vā' izā ol kıadd-i tūbīdan sühen naql eyleseñ
Rāstı saña dıraht-ı sidreden minber gerek (G:56/5)

Dil güft u gūdadur gül-i ruhsār-ı şevkile
Taħrīk iden 'anādil-i bād-ı bahār olur (G:73/4)

Çemen ki pür gül ü nesrīn u hūr manzardur
Eger behişt-i berīn dirisem cihāna muħall (TB:1/ IV/5)

Aşık her an sevgiliyi hayal eder, her dem onunla olmayı arzular. Sevgilinin hayali onu sarhoş etmektedir, bu nedenle aşık olan kişinin hep sarhoş olduğu söylenir. Aşkın olduğu her yerde meyden, şaraptan söz edilir. Sevgilinin can veren dudağı meye benzetilir.

'İşret ü 'ayş ü neşāt u tarab u zevk ü şafā
Nağme-i ceng ü semā' -ı ğazel ü şavt-ı hezār (G:27/3)

Bulunmadı mesken baña mey-ħāneden özge
Hem-dem nitekim sāğar u peymaneden özge (G:169/1)

Devr-i cām-ı cān -fezādur sāzuñ muṭrib düzet
Kim esās-ı 'ıyşe bī-kanūn bünyād olmasun (G:17/6)

Cam, kadeh, bade, meyhane, mey, mutrib, sagar, peyman, ceng, nağme gibi meclisle ilgili unsurlar özellikle gazellerde sıkça geçer.

Āteşīn ruhsārīñı görse ola şerminden āb
Cām-ı Cem āyīne bigi ger ola pūlāddan (G:15/5)

Devr-i cām-ı cān -fezādur sāzuñ muṭrib düzet
Kim esās-ı ıyşe bî-ķanūn bünyād olmasun (G:17/6)

Ayrıca güneş ışık, parlaklık bakımından sevgiliyle kıyas edilir. Sevgilinin yüzünün ışığını gören güneşin parlaklığına rağbet etmez. Sevgili güneş gibi göz kamaştırır. Sevgilinin bu göz kamaştırıcı güzelliğinden güneş ve ay kıskançlığından çatlar. Sevgili o kadar yüceltilmiştir ki güneş ve ayın ışığı sevgilinin yüzünün yanında sadece bir zerredir.

Meh ü hūrşid-i felek düşse yüzün sürse n'ola
Anda kim na' l-i semendinden ola şekl-i hilāl (K:15/16)

Meh u hūrşid düşüp yüz sürer ey şāh-süvār
Ķande kim na' l-i semendünden ola şekl-i hilāl (G:31/2)

Divanda en çok ele alınan unsurlardan biri aydır. Güneşten aldığı ışıkla geceyi aydınlatır. Sevgiliye ay yüzlü manasında çeşitli kelimelerle hitap edilir. Māh-likā, Māh-pāre, māh-ı tābān, hilāl, māh-tāb, māh-peyker, meh-rū ayın çeşitli durum ve şekilleri özellikle sevgilinin yüzüne benzetilir.

Her kim nazar kılursa ruḫuñ āfitābına
Meyl itmeye dahı felegūñ māh-tābına (G:25/1)

Ebrūsı ile mihr-i ruḫın görse bu māhuñ
İtmezdi nazar çeşm-i felek bedr ü hilāle (G:65/6)

III. BÖLÜM TRANSKRİPSİYON ALFABESİ²⁸

ا (ā)	a, ā	ص	ş
ا (ā)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž, đ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	‘
ث	ṯ	غ	ğ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	ḥ	ك	k, g, (ñ)
خ	ḫ	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	ẓ, ḏ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
		ء	’

²⁸ Hayati Develi, Osmanlı Türkçesi Grameri II, ist. 2005, s.208

**GÜLŞENÎ-İ SARUHANİ DİVANI
TRANSKRİPSİYONLU METNİ**

1 Gūyiyā kim dırahtdur ʿālem
Ol dırahtuñ yemişidür ādem

2 Gevher-i kâināt ādemdür
Efđal-i mümkināt ādemdür

1

NEBİ ALEYHİ'S- SELĀM
Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Eşref-i ādemī Muḥammeddür
Zübde-i kâʿināt Aḥmeddür

2 Ol durur mā-ḥaşal dü- ʿālemden
Yaʿni maḳşūd-ı evvelīn ādemden

3 Merkez-i devrdür medār-ı cihān
Gevher-i nakd-i āşikār u nihān

4 Şāh-beyt-i cedīde-i ḥikmet
Naḳş-ı tevḳīʿ-nāme-i ʿizzet

5 Sāye-i rāyetinde kevn ü mekān
Oldı āsūde buldı emn ü emān

Ḳāle (Muhammed ʿaleyhi's-selām) küntü nebiyyen ve ademü beyne māi veḫḫini²⁹

6 Bü'l- beşer āb u gildeyidi nihān
Ki Nebī olmışıdi evvel şāhān

---

1. 2a

²⁹ “Adem su ve çamur arasında iken ben peygamberdim”

- 7 Bu şüretâ gerçi ibn-i âdemdür
Lik ma' nide âkdemdür
- 8 Āfitāb-1 sipihr-i kurbiiyet
Māh-1 çarḥ-1 celālet ü ḥullet
- 9 Tūr-1 Mūsi vü tarz-1 tavr-1 kelām
Yoğıdı aña olıcaḡ ilhām
- 10 Olmamışidi Ḥalīl ḥāşş-1 ḥarem
Ol Resūlidi kıble-i ' ālem
- 11 Didi şānında Ḥaḡ anuñ "levlāk"
Şems-i burc-1 celāl oḡur eflāk
- 12 Dem-i ' İside yoğıdı te'şīr
Rūḥ- baḡş idi ol beşīr ü nezīr
- 13 Olsun aña vü āline her dem
Cān u dilden selām ' İsi-dem
İrāz u iḥrāz kerden ez dünyā ve mā fihā be dergāh-i ḡaḡḡ
āver den
- 14 Ey dil uşanmaduñ mı kim ' ālemden
Niçe dem beste olasın ḡamdan
- 15 Vaḡtidür kend' özüñi fikr idesün
Ehl-i diller tarīḡine gidesin
- 16 Ḳo cihān fikret-i ḡayālātın
Ḥāşıl it ehl-i dil kemālātın

17 Iramazsın bu dār-ı süflīden
Çün ki geldüñ maḳām-ı ‘ulvīden

18 Vaṭan-ı aşliyi murād idin
Ma ‘rifet tūşesini zād idin

19 Yār-ı dünyā-yı bī- vefāyı ḳo
Ki cefādur bulara ‘ādet ü ḥū

20 Bī - vefādur cihān bigi yāri
Yār idinme özüñe aḡyārı

21 Yeter ol ‘ayş-ı dünyeye meşḡul
Ecel arduñcadur ḥaberdār ol

22 Niçe bir nefse olasın tābi‘
Ḳılasın ‘ömr-i naḳdini zāyi‘

23 Ḥazır ol kim bu çarḥ-ı merdüm-ḥor
Nice cān-ı ‘azīz eyledi ḥor

24 Ejder-i çarḥ çün kim urur dem
Şikem-i ḥāke pür olur ādem

25 Ğaflet uyḥusunı ḳo bīdār ol
Nefs-i şūma yiter hevādār ol

Der şıfat-i şeb ve muteḥayyir şoden der şun‘-ı Ḥaḳ ve sebab-i telīf-i kitāb

26 Şol zebān kim ḡazāl-ı çarḥ-ı cihān
Mürḡzār-ı felekden itdi revān

- 27 Sebze-zār-ı sipihri tāze vü ter
Lāle biterdi gitdi nilüfer
- 28 Şaldı dīnār-ı kīseye gerdūn
Āşikār itdi lü' lü-i meknūn
- 29 Keşti-i mihr oldı çün ğark-āb
Baħr-i Nīlī pür oldı dürr-i hoş-āb
- 30 Gizledi māh-ı çehresin hürşīd
Āşikār oldı arız-ı Nāhīd
- 31 Şā' r-ı şi' rāya şāne urdı zamān
Kırgun oldı çehre-i devrān
- 32 Ālem olmışıdi ğayrden hālī
Sa' d idi devr-i Müşteri fālī
- 33 Māh düzmişıdi ' ayş-i haşş-el- haşş
Çarħa girmişıdi Zühre-i rakkaş
- 34 Bu temāşāda cān u dil hayrān
' Aql mānend-i çarħ ser-gerdān
- 35 Bāşıra hayre sāmī' a sākīn
Baħr-i hayretde zāhir ü bā'ın
- 36 Hātīf-i ğayb nā-geh itdi hıtab
Ki dem-i şubħ-ı şıdkdur deryāb
- 37 Gūş-ı cān ol hıtabı gūş itdi
Hūn-ı dil baħri bigi çūş itdi

- 38   Kaşđ itdüm tefe‘ üle der-ħāl
Geldi “veş-şems” zî-mübârek-fâl
- 39   Sâ‘ at-i hoş ħuceste vü ħurrem
Ĥamdüli’llah hoş ħümâyün dilem
- 40   Fâl-i ferħunde t̄ali‘ -i mes‘ ūd
Evveli ħamd ü āħiri Maħmūd
- 41   Ol feraħdan bu nāmeve bünyād
Eyledüm sa‘ d nāme virdüm ād
- 42   Āyet ü hem ħadīş-i peygāمبر
Derc itdüm kim ola dürc-i dürer
- 43   Süħan -ħāş ħikmet-i ħükemā
Kim ola ħalbe ħuvvet ü rüħa ğıdā

Ķal’allahu te‘āla hele ayete āle’l insāni ħeyyinun mine’d-dehri lem yekun şeyā³⁰

- 44   Şol zamān kim vücūda setr-i ‘adem
Perde olmışidi yoğıdı ‘ālem
- 45   İnzivā-yı ‘ademde her mevcūd
Gūşe-gīridi bulmamışdı vücūd
- 46   Yoğıdı kâ’inātdan āşār
Gerdiş-i devr ü noĶta-i per-kār

---

³⁰ Meryem Suresi 19/9. “Kale kezalik, kale rabbuke huve aleyye heyyinuv ve kad halaktuke min kablu ve lem teku şeyā.” (Vahiy meleği) dedi ki: Evet, öyle. (Ancak) Rabbin diyor ki: “Bu, bana göre kolaydır. Nitekim daha önce, hiçbir şey değil iken seni de yarattım.)

- 47 Tutuḡ-1 ġaybidi maḡall-i ḡayāt
Bulmamıṡdı vüçüd resm-i memāt
- 48 Çarḡ-1 devvār ü kevkeb-i seyyār
Sā ʿat ü sāl ü mäh ü leyl ü nehār
- 49 Ḳurb u buʿ d u rüsüm-1 hecr ü viṡāl
Rāḡat u miḡnet ü sürür u melāl
- 50 Yoġıdı nām-1 ṡākır ü meṡkür
Zikri olunmazdı zākır ü mezkür
- 51 Ādem ü ʿunṡur u nebāt u cemād
Bulmamıṡıdı vüçüd kevn ü fesād

Ḳal' allahu te' āla küntü kenzen maḡfiyyen fe aḡbebtu en uʿ refe fe ḡaleḡtul ḡalḡ³¹

- 52 Kār-sāz-1 ezel Ḳakīm-i ebed
Lā- yezāl ü Ḳadīm ü Ferd ü ṡamed
- 53 Diledi zāḡir ola genc-i vüçüd
Eyledi ḡalḡ-1 ʿālemi mevcüd
- 54 Ādemi ḡıldı maḡrem-i esrār
Menbaʿ -1 luḡf u mazḡar-1 envār
- 55 Āfitāb-1 cemāl ü mäh-1 celāl
Burc-1 ādemde seyr ider meh ü sāl
- 56 Genc-i gencīne-i zuhūr u buṡün
Gevher-i naḡd-i ḡaṡṡ-i “kün fe- yekün”

³¹ “Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeyi istedim ve halkı yarattım.”

- 57 Hāşıl-1 ‘unşur u nücūm u felek
Ādemi oldı ādemi lā- şekk
- 58 Mazhar-1 kibriyā-yı zāt-ı ilāh
Mazhar-1 “ lā ilāhe illallāh”
- 59 Qalb-i insānı kıldı ayine-vār
Ta kim anda görine her ne ki var

Qal’allahu te‘āla senurihim āyātınā fi’l āfākı ve fi enfusihim³²

- 60 Haq te‘ālā buyurdı Qur’ānda
Kim bize hücçet ola bürhānda
- 61 Eger enfüs durur eger āfāk
Rāst āyātı Haq oqur ‘uşşāk
- 62 Gösterür çün nişānı her şeyden
Mest ider ehl-i zevkı ol meyden
- 63 Aña kim ola luţf-ı rāh- nümün
Rüşenāyı bulur derūn u birūn
- 64 Nūr-ı feyzinden olana bīnā
Zerreden āfitāb olur peydā
- 65 Aña kim ‘arz ola cemāl-i yakīn
Hār u hāşāk olur gül ü nesrīn

---

³² Fussilet Suresi 41/53.” Senurihim ayatına fil afaki ve fi enfusihum hatta yetebeyene lehum ennehul hakk, e ve lem yekfi bi rabbike ennehu ala kulli şey’in şehîd.”
(Varlığımızın delillerini, (kâinattaki uçsuz bucaksız) ufuklarda ve kendi nefislerinde onlara göstereceğiz ki, o Kur’an’ın gerçek olduğu onlara iyice belli olsun. Rabbinin, her şeye şâhit olması yetmez mi?)

66 Fażl anuñdur ‘ināyet andandur
Luţf anuñdur hidāyet andandur

Қал’а llahu te‘āla iza eħbebtu ‘abden küntü sema‘ehu ve başarehu ve lisānehu ve yedehu³³

67 Hақ te‘ āla ki bendesin sever
Bildürür sırrın vü kıllur server

68 Her ne kim isterise virür Hақ
Mażhar-ı luţf-ı Hақ olur muţlak

69 Ğayri naқşını pāk ider andan
Gösterür kendülüğini cāndan

70 Nūr olur ol vücūh māl-ā-māl
Eger ef ‘āldür ve ger aқvāl

71 Keşf ider aña her mu ‘ammāyı
Gösterür isimden müsemmäyı

72 Çün ki Hақ eyledi anı maқbūl
Ger “ene-l-ħaқ” dirise Hақdur ol

73 Aқl anuñ idemez kemālin yād
Şāh olur bendeyiken ol āzād

74 Çün kim oldı Hаққuñ aña nazarı
Nūr-ı Hақ ıoldı semı‘ vü başarı

75 Bende maħv oldı şāh kıldı hemān
Gitdi ebr āfitāb oldı ‘ayān

³³ “Ben kulumu sevdiğimde onun kulağı, gözü, dili ve eli olurum.”

- 76 Nazarı kīmyādur ol cānuñ
Zer ider albin irse insanuñ
- 77 Aql anuñ eylemez ayālātın
Aş ehline şor kemālātın
- 78 Aña kim aş Hak ılur reh-ber
Menzil anuñdur oldur ehl-i sefer
- 79 Alem-i aşı ser- firāz durur
Devlet anuñ ki aş- bāz durur
- 80 Menzile irmek isterisen zūd
Aşı reh-ber idin budur maşud
- 81 Genc-i aşla her kim ola ğani
İki ālemden ola müstağni
- 82 Aş gencine-i dü- ālemdür
Güher-i nad-i cān-ı ādemdür
- 83 Aşdur genc-i āne-i esrār
Aşdan oldı var her ne ki var
- 84 Aşdur şem -i cem -i aş-el-āş
Aşı sāzınadır felek raaş
- 85 Aş şol dem kim ola nağme-serā
Çar urur māh u zühre-i zehrā
- 86 Aşa şükrāne virmeyen cānı
Bulmadı zev-i vaş-ı cānāmı

87   ‘Alem-i ‘aşk ‘arş-ı a‘ lādan
Ser-bülend oldı şāh-ı Mevladan

Қале nebi ‘aleyh’is-selām elā uḥbirukum bi eḥabbikum ilallahi қалу belā ya
resulullahi қалу eḥebbukum ila’nnasi³⁴

88   Таñrı peygamberi buyurdı şahıḥ
Ki dürer bāridi lisān-ı faşıḥ

89   Ҳақ қатında çü sevgülü ola қул
Sevdürür anı ḥalkа didi resūl

90   Sever u sevdürür maḥabbet-i Ҳақ
Bu ḥaberdür muḥaққақ u muṭlaқ

91   Anı kim ḥulletinden itdi Ḥalīl
Buyurur Cibrīle Rabb-i Celīl

92   Alur ol dostlıғı peyk-i hümām
Gezdürür heft āsumanı tamām

93   Bu nidāyı edā ider Ҳаққа
Ki fulān bendesini sevdi Ḥudā

94   Siz daḥı dost duṭuñ ol cāmı
Çün ki Ҳақ sevdi luṭf idüp anı

95   Ne қadar var ise felekde melek
Dost dutarlar ol қулı lā-şekk

---

³⁴ “Peygamber, size Allah’a en sevgili gelen kimseyi haber vereyim mi dedi; evet ey Allah’ın resulü dediler. İnsanlara en sevgili olan Allah’ın da en sevdiği kimsedir, buyurdu.”

- 96 Ba‘d-ez-în alup anı peyk-i Hudā
Yiryüzine iner kim ide edā
- 97 Qande kim var cūy-bār-ı zemīn
Ta‘nrı emriyle Cibrīl-i emīn
- 98 Şalar ol şuya bu maḥabbetden
Çünkü emriyle oldu kudretden
- 99 Her ki bir qatre nūş ider andan
Sever ol qulı dilden ü cāndan
- 100 Hıkmetine anuñ ‘uqūl irmez
Kimse bu nükteden ḥaber virmez
- 101 Hıkmət anuñ durur ḥakīm oldur
Kerem anuñ durur kerīm oldur
- 102 Her ne kim dilerise işler ol
Kimini reddider kimisini qabūl

Qal’allahu te‘āla ḥatemallahu qulubihim ve ‘ala sem‘ihim ve ebşārihim ḡişaveh
ve lehum ‘azabun ‘azīm³⁵

- 103 Şol zamān kim resūl-i pāk-nihād
Urdı dīnūñ sarāyına bünyād
- 104 Hāne-i küfri eyledi vīrān
Qıldı eyvān-ı dīni ābādan

---

³⁵ Bakara Suresi 2/7. (Allah, onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir. Gözleri üzerinde de bir perde vardır. Onlar için büyük bir azap vardır.)

- 105   af t af eyledi da' vet
Geldi aa ki yr idi devlet
- 106   ekdi hn-1 ehadet  imn
Kim ola ins  cin aa fermn
- 107   Kime kim oldu rz-i bu ni' met
Ni' am-1 cennet aadur ismet
- 108   Devlet anu ki aa yr oldu
ki 'lemede ihtiyr oldu
- 109   Da' vet itdi cihn imna
Kfr derdin irerdi dermna
- 110   Tc-1 slm her ki urundu
Kibriy-y ridy brndi
- 111   Ol gedyiken oldu ahensh
Tat-1 devletde buldu ' zzet  ch
- 112   'kiln giydi hl' at-1 imn
Chiln ıldı kfrile ryn
- 113   Aa kim Hdan irmedi tevfi
Bulmad reh-ber  tri  refi
- 114   Ne nahat ttar ne sz esler
n ki ztında onmad gher
- 115   ol gnle ki H ura bendi
Amaz an kimsen pend

- 116   ulağı Ha szini gş itmez
Nşı Şanur Őereng nş itmez
- 117   Neye kim baarise  ibretsz
GneŐi grmez baŐiretsz
- 118   Y Rab ihŐsn senn  aa senden
Cehlmz derdine deva senden
- 119   UyımıŐ gnlmzi uyandır
Cnda Şem -i maabbetn yandır
- 120   omağıl cehl derdini cnda
T ki yol vara  alı dermnda
- 121   Senden olmayıca  inyet aa
İdemez kimesne hidyet aa
- 122   Şem -i lufun delil-i rh eyle
Falunı crme  zr-h eyle
- 123   Aa kim senden olmaya irŐd
Besmerd oldu ande bula murd
- 124   Nr ider nr-ı ahrun Őr
Dnderr nra udretn nr

Çalellahu te‘ āla çulnā yā nāru kuni berden ve selāmen ‘ ala ibrahīm³⁶

125 Şol zamān kim be-çük-m-i pāk çadīm

Nār-1 Nemrūde gitdi İbrāhīm

126 Mencinīçinden olıcaç per- táb

Meleküte irişdi bāng-1 çitāb

127 Bu ne çikmet durur ki dost-1 Çak

Nār-1 düşmende ola müstaçrak

128 Nāgehān irdi peyk-i Rabb-i raçīm

Didi* murād-1 İbrāhīm

129 Didi Allāh rızāsıdur ancaç

Yoç durur çayri çācetüm el-çak

130 Çün tevekkülde oldı çalb-i selīm

Nār-1 Nemrūd oldı bāç-1 na‘ im

131 Çak te‘ āla buyurdı ol nāra

‘ Aynı nūr oldı döndi çülzāra

132 Luçf-1 baçrinden urdı mevc-i revān

Çülsitān oldı āteř-i sūzān

133 Bī-nihāyet durur muçit-i kerem

Dü cihān cirmine yiter bir nem

³⁶ Enbiya Suresi 21/ 69. “Ey ateş! İbrahim’e karşı serin ve esenlik ol, dedik.”

*[Orjinal metinde okunmuyor]

134 Çün nesīm-i ‘ināyet oldı vezān
Nev-bahāra mübeddel oldı ħazān

135 Ĥār-1 meyme bitürdi lāle vü gül
Şāĥ-1 nār oldı nergis ü sünbül

136 Āb-1 luţf ile nūr ider nārı
Ĥār ider bād-1 ħahr-1 gülzārı

137 Ne buña redd u ne añā māni‘
Ne ki dilerse işler ol şāni‘

138 Bir ki nūş-1 belāya ola şabūr
Şekker-i şükr ider naşīb-i meşķūr

139 Tāĥat ol virür olana şābir
Ĥudret anuñdur ol durur ħādir

Ķal’allahu te‘āla iza vecehtu ile ‘ebdin min ‘ebidi muşibeten fi bedenihiEv malihi
ev veledi summe istaĥbele zālīke bisabrin cemīlin vestehyeytuMinu yevmel
kīyāmeti³⁷

140 Dār-1 düni medār-1 miĥnetdür
Nūşdur nīş ü devlet-i letdür

141 Ger gedādur u ger şeh-i ‘ālem
Devr-i cevrenden olmaz bī-ġam

142 Evliyā enbiyā ħavāşş u ‘avām
Bu fenā miĥnetini çeker nā-kām

³⁷ “ Eğer kullarımdan birine onun bedenine, malına, çocuğuna musibet verirsem, o da bu musibeti sabırla karşılasa, ben kıyamet günü ona karşı mahcup olurum. “

- 143   ulların imtiĥān idüp ol Őāh
          ‘ Ālemi sırrıken geh ü bī-gāh
- 144   Virib derd ü miĥneti vāfir
          Kimi Őākī olur kimi Őākir
- 145   Devlet anuñ ki Őükre hem-demdür
          Cān-1 esrār-1 Őabra maĥremdür
- 146   Őābir ol kim dinildi Őabra Cemīl
          Hullete Őabrdan irişdi Ĥalīl
- 147   Oldı Eyyüb çün ki derde Őabūr
          Didi Őānında Ĥa ki ‘ abd-i Őekūr
- 148   Her muŐıbet kim ire cāndan
          Zev ider cān ehl-i Şev andan
- 149   Şöyle buyurdı kim kaçan bir ul
          Virdü kim miĥnet ide mabül
- 150   Cān u dilden ola aña Őābir
          Bilürem ĥālin oluram nāzīr
- 151   Rūz-1 maĥŐer olıncağız el-ĥa
          Ol ulumdan utanuram dir ĥa
- 152   Ne ki dilerise virürem her bār
          Aña müŐtā cennet ü dīdār
- 153   Luf anuñ ahr anuñ umūr andan
          Cism ü cān u ğam u sürür andan

154 Ger h̄ilāf ide ṭab‘ nā-hemvār
Müstahıḳḳ-ı ‘ azāb ola bī-nār

155 Nā-sipāsuñ yiri cehennemdür
Ḥurrem ol cān ki şākır-i ğamdur

Ḳāl’ allahu te‘ āla mā ağna ‘ anni māliyah heleke ‘ anni sulṭāniyeh³⁸

156 Müddet-i ‘ ömr ü devr-i çarḥ-ı felek
Müntehidür bilür ḥıred bī-şekk

157 Ne cihān kalur u ne ehl-i cihān
Çün ki devr-i zamānedür güzerān

158 ‘ Ömri ṭut kim hezār sāl durur
Āḥiri bī-gümān zevāl durur

159 Lezzet-i ‘ ayş-i ‘ ālem-i fānī
Çün geçe ḥıvāce geçdi bil anı

160 Āfet-i dehr-i dūn u bed-girdār
Sīnemi var ki eylemez efkār

161 Erganūn sāz çarḥ-ı bī-ḳānūn
Rāstı āheng ider muḥālif-gūn

162 Hāne-i ‘ ömr oldı ber- serāb
Ta kim bād-ı hevādan olsa ḥarāb

163 Mār-ı çarḥuñ ğıdası ādemdür
‘ Aceb ol ādemī ki ḥurremdür

³⁸ Hākka Suresi 69/28. 29.(Malım bana hiçbir yarar sağlamadı, saltanatım da yok olup gitti.)

- 164 Ejdehā-yı sipihr-i merdüm-ḥ^vār
Her nefesde yudar hezār hezār
- 165 ‘İzz ü cāh-ı cihān durur zillet
Rāḥat-ı zecr ü devlet-i miḥnet
- 166 Ğāfil olma murād-ı nefis-i ğurūr
Cānuñ eyler rızā-yı Ḥaḳdan dūr
- 167 Veh aña kim murād-ı nefse uya
Ḥaḳ te‘ālā buyurduĝunu ḳoya
- 168 Yād it şol ğüni ki ḥalk-ı cihān
Ola ḥayrān u deng u ser-gerdān
- 169 İre her bendenüñ mükāfātı
Rāḥat u miḥneti vü āfātı
- 170 Āteş-i düzaḥ olıcaḳ pür-cüş
Hüşmend-i cihān ola medhüş
- 171 Ne zer aşşı ḳıla ne māl ü ne cāh
Yüz ura ḥāk-i ‘acze bende vü şāh
- 172 Oḳıya çün ‘uşāt ḥatṭ-ı varaḳ
Şerm nārından ola ğarḳ-ı ‘araḳ
- 173 ‘İzzet anuñ durur ki yevm-i ‘azīm
‘Amel-i şālīḥ ola ḳalb-i selīm
- 174 Nāmesi yüz bigi āĝ ola
Ḥaḳ ḳatında ḥisābı şāĝ ola

- 175 Aña kim ire luçf Mevlādan
Sāyebān ola ‘ arş-1 ‘ alādan
- 176 Yā Rab ol dem ki şalavuz ‘ āciz
Ola mecmū‘ -rāzumuz bāriz
- 177 Dāmen-i ‘ afvuñile mestūr it
Řalb-i vīrānumuzı ma‘ mūr it
- 178 Bizi anlardan it rüz-1 kıyām
Yiri fazluñdan ola dār-1 selām
- 179 Fazl senden kerem senden zinhār
“Ve kınā rabbenā ‘ azāben ‘nār”³⁹
- 180 Bunda vü anda sen ‘ ināyet kıl
Toğrı yol varmağa hidāyet kıl

Şal’ allahu te‘ āla ihdinās sırātal müsteķīm sırātellezine en‘ amte ‘ aleyhim gayri‘ l
mağdubi ‘ aleyhim ve lāddālin⁴⁰

- 181 Ey şamu ģāle vaķıf u bīnā
Saña sırr-1 derūn-cān -peydā
- 182 Māverā-yı sipihr ü rāy-1 nücūm
‘ İlmüñe āfitābveř ma‘ lūm
- 183 Ĥāl-i her şeye ıttılā‘ uñ vār
Ģayb-dānīn u ıtlā‘ uñ vār

³⁹ Bakara suresi 2/201. “Ve min hüm men yekūlu rabbenā atinā fi’ d dünyā hasenetev ve fi’ l ahireti hasenetev **ve kına azaben nār** “(Ey Rabbimiz! Bize dünyada bir güzellik ve ahirette de bir güzellik ver ve bizi ateř azabından koru!)

⁴⁰ Fatiha Suresi 1/(6-7) “Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil.”

- 184 Hāṭıra gelmedin ḥayāl-i daḳīḳ
Saña ma' lūmdur nedür taḥḳīḳ
- 185 Varmadın fikre rāy-ı ḥurde-şinās
Sen bilürsin ne kim iderse kıyās
- 186 Toğrı yola bize sen ol hādī
Eylemez nef' ğayrūñ irşādī
- 187 Bizi anlardan it ki vaḳt-i su 'āl
Yine faẓluñ cevāb ide der-ḥāl
- 188 Ğayri mağzūb olan cemā' atden
Eyle kim kısmet ola raḥmetden
- 189 Ḳavmi ğüm-rāhdan ırāğ eyle
Ḳalbümüz ḥastasını şāğ eyle
- 190 Āḥiret zevḳ ü şevḳle şād it
Bend-i dām-ı cihāndan āzād it
- 191 Nefs elinde bizi zebūn itme
'Aḳlumuz himmetini dūn itme
- 192 Bize kendü 'ayūbumuz göster
Ğayr-i 'aybından ola ḳat'-ı naẓar
- 193 Kendümüze olavuz meşğül
Ta ki yoldan iletmeye her ğül
- 194 Geregi bigi rāst it rāhı
Fikrümüz keĵ -rev eyleme vāhı

195 Her mükedder dile şafā senden
‘Aql u cān ‘aynına ziyā senden

196 İstiķāmetde tut tefekkürümüz
Müstaķīm olmağa tedebbürümüz

Ḳāle nebī ‘aleyhi’s-selām lā ‘ibādeti ke’l tefekkuri⁴¹

197 Şöyle buyurdu Seyyīd-i ‘ālem
Şāh-1 Yesrib imām-1 beyt-i Ḥarem

198 Ger tefekkür olursa hikmetden
Yek durur cümle-i ‘ibādetden

199 İ‘tikād-1 dürüst ü rāy-1 şevāb
Āsumān-1 dile olur mehtāb

200 Fikr-i ālā-yı Ḥaḳ durur vācib
Ġayri maḡlubdur budur ḡālib

201 Ġayrden her gönül k’ola ḡāli
Fikr-i taḡḳīḳ u ḡāldür ḳāli

202 Ol gönül fikridür seyāḡatde
Seyr ider ḡāyet ü nihāyetde

203 Şādīḳ olana bāb-1 cümle fütūḡ
Fikr-i miftāḡhile olur meftūḡ

204 Fikretinde anuñ k’ola şıdḳı
Dām-1 taḳlīdden bulur ‘itḳı

⁴¹ “Düşünmek kadar kıymetli ibadet olmaz.”

- 205   albi anuñ ki müstaim durur
Fikri bî-‘ illet-i selim durur
- 206   Ol deñlü fikr ki ola dünyadan
Nefse maşud olan temennadan
- 207   udret-i Haı fikrider ‘ ail
Nefsi maşuduna gider cāhil
- 208   Fikr-i dānā olur cihān-peymā
Her nefes seyr-i ‘ ālem-i bālā
- 209   Şol tefekkürde k’ola Őıd u taleb
Ol durur vuşlat-ı murāda sebep
- 210   İ‘ tıad ile her ki cüyādur
Kūh olur kān-ı la‘l ü deryādur
- ale nebi ‘ aleyh’is-selām men talebe Őeyān ve cedde vecede⁴²
- 211   Ey gönül her nefes taleb-kār ol
Taleb itmekde cüst u ‘ ayyār ol
- 212   İrdüğün menzili maām itme
Mürğ-ı cāna hevā-yı dām itme
- 213   İlerü varmağa taleb eyle
Kim bu yol ehline gerek eyle
- 214   Aldamasun seni hevā vü heves
Őāh-bāz-ı cihānsın olma meges

⁴² “ Her kim bir Şeyi taleb eder ve ciddiyyet gösterirse ona ulaŐır.”

- 215 Bes bu yol baħrdür nihāyetsüz
Varmaz baħr olsa himmetsüz
- 216 Ādeme himmeti durur per u bāl
Himmet ehlinedür cihān pā-māl
- 217 Cidd ü cehdünde koma naķş u ħalel
Sa‘y it tā irince vaķt-i ecel
- 218 Sa‘y bābında her kim ide şitāb
Vaşl bulur “aķall mā-fi-l-bāb”
- 219 Şıdķı reh-ber idin taleb yolına
Tā ki maķşūd-ı cān u dil bulına
- 220 Şıdķ her tālibe ki reh-berdür
Dilegi Tañrıdan müyesserdür
- 221 Kāmil olma ki merdüm-i kāmil
Kārgāh-ı cihāndadur muħaşşıl
- 222 Cüst u cüyında her kim oldı kavī
Köhne cismine buldı cān-ı nevi
- 223 Taleb-i himmete muķārin kııl
Tā ki maķşūd-ı cān ola ħaşıl
- 224 Keşf olan rāzı āşikār itme
Hātır-ı cem‘ -i tār u mār itme
- 225 Perdeden taşra düşmesün rāzuñ
Tā muħālif görünmeye sāzuñ

226 Aña ki ifşā-yı rāz ‘ adetdür
Hāşılı her nefes nedāmetdür

Çale loçman el-ḥakīm nedimtu ‘ale’l kelāmi ‘alel sukutu merreten⁴³

227 Didi Loçmān ki kān-ı ḥikmetdür
Her sözi ehl-i ‘aqla ‘ibretdür

228 Biñ nedāmet görüdi bir sözden
Şāmit olmak yeg oldı şad yüzden

229 Dil-i ḥāmuş ki terk-i kāl eyler
Bātımlı kıl ü kāl-i ḥāl eyler

230 Puhteler işidür ḥamūş olmak
Cūş-ı nā-puhtede ḥurūş olmak

231 Şamt ehlinde cem‘ olsa ḥavāss
Zevk ü şevk-ı derūnna ne kıyās

232 Görinür ḥārzār aña gülşen
Zāhiri nūr u bātımlı rüşen

233 Nazarı kimyādur irse ider
Miss-i ḥāk-i vücūd-ı ḥālişzer

234 Şamt-i şahsuñ kemāle dāl durur
Belki nokşān-ı kıl u kāl durur

235 Dil durur her belāya reh-ber olan
Terk ider güft u güyü server olan

---

⁴³ Lokman hekim dedi ki, “ Konuşmaktan dolayı bin defa pişman oldum, konuşmamaktan bir defa pişman oldum.”

- 236 Dil durur çünki tercümān-ı derūn
Söylese sırrı bırağur bīrūn
- 237 Söylemek rāz-ı ƣalbi eyler serd
Germ olur şāmit olduğınca merd
- 238 Hāƣƣa bir dāneden durur pūr-sāz
Topuolu olsa ƣatı^ç olur āvāz
- 239 Şamt hāssiyyeti durur meşhūr
Kim ider cehl-i cāhil-i mestūr
- 240 Ehle virür şükūh u vazı^ç-ı vaƣār
Ġāfil olma bu nükteden zinhār
- 241 Ƙaşd itseñ kelāma fikr ile
Hāƣ sözün söyle hāƣƣı zıkr ile
- 242 Şol sözi söyle kim ola nāfi^ç
Şūret-i ma^ç niye ola cāmi^ç
- 243 Ġūş iden cāna hāşıl ola sürūr
Ƙalbe ƣuvvet vire vü nefse fütūr
- 244 Olıcağ sözde ma^ç rifet eşeri
Görinür nef^ç def^ç ider zararı
- 245 Pend itme dirīğ^ç āƣılden
Lik setr eyle sırrı cāhilden
- 246 Bulıcağ ehl-i keşf-i rāz ile
Lik cāhilden ihtirāz ile

Çale nebi ‘aleyh’is-selām el cahilu ‘aduvvun li nefsihi fe keyfe řadiķan li ğayrihi⁴⁴

- 247 Cehl derdinden olana bīmār
Bū ‘Alī olsa idemez tīmār
- 248 Zindedür şanma mürdedür cāhil
Ne bilür ğayri kendüden ğāfil
- 249 Anı kim zehr-i cehl ide helāk
Hakķı çarķ ola pür-tiryāk
- 250 Çāresine dürüşme şeme ey ‘ākıl
Cāhil ıřlāħa olmadı ķābil
- 251 Nūrdur ‘ilm-i cehl ü zulmetdür
Vey añā ki cehl ķısmetdür
- 252 Ne ķadar dost ola saña ‘amū
Kendü nefsiñe ola çün ki ‘adū
- 253 Söyleme sırrı cāhile zinhār
Sırrı maħrem kaçān ola ağyār
- 254 Pend-i kāfi gerekse ‘ākılden
Hazer it aħmaķile cāhilden
- 255 Ki şakın aħmaķ-ı bed-aħterden
Seng-dildür vücūdı mermerden

---

⁴⁴ “Cahil kendi nefsiñe düşmandır, böyle iken kendisine düşman olan nasıl başkasına sadık kalır.”

- 256 Bir hikāyet işit bu söz delīl
Gerçi ma' ni keşir ü lafz-ı kalīl
- 257 ' İsi-i pāk-zāt u pāk revān
Gördiler kim kaçup giderdi revān
- 258 Didiler aña yā resūlallāh
Nişe kaçmağıla gidersin rāh
- 259 Didi budur murād kaçmağdan
İhtirāz iderem bir ahmağdan
- 260 Didiler mürdeye virürsin cān
Ahmağa nişe bulmaduñ dermān
- 261 Virdi ' İsi cevāb kim el-ħağ
Mürdeden dağı kem durur ahmağ
- 262 Mürdeyi zinde itmek āsān kār
Lik ıslāhı ahmağduñ düşvār
- 263 Sen kıyās it bu nükteden ħālī
Vey aña ki ola ' ilmden ħālī
- 264 ' İlmdür kīmyā-yı ħāk-i vücūd
Zer ider kabı virse fāyız-i cūd
- 265 Tālib-i ' ilmdür himmet-i ' ālī
Bahtı ferrūh ħucestedür fālī

Ḳale nebi ‘aleyh’is-selām uḡlubul ‘ilme ve lev kane bişini⁴⁵

- 266 Fikr-i dāniş pezīr-i rüşen- dil
Rüşenā bahş-ı şem‘i her maḡfil
- 267 Dürr-i eşdāf-ı sīnedür dāniş
Çeşm-i deryā dile güher-i bīniş
- 268 Baḡt u tevfiḡ aña ki reh-berdür
Zāt-ı dāniş pezīr-i güherdür
- 269 Cevher-i naḡd-i ‘ālem-i imkān
Güher-i ma‘rifet durur ey cān
- 270 Hāne-i āb u gilde kim tendür
Şem‘dür ‘ilm anuñla rüşendür
- 271 Nürdur dīde-i cihān-bīnde
Ṭaleb it ‘ilm ger ola Çīnde
- 272 ‘İlm bābından iste feth’ul- bāb
Bilüz ‘ilmle ḡaṡa vü şevāb
- 273 Şem‘i ‘ilmi delīl-i rāh idin
Ḥüccet-i Ḥaḡ durur güvāh idin
- 274 Zülmet-i tende āb-ı Ḥıızr mişāl
Çeşme-i ‘ayn-i ‘ilm māl-ā-māl
- 275 Cān kim olmadı cüst u cüyında
Mürde dil ḡaldı olmadı zinde

⁴⁵ “ İlim Çin de bile olsa alın.”

- 276 ‘Ayn-1 ‘ilmi idinmeyen meşreb
Kaldı bî -dīn bulmadı mezheb
- 277 ‘İlmile bilürüz helāl u harām
Devlet anuñ ki ‘ilm ola in‘ām
- 278 Nūr-1 ‘ilmile rüşen olan dil
Raḥmet ü fazl-1 Haḳḳadur menzil
- 279 Āfitāb-1 sipihr-i ‘ālem-i cān
‘Ayn-1 ‘ilm oldı ey ‘azīz-i cihān
- 280 Mağzdür ‘ilm ü kişrdür ‘ālem
Lübb-i lübbi lebābdur ādem
- 281 ‘İlm ol dur ki nef‘ ide ğayri
‘Ayn-1 isbāt-1 Haḳ ola seyri
- 282 ‘İlm kim ‘ucb u kibr ide ḥāşıl
İki ‘ālemde fāsıd u bātıl
- 283 ‘Ucb iblīs eyledi merdūd
İtmedi ‘ucbe ‘ilm ü dāniş sūd

Ḳale emīrul müminin ‘Ali kerremellahu vechehu evḥaşu’l vahşeti el‘ucbi⁴⁶

- 284 Ey dil aşl-1 vücūda eyle nazār
Ger nazār-1 ‘ibretile olsa ne zār
- 285 Görenden oldı aşlı ḥāne-i ten
Ḳalma zulmetde fikr kııl rüşen

⁴⁶ “ Hz. Ali buyurdular ki, vahşetin en korkunç olanı kendini beğenmektir.”

- 286 Görđi bünyādın ol ki bīnādur
Zerre-i hāk ü kaṭre-i mādur
- 287 Kaṭrenüñ ne vücūdı var ola
Zerre ne deñlü pāyidār ola
- 288 İ' tidāl ile şan' at-1 üstād
Bir niçe dem ki gösterür ābād
- 289 Müddet-i 'ömr ü mühlet-i eyyām
Hey deyince ne ṭañ olursa tamām
- 290 Nefs mağrūr olur ḥayātına
Aşl yok 'ömrünüñ şebātına
- 291 Fikr-i fāsīd tebe ḥayālātı
Şarf-1 kibr ü ğurūr ḥālātı
- 292 Aña kim kibr ü 'ucb 'ādetdür
Kısmı iblīsvār la' netdür
- 292 Mu' cibe 'ucb oldıĝın ḥicāb
'Aql ü cāninedür 'iḳāl ü 'itāb
- 293 Nazarı kibr-i kibriyādandur
Görmez mihr-i dīdeyi bī-nūr
- 294 Kibr baḥrine ğarḳ-1 zerre-i hāk
Āfitābı kaçan ider idrāk
- 295 Naḳş-1 şüretde vālih ü ḥayrān
Cisimdür mürde cānı bī-cānān

296 Çün görürüz özi gözine gözin
Neye kim baksa kem görür ḥod-bīn

297 ʿUcb-1 nā-ḥoşterin ʿādetdür
Hāşıl-1 ehl-i ʿucb-1 laʿnetdür

298 ʿUcb -1 merdüddür dü ʿālemde
Hāşeli'llāh kim ola ādemde

Men tevāza lillahi referʿullahu Teāʿla⁴⁷

299 ʿUcbı ḳo meskenetden āgāh ol
Yola gel yaʿ ni ḥāk-i dergāh ol

300 Meskenet ehlidür bülend āḥter
Pāy-māl olana dinür server

301 Hāk olan oldı mazhar-1 külli
Görinür anda ulvi vü süfli

302 Her kim ola tevāzuʿ a tābiʿ
Cümle efʿ āline ola nāfiʿ

303 Kimde k'ola tevāzuʿ āşarı
Berk urur mihrvār envārı

304 Kāhil olma tevāzuʿ zinhār
Ki tevāzuʿ da cāh u ʿizzet var

305 Dem-be-dem āfitāb-1 çarḥ-1 serīr
Yüzi yire urduḡıçün oldı münīr

⁴⁷ “Kim tevazu ederse Allah onu yükseltir.”

- 306 Meskenetden ceb̄in-i mehde ğubār
Var olursa n'ola mihr-āşār
- 307 Bī -tevāzu' bulunmadı ' izzet
Niçe maḥḍūm olına bī-ḥidmet
- 308 Meskenetden bābına olan dāḥil
Beyt-i raḥmetde idinür menzil
- 309 Her ki tāc-ı tevāzu' a lāyık
Oldı sultān-ı vaḳtdür bāyık
- 310 Ḥākdansın çün ey benī ādem
Ḥākveş meskenetden urğıl dem
- 311 Bir ki iblis var ser-keşdür
Aşlı ma' lūmdur ki āteşdür
- 312 Meskenet milkine olan mālīk
Oldı rāh-ı sa' ādete sālīk
- 313 Meskenetden kuşandı çarḥ-kemer
Anuñçün durur bülend aḥter
- 314 Puş-t-i pīrāna ḥam ceb̄in- ber-ḥāk
Meskenet gösterür bize eflāk
- 315 Mesken-i meskenetde emn ü emān
Sākin olan vücūd buldı hemān
- 316 Sırr-ı faqr āña gösterür didār
Ki kıla meskenet evinde qarār

Ḳāle ‘aleyhi’s- selām el faḳru faḳri⁴⁸

- 317   Āsumān-ı nübüvvetüñ māhı
Dünya vü āḫiret şehensāhı
- 318   Muştafā ber- güzīde-i ‘ālem
Ekrem ü efdal-i benī ādem
- 319   İḫtiyār itdi faḳrı ol Muḫtār
Oldı bes faḳr-ı mefḫar-ı aḫyār
- 320   Kenz-i faḳr ile her kim oldı ğanī
Genc-i Ḳārundan oldı müstağnī
- 321   Faḳr şeh-bāzdur hümāyün-dem
Himmet-i şayddur iki ‘ālem
- 322   Şāḫib-i faḳr olan faḳīr mizāc
Ġayr-i Ḥaḳḳa degül durur muḫtāc
- 323   Faḳr ile şol göñül ki yār oldı
İki ‘ālemde iḫtiyār oldı
- 324   Ḳat‘ iden kendüyi ‘alāyıḳdan
Bi tevḳi‘ olur ḫalāyıḳdan
- 325   Faḳr ḳalbine virür istiĝnā
Ḥāşıl olur tecerrüdünde ğinā
- 326   ‘Alem-i faḳr ile olan meşḫūr
Pādişahdur muzaffer ü manşūr

---

⁴⁸ “ Fakirlik övüncümdür.”

- 327 Tāc-1 faqr ile her ki serverdür
İki  alem aña musah hardür
- 328 Sırr-1 faqr aña kim mu ayyen ola
Zāhir ü bātıını müzeyyen ola
- 329 Her ki yol bula faqrı gencine
Mār olur cümle māl-1 gencine
- 330 Faqr ehli derūnidur rüşen
Zāhiri h ar u bātıını g lşen
- 331 Zāhiri faqr ile olur vırān
Bātıını genciledür ābādān
- 332 Reh-rev-i faqra atlas-1 gerdūn
Pāy-1 t bidi olmasa gerdūn
- 333 Kemterin-i dest-g h-1  arş-1  azim
Pāy-m l-1 behişt ü n z u na im
- 334 B   ama  acıyla  acilden
ş kiri faqr-i c ndan ü dilden
- 335 Ol ki faqr ile ehl-i himmetd r
şıd kile s kin-i  an   atd r

 k le nebiyu  aleyhi's-sel m el  an   atı kenzum la yuğni⁴⁹

- 336 Her kim ola  an   at ile enis
Aldamaz anı hırs ile iblis

⁴⁹ “Kanaat t kenmez bir hazinedir.”

- 337 Bî -ķanā' at vücūd-ı zāyī' dūr
Erdurur ol ki merd-i ķānī' dūr
- 338 Anda k'ola ķanā' at āsārı
Şubh-ı rüşen olur şeb-i tārı
- 339 Tama' üç harfdür tehī eşküm
Sır olmaz gürisnedür her dem
- 340 Ehlini kendü bigi ider aç
Dünya mālın bulursa muhtāç
- 341 Her kim ola ķanā' ata meşğül
Vaķtine ğül-ı hırş bulmadı yol
- 342 Hā-yı hırş oldı hīleden müştak
Rāsıdur rāy-ı rīvden muṭlak
- 343 Şādı şad fitneden 'ibāretdür
Añla bu remzi hoş işaretdür
- 344 Ger ķanā' atden olasın āġāh
Hırşdan cānuñ ide istikrāh
- 345 Belki hırşuñ bir adı az durur
Aña kim hem-dem olsa az durur
- 346 Genc-i künc-i beķā ķanā' atdür
Kāmkār aña kim şanā' atdür
- 347 Ķānī' olan gedā tevānger olur
Bî -ķanā' at şeh ise çāker olur

- 348   alb-i ami' de yok afa vü huzür
Hâtırı bî-ama' durur pür-nür
- 349   âni' olan sarây-ı izzetde
Bî-anâ' at sarây-ı zilletde
- 350   Bes adef var âni' olan dil
Ma' rifet dürrine olur menzil
- 351   Hırşı ağızı anuñ kim ola açu
Âlemüñ ni' metiyle olmaz to
- 352   Tüşe-i ehl-i dil anâ' atdür
Bî -anâ' at naşibi miñnetdür
- 353   Ğafil olma anâ' ate zinhâr
Ki budur zâd-ı câdde-i ebrâr
- 354   âmi' bî -ayâ vü pür-tezvîr
aşılıdur nedâmet ü teşvîr
- 355   alb bî-ased ola âni'
Raħmet ü fazl-ı Ğaadur câmi'
- 356   Câmı yandırma âteş-i asede
Câme düzme anâ' at-i cesede

âle nebiyu 'aleyhi's-selâm el asudu lâ yesudu⁵⁰

- 357   Ğased âteşi durur dil ü cân-süz
Eridür cism-i âsidi şeb u rüz

⁵⁰ “ Ğased eden muvaffak olamaz ve o aldanmıştır. “

- 358 Renc-i cāndur Һased belā-yı cesed
Pür-ta‘ abdur derūn-ı ehl-i Һased
- 359 Tañrı virdüğine degül Һāni‘
Ğayr derdine ‘ ömridür zāyi‘
- 360 Dileseñ Һalb-i pāk u pālūde
Cānı itme Һasedden ālūde
- 361 Hastadür Һalbi Һāsıdün her dem
Cānına miҺnet ü ğam oldı ni‘ am
- 362 Dām-ı ğamda durur dil-i Һussād
Şanma kim tā ebed ola āzād
- 363 Yir içinden niteki kirm-i şecer
Başını bī-Һuzūr u zīr u zeber
- 364 Һased iblīsi eyledi rānde
Bī-devā derdmend ü dermānde
- 365 Dāğdur sīnede Һased-i mīҺ
Kederinden Һopar belā bīҺ
- 366 Һased eyler vücūd-ı fersūde
Bī-Һased merdüm olur āsūde
- 367 Ğıll ü ğışş-ı Һasedden ol Һālī
Tā ki keşf ola ehl-i dil Һālī
- 368 Çün Һased oldı derd-i bī-dermān
Ne ‘ ilāc eylesün tabīb-i cihān

- 369 Bî-şafadur hasūd-ı kalb-i siyāh
Fāsīd endīşesi vü fikr-i tebāh
- 370 Bū'l- 'aceb kārduḥ hased kārı
Kimseye kısmet itmesün Bārı
- 371 Mevzi' -i kīnedür derūn-ı hasūd
Dergeh-i Hāḡ u ḡalḡda merdūd
- 372 Dileñüz kim hasūd ola helāk
Ki helāk olmayınca olmaz pāk
- 373 Derdile çün ki eyleye rıḡlet
Kendü bulur şifā vü siz raḡāt
- 374 Yāvuz oddur hased odı yavlaḡ
Ölmeyince olur mı ḡurtulmaḡ
- 375 Böyle buyurdı ḡāş ehl-i kelām
'İzzet ü ululuḡ hasūde ḡarām
- 376 Ey hased odına yaḡılan dil
Āteş-i dūzahı idin menzil
- 377 Bu söze bir meşel işit benden
Cāndan ur söze ḡūş ne tenden
- 378 Bir kişi var idi sa' ādetlü
Her dem işinde ḡayr niyetlü
- 379 Aña konşıydı bir faḡır'ül-ḡāl
Ḳillet olmışıdı kısmet meh ü sāl

- 380 Lik bu devlet assı ehl-i kerem
Eksük itmezdi aña küt u ni' am
- 381 Ekl ü şürb ü cemî-i esbâbı
Şeyenlilah cümle-i bâbı
- 382 Bu uludan oluriken hâsıl
Hased ideridi fikret-i bâtıl
- 383 Nâ-sipâsiydı yidügüne müdâm
Ne du' â belki diridi düşnâm
- 384 Oldı iblise bu işi ma' lüm
Bildi kim kendü hâşşıdur ol şüm
- 385 Kendözin zâhidâne düzdi meger
Ki derünından anuñ ala haber
- 386 Ya' ni itmege tecrîbe anı
Geldi bir gıce oldı mihmânı
- 387 Ol kerem ıssı lüt u ni' metden
Yine günderdi hayr niyetten
- 388 Yidi ni' met götürdi el zâhid
Oldı resmi du' âyiçün kâşid
- 389 Degeyü ol hasûd-ı bû mekkâr
İtdi hayli du' âyı hoş tekrâr
- 390 Bes tahammül idemeyüp nâ-dân
Didi ey yüzi kutlu hoş mihmân

- 391 Eyleme zinhār ḥayr du‘ ā
Dile bu ni‘ met ıssı ola hebā
- 392 Didi iblīs aña ki ey nā-dān
Ol olıcaḡ saña irer noḡşān
- 393 Eksilür rızḡuñ u olursın aç
Çün seni itdi Ḥaḡ aña muḡtāç
- 394 Didi ben oldugumçün yime ḡam
Dile ki anuñ vücudı ola ‘adem
- 395 Didi iblīs aña ki ey murdār
Tañrısından benüm bigi bīzār
- 396 Böyle didi revān-ı ḡayb oldı
Ḥasedi gör ki niçe ḡayb oldı
- 397 Varise sende bu nişāne-i şüm
Terkine cehd eyle ey maḡdüm
- 398 Eyü ḡaşd it eyülere uygun
Ki budur aşl-ı fazl-ı bāb-ı süḡan

Ḳāle nebiyu ‘aleyhis selām men teşebbehe bi ḡavmin fehüve minhum⁵¹

- 399 Buyurur ber-güzide ālem
Muştafā zübde-i benī ‘ādem
- 400 Her ki bir ḡavme intisāb ider
Anı ḡalbinde intiḡāb ider

⁵¹ “ Kim bir kavme benzemeye çalışırsa onlardandır. “

- 401 Bâṭın elvān görünür zāhir
Bâṭın-ı pāk-dil durur ṭāhir
- 402 Şūret ü sīretūn pāk eyle
Kim olur resm-i cānı pāk eyle
- 403 Şāf ol şuffe-i şafāda muḳīm
K'ola me'vā reyāz-ı baġ-ı na'ım
- 404 Ger dilerseñ kim olasın maḳbūl
Selef-i aşfiyāya pey-rev ol
- 405 Bularuñ itdügin ḥayāl eyle
‘Amelūñ bunlara mişāl eyle
- 406 Kaşduñ olsun ki ‘ind-i Rabbü Vedūd
Ehl-i dillerden olasın ma’ dūd
- 407 Terk ide gör zemīme aḥlākı
Tā ki ḥalk ola ḥulk-ı Ḥallākı
- 408 Cennet-i naḳd oldı ‘ādet-i ḥoş
Fi’l-i beddūr cehennemī āteş
- 409 Kūbḥdan yig durur ḥasen olmaḳ
Güle nisbet degül diken olmaḳ
- 410 Baġ-ı tenden ḳopar faşal ḥārın
Göresin tā ki ḳuds-i gülzārın
- 411 Nisbet itme özüñi her dūna
Beñzemez merd-i pāk-i me’būna

- 412 Budur āyīn ü resmi ehl-i kemāl
Kim ola pāk-ṭab‘ u pāk-ı ḥiṣāl
- 413 Şol ṭabī‘ atde k’ola ‘ādet-i zışt
Düzaḥīdür degüldür ehl-i behişt
- 414 Ey hoşā cān kim ola ḥulḳ-ı ḥāsen
Zāhiri nūr u bāṭını rüşen
- 415 Ḥüsn-i ḥulḳ u edeb kılan ḥāşıl
‘İzzet ü baḥt ehlidür ‘ākıl
- 416 Edeb ü ḥulḳdur kemāl-i vücūd
Devlet ol cāna kim budur maḳşūd
- 417 Bu kemāl ü şerefde k’ādemdür
Kendüden ğāfil olduğı kemdür
- 418 Zeri çün naḳd-i ‘ömri ḥarc eyler
Defterine ḥisāb-ı derc eyler

Kāle aleyhu keremallahu vechehu edebül mer-i ḥayrun min zehebi-hi⁵²

- 419 Ādemi kim latīf-i gevherdür
Dü cihānda serīr-i serverdür
- 420 Ḳadr-i ‘ālī vü kıymet-i efzün
Ḥāk-i rāhine yüz sürer gerdün
- 421 Dü cihānda murād olan zātı
Ṭal‘ at-ı ‘ayn-i zāt-ı mir’atı

⁵² “ Kişinin edebi altınlarından daha hayırlıdır. “

- 422 Hāşıl itmege sîm ü zehebi
Yüz şuyın döker koyup edebi
- 423 Nefsinün arzūsına meşğul
Hā'in ü hā'if ü zalüm u cehül
- 424 Anı bilmez çü kalb-i sâdedür
Bâ-edeb ol ki fahr ü 'izzetdür
- 425 Fer' -i imândan oldu aşl-ı edeb
Bes müselmân revâdur itse taleb
- 426 Edeb-i fazl-ı bahş ü dîn-ârâ
Ehlin eyler 'azîz ü kâm-revâ
- 427 'Ādet-i hayr ü hūbdur deryâb
İhtiyâr oldu şāhibü'l- âdâb
- 428 Edeb ehli eger ola 'ârî
Edebidür libâs-ı settârî
- 429 Lik taḥkîkdür bu söz ey cân
Bî-edeb şad libâsile 'üryân
- 430 Yol u erkân erenlerine ki var
Rükn-i a'zam durur edeb ey yâr
- 431 Kanķı başda k'ola edeb külehi
Kişver-i fazluñ oldu pâdişahı
- 432 Edeb erkân ki kâr-ı ehli durur
Bî-edeblik rüsüm-ı cehl durur

- 433 Edeb ehline ʔābiʕ ol zinhār
K'olasın rütbetile ber-ḥürdār
- 434 Luʔf-1 Ḥaḳdan durur edeb meşhūr
Bī-edeb luʔf-1 Ḥaḳdan olur dūr
- 435 Kimde kim var ʕ aḳl ola kāmīl
Bī-edebden irer edeb ḥāşıl

2

HİKĀYET

Feʕ ilātün Mefāʕ ilün Feʕ i lün

- 1 Şāh-1 Merdān ʕ Alī-i zū'l-efzāl
K'oldı zātında cemʕ cümle ḥışāl
- 2 Edeb ehлідür ol kerem kāmı
Edeb olmışidi cism ol cāmı
- 3 Didiler yā emir-i naḥl-i ʕ aceb
Neden oldı saña bu faẓl-1 edeb
- 4 Didi kim bī-edebden öğrendüm
Baña pend itdi bī-edeb merdüm
- 5 Didiler bī-edebden ey ʕ ākil
Edebi nice eyledüñ ḥāşıl
- 6 Didi bir iş ki bī-edeb itdi
Ḥaḳdan ʔaʕ n u tōhmet işitdi

- 7 Ben görüp ol tarīki terk itdüm
Her ‘amelde hilafına gitdüm
- 8 Ğayrden pend iden kişi hāşıl
Raḥmet-i feyz-i Ḥaḳḳadur ḳābīl
- 9 Kendü hālinde olur ehl-i ḥayā
‘Ayni ıṣlāḥ ider hüner -cüyā
- 10 Naḳş u ‘aybına olanuñ nazarı
Bes kemālindedür ḳamu hüneri

Kale nebiyu ‘aleyhi’s-selām ben ebşara ‘aybe nefsihi şeḡele an aybi ḡayrihi⁵³

- 11 Edeb ehline setr ‘ādetdür
Setr-i ‘ayb eylemek mürüvvetdür
- 12 Setr-i ‘ayb eyle ey hüner-perver
Ki budur ehl-i dil olana hüner
- 13 Mültefit olma ‘aybına ḡayrūñ
Kim ola kendü ‘aybuña seyrūñ
- 14 Şıfat-ı setr oldı settārı
Devlet anuñ ki setrdür kārı
- 15 Kendü ‘aybına her ki vaḳıfdur
Ol hüner-perver ehl ü ‘ārıfdür
- 16 Kendü ‘aybını gören ehl-i hüner
Ğayri ‘aybından itdi ḳat‘-ı nazar

---

⁵³ “ Her kim kendi ayıbyyla meşgul olursa başkalarının ayıbyyla uğraşmaktan uzak durur.”

- 17 Görmez kendü ‘aybını cāhil
Gözedür ğayri ‘aybını ğafil
- 18 Bireginün gözinde görür çüb
Kendü gözinde milden maħcüb
- 19 Cān rencūr u ħalk ħencīde
‘Ādet u ħūyı nā-pesendīde
- 20 Sīret deyü şūret-i ādem
Kaşd-ı āzār-ı ħalkdur her dem
- 21 Şād olur ħalkı idicek ğamgīn
Şıfat u sīret-i iblīs-i la‘īn
- 22 Vesmat-ı ħalk-ı cūst u cū eyler
Birine biñ daħı ħatar söyler
- 23 Bī- ğünāħ incidür dil ü cānı
Bunı bilmez ki şeyndür şānı
- 24 Zāhir ü bātıını ħarāb ü bebāb
İki ‘ālemde müstahiķķ-ı ‘azāb
- 25 Dirligi ħalka zecr ü miħnetdür
Ölümi ‘ayn-i emn ü rāħatdur
- 26 Dirliginden anuñ ki yıgdür mevt
Tizrek olduğı revādur fevt
- 27 Kişi dār-ı şıħhat-ı ğanīmetdür
Dirligi ħalka ni‘am u ni‘metdür

28 Eşer-i şoḥbeti müferriḥ zāt
Dem-i cān-perveri mümedd-i ḥayāt

29 Nazarı pāk u fikr ü zikri şafī
Gönlü deryā vü lafz-ı dürr-i ḥoş-āb

Ḳale İsa aleyh'is-selām el birrū şelasetün el menṭiku ven nazaru ves şamtu
ve men kane menṭikuhu fı ğayri zikrin faḳat legā ve men kane nazaruḥu fı ğayri
i' tibārin faḳat seḥā ve men kane şantuhu fı ğayri fikri neha⁵⁴

30 Şüḥan-i ḥikmetdür ḥakimāna
Ḳūt u kuvvet virür dil ü cāna

31 Pāk- gevher ḳatında ey server
Ḳıymeti cān deġer ne la' l ü güher

32 Kān-ı cāndur bu cevher-i pākuñ
Daḫı yoḳ aña āb u hem ḥākuñ

33 Söz gerekdür kim ola ma' nidār
Lāf-ı bī-hüde olmaya güftār

34 Hoşdur āşārı k'ola zikru'llah
Ḳalbde vaḳt-i şamt fikru'llah

35 Çün ki şāḫib-nazar ola nāzīr
Görine lafz u ma' nī-i nādīr

36 Dilde zikr ü gönülde fikri şavāb
Nazar-ı i' tibārdur deryāb

⁵⁴ “ İyilik üç çeşittir: Konuşmak, bakmak ve susmak. Her kimin konuşması zikirsiz ise iyi yapmamıştır, bakışında ibret yoksa onunda değeri yoktur. Bir insanın susması da fikirsiz ise o da anlamsızdır.”

- 37 D̄ide ardında k'ola dil-i derrāk
Neye kılsa nazār ider idrāk
- 38 Hātır-ı baħr u lafzıdur derbār
Ṭab^ç -ı pāki ħazīne-i esrār
- 39 Nazārı kīmyādur ol cānuñ
Zer ider irse ħalbin insānuñ
- 40 D̄ide-i i^ç tibārdan ħālī
Ķandedür zevķi ehl-i dil-ħālī
- 41 Bilmedi çün tefekkürī cāhil
NaĶd-i^ç ömr oldu ħarc-ı bī-ħāşıl
- 42 Bī-şafādur derūn-ı bī-pāki
Cins-i ħāki ola mı eflāki
- 43 Lehvi Ķo sehvden ħazer eyle
Cān gözün açup nazār eyle
- 44 İ^ç tibār ile baĶ bu eşkāle
Ķāl idin Ķalma Ķil vü kāle
- 45 Z̄ikr ü fikr ü nazār ma^ç a^çel-Ķaflet
LaĶv u lehv oldu sehv bī -^ç illet
- 46 Nefs ider ādemi başiretsiz
Dūn u keĶ- ṭab^ç u ħayr niyyetsüz
- 47 Dutma dāmına nefsi-şayyāduñ
Şayd-ı sī-murĶ olmasun aduñ

48 Nefsini her kim eyledi pā-māl
Ol durur server oldur ehl-i kemāl

KASİDELER

DER-TEVĦİD-İ BĀRİ TE' ĀLİ

1

Mef'ülü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Ol pādişāha yaraşur eyvān-1 kibriyā
Kim ḥāke yüz sürerler işiginde enbiyā
- 2 Ger şad hezār sāl kıla vaşfı vāşifān
Mevşūf olmaya şıfat-1 ' izzet-i Ḥudān
- 3 Evc-i sipihreden çü tülū' ide āfitāb
Ser-geşte ḥāl olsa ne tañ zerre-i hevāb
- 4 Keşf-i sürādikāt-1 celāl itmek istese
Maḥcüb-1 bī-mecāl olur ' aql-1 evliyā
- 5 Ma' kıl-1 ' aql-1 evvel ü āḥir durur velī
Andan ne ibtidādur aña ne intihā
- 6 İrmez kemāl-i zāt-1 beḳāsına hīç naqş
Mecmū' -1 kā'inātı eger eylese hebā
- 7 Haṭṭ-1 vücūd-1 levḥ-i ' adem üzre resm idüp
Ḥarf-i dü kevni eyledi inşā kemā yeşā
- 8 Ol zāt-1 pāk kim şıfatından eşer durur
Ehl-i ' uqūl didügi bī-çün ü bī-çirā

- 9 Ketm-i ‘ ademen eyledi icād kudreti
Şeş sūy u heft aḡter u nūh gūnbed-i ‘ ulā
- 10 Dest-i sipihre mişķale-i māh-1 nev virür
Kim aḡterān-1 āyine-gūne vire cilā
- 11 Gündüz bisāt-1 ḡāke tutar çetr-i zer-nigār
Gice ‘ arūs-1 çarḡa düşer nīl-gūn vaḡā
- 12 Şem‘ -i celāl-i tābiş-i şevķinde zevķile
Pervānevār sūḡte ervāḡ-1 aşfiyā
- 13 Gerçi ta‘ ayyünāt durur keşret şifāt
A‘ dādı ķo ki vaḡdet ider zāt-1 muķtezā
- 14 Sırr-1 ḡaķāyıkına ki irmez añā ‘ uķūl
ḡoş mazḡar oldı āyine-i rūḡ-1 Muşḡafā
- 15 Sālār-1 dīn ü şāḡ-1 rusül hādī-i sūbül
Leşker-keş-i vilāyet-i cān şāḡib-i livā
- 16 Aşl-1 vücūd-1 noķta-1 pergār-1 dā ‘ ire
Maķşūd-1 āferīniş ü memdūḡ-1 muķtedā
- 17 Şānında nāzil olalı “veş-şems-i vechinūñ ”
Āfākı rūşen eyledi envār-1 “ve’ d-ḡuhā”
- 18 ḡavf itme Gülşeni ne ķadar olsa seyvi ‘āt
Çün Muşḡafa şefi‘ durur ‘ afv ider ḡudā
- 19 Her dem hezār-bār şalāt ü selāmile
Cān u göñülden olsun añā midḡat ü şenā

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Fā' il-i muhtār k'oldur şāni' -i heft ü çehār
Hālîk-1 cebbār-1 'ālem rāzîk-1 perverdigār
- 2 Münşi-i hatt-1 vücūd u naqş-bend-i kāf u nūn
Mübdi' -i kevn ü mekân u kār -sāz-1 girdgār
- 3 Kādir-i kayyum k'anūñ kudreti kabzındadır
Gerdiş-i gerdūn-1 gerdān cünbiş-i leyl ü nehār
- 4 Āb u hāk u āteş ü bāda virür çün i' tidāl
Çār ezdād izdivācından olur aşl ü tebār
- 5 Vākıf-1 sırr-1 zāmāir 'ālem-i gayb ü şuhūd
Cürm-bahş ü 'ayb-pūş ü ğāfir ü āmur-gār
- 6 Hıl' at-1 teşrîf-i "kerremnāke"ki giydi ademī
Fazlıdur yoğısa kaçan olayıdı şāhib- şî'ār
- 7 Gerçi çok durur cihānda herzege nefis-işüm
İderem inşāf k'olmaz bendeden bî-hūde kār
- 8 Açmadum 'ibret gözin kim keşf olaesrār-cān
Ey dirîğa geçdi 'ömr-i nāzenîn bî- i' tibār
- 9 'Āciz-i mağlūb-1 nefsem tābi' -i tūl-1 emel
Hāşilum bād-1 hevā sa'yüm 'abeş şuglum kışār

- 10 Gāh h̄urd u h̄āb u geh fışk ü fücūr ulu[‘] b u lehu
Gāh s̄āz u s̄ōz ü geh cām-1 şarāb-1 h̄oş-güvār
- 11 K̄ande olsam [‘]ādetüm lāf-1 güzāf u k̄il u k̄āl
Yoğdur aq̄vālümde ef[‘] ālüm zihī nāmūs u [‘]ār
- 12 Od göziyle h̄ırm̄en-i dah̄li hevāyü’l-çerem
Bu hevā bir gün beni nāgeh idiser h̄āksār
- 13 Sırr-1 ma[‘] nīden dirīğa kimh̄aberdār olmadum
Gerçi da[‘] vīdāram u meşhūr-1 ehl-i rüzgār
- 14 Her zamān efkār-1 eş[’] ār u h̄ayāl-i zülf ü h̄āl
Āteş-i sevdāya olmışdur dimāğum h̄uşkmār
- 15 Bilmezem dil k̄ankı dilber zülf-i sevdāsındadur
Bilmezem cān k̄ankı fettān ğamzesin[‘] ğamzında zār
- 16 Gāh mest-i nergis u serv-i revān u lāle-ruḥ
Gāh mahmūr-1 şarāb-1 [‘]işve-i çeşm-i h̄umār
- 17 Şey’ülī’llāh Gülşenī h̄āl-i dil-i dervīşden
Kim k̄omaz mir’āt-1 cānda ğayr naqşından ğubār

3

DER NA’AT RESŪL ĀLEYH’İS-SELĀM

Fā[‘]ilātün Fā[‘]ilātün Fā[‘]ilātün Fā[‘]ilün

- 1 Ey burāk-1 berk seyrüñ cilvegāh-1 lā-mekān
H̄āşa kim ola h̄ar-1 [‘]İsi anuñla hem-[‘]inān

- 2 Gerd-i rāhuñ tūtiyā-yı nergis-i havrā-yı huld
Hāk-i pāyuñ āb-1 rūy-1 gülşenī-i bāğ-1 cinān
- 3 Āfitāb-1 ‘ālem-efrūz iken ey şāh-1 dü kevn
Bu ne sırdur kim seḫāb olmış ṭapuña sāyebān
- 4 Merkez-i ḥākīde gördi āfitāb-1 cevheri
Maḫdemūñ birgün anuñcün devr eyler zer-feşān
- 5 Li -ma‘ al’lāh cūybārından durur ser sebz ü ter
Şāḥ-1 iḳbālūñ ki anuñ zıllındadur emn ü amān
- 6 Salṭanat farkı Süleymān ile ancaḫ ola kim
Aña hüdhüddür saña Cibrīl-i ḥazret tercümān
- 7 Şem‘ -i cem‘ -i enbiyā olduğına budur delīl
Kim zebān-1 mazḫar-1 āyāt-1 “nūr” oldı duḫān
- 8 İbtidā-yı āferīniş muḫtedā-yı enbiyā
Kethüdüdayı rüz-1 evvel ḥ^vāce-i āḫir zamān
- 9 Andelīb-i gülşen-i taḫḫīḫ oldur kim anuñ
Lā-mekān oldı hümā-yı himmetine āşiyān
- 10 Şāḫib’ül-mi‘ rāc k’oldı leyletü’l esrār aña
Pāye-i evvel ḫadem serḫaddi heftüm āsumān
- 11 Vaḫt-i da‘ vā ol ḫadar endāz-1 ma‘ nī eyledi
Tīr-i per-tābına ḫalb-i “ḫābe ḫavseyñ” nişān
- 12 Gülşenī vaşf-1 kemālūñ neçe itsün k’idemez
Dāniş-i ḥuffāş-1 ḥürşīd-i dıraḫşān-1 beyān

DER MEDH-İ KUR'AN

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Vird-i cān it ki dile zevk ü şafādur Ẹur'ān
 ' İllet-i zillet ü ' işyāna devādur Ẹur'ān
- 2 Okı ihlāsile kim keşf ola ' ilm-i ledun
 Maraz-ı cehl-i marizine şifadur Ẹur'ān
- 3 Maḥrem it cānuñ sırrına bugün kim yarın
 Sebeb-i ma' rifet ü fazl ü ' aḫādur Ẹur'ān
- 4 Māni' -i āteş-i duzaḫdur hevl-i maḥşer
 Reh-ber-i kevşer ü firdevs ü liḫādur Ẹur'ān
- 5 Cehl şāmında gerekse seḫer-i ' ilme delil
 Şem' -i ḫürşid bigi rāh-nümādur Ẹur'ān
- 6 ' Aşķile şābit olan faḫr u fenā ḫālibine
 Devlet ü' izzet ü iḫbāl-i bekādur Ẹur'ān
- 7 Nefs diyü şem u şūrından emin olma dil
 ' Aḫl u cān gerdenine ḫırz-ı Ḥudādur Ẹur'ān
- 8 Gerçi cān çāh-ı ḫabāyi' -izulumātında durur
 Rüşenü cezb ider ḫabl u ziyādur Ẹur'ān
- 9 Ḥāzır ol Gülşenī unutmayasın rüz-ı ḫesāb
 Nık ü bed itdügüne rāst- güvādur Ẹur'ān

DER MEDH-İ RAMAZÂN

Mefâ' ilün Fe' ilätün Mefâ' ilün Fe' ilün

- 1 Yine sa' âdetile irdi raḥmet-i ramazân
Dürüş ki cânuña keşf ola ḥikmet-i ramazân
- 2 ' Aceb mi ceş-i hevâ olsa münhezimdür ḥâl
Çün irdi külli eflâke râyet-i ramazân
- 3 Vücüd-ı şehr-i ma'âsile zulmet olmuşiken
Münevver eyledi nür-ı beşâret-i ramazân
- 4 Zamân-ı tevbe vü tevfiğdür ğanîmet gör
Şaḫın ki tîz geçer vaḫt-i fırsat-ı ramazân
- 5 Münevver itmege cân u gönüller ayinesin
İçürdi cām-ı raḫik-i maḥabbet-i ramazân
- 6 Ebed günine deĝin baḫtludur ol cân kim
Ezel deminde virildi sa' âdet-i ramazân
- 7 Gönül gözin açup i' tibârile nazâr it
Ki münkeşif ola âşâr-ı 'ibret-i ramazân
- 8 Müdâm cânuña nuḫl eyle şükr şekkerini
Ki zevḫ vire mezâḫuña lezzet-i ramazân
- 9 Behişte reh-ber ü didâre reh-nümâ durur
Hidâyet ehline olur delâlet-i ramazân

10 ' Aceb mi vird-i zebān olsa Gülşenī ḥalkā
Ki ' aşıkāne didūñ medh ü midḥat-1 ramazān

11 Bağısla cürmümüzi luṭf idüp Ḥüdavendā
Be-ḥaḳḳ-1 nūr-1 Muḥammed hürmet-i ramazān

6

Mefā' ī lün Mefā' ī lün Mefā' ī lün Mefā' ī lün

1 Ne baḥr-1 bī-kerāndur bu ki anuñ emvācudur eṣyā
Keşf-i ḥāk-i zemīn buḥār-1 günbed-i ḥaḍrā

2 Vücūdı ol baḥre geştidür ḥıred ḡavvāş-1 güher Çin
Ḥurūf-1 eṣdāfdur likin ma' ānī lü'lü-i lālā

3 Esāmī i' tibārındandur emvāc olduḡı ma' dūd
Müsem mā bir durur ḥaḳḳā eger yüz biñ ola esmā

4 Egerçi evvel ü āḥir bu baḥrūñ sāḥili olmış
Ne evvel görünür anda ne āḥir dinilür aṣlā

5 Ne cāndur ol ki bu baḥri ider bir ḳaṭre biñ nūş
Ne kendüden eṣer ḳalur ne ḥod deryā olur peydā

6 Anuñ kim rūḥı bu esrāra vāḳıf oldı bī-şübhe
Ber-ā-ber görünür gönli gözine peşşe vü ' anḳā

7 Vücūduñ Gülşenī ol baḥre ḡarḳ it bīhūde ol zinhār
Ki senlik i' tibārından görünür ḳaṭre vü deryā

Fe‘ilātün/ Me fā ilün/ Fe i lün

- 1 Oldı ‘uşşāka keşf bu esrār
“Leyse fid’ dāri ğayruna deyyār”⁵⁵
- 2 N’ola ger dirse şūfi-i şāfi
“Leyse fi cübbeti sivā’l-cebbār”⁵⁶
- 3 Kendülügünden olana fāriğ
Cümle yār oldı qalmadı ağyār
- 4 Göremez ol cemāl-i her göz kim
H^vāb-ı ğafletden olmadı bīdār
- 5 Her ki yārı rızāsını ister
Kendü fikrinden ider istiğfār
- 6 Cilvegāh-ı cemāl-i dost durur
Nazar ehline Ka‘be vü Ferhār
- 7 Naqşdan yol bulana naqķāşa
Rūh-ı maḥz oldı şūret-i dīvār
- 8 Oldı her zerre āfitāba münir
Nitekim kaçre қulzüm-i zehḥār
- 9 Āteş-i şevķ yaқdı Gülşenī
“Ve қınā rabbenā ‘azāben’nār”

7. 30a

⁵⁵ “Evin içindeki ev sahibinden başkası değildir.”⁵⁶ “Cübbemin içindeki Allah’dan başkası değildir.”

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Çün oldı milk-i dilde nevbet-i sulţan-ı aşk
 'Aql u cān olsa 'aceb mi bende-i fermān-ı aşk
- 2 Kār u bār her dü 'ālemden müberrā dil gerek
 Kim ola çābü-k-süvār-ı 'arz-ı meydān-ı aşk
- 3 İde mi kaç'-ı menāzil bād-peymā-yı hıred
 Çünki nā-peydā durur beydā-yı bī-pāyān-ı aşk
- 4 'Aql u cānı t̄ā kim ser-gerdān iderse küyveş
 Günbed-i gerdün-ı gerdānı ider çevgān-ı aşk
- 5 Beyzeveş zīr perīne māsiva'llāh olur
 İtdügünce dem-be-dem tāvusveş cevlān-ı aşk
- 6 'Aql nola ihtirāz itse muhīt-i aşkdan
 Keş-i Nūh-ı Nebīdür 'aşıka tūfān-ı aşk
- 7 Ger getirse çerhe t̄āñ mı zühreveş vaqt-i semā'
 Heft çerh hāy hūy-ı na're-i mestān-ı aşk
- 8 Gülşenī bigi olur genc-i ma'ānī māliki
 Hāne-i 'aql u dil ü cānı iden vīrān-ı aşk
- 9 Nice ire desti bir kūtāh himmet aña kim
 'Arş-ı 'ālīden daḡı a'lā durur eyvān-ı aşk

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Göñül vilāyetine 'aşk olalı sultān
Hired esir durur rūḥ bende-i fermān
- 2 'Aceb ne derd durur derd-i 'aşk kim andan
Olursa 'āşık-ı bī -çāre istemez dermān
- 3 Muḥibbe şor yine ḥālāt-ı ḥayret-i 'aşkı
Ne bilsün ol ki degül vecd ü ḥāl ile ḥayrān
- 4 Derün-ı sīnede pinhān ola mı āteş-i şevk
Ki toldı āhım ile şaḥn-ı çarḥ dūd u duḥān
- 5 Dilā każāya rızā vir tarīk-i 'aşkda kim
Olur muḥibbi olanuñ zār-ı nāle vü efgān
- 6 Ne cān ki 'aşkla oldu dü kevneden āzād
Muḥayyed itmez anı meger çarḥ-ı ser-gerdān
- 7 Qarār eyleyeyim bu maḳām-ı süflide
Aña ki zirve-i çarḥ-ı berin ola mekān
- 8 Tuta mı cife-i dünyā hümā-yı himmetini
Anuñ ki mürğ-ı dili 'arşda ider tayren
- 9 Vücūd-ı ğayre kaçan iltifāt ider ol kim
Cemāl-i 'aşk ola manzūr-ı zāhir ü pinhān

- 10 Ta' ayyünāt ne var keşret olsa ol zātuñ
Zuhūr-1 vaḥdetine oldı ḥüccet ü burhān
- 11 Yaḳīn ehli neye kim baḳarsa rāst görür
Egerçi aḥvel ü keĵ-bīndür ehl-i ūekk ü gümān
- 12 Rumūz-1 ' aūı yine nüktedān-1 ' aūı añlar
Bu fende ḥurde-ūinās-1 ḥıred olur nā-dān
- 13 Cihān u cānı revān eyle Gülūenī ' aūı
Kim irgüre saña āūār-1 müjde-i cānān

10

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Rāstī kevneyn cism ü cānıdur dervīūler
Hem ḥaḳıḳat ' ālemi sultānıdur dervīūler
- 2 Ni' met ü nāz-1 na' im oldı tuḫeylī bunlaruñ
Çün ḥaḳāyık ḥvānınuñ miḥmānıdur dervīūler
- 3 ūüretā iflās-1 faḳr ile görüp ta' n itme kim
Sim ü zer n' olur ma' ānī-i kānıdur dervīūler
- 4 Muūtafā "el-faḳr u faḫrı" didü ki söze delil
İsteriseñ ḥüccet ü bürhānıdur dervīūler
- 5 Pāk- ervāḫ-1 hevā cānından oldı ḥūūyār
Lā- yezāli bādenüñ mestānıdur dervīūler
- 6 Oldılar bāḳī cihān-1 ma' nevīden ' aūıle
Gerçi ūüret ' āleminden fānıdur dervīūler

7 Gülşenî derd-i maḥabbet çāresin bilmez ṭabīb
Derdini ‘ arz it ki anuñ dermānidur dervīşler

11

DER MEDH-İ SULTĀN MEHMED GĀZĪ
Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe ‘ ilün

- 1 Sa‘ ādet añā ki rūzi kıllur şafā-yı ḥuzūr
Sarāy-ı sīnesi şadrı olur maḳām-ı sürūr
- 2 Ne cān ki şubḥ bigi şıdk-ı mihriyle dem ura
Sipihr eyler anı āfitābveş meşhūr
- 3 Egerçi zāhirini faqr ider ḥarāb anuñ
Velik bāṭınıdur genc-i ‘ aşķile ma‘ mūr
- 4 Firişte ḥādimidür şāh-ı ‘ aşķ çākerinüñ
Esīr-i nefis olan insān dīvedür mezdūr
- 5 Derūnı cān-ı şifā-ḥāne-i Mesīḥādur
Anuñ ki ‘ illet-i ‘ aşķ ile cismidür rencūr
- 6 Añā ki şem‘ -i ‘ ināyet delīl-i rūşendür
Mişāl-i şubḥ-ı münevver olur şeb-i deycūr
- 7 Nesīm-i ravza-i faqr ol dimāğa virür feyz
Kim anda olmaya gerd ü gubār-ı kibr ü ğurūr
- 8 Dilā ḳanā‘ at ü ‘ uzletde şādıķ ol sābit
Ki bu durur şıfāt-ı merdümi şabūr u şekūr

- 9 Ğubār-ı ğayrden olursa pāk-levh-i vücūd
Ğümānsuz anda huṭūṭ-ı yakīn olur mestūr
- 10 Yakīndür saña senden eger çı genc-i murād
Velī ne fā'ide sen müflisi olduñ andandur
- 11 Bu ğafletile ki sen mürdesin dilā dem-i haşr
‘Aceb saña te’ şīr iderse nefhā-ı şūr
- 12 Behişt ü hūr u kuşūr ārzūsını terk it
Yoĝise irmeĝe didāre himmetünde kuşūr
- 13 Derūnuñ āyinesi jengini iderseñ pāk
Her āyine nazār-ı luṭfa olasın manzūr
- 14 Nice hevā vü heves cām-ı hamr nūşinden
Ğurūr ile olasın ĝāh mest ü geh maḥmūr
- 15 Cihānı tut ki kamu emrüne iṭā‘at ider
Felek muṭī‘ olur āfitāb u meh me’mūr
- 16 İnanma ‘ahdine kim saḥt süst-peymāndur
Cihānı pūr-feterāt ü sipihr pūr şer u şūr
- 17 Tefekkür eyle ki kim derdi bu tılısmātı
Kim itdi genc-i müsem māyı isimle mestūr
- 18 Kim itdi cevher-i ‘aqlı mükevvenāta sebeb
Ki geldi ketm-i ‘ademden vücūda buldı zuhūr
- 19 Kim urdı ḥayme-i çarḥ-i bisāṭ-ı ḥāk üzre
Kim aña mişl-i ṭınāb oldu bu sinīn u şuhūr

- 20 Kim itdi bād-1 devān ḥāk-i sākin ü pā-māl
Mizāc-1 āb-1 ḥink-ṭab^ʿ-1 āteş-i maḥrūr
- 21 Kim itdi ādem ü havvāyı çār^ʿ unşurdan
Kim eyledi buları mazhar-1 inās ü zükūr
- 22 Kim itdi Aḥmed-i Muḥtārı bāni-i^ʿ ālem
Kim andan oldı esās-1 serāyı dīn-i ma^ʿ mūr
- 23 Kim itdi ḥüsrev-i āfākı şāh-1^ʿ ālem-gīr
Kim oldı rāst anuñla muşāliḥ-i cumḥūr

12

Mefā^ʿ ilün Fe^ʿ ilātün Mefā^ʿ ilün Fe^ʿ ilün

- 1 Zamāne na^ʿ l-i semendini gūşvār deyü
İderse naql tutar gūş Kayşer ü Fağfūr
- 2 Umūr u rāy-1 şaḥīḥ ü şavab olsa ne tañ
Müşīr-i devlet ü iḳbāldür ḥıred düstūr
- 3 Nihālı cāhına şol cūybār neşv ü nümā
Virür kim andan olupdur tereşşuḥāt-1 buḥūr
- 4 Eger kef-i güher-efşāna nazar kılsa
Niçün düşeydi dimāğ-1 seḥāba bād-1 gurūr
- 5 Çekerse ḥaṭṭ-1 āfāka ḥükm-i sedd-i ḥifāz
Muḥāl-i^ʿ aql ola bulmaḳ ecel mecāl-i^ʿ ubūr

- 6 Nişār itmege ol meh rikāb maḳdemine
Terk itdi dāmenini çerḫ-i lü'lü-i menşūr
- 7 Sipāh ü ceng ne ḫācet kim ol cihān-gīrūñ
Yiter muḫālifine zecr-i ḫādişāt-ı duhūr
- 8 Toḫunsa āteş-i şemşir-i berk-i çarḫa ola
Niteki kitāb-ı tecelliden oldı cüşşe-i tūr
- 9 Helāk-ı ḫahrına şad nefḫ-i şūr-ı İsrāfil
İrerse vāḫi' da ğayri vāḫi' ada ola nüşūr
- 10 Ne bu meh kim irişe sāye-i hümāyūnı
Revān-ı hümā getüre beççe-i beyze-i uşūr
- 11 Ğubār-ı ḫāk-i rehinden dem urmağa ḫavrā
Hezār-bār yudı aĝzını şarāb-ı t̄ahūr
- 12 Nehār u leyl serā-perdesi ḫarīminüñ
Kimine ḫādimidür nām-ı ' anber ü kâfūr
- 13 Buḫār-ı ravza-ı ḫulḫı irişdi gerdūna
Pür oldı micmer-i zerrin āfitāb-ı buḫūr
- 14 Şahīḫdür bu kim ol şaf-şiken zāmānında
Şikenc-i turre-i dilberden özge yok meksūr
- 15 Debir lafz ü ḫaḫḫ u vaşfını yazarsa gerek
Midād kevşer-i firdevs ü liḫā turre-i ḫūr
- 16 ' Adūyı tiĝ helāk itdi görmedi t̄irin
Meger ki sehm-i sa' ādetden olmadı maḫdūr

- 17 Eger muḳābil-i ḥükm-i cihān muṭā‘ ola
Ḳazā tevaffuḳ ider şol ḳadar ki ola destür
- 18 Tenüñde her ser-i mü Gülşenī zebān olsa
Henüz ola şenāsında ‘āciz ü maḳşūr
- 19 Niçeki sākin ola ḳuṭb u seyr ide encüm
Niçeki göstere eflāk devr-i nā-maḳşūr
- 20 Mişāl-i neyyireyni ola bī-küsūf u ḥusūf
Cemāl ü cāh ü celāl-i münevver ü mesrūr

1

TERKİB-BEND

DER MEDH-İ SULṬĀN MEḤEMMED GĀZĪ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I

- 1 Gül yüzüñ şevḳinde eşkümden gelür bŷy-1 gül-āb
Kim anuñ reşkinden olur āteşin rŷy-1 gül-āb
- 2 Bilmezem serden ḥaberi zirā muḥīt-i eşküümüñ
Kim bilür kim ḳanḳı arasında ola bir ḥabāb
- 3 Ḥāşılum sevdā-yı zŷlf ü ḥāl ü ḥaṭṭuñdur hemān
Defter-i a‘ mālŷmi ger oḳuyam yevm’ŷl- ḥisāb
- 4 Gözlerimde ārızuñ ‘aksi görünür merdüme
Ḥŷb-ter andan ki āb-1 cŷde ‘aks-i māh-tāb

- 5 Çetr-i kıadrüm hayme-i eflākden ola bülend
Ger düşerse boynuma ol turre-i müşgîn tınāb
- 6 Āteş-i şevķile eşk-i dīde-i hūnbārdan
Oldı hūn -ālūde kıaddüm nitekim sīh-i kebāb
- 7 Āb-1 hayvān ol leb-i cān-bahşına beñzerdirse Hızır
Farķ olmadı kıatında kevşer ü ‘ayn-i şerāb
- 8 Şeh-süvārā māh-1 nevden olmışam zerd ü nizār
Şol hasedden kim irişir pāy-būsuña rikāb
- 9 Serv-kıaddūndür mübārek-ťālī‘ vü ferhunde-pey
Rāst mānendi lıvā-yı hūsrev ü ‘ālī-cenāb
- 10 Zıll-1 Hāķ sultān Meħemmed urdı dünyā vü dīn
Kim sa‘ ādet hāteminde nāmıdur naķşı-i nigīn

II

- 1 Ol ki kıadir hayme gāhidür fezā-yı lā-mekān
‘İzzet-i bābında gūyā hāķadur heft āsumān
- 2 İrmeye hergiz hālel bād-hazāndan şemmece
Ravza-1 hūķ-1 nesīminden dem ursa gülsitān
- 3 Āşikār eyledi rāy-1 münīr gün bigi
Nükteleri kim varidi çarħuñ zāmīrinde nihān
- 4 ‘Arş meydān-1 fezāsı tengdür anuñ meger
Lā-mekān ola hümā-yı himmetine āşiyān

- 5   Āsitānın penāh idinse dest-i fitnedēn
          Kurtulurdu āstīn ü dāmeni āhīr zamān
- 6   Āteşin tīginden anuñ kopsa berķ-i sūznāk
          Āfitāb olur şerār u āsumān olur duḡān
- 7   Düşmenüñ kahr ile bātıl itmege da‘vasını
          Naşş-ı kātı‘ oldı tīgi hüsrev şāhib kırān
- 8   Virdi ‘adl-i şāmili āfāka şol inşāf ‘aṭa
          Şirdür āhūya hem-dem gürgdür mīşe şubān
- 9   Dest-i sīmīnedür peş olıcaķ vaḡtı
          Ebr didüm ve ger ebr oldı güher-feşān
- 10   Hüsrev-i şāhib-kırān kuṭb-ı sipīhr-i salṭanat
          Kim anuñ ḡükm-i revān-ı cān u tendür memleket

III

- 1   Ğāyet i maķşūd tekvīn dürr-i deryā-yı zafer
          Hāşılı eflāk ü encüm dāver-i devr-i kāmēr
- 2   Hāk-i pāy-ı cevherinden tütüyā kesb eylese
          Dīde-i nergis olaydı kābil-i nūr-ı başār
- 3   Hıfzıçün ger çekse şadā āfāka ‘adl-i şāmili
          Olmaya rüz üzre ayruķ ḡayli şāh reh-güzēr
- 4   Ehl-i zulmüñ ḡānumānı oldı devrinde ḡarāb
          Hāne-i encüm anuñçündür meger zīr ü zeber

- 5 Mağfiretinden güzer itse hayāli-i tiginün
Birbirinden kaç^ç ola peyvend-i ervāh u şuvar
- 6 Āfitāb-1 āsumān-1 salţanat oldur k'anuñ
Ravza-i luţfında oldu zühre-i zehrā züher
- 7 Rūşen ü tābende olsun ki ol şeh-i meh peykerün
Şem^ç -i rāy-1 pertevinde heft ahterdür şerer
- 8 Sīm üzre güher-i nām-1 feraḥ-baḥşın görüp
Bu sebebden ḥāşıl itmişdür beşāşet vech-i zer
- 9 'Adl-1 ṭab^ç ında muḥammer nitekim meyde neşāt
Bez-1 kilkinde mürekkeb nitekim neyde şeker
- 10 Merkez-i devr-i celāl noқта-i fazl ü kemāl
Kim müşerrefdür cemālile anuñ cāh ü celāl

IV

- 1 Ol ki rāy-1 şem^ç inuñ pervānesidür āfitāb
Feyz-i nūr ol şem^ç den bulur çerāğ-1 māh- tāb
- 2 Ṭab^ç -1 cān-baḥşın hevāsına eger kesb eylese
Lü'lü-i lālā nedür kim 'aql yağ durur şehāb
- 3 Nüktedān-1 fikrine keşf olsa tā kim sırr-1 ğayb
Vaqt-i rāy olmaz aña nüh-perde-i gerdün-1 ḥicāb
- 4 Südde-i kaşr-1 şerif-i sidre-i bī- müntehā
Pāye-i qadr-i refi^ç -i devlet-i bī-inqılāb
- 5 Görse ışiginde cūd-1 cūybārını revān
Çeşme-i hayvāna didi Hıẓr-1 'ayn-1 serāb

- 6 Kulzüm-i cūdı ‘ aceb mi urduğınca mevc eger
Kıbbe-i gerdün şināh eylerse mānend-i ḥabāb
- 7 Sākī-i bezmi dökerse ḥāke cām-1 cūr‘ asın
Zühre reşkinden deye “yā leyteni küntü türāb”⁵⁷
- 8 Lem‘ a-i tīg-i helāk eyler ‘ adū-yı rüz-1 rezm
Şöyle kim her şeb şeyāṭini ider tāb-1 şihāb
- 9 Ol civān-baḥtuñ ḥeyām-1 rütbetidür āsumān
Kim şühürile sinin olmış durur aña tınāb
- 10 Şāh-1 Efridun ḥaşem Sikender dārāt
Kim zāmīridür anuñ āyine-i giti-nümā

V

- 1 Ey selāṭin-i cihāna ḥāk-i dergāhuñ penāh
Her ki bāş olursa felek bigi olur zerrin külāh
- 2 ‘ Ömr kulluğunda şarf olmayanuñ yevmü’l- ḥisāb
Nāmesi olur seyāh ṭā‘ ati olur günāh
- 3 Tīg-i qahrından dü-nīm olsa ne tañ şahş-1 ecel
Şöyle kim engüşt-i peygāmberden oldı cirm-i māh
- 4 Luṭf ü qahr-1 dem-i ḥāşşiyet te’sirdür
Olduğı dehrüñ mizācı cān -fezā vü ‘ ömr gāh
- 5 Ravza-1 ḥulḳuñ nesimi itse bostāndan güzer
Gül-bün-i bāğ-1 iremdeñ ḥurrem ola giyāh

⁵⁷ Nebe suresi 79/40.”İnna enzernāküm azaben karibā yevme yenzuru’l mer’ü mā kaddemet yedāhü ve yekulü’l kafiru **yā leyteni küntü türāb**”(Biz sizi yakın bir azap ile uyardık. O gün kişi ellerinin ne takdim ettiğine bakacak ve kafir diyecek” Ah ne olaydı, ben bir toprak olaydım”)

- 6 Pāy-1 būs-1 adrine irmek gümāndur dest-i vehm
Nūh-felekden yuaru seyr ide ger ad-sāle rāh
- 7 Nūh gedū-y1 arı ger balanmayaydı al-1 kūl
İdemezdi kulzūm-i med ũ senāsında ināh
- 8 Gerdi-i devr-i felekden irmesūn kesf ũ husūf
Ki āfitāb-1 āsumān-1 salanatdur māh-1 cāh
- 9 Fitne ye cūcından olmazdı cihān milki emān
ekmese pūlāddan sedd-i Sikender tī-i āh
- 10 Ol tılısmāt-1 cihāna genc-i masūd āikār
Merkezine dāire hūrid-i cemid-itidār

VI

- 1 Ey ki batuñ lā-yenām u izz ũ cāhuñ lā-yezāl
Mesned-i tat-1 celālūn hıfz ũ avn-i zū'l- celāl
- 2 ar-i milūñ gōrmekiūn adı didi al
Olmasa sevdāsı itmezdi felek fikr-i muāl
- 3 Rūz-1 heycā lekerūñ gōrūp zemāne didi arı
Bunca kūh-1 āhenāne nie itdūñ itimāl
- 4 Perem-i alām-1 manūruñla etrūñ zıllıdur
Nev-ārūs-1 nuretūñ haddinde mūgīn zūlf ũ hāl
- 5 Rāyet-i meh-peykerūñ zıllına gelse āfitāb
Tā ebed devr-i felekden irmeye kesf ũ zevāl

- 6 Ravza-1 hulk-1 nesiminden dem ursa şemmece
Goncanuñ tab'ına serd olmazdı enfās-1 şimāl
- 7 Ey muhīt-i cūd māl-1 kīseye kār u bihār
Feyz-i keff gevher efşānuñdan oldı pāy-māl
- 8 Şit-i in'āmuñ şalā-yı 'ām itdi k'oldılar
Halk-1 'ālem bahşuñ h'vānında memnun-1 nevāl
- 9 'Aql itmekde kemāhī vasfuñı āciz durur
Anuñiçün kim 'uqūla ğayri mümkindür muhāl
- 10 Ey cihān-1 luḫfa zātuñ pādişāh-1 kāmurān
Bendedür fermānuñ deyü perī vü ins ü cān

VII

- 1 Niçe devr ide çarḫ ü mihr ü meh tābān ola
Merkez-i hāki medār-1 günbed-i gerdān ola
- 2 Niçe kim ervāḫa ecsāmile ola ittişāl
'Arşa-i 'ālem maḫall ü cāy-ins ü cān ola
- 3 Niçe kim ola maḫall-i aql taḫvīf-i dimāğ
Müşkili her kār anuñ tedbīrle āsān ola
- 4 Niçe kim ola bahāriyle mizāc-1 rūzgār
Gül bigi ḫandān ü ebr -i dürr feşān giryān ola
- 5 Niçe kim ide ğonca perdesinden gül yüzün
Gülşenī bigi 'anādīl her seḫer nālān ola

- 6 Niçe keyvān hişārı heftumin gerdūnda
Kūt-vāl ü meh nuḥustīn bābına der-bān ola
- 7 Niçe kim te'sīr-i sa' d ü naḥs ola āfākda
Fā' ili bu iki fi' ilūñ zāveş ü keyvān ola
- 8 Düşmenūñ menhūs ṭālī' ola vü maḥzūn zār
Dostuñ mes' ūd baḥt ü ḥurrem ü ḥandān ola
- 9 Āfitāb-1 devletūñ irmesün kesf ü zevāl
Mah-1 burc-1 salṭanatsın daimā ol ber kemāl

13

DER MEDH-İ MEHEMMED GAZİ

Mef' ūlü Fā' ilātü Me fā' ilü Fā' ilün

- 1 Ol āfitāb dair ki emrindedür cihān
Gerden-nihāda gāv-i zemīn şir-i āsumān
- 2 Āyīne-i zamīr ne' aql eylese nazār
Ma' lüm ola daḳāyık-1 esrār-1 āsumān
- 3 Gördi ḥasūd-1 ser-sebügin pāyına tutup
Ḳodı zamāne ḥādīşeden künde-i girān
- 4 Ḳadr-i serāyı bāmına olmaḳ muḥāldür
Nām-1 sipihre gerçi zūḥal oldı pāsbān
- 5 Bed-ḥāh şem' rāyınūñ olsun sipihrise
Cāy-1 fetīl-i cism-i mişāl-i çerāḡdan

- 6 Hürşid-i kîmyâger ü deryâ-yı cevheri
Keff-i güher-feşânına sâ'îl niteki kân
- 7 Adını heft cild-i sipihre debîr-i çarh
Yazdı kim ola hırz-ı muķîmân-ı âsumân
- 8 Şâh-ı cihân Muhammed gazi hitâb ider
Adına çün hatib ola felek huṭb hân
- 9 Min ba' d ismi künyeti 'âli düzûp okur
Dârâ-yı Erdevândur Keyhüsrev ü Âsitân
- 10 Bâlâya çarh-ı baht durur da' vet eyleyen
Elbette pîr olana ider 'izzet-i civân
- 11 Keyvân çün oldı hîme-keş maṭbahı anuñ
Gîsû-yı zühreden düzdür çarh-ı rismân
- 12 İrse gubâr-ı cevherine 'ayn-ı 'abherüñ
Hürşidveş daķâyıķ-ı eflâke ola 'ayân
- 13 Âvâz-ı ṭabl-bâzını gûş itse rûz-ı şayd
Havfile nesr-i ṭâ'ir ide terk-i âşiyân
- 14 Keff-i cevâd-ı hâşşiyetin bulsa nâmeye
Dest-i çınâr ola çemende güher-feşân
- 15 Bâğ-ı behište vire nesîm-i hayât baḥş
Hulķ-ı gül-i nesîmin kesb itse gülsitân
- 16 Ger itse tîr-i ğamze-i ğılmândan iltimâs
Gîsû-yı hûr-ı hulḍ olurdu zih kemân

- 17 Şehr-i ‘ ademden olmazsa zabt-1 bedā-reқа
Gelmez vücūd kişverine kervān-1 cān
- 18 Şol sālīk ola cāh-1 cihān eynūñ āgehi
K’ol қademde menzil ola añā lā-mekān
- 19 Ger āb-1 kevşerile şuvārılsa rāsti
Müjgān-1 hūr nīzesine oldı sinān
- 20 Yāķūt u la‘ l-i mīve ola dikecek nihāl
Keff-i güher-feşānın yād itse bāğbān
- 21 Ger hıfz-1 dāmeninde olursa çerāğ-1 ‘ ömr
Bād-1 fenā irişmeye vü қala cāvidān
- 22 Ger cām-1 ‘ adl cür‘ asını nüş iderse hāk
Nüşin revāne feyz ide nüş-i revān
- 23 Devrinde hiç kimesne zılm eylemez anuñ
Ancaқ dehān-1 dost meger ol dağı nihān
- 24 Ol āfitāb-1 rāye ki zıll-1 Hudā durur
Olsa ‘ aceb mi şeh-per-i Cibrīl sāyebān
- 25 Neccār-1 ‘ aқl bāmına қаşr-1 refi‘ nüñ
Ger sidreden düzetse sezā ola nerdübān
- 26 Hāķķā ki mu ’terif olayidi kuşūrına
Ger görse bezm-i Gülşenīn ravza-1 cinān
- 27 Çün devlet-i du‘ āsın oқur Gülşenī anuñ
Rūhü’ l-emīn bigi ider āmīn ins ü cān

- 28   ‘Älemde niçe kim ola aşı-1 ğam u ıarab
İnsân geħi melûl ola ğâħ şādumân
- 29   Aĥbâb-1 şād u ĥurrem ü ĥandân ola kuvvet
A‘ dâs-1 müstemend ü perîşân ü nâ-tüvân

2

TERKİB-BEND

DER MEDH-İ SULTÂN MEHEMMED GÂZİ

Mef‘ ulü Fâ‘ ilätü Mefâ ‘ ilü Fâ‘ ilün

I

- 1   Dârü’s-selâm küyuña her dem selâm ider
Kevşer lebüñi ĥür anup nüşı câm ider
- 2   Mey-ġün lebüñ ĥayâli kıılır câna dem-be-dem
Anı ki ‘ aĥla cevher-i câm müdâm ider
- 3   Dil sühte eger sırr-1 zülfüñ hevâsını
Başa iletmek istese sevdâ-yı ĥâm ider
- 4   Nüş itmege şarâbı şafaĥ rengi dil müdâm
Mihri ruĥuñ ĥayâline ĥürşidi câm ider
- 5   Gösterse dâne ĥırmen-i ĥüsnünde ĥâlini
Şeh-bâz-1 ‘ aĥlı zülf-i giriftârı dâm ider
- 6   Maĥcüb-1 neng ü nâm durur gerçi ehl-i zühd
‘ Ārif görür ki neng olur terk-i nâm ider

7 Reyhān ḥaṭuñ ğubār-1 reh-i şehden olursa dem
Bir şemmeyile ‘ālem-i müşğīn meşām ider

8 Şāh-1 cihān Muhammed Gāzi penāh-1 dīn
Kim mihr-i milk-i rūy-1 dur u rāy-1 māh-1 dīn

II

1 Hūrşīd-i çarḥ-1 dāniş ü māh-1 celāl ü cāh
Püşt ü penāh-1 dīn Nebī sāye-i ilāh

2 İrse ğubār-1 na‘l-i semende tā ebed
Hūrşīde feyz-i tāb ide nūr-1 cebīn-i māh

3 ‘Adlinden eyle oldı kavī püştü her za‘if
Mümkin degül itā‘at ide güher-i pāyegāh

4 Hūrşīd ü māh mehce ne ṭañ olsa çetrine
Çün şāh-1 sidredür aña üstüvān-1 bār-gāh

5 Ol şāh-1 meh-rikāba ki hūrşīd-i tācdur
Encüm sipeh sipihr-i serīr oldı dehr dāh

6 Cūd-1 biḥār feyzin kesb itse nāmeye
Dürr ü le’āl ola ḳamū şeb-nem-i giyāh

7 Encüm zamīr-i rüşen-i müştak lmasa
Bār-1 nücümü çekmezdi çarḥ olup dü tāh

8 Mevc-i muḥit-i çarḥ ki dürr ü le’āldür
Ey māh-1 cāh maḳdemüñ pāy-māldür

III

- 1 Ey taze cüy-1 cüduñla mürğzâr-1 milk
Hurrem gül ' izâruñla lâlezâr-1 milk
- 2 Milk-i ihtiyâr olsa mülük ' aceb degül
Budur ' aceb kim oldı tapuñ ihtiyâr-1 milk
- 3 Feth ü zafer piyâdeñ ayağında kodı ruğ
Sen server olduğuş görüp şeh-süvâr-1 milk
- 4 Ne guşşa inqılâb-1 sipihr ü zamânedan
Küh-1 vaqârûñla tütupdur qarâr-1 milk
- 5 Tâ milk-i mâh-1 râyet-i mihrinde râstdur
Kuṭb-1 sipihr-i dâ'iresidür medâr-i milk
- 6 Çün hûn-1 haşma ta' biyedür âb-1 tîğınuñ
Gül bigi taze olsa ne tañ lâlezâr-1 milk
- 7 Tâ gördi mâh-1 râyetini çetr-i zıll ile
Qadr oldı 'ıyd-1 sa' d ile leyl ü nehâr-1 milk
- 8 Her kim senüñle ceng ider ey şâh-1 pâk-dîn
Bü cehldür Muḥammed cengi der yaqîn

IV

- 1 Ey gülsitân-1 bezmüñe reyḥâmı ger kadîm
Nev-rüz u nev-bahâr bigi cennet-i na' im
- 2 Bağ-1 cihâmı ravza-i firdevse beñzede
Halkuñ gül-i hevâsın kesb eylese nesîm

- 3 Rūz-1 veġā eger ʔoķına berk-i tīġınuñ
Nūh tūy-i isper-i felegi eyleye dü-nīm
- 4 Ol şāh-1 ʿadl-i şūret-i naķş-1 sitem görür
Ṭab^ʿ-1 cevādı anuñcündür ʿadū-yı sīm
- 5 Şimşir ü kilk-i ķāṭı^ʿ-1 ʿömr ü kefieldür
Oldı meger ki keffdür aşl-1 ümīd vehīm
- 6 ʿAql-1 gerān māye-i sebüksārlık ider
Ḥilm ķatında gevher eger dirise ḥalīm
- 7 Esrār-1 ʧarḫ rāz-1 zamīr-i nūcūmvār
Fikrūñ daķıķa-dāmına gün bigi āşikār

V

- 1 Gerd-i süm-i semendūñe hink-i felek nazār
Kılduķça mihr ü māha ider feyz-i nūr u fer
- 2 Berķ urduġunca rūz-1 veġā tīġuñ āteşi
Gerdūn bigi duḫān ider encüm bigi şerer
- 3 Keff-i güher nişāruña kim diye ebrdür
Ki anuñ ķatında baḫr degül ķatre-i maṭār
- 4 Dīnār-1 āfitāb-1 dem-i naķd alur revān
Andan cihāna ebr-i dürr-efşān virür durur
- 5 Niçe ber-ā-ber ola anuñile ebr ki ol
Bir demde naķd-i baḫr ü kāni ʿaṭā ider

6 Keff-i güher-feşānuñ zıkr itdi Gülşenī
Gūş u dehān oldı şedef bigi pür-güher

7 Bağ-1 sa^c ādetünde ki reşki behiştür
Tübā dıraht oldı hūrşīd ü meh şemer

8 Olsun bahār-1 huld-i berīn bigi bī-hazān
Berk-i kıyās-1 reşk-i gül ravza-i cinān

14

DER MEDH-İ SULTĀN MEĤEMMED ĠĀZĪ

Mef^c ūlū Fā^c ilātü Me fā^c ilū Fā^c ilün

1 Yā Rab ne hoş zamān u ne hoş rüzgārdur
Kim devr devr-i pādīşah-1 kāmkārdur

2 Sultān MeĤemmed ol ki vücūd-1 mübārek
Aşār-1 luţf ü rahmet-i perverdgārdur

3 İsm-i MeĤemmed olalı ol sır-1 Ĥaydaruñ
Tīg-1 belā regine laķab zū'l-fikārdur

4 Seyyāre seyr-i semt-i rızāsındadur anuñ
Ķuţb-1 murād-1 devr-i sipihre medārdur

5 Sırr-1 daķāyık-1 felegūñ ķala mı nihān
K'esrār-1 ġayb-1 fikretine āşikārdur

6 Yā Rab ne şāhdur bu şeh-i nīk-baht kim
Şeh-bāz-1 himmetine dü^c ālem şikārdur

- 7 Teşbîh kıldum felege kıadr-i kıaşrını
Sābitdür ol velik felek-i bî-karārdur
- 8 Meh perdedārı olalı kıadr-i sarāyınıñ
Mıhr-i münir rāyına āyinedārdur
- 9 Ne zehre kim kıadem ura kıadr-i harīmine
Peyk-i hıred ki nüh felege rāhvārdur
- 10 Bünyād-ı çarh şüret durur nisbet itmezem
Devlet serāyı bahtına kim üstüvārdur
- 11 Hürşid zerre bigi sürer yüz işigine
Ya' ni ümīdgāhı şigār u kibārdur
- 12 Ger beñzedürse ebre ola 'aql-ı bî-ḥayā
Keff-i mübareğın ki gevher-nişārdur
- 13 Vaqt-i 'atāda la' l ü güher idicek nişār
Dest-i kerīm ğıbtā-i kân u biḥārdur
- 14 Bir demde naqd-i baḥr ü kāmı 'atā ider
Ol şeh ki yem yemīndür ü kân yesārdur
- 15 Hülq-ı nesim-i şemmesini idenün ḥayāl
Bād-ı şabā bigi nefsin müşg-bārdur
- 16 Virmez nişān işigi tozı bigi sürmeden
Peyk-i şabā ki rāh-revi her diyārdur
- 17 Anuñcün oldı püşt-i felek münḥani kim ol
Şeh hizmetine bende bigi meyli vardur

- 18   Glzr-1 fet-i tg-i cihn-gir-i aalı
           m-1 demile ry-1 zemn llezrdur
- 19   sb-i seyf-i sb bigi ka eyledi
           nn dili  ady ki mil-i ardur
- 20   İrdkde mttefik ola ezdd-1 r ta
           Menr-1 kmi kim akem her ehrdur
- 21   Evhm-1  al nie muit ola Glen
           Anu keml-i barna kim b-kenrdur
- 22   Mdm k'ola merkez-i ku medr-1 ar
           Mdm kim avfil-i leyl  nehrdur
- 23   Olsun mu nh felegn heft ateri
           Ol mter cenba ki keyvn-vakrdur

3

TERKB-BEND

DER MED- MAMD P-YI KM-YB

F iltn F iltn F iltn F iln

I

- 1   Olalı ey mh tr-i gmze behrm-1 rm
           Rst-1  uka kemn ebrun ider in m  m
- 2   Azn irgrmedi remzine her od-ry ry
           Nitekim mey-gn lebnden bulmad odgm km
- 3   Vaf-1 sn-i ta atndan eylesem bnyd yd
           Amaya hergiz nmadan  bid-i anm nm

- 4 Ger nesīm-i bāğ olsa firdevs bī-pā bād bād
Çün ser-i kūyına yārūñ ıodı bī-hengām gām
- 5 Vaıtidür devr eyle sāki ıubbe-i devvār vār
Kim müdām itmez müyesser devr-i nā-fercām cām
- 6 Āfitāb-1 tal^ç atıñdan kesb ider meh-tāb tāb
Zülf-i şeb rengüñden olur tıre her aışşām şām
- 7 Gün yüzüñ şem^ç inde kim bu veçhile envār vār
Rāy-1 Āşafdan meger çı itdüñ ey^ç ağıyār yār

II

- 1 Āşaf-1 cem^ç -ıadr k'oldur dāver-i devrān rān
Hıket-i ĩūnında mihmāndur niçe loımān mān
- 2 Görmese^ç ilm-i kitabında ulü-^ç l-elbāb bāb
^ç Aııl külli olsalar bī-dāniş ü nādān dān
- 3 Şol zebān ki āşār-1 luıfından olur mevcūd cūd
Cismi her pejmürde-i mürde bulur meccān cān
- 4 Ger kef-i güher-feşānındanbulursa tır tır
Göstere düşdükte ĩāke cevher peykān kān
- 5 Dest-i zer-pāş-1^ç aıāda idicek taışsım sım
Çanı Hātem kim göreydi niçe olur ihsān san

7 Her seher tîğ-i gevher dendān ile bî-mihr-i mihr
Çat^ç ider a^ç mār-ı haşmın nitekim esnān nān
* [beyit]

III

1 Yā Rab ol zātı ki kılduñ mihr-i pür envār vār
Müşterî-tab^ç u melek-dildür felek-mikdār dār

2 ^çİlmine her nükte zāhir nitekim meşhūr hūr
Çün bulur esrār-ı ğayba fikret-i her bār bār

3 Hāsîd-i cāh ^çaceb mi oldı ise mecrūh rūh
Çün kılar cānına hussāduñ efkār kār

4 Emr-i tehî küfr kâhin ger kıla kasrîh rîh
Büt-pereste ola vārid şūret-i Ferhār hār

5 Ger nesîm-i luţf-ı feyżin bulsa mişl-i şāh şāh
Tāze vü ser sebz olup göstere her bār bār

6 Bostāna nār-ı kahrından ki ola per-tāb tāb
^çAndelîbüñ ^çaynına ola gül gülnār nār

7 Ol ki hükümüne cihān maḥkūmdur ecrām rām
Tek degül idinse emr-i nāfi^ç ni aḥkām kām

IV

1 Zātına cān-āferinden her zamān ābād bād
Kim dem-i luţfından eyler ^çālemi ābād bād

---

* [Orijinal metinde beyit okunmuyor]

- 2   Āteş-i hışmı önünde düşmeni mezmûm mûm
Şöyle kim şemşir bürrânınadur pülâd lâd
- 3   Fıkr itdükçe kemâlâtın olur medhûş hûş
Gerçi dâdâr-ı cihân bisyâr-ı isti‘ dâd dâd
- 4   Gülşenîveş bendedür kapuña ey bîrüz rüz
Mâder-i fıtratdan ola ki âsûde vü âvâz vâz
- 5   Niçe k’ola muṭribüñ elhânına demsâz sâz
Niçe kim çengüñ mizâcında ola feryâd yâd
- 6   Niçe kim ide dem-i ‘işretini bî- nâl nâl
Niçe k’ide muṭrib-i vaḳt-i ṭarab-i dâşâd şâd
- 7   Her nefes olsun ziyâde ṭapuñ pencâh câh
Kim görüp reşkinden itsün hâsid bed-h^vâh âh

15

DER MEDḤ-İ MAḤMÛD PÂŞÂ-YI KÂM-YÂB

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1   Ḥam-ı ebrûsı ḥayâlinde tenüm olsa hilâl
Ḳat‘-ı mihrinden anuñ cân u dile fıkr-i muḥâl
- 2   Eşer-i mihr-i giyâyı ḥattı-ı mihrin ‘acabâ
Dâne-i tenüm mâḥabbet midür ol noḳta-i ḥâl
- 3   Çün gelür la‘l-i revân-baḥş-ı ḥayâli gözüme
Cân-ı dil-teşneyi sîr-âb ider âb-ı zülâl

- 4   Meye niçün deyem ol hūr otağında harām
Bāde ger ravza-1 firdevsde olursa helāl
- 5   Şūret-i cān görünür merdüm-i şāhib-nażara
Geldügince gözüme ruḥları fikrinde ḥayāl
- 6   Āb-1 rüy-1 gül ü nesīm ola ravzaya ger
Ḥāk-i kūyında anuñ şemmece iletürse şimāl
- 7   Ṭūr-1 Mūsāya döne ṭal‘at-1 mihrinden anuñ
Ṭoқınırsa felege tāb-1 tecellā-yı cemāl
- 8   Kef-i Āşafdan urur dem deheni çeşmümle
Her dem olursa şadefveş n’ola pür dürr ü le’āl
- 9   Āşaf-1 Cem ‘azamet kim meh ü ḥūrşid-i felek
Kim olur pertev-i rāyında anuñ zerre mişāl
- 10   Luṭf-1 lağtından anuñ nāmeğe kesb itse eşer
Ṭab‘-1 sūsende қoya ḥāşşiyet қāl u maқāl
- 11   N’ola sengīn dilise ḥāk ola zehresi ger
Kūh-1 ḥilminden anuñ gūş-1 şadā ide cibāl
- 12   Sāye-i çetr-i hümāyūnın idinürse penāh
Ḥaşre dek görmeğe ḥūrşid-i felek kesf ü zevāl
- 13   Nevk-i kilkinden anuñ noқta kim inşāda ṭamar
‘Ārız-1 şāhid-i ma‘niye olur müşgīn ḥāl
- 14   Mīve yāқūt u güher ola şukūfe zer ü sīm
Bāğbān keffi durur bārın eküp dikse nihāl

- 15   T̄abl-bāzı ünin işidürse vaqt-i şikār
Döke sehminden anuñ t̄āyir-i gerdün per ü bāl
- 16   Meh ü hürşīd-i felek düşse yüzün sürse n'ola
Anda kim na' l-i semendinden ola şekl-i hilāl
- 17   Gördi devrinde anuñ ' işret ü ' ayş ü t̄arabı
El-vedā' itdi cihāna ğam ü endūh u melāl
- 18   Bād eger bādide hulk-ı nesimin ide yād
Hūnı her cānverūñ müşg ola mānend-i ğazāl
- 19   Āteş-i kahrı eger ravzadan iderse güzer
Teff ü t̄abında anuñ huşk ola ' ayn-i selsāl
- 20   Bād eger luţf-ı bahār-ı eşerinden dem ura
Gül ü lāle bitüre āteş-i dūzah der-hāl
- 21   Vaşf-ı inşāfın anuñ gūş idüp kebg dirse
Sāye-i şeh-per-i şāhide uçar fāriġ-i bāl
- 22   Feyzi her sā' ile bī-minnet irer istemedin
Ol degül t̄ab' -ı cevādı k' ola muhtāc-ı su'āl
- 23   Bāre-i hink-i felek seyrine olur ki geşt
Kemterin sebze bigi sidre vü t̄übī pā-māl
- 24   Çarh ıştabl durur atlas-ı gerdün aña cül
Meh-i nev na' l durur gisū-yı nāhīd şikāl
- 25   Ol felek-ķadr u melek t̄ab' ki rāyı dū se rüz
İltifāt itse sūhāya ola hürşīd mişāl

- 26   Anda kim pādişāh-1 adr ola şadr-nişin
Meh u hūrřide olur burc-1 řeref řaff-1 ni 'al
- 27   Rāyiz-i emri adar udretine rām durur
Tūsen-i arh bigi ebla eyyām u leyāl
- 28   Bād eger hāk-i rehinden dem ura bādiyede
Çeşme-i āb-1 hayāt ola revān lem' a-1 āl
- 29   Hāzin-i cennet ider na' l-i semendin taleb
Tā kim andan dūze havrāya sivār u halhāl
- 30   Ol ' atā pāř u haā-pūř ki in' ām idicek
Cām-1 feyzinden olur ke's-i emel māl-ā-māl
- 31   Aña kim yūz uta dergāh-1 felek-rif' atına
Devlet ü ' izzet ü ibāl ider istikbāl
- 32   Gūlřenī ' acziñi bil ğayri du' ā saña ne söz
Ki kemālātın anuñ vaşfı idemez ehl-i kemāl
- 33   Niçe ki eř' ārda ola sahn-1 řādi vū ğam
Niçe ki ebyātda ola şıfat-1 hecr ü viřāl
- 34   Hem-dem-i hecr bigi dūřmen maħzūn řeb u rūz
Maħrem-i vaşl bigi dostı hurrem meh u sāl
- 35   Āsitānın felek bigi cihān hala be-gūř
Olsun encüm bigi fermān bed-baht u ibāl

DER MEDH-İ MAḤMUD PĀŞĀ-YI KĀM-YĀB
Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fā' ilūn

- 1 Ger sāgar-ı sipihre ḥabāb ise āfitāb
Bir rind-i mest-i cāmına gerdūn durur ḥabāb
- 2 Mey-gūn lebi ḥayāline nūş idem ol mehūñ
Ger heft kāse-i felek olursa pūr-şarāb
- 3 Mestān-ı şevk-i meclisine āhum āteşi
Germ oldı berr-i felegi itmege kebāb
- 4 Seyl-āb-ı eşk tutdı kenārını çeşmümūñ
Her gice ḥavfdan gelmez āşinā-yı ḥ^vāb
- 5 Şol dem direm bu dīde-i deryā-dile nazīr
Kim la' l ü dürr ü güher ola katre-i seḥāb
- 6 Her ḥāne kim 'imāret idem kūy-ı zühde
Ol çeşme-i şūḥ u mest ḥayāli kıllur ḥarāb
- 7 Her naqşı k'ura āb-ı 'izārına 'aḳd-i zūlf
'Aḳl āferīn ider ki zehī naqş bend-i āb
- 8 Ger Çīne çīn-i zūlf-i nesīmin iletse bād
Dem-beste ola āhū-yı Çīn ile müsḡ-i nāb
- 9 Ma' nī degül tecelli-i envār-ı ḥüsnine
Ol āfitābuñ olsa cemālinde yüz niḳāb

- 10 Hürşīdvār rūşen anuñçün ol cemāl
Nūr itdi rāy-1 Āşafı devrānından iktisāb
- 11 Şāh vüzerāt Āşaf-1 şāni k'oldı anuñ
Envār-1 şem^c -i rāyına pervāne āfitāb
- 12 Ol ^c aql-1 bī -ḥaṭā ki cemī^c umūrda
Aḳvāl bigi şüret-i ef^c ālidür şavāb
- 13 Ol müşterī cenāba ki sultān-1 ḳadrine
Ḥayme-i sipihr u gīsū-yı nāhīddür tınāb
- 14 Ehl-i ceḥīme luṭf-1 nesīmin iletse bād
Dūzah-1 behişte beñzeve ^c azb ola ^c azāb
- 15 Ger tef-i nār-1 ḳahrı güzer itse ravzadan
Ḥuşk ide şāḥ-1 tūbī kevşer ola serāb
- 16 Şeh-bāz-1 çetr-i zıllı irişdügi bümnda
Niçe hümā getürse ne ṭañ beyze-yi gurāb
- 17 Kāse tıbāḳ-1 çarḥdür in^c ām-1 ḥünına
Sebze dıraḥt sidre vü Cibrīldür zübāb
- 18 Evrāk-1 heft-cild-i sipihre debīr-i çarḥ
Yazmadı ğayri medḥ u şenāsın penç-bāb
- 19 Cirm-i hilāle nūr vire āfitābvār
Na^c l-i semend-i cevherine irişen türāb
- 20 Sultān-1 Kibriyāsı ḳadem urmadı cihān
Ḥink-i sipihre gerçi meh eyledi rikāb

- 21 Her gice zıkr-i kuvvet-i bāzūsın itmese
Kılmazdı kalb-i dīve eser nīze-i şihāb
- 22 Hülk-1 gül-i nesīmin irişse şemmesi
Deryā-yı aḥḍarı felegi eylese gül-āb
- 23 Ğarḳ-1 ‘ araḳ olursa ḥayādan ‘ aceb degül
Keffini sâyile güher-efşān görüp sehāb
- 24 Rāy-1 zamīr-i encüme yol bulsa tañ degül
Ḥürşide heft perde-i gerdün degül ḥicāb
- 25 Kilk-i güher -nişārı bigi dest būsına
İrişse ayruğdur la‘l ü dürr -i ḥoş-āb
- 26 Ḥācet degül ki sâyile andan su’āl ola
Keffinde çün su’āle muḳaddem durur cevāb
- 27 Dün-1 himmet ola aṭlas-1 gerdün olursa
Ḥayyāt-1 vehm-i ḳāmetine ḳadrinüñ siyāb
- 28 Ger āfitāb-1 ‘ adli şāmilinüñ şöyledür cihāñ
Naḳş u ḥalel getürmeye kettāne mäh-tāb
- 29 Devrinde ‘ adl-i şāmilünün şöyledür cihān
Kim yār-i ğār oldu ğazāleyle şīr-ğāb
- 30 Sükkān-1 āsitānına her dem selām ider
Rıdvāna gerçi cennet-i me’vā durur meāb
- 31 Üstād-1 ‘ aḳl-1 hall-i zerr isterse tīgina
Bu lājīverd-i bütada bütede ḥürşid ola müzāb

- 32 Çün kabzasına eyleye kevkeb-i kevākibi
Ki muh̄it-i āsumāndan iderse ne tañ kırāb
- 33 Mādem k'ola rūy-ı felek kıble-i du 'ā
Mādem k'ola şām u seher virdi şeyh ü şābb
- 34 Olsun devām-ı devlet-i maqrūn şubh u şām
Eyyām-ı 'ömr-i devr-i felek bigi bî-hisāb

17

DER MEDH-İ MAḤMUD PĀŞĀ-YI KĀM-YĀB
Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilātün

- 1 Ne serve beñzer anuñ kıaddi ne nahı-ı hadāyık
Ne lāle bulınur ol ruḥ bigi ne verd-i şakāyık
- 2 Tahayyül idicegüz āfitāb-ı 'ārızını anuñ
Ziyā virür meh ü mihre zamīr-i rüşen 'aşık
- 3 Raķīb boynına aldı ki tığ-i yār ala cānum
Bu 'ahde tiz-vefā eylesün degülse münāfık
- 4 Ne mah-ı zühre-cebīn ki ḥalk-ı 'āleme oldu
Yüzinde gün bigi rüşen kemāl-i kudret-i Ḥālık
- 5 Muķīmdür ser-i kūyında görmege yüzün anuñ
Behişt ü ḥūr degüldür murādı 'aşık-ı şādık
- 6 Esīr-i 'uķde-i gīsū-yı müşg bāruñ olan dil
'Aceb mi cān u cihāndan iderse kaṭ' -ı 'alāyık

- 7 Hattũñ bigi kaleminden dem urdum Āşaf-i ahdũñ
Dimāğum itdi mu‘ aţtar nesīm-i bāğ-ı haķāyık
- 8 Sütũde Āşaf-ı Cem-ķadr ü cān u celāl
Cihān-ı ‘ilm ü kemāl ü ümīd-i cümle ħalāyık
- 9 Zāmīr-i rūşenine āfitābvār mu‘ ayyen
Nükātu sırr-ı meşābīħ u remz-i rāz-ı meşārık
- 10 Sarā-yı ķadrini şol dem ki yapıdı bāb-ı ķudret
Düzetdi ķapusına aţlas-ı sipihri sürādık
- 11 Eger urmasa şemse sipih-ı āfet-i kesfi
Sarā-yı ķadrine olurdı şemse olmağa lāyık
- 12 Hāsũdı hissesi ğam nik-ħāħ behresi şādi
Bu ħ^vān-ı “naħ nü ķasemnā”⁵⁸ da ķısmet eyledi Rāzık
- 13 Dem urdı rāy-ı münīrinden āfitābveş anuñ
‘Aceb mi olsa zāmīr-i felek maħall-i daķāyık
- 14 Każā ider każiyye kim olsa każī-i gerdũn
Eger każāyı ķader ħükmine denülse muvāfık
- 15 Hāsũd ħānesine çarħ eşķ ü āħı ‘adũdan
‘Aceb degül ki tũfān iderse ğāħ şavā’iķ

---

⁵⁸ Zuhuf suresi 43/32. “E hum yaksimune rahmete rabbik, nahnu kasejna beynahum meişetehum fil hayatid dunya ve rafa'na ba'dahum fevka ba'din deracatil li yettehize ba'duhum ba'dan suhriyya, ve rahmetu rabbike hayrum mimma yecmeûn.”(Rabbinin rahmetini onlar mı bölüştürüyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz paylaştırdık. Birbirlerine iş gördürmeleri için, (çeşitli alanlarda) kimini kimine, derece derece üstün kıldık. Rabbinin rahmeti, onların biriktirdikleri (dünyalık) şeylerden daha hayırlıdır.)

- 16 Henüz pādişāh-1 adri tekyelenmedi devrān
Çehār bālīş-i hūrşīdden düzetdi nemārī
- 17 Maarr-i acz ola sühbān dimekle vaşf-1 kemālin
Teninde her ser-i mūy1 eger zebāñise nātī
- 18 Hıyāl-i Gülşenī kilik-i güher nişārıdur ekşer
Anuñ çün zebānı kilīd-i genc-i meālī
- 19 Niçe ki devr ide seb an şidād-1 nota-i hāki
Medār-1 çardan olsun esās-1 devlet-i vāsī

18

DER MED-İ İMĀRET MAMŪD PĀŞĀ-YI KĀM-YĀB
Mefā ilün Fe ilātün Mefā ilün Fe ilün

- 1 Zihī maām-1 mübārek zihī laif binā
K' olur gören kişinüñ hāşılı sūrūr u şafā
- 2 Egerçi vaz -1 cihān bigi şeş cihetdedür
Velik zıdd-1 cihān uşşagāh u ömr-efzā
- 3 Sücūda geldi revān-1 āsitān önünde
Anuñçün oldu dü tā puşt-i günbed-i hara
- 4 Vaār-1 vaz ımı vezzān-1 al gördi didi
Meger ki ola buña hem senüñ mescid-i Aşā
- 5 Şafā-yı şemse-i dīvār-1 nūr-1 pertevine
Perī gelürse ola çeşm-i merdüme peydā

- 6 Aķarsa ağzı Şuyı āb-1 kevŐerũn ne   aceb
Zũlāl-i Һavzın Şol dem yād ider Һavrā
- 7 İŐideli Şıfat-1 zeynetini rıđvāndan
Ŧaleb ider anı g rmege cennet'ũl me  vā
- 8 Revā durur aņa zāt-ũl-  imād dirse Һıred
Ki kimse hıĉ vilāyetde g rmedi hem-tā
- 9 Eger ziyā-yı ҡanādilini iderse Һayāl
Derũn-1 Őubĥa d ne nũrile zamīr-i mesā
- 10 Zebān-1 mu  tekifinden   aceb mi Őām u Őeĥer
İrerse ҡulle-i eflāke bāng-1 vird-i du  ā
- 11 Őeref ĉũ sāye-i ĀŐafden irdi aņa bugũn
Gelirse sāyesine   arş tañ degũl ferdā
- 12 Sũtũde Āsaf-i Cem ҡadri k'oldı zātı anuñ
Cihān-1 dāniŐ ũ dīn   ālem-i   aĥā vũ vefā
- 13 Lisān-1 lafz-1 Őeĥādan degũl durur Һālī
Ne resme tīĝ-i mũhenned gũherden ola cũdā
- 14 Ger ebr-i keff-i cevādına beñzerem dirse
Gedā-yı baĥr durur olmaz gedā olanda Һayā
- 15 Őeĥāb yũzine Şu Őaĉdıĝı budur her dem
Muĥit-i keffin aņup kendũden gider deryā
- 16 Anuñĉũn oldı cihān Һalkı Һvān-1 cũdına cem 
Ki Şit-i Һulķ-1 kerīm g rmeden itdi Őalā

- 17 Eger zamîr-i münîrin taḥayyül eylerse
Ziyâ vire meh ü mihr-i sipihre cirm-i sühâ
- 18 Çerâğ-ı ‘ömr eger olursa zeyl-i hıfzında
İrürmeye añâ şad nefḥ-i sūr bād-ı fenâ
- 19 Ne resme emr k’iderse varur nişâne murād
Niteki ḳavs-ı ḳaderden nişâne tîr-i ḳaza
- 20 Dem urdı mihr-i felege âfitâb-ı râyinde
Derûn-ı rûşenine şubḥ-ı şadık oldı güvâ
- 21 Hıred benânile gördi kilik-i ḥâşiyetin
Didi budur yed-i beyzâ vü mu‘ cizât-ı ‘aşâ
- 22 ‘Aceb mi zerd ü nizâr olsa tâcir-i kilki
Hemîşe baḥrde yâr-ı lü’lü-i lâlâ
- 23 Nesîm-i luḫfı eger dūzaḥa irerse ḥamîm
Ḥayât baḥş ola kevşer-i behiştâşâ
- 24 Semûm-ı ḳahrı tokınursa bâğ-ı firdevse
Ḥamîm-i dūzaḥ ola kevşer-i revân-efzâ
- 25 Bu ne celâlet olur k’âfitâb-ı rif‘ atınıñ
Öñünde zerrece yok ḫâḳ-ı ḫârem-i a‘ lâ
- 26 Deḳâyık-ı felege ittılâ‘ olmaz deyü
Ger âfitâba deñülmese rây-ı râh-nümâ
- 27 Sipihri-i na‘l-i semendin gūşvâr deyü
İderse naḳl tutar gūş zühre-i zehrâ

- 28 Sarāy-1 haşmet-i bābında halkadur gerdün
‘ Aceb mi şemse-i dīvārı olsa şems-i duḥā
- 29 Zebān-1 şıdkile Rūḥü’l-emīn ider āmin
Du‘ ā-yı devletini Gülşenī idicek edā
- 30 Niçe ki nāf-1 zemīn üzre ola Beytu’llah
Ṭavāf eyleye hüccāc-1 bā-derūn-1 şafā
- 31 Esās-1 devletine irmesün ḥaṭā vü ḥalel
Be-ḥakḳ-1 hürmet-i medfūn-1 Yeşribu Baḥḥā

19

DER MEDḤ-İ MEḤEMMED BEG

Mef‘ ūlü Fā‘ ilätü Me fā‘ ilü Fā‘ ilün

- 1 Bir şubḥ dem mübeşşir-i iḳbāl āşikār
İtdi nidā ki gūş idüñ ey ehl-i ruzgār
- 2 Şimden girü zamān-1 şafādur dem-i ṭarab
Çün geçdi müddeti ğam u endüh āh u zār
- 3 Bu resme vaḳı‘ olmadı ‘ ālemde ḥüb vaḳt
Devr ideli felege ṭuralı merkez-i medār
- 4 Şehr ü diyār oldı müşerref şafāyile
Çün kim diyār-1 Anḳaya geldi şehr-i yār
- 5 Şāh-1 cihān emīri Muḥammed ki zātına
Didi ‘ uḳūl mazhar-1 elṭāf-1 gird-gār

- 6 Ger iftihar-ı bahtile olsa ‘aceb degül
Budur ‘aceb kim andan ider baht-ı iftihar
- 7 Āfāka çekse tīg-i cihāngīr sedd-i hıfz
Rūz üzre hayl-i şāma muhāl ola reh-güzār
- 8 Hüküm itse bād bigi revān ola cirm-i hāk
Men‘ itse bād hāk bigi ola ber-ķarār
- 9 Ol şahbāz lu‘b ile ger şalsa bāzını
Der-hāl nesr-i tayir-i gerdūn ola şikār
- 10 Tuta buhūr-ı micmer-i zerrīn āfitāb
Ger virse çarha ravza-i hulķ-ı dem-i buhār
- 11 Cūd-ı bihār-ı ķatresidür lü‘lü-i ‘adan
Hulķ-ı nesīm-i şemmesidür nāfe-i tatār
- 12 Fi’l-cümle nisbet oldı ķadr-i sarāyına
Olsa esās-ı çarh şebātile üstüvār
- 13 Tāb öninde şeme-i eyvān-ı nūrınun
Kim zerre bigi şems-i felek oldı şermsār
- 14 İrse nehīb-i heybetinün ola münķatı‘
Üştür misāl hefte-i eyyām iken ķaķār
- 15 Rūşen iderse çeşme-i hūrşidveş ne tañ
Çeşm-i sipihr-i hāk-i rehinden iren ğubār
- 16 Keff-i güher nisārına yig rūza harcdur
Sāl u mehile mā-ħaşal-ı ma‘ den ü bihār

- 17 Çün gördi ol şehüñ kılıcını kâr-zârda
Cândan ümîd kesdi ‘adû oldı kâr- 1 zâr
- 18 Ey âfitâb-1 baht ki envâr-1 râyuñuñ
Şem‘ inde heft ahter-i gerdün durur şerâr
- 19 Halk oldı hâb-1 emnde cûduñ meyle mest*
Bahtuñdan özge kalmadı bîdâr u hüşyâr
- 20 Hâşiyetin nâmeye kesb itse tab‘ uñuñ
Dest-i çinâr oldı la‘l ü güher nişâr
- 21 Mevc urduğınca kûlzüm-i cûduñ ‘aceb degül
İtse şinâh kûbbe-i gerdün hûbâbvâr
- 22 Şemşîrûñ ejdehâ bigi gördükçe havfdan
Haşmuña tavk-1 zih ola halkında mişl-i mâr
- 23 Kevşer-i behişt ‘adnile olur mu‘âyene
Bezmünde nûş eyleyene câm-1 hoş-güvâr
- 24 El-hak revâ degül ki zamânında Gülşenî
Bî-câm-1 bâde ‘ayş ide hâsâ k’ola bahâr
- 25 Nergis çemende mest ola vü lâle tuta câm
Gayret degül mi baña k’olam huşk-1 hüşyâr
- 26 Ger hükmi muhkemünden irerse hatt-1 cevâz
Olur esâs-1 ‘ayş anuñ ile üstüvâr

---

* [Orijinal metinde okunmuyor]

- 27   Tenhâ şafâsı sehl durur nûş-ı bādenüñ
Lāzım durur mukāleme içünse çār yār
- 28   Mādām k'ola devr-i felek zūlmet u ziyā
Mādām k'ola şems ü kamer leyl ve'n-nehār

20

BÜLEND-İ MURĀD U MAKŞAD-I CĀN

Mef' ūlü Me fā' ilü Fe' ūlün

- 1   Refi' oldı niķāb ol liķādan
Āfākı pür eyledi ziyādan
- 2   Dil āyinesini pāk eyle
Kim ķābil-i feyz ola şafādan
- 3   Mevā-yı ḥabīb ola mı ķalbi
Pāk eylemeyince her hevādan
- 4   Cānān vire cānuña bilişlik
Bīgāne olursañ āşinādan
- 5   Kō kendüligüñ kūdūretini
Geç güft u şunūd-ı mācerādan

21

Mef' ūlü Mefā' ilün Fe' ūlün

- 1   Şol demde ki yoğıdı ten ü cān
Cānāndı āşikār u pinhān

20.56a

21.56a

- 2 Düzülmemişdi çār ‘ unşur
Çurulmamışdı heft eyvān
- 3 Olmışdı muḥīṭ-i baḥr-i vaḥdet
Ma‘ lūm degül idi küfr ü imān
- 4 Ol baḥrde ğarḳa varmışdı
Mecmū‘ -1 mükevvenāt-1 imkān
- 5 Mevc urdı muḥīṭ-i ‘ aşḳ nā-gāh
Göründi hezār naḳş-1 elvān
- 6 Rāz-1 dil-i Gülşeni bilindi
Bu nükte-i Rūşeni bilindi

1

DER TERCİ‘ GÜYED

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

I

- 1 Şabā getürdi ḥaber k’irdi nev-bahārına
Açıldı ğonce-i gül geldi lālezārına
- 2 ‘ Arūs-1 lāle vü gül cilve itdi bād-1 bahār
Kef-i seḥābile güher kıllur nişārına
- 3 Şabā dem urdı meger çīn-i zülf-i sünbülde
Pür oldı ceyb-i semen nāfe-i tatārına
- 4 ‘ Aceb mi serv-i çemen raḳş urursa şādiden
Ki düzdi sāz-1 ṭarab ‘ andelīb ü sāzına

5 Güşād-1 hātırı için gonce-i gülün görür kim
Ne şühluqlar ider bāğda hezārına

6 Eger humārına yazarsa vaqtidür nergis
Ki lāle aldı ele cām-1 hoş-güvār

7 Zamān-1 ‘ayş u ʔarab oldu sākīyā der-yāb
Dem-i bahār durur gül devr-i cām-1 bāde-i āb

II

1 ‘Ale’s-şabāh dem urdı nesīm-i cān -perver
Pür oldu dāmeni gül bŷy-1 müşğ ü ‘anber-ter

2 Mişāl-i şŷr-1 Sirāfil oldu ihyāda
Dem-i Mesīh ile virse ʔañ mı bād-1 seher

3 ‘Aceb mi şemme-i gül beñzediyse hŷrşide
Çemen-i sipihri durur şekl-i jāledür ahter

4 Kenār-1 berg-i semendür benefşeye bālın
Harīr-i sebz-i çemendür şükŷfeye pister

5 Bahār şādisine feyz-i ebr-i nīsānı
Pür itdi dāmen-i şahrā vŷ kŷh dŷrr ŷ güher

6 ‘Aceb mi ğıbʔa-1 firdevs olursa sāhat-1 bāğ
Kim oldu āb-1 revān reşk-i çeşme-i kevşer

7 Zamān-1 ‘ayş u ʔarab oldu sākīya der-yāb
Dem-i bahār durur devr-i cām-1 bāde-i nāb

III

- 1 Teferrüc eyle gel ey serv-i nâz gülzârı
İşit nevâ-yı hezârı vü nâle-i sârı
- 2 ‘ Aceb mi bülbüle te’şîr iderse nâle-i sâr
Kim oldı derd-i dil-i sâr ‘ illet-i sârı
- 3 Okıdı âyet-i rahmet nesîm-i reng-âmîz
Belürdi tâ ki leb-i cûda haţt-ı jengârı
- 4 Nesîm-i nâmîye cāmından âteşin bâde
İçürdi anuñçün oldı rûy-ı gülnârı
- 5 Ğurûr-ı lâle-i şahrâyı meger gördi
Ki qahhayla ider hânde kebg-i kuhsârı
- 6 Çemende al elüne cām-ı bâde-i gülgün
Getür kenârûña bir serv-i lâle-ruhsârı
- 7 Zamân ‘ ayş u tarab oldı sâkiyâ der-yâb
Dem-i bahâr durur devr-i cām-ı bâde-i nâb

IV

- 1 Bu demde her ki degül cām-ı bâdeye hem-dem
Gerek pür ola dil ü dîdesi anuñ hem-dem
- 2 Qapunda nâşîh u qavl-i muṭribi güş it
Kim ol melül ider hâṭırı vü bu hurrem
- 3 Ne ğam zamâne ğamından elünde cām olıcaq
Ale’l huşûş ki muṭrib düzetmiş ola ne ğam
- 4 Qo fikr-i fâsidi encām-ı cām-ı mey nüş it
Degüldür emr-i Hudâvend ü fikr-i bende behem

5 Hoşa bahār u şarāb u kenār-1 āb revān
Şabāh u sebze vü gül bang-1 bülbül-i hoş dem

6 Murād cām durur milket-i Sikenderden
Hemīn bu harfidi naqş-1 nigīn hātem-i Cem

7 Zamān-1 ‘ayş u tarab oldı sākiyā der-yāb
Dem-i bahār durur devr-i cām-1 bāde-nāb

V

1 Ne luţf virdi cihāna ne Hudā-yı ‘azze ve cell
Egerçi oldı sebep āfitāb u burc-1 hamel

2 Hoşā zamāne ki feyz-i şehāb u bād-1 bahār
Dem-i Mesīhe qarīn oldı āb-1 Hızra bedel

3 Bu hikmete nazar-1 ‘ibretile nāzirdür
Anuñ ki dāide-i ‘aqlında yoq ğubār u sebel

4 Ne deñlü müşkilise cān u dilde ‘uqde-i ğam
Dem-i nesīm feraḥ-baḥş ider bu müşkil-i ḥal

5 Çemen ki pür gül ü nesrīn u ḥūr-manzardur
Eger behişt-i berīn dirisem cihāna muḥal

6 Bu demde bī -mey ü ney Gülşenī niçün olasın
Dimāğ-1 ‘aqluña irgürmed ise devr-i ḥalel

7 Zamān-1 ‘ayş u tarab oldı sākiyā der-yāb
Dem-i bahār durur devr-i cām-1 bāde nāb

DER ŞIFAT-I BAHĀR

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Yine enfās-ı nesīm şubḥ rūḥ-efzā durur
Zinde eyler mürdeyi nefḥ-i Mesīḥāsā durur
- 2 Bād-ı nev-rūzı nebāt emvātını itmekde hay
Şūr-ı İsrāfildür yā āyet-i iḥyā durur
- 3 Ebr-i nīsānı 'arūsān-ı çemen üzre nişār
İtmek için dāmeni pür lü'lü-i lālā durur
- 4 Āb-ı kevşerden laṭif oldı zülāl-i cūy-bār
Serv tūbīdur çemen çün cennet'ül me'vā durur
- 5 Tā zümür-rūd-gün bisāt-ı itmişdür şabā
Sebzezār-ı bāğ reşki günbed-i ḥaḍrā durur
- 6 Encüm-ı eflāke mānend oldı ezhār-ı çemen
Lāle mirrīḥ ü semen çün zühre-i zehrā durur
- 7 Sünbülün çinine itdügi sabānuñ ta'biye
Nāfe-i Tātār mı yā 'anber-i sārā durur
- 8 Gerçi çok ārāyiş-i bostān velikī arada
Rāstı serv-i sehī ḥoş bostān-ārā durur
- 9 Anuñ için meclis-i sulṭān-ı gül germ oldı kim
Hem-demi her dem hezāran mürğ-i ḥoş āvā durur

- 10 Okıdı çün defter-i evrāk-ı gülden bir varāk
Yüz dil ile bülbül ol āsārdan gūyā durur
- 11 Devlet anuñ kim bu mevsimde elinde cām-ı mey
Hem-demi bir gül ruḡ u serv-i semen-sīmā durur
- 12 Naḡd-i ʿömri olmadı zāyīʿ anuñ kim şubḡ u şām
Şuḡli ʿayş u nūşı cām u sāḡar u şahbā durur
- 13 Gülşenī ʿibret göziyle baḡana ḡürşīdvār
Ḳudret-i pinhān-ı Ḥaḡ her zerre-den peydā durur
- 14 Zinhār aldanma reng u būy-ı dehr-i dūna kim
İʿtimād aña ḡilāf-ı mezheb-i dānā durur

23

DER SIFAT-I SERMĀ – GÜYED

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Oldı āfāḡa musallaḡ ceyš-i mīr-i zemherīr
Gösterür sermā bugün yevmen ʿabūsen ḡamḡarīr
- 2 Çeşm-i gerdūn görmedi bu resme bir sermā-yı saḡt
Şöyle kim toñdı felekde çeşme-i mihr-i münīr
- 3 Eyledi teʿsīr kevneyne bu ser-mādan eşer
Ḳaʿr-ı dūzaḡda revādur ḡalmadı dirsem eşīr
- 4 Şiddet-i sermādan aḡardı ḡamū saḡ u saḡal
Şöyle kim şüretde hem-reng oldılar bernā vü pīr

- 5 Oldı efsürde bu sermādan devātında midād
Kıldı gerdün bigi ser-gerdān olup tır-i debīr
- 6 Eşk-i merdüm çün celīd-i perde de oldı celīd
Berfden irdi kamer göz kıldı bī-nūr u qarīr
- 7 Çehresi çarhuñ kükredi şiddetinden şarşaruñ
Oldı levn-i āfitāb-ı hāverī berg-i zerīr
- 8 Ey dirīgā k'ādemūñ nesline iriser hūale
Çün meni püşt-i pederde oldı māderde şīr
- 9 Gösterür āyīne-i İskenderi şeklin bugün
Dün mişāl-i āb-ı Hızır olmışiken mā'ül-gādīr
- 10 Bir dalından çarh toprak saçmak ister başına
Berfden mümkün degül devr eylesün bāla vü zīr
- 11 Fağa vü kılletde sermā keşretinde āh kim
Günbed-i firūze-fāma irdi feryād u nefīr
- 12 Şāh-ı rüyın bigi huşk olup tamarda kaldı hūn
Cān u tenden merdüm-i zār u gürisne oldı sīr
- 13 Zulmet-i şām ile gördi āsumān āmīhte
Eyle şandı kim cihānı tutdı yeksān qar u kır
- 14 Pāymāl-ı berf ü sermā ola cānı Gülşenī
Āfitāb-ı luḡ-ı Yezdān olmaz ise dest-gīr
- 15 Cān u dilden i' timādum añadur her hālde
K'ol durur ni' me'l-vekīl u ol durur ni' me'n-naşīr

DER ŞİKĀYET ZAMĀNE GŪYED

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Benümle itdügi lu' bı sipihr-i şu' bede-bāz
Eger hikāyet idersem olur fesāne dırāz
- 2 Bu meger sāz u muḥālif-mizāc u kej-reftār
Muḥāldür k'ola bir dem muvāfıķ u dem-sāz
- 3 Birisin itmedin āḥir henüz derd ü ğamuñ
Felek baķā turasın bir daḥı ider āĝāz
- 4 Maķām-1 mesken emn ü ferāĝ şanma ki pür
Belā vü āfet ü endūhdur nişib ü firāz
- 5 Hezār miḥnet ü ḥasret hezār derd ü dirīĝ
Hezār nāle vü āḥ ü hezār sūz u güdāz
- 6 Şikāyet itmege bu derd ü ḥasret ü ğamdan
Dirīĝ ü āḥ ki yoķ cihānda maḥrem-i rāz
- 7 Hikāyetüm şeb-i hicrān bigi muṭavveldür
Fesāne-i ğam dil şanma kim ola icāz
- 8 Sihām-1 ḥādişeye sīnemi siper eyler
Kemān-1 ķavs-1 ķuzahdan sipihr ḥükm-endāz
- 9 Ŗatında seng ü güher kıymeti ber-ā-berdür
Çi merdek-i ḥar-1 gevden çi merdüm-i mümtāz

- 10 Sipihri itmezse fark ehl ü nā-ehli
Ber-ā-ber ola mı hergiz haḳıḳat ile mecāz
- 11 ʿ Aceb mi saña daḫı olsa Gülşenī düşmen
ʿ Adūdur ehl-i dile çün sipihr-i süfle-nevāz
- 12 Hümā-yı himmet-i anḳāyı kūh-ı Ḳāfa ider
Anuñ ki mürġ-ı dili ʿ aşḳile urur pervāz

25

Feʿilātün Feʿilā tün Feʿilātün Feʿilün

- 1 Elif ol ḳāmet-i dil-cūy bigi ehl-i cinān
Görmedi ravza-i firdevsde bir serv-i revān
- 2 Be benüm bigi saçı çin-i hevādār olan
Nefes urduḳca olur bād-ı şabā müşg-feşān
- 3 Te temāşā-yı cemāline ki cān gülşenīdür
Arzūmend olalı nāle ider bülbül-i cān
- 4 Si serādan iledür nāle şüreyyaya degin
Ol mehūñ gün yüzi şevḳile dil itdükçe fiġān
- 5 Cīm cürmise anuñ ʿ aşḳı benüm bigi henūz
Görmedi kimse günehkār olalı kevn ü mekān
- 6 Hı hayāt-ı ebedi buluram ol dem ki beni
Öldüre ġamze-i fettānile şūḫ-ı cihān
- 7 Hı hayāl-i leb u dendānı gözümde olalı
Laʿl ü dürrine anuñ reşḳ ider baḫr ile kān

- 8 Dāl diġkatde nedeñlü kim olalı ħurde-şinās
İdemez müy-meyān-1 şıfatın şerġ ü beyān
- 9 Zāl zevġ-i mey-gūnı şafāsıyla müdām
Cām-1 cān-pervere şarf olsa revā naġd-i revān
- 10 Rı raġībıne ki seg ṭab‘ u dil-āzār durur
Görinürven ser-i kūyında anuñ şır-i jeyān
- 11 Ze zenaġdan ile ħālını dil gördi didi
Çāh-1 Bābildür ü Hārūt giriftār derān
- 12 Sin seyl-āb-1 müje ‘arız-1 şevġinde anuñ
Çande kim varise açılur gül olur lālesitān
- 13 Şin şimşād-1 bülend ol ħadd-i dil-cūy bigi
Görmedi kimse k’ola lāle-ruġ u ġonce-dehān
- 14 Şād şad zaġm urur cānuma laġza gözi
Olalı ġamzesi ebrūsıyla tır ü kemān
- 15 Zād za‘f-1 dil-i bīmār gözindendür anuñ
Ĥande-i la‘l-i şeker-bārı virür tāb u tüvān
- 16 Ṭı ṭulū‘ eylese mihr-i ruġ ħūrşīd-misāl
Olur eczā-yı cihān zerre bigi raġş-künān
- 17 Zı zālām-1 ser-i zülfile ruġ-1 tābişini
‘Aġl gördükçe oġur süre-i nūr ile duhān
- 18 ‘Ayn ‘aynüm n’ola sürdüġiçün maġdemine
Gerçi bu sūd ider irmez aña hiç ziyān

- 19 Ğayn ğonce leb-i vaşfını řabādan işidüp
Kıldı reřkinden anuñ pūte bigi pūte-beste zebān
- 20 Fe fūrūĝ-1 ruĥ rahřānı önünde ĥūrřid
Zerre kim görmez kim ola ne k'ola 'ayān
- 21 Kaf kırtula mı cān ğamzesi zaĥmından anuñ
řaĥřa her kıande ki varırsa ecel virmez emān
- 22 Kef ger görmesem ol yār-i sebük- rūĥ yüzün
Ĥaķ bilür kim tenüme cānum olur bārı
- 23 Lām lāle ruĥuñ olsa hevādār-1 bahār
Ĥalel itmezdi daĥı Ğülşenine bād-1 ĥazān
- 24 Mīm mestāne ğözi şivesini zāhid-i şehr
Ğörse rindāne ola mu' tekif deyr-i muĝān
- 25 Nūn nergis ğoreli 'arız-1 ğül rengin anuñ
Oldı lāle vü nesrine ĥemende nigerān
- 26 Vāv vaşlından ıraĥ cennet ü dīdār Ĥaķķı
'Ayn-i düzaĥ ğörinür ğözlerüme bāĝ-1 cinān
- 27 He hevādārıyam ol ğül-ruĥ u ğonce-dehenüñ
Olsa sīnemde ne řañ lāle bigi daĝ-1 niřān
- 28 Lām elif-i lāf-1 sühen itse sezādur aña kim
Ğülřenı bigi vücūda ğetüre siĥr-i beyān
- 29 Ye yevākıt u dülerden ğüher nazmın anuñ
Ĥar u rengin didi vechile řarrāf-1 cihān

DER GAZELLİYÂT

1

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Çün leb ü dendānuñ dili vaşfını tekrār ider
Luţf-ı lafzına gözüm la' l ü güher işār ider
- 2 Pāy-būsi fikrile cān virenüñ devr-i felek
Ĥāk-i kabrin sürme-i çeşmi o ulū'l ebşār ider
- 3 Telĥ olur düşnām egerçi ĥāşa vaqt-i kīnede
Lik şīrīndür baña k' ol la' l-i şekker-bār ider
- 4 Ey kemān-ebrū ĥayāl-i tīr-i ġamzeñ sīneden
Dem-be-dem k'eyler güzer cān u dili efgār ider
- 5 Muflis-i aşķam velikīn dem-be-dem iksīr-i ġam
Eşķümi sīm-i müzāb u çehremi dīnār ider
- 6 Gülşenī mihrāba karşı eyledüġi secdeden
Kaşlaruñ tākı önünde her dem istiġfār ider
- 7 Şūfiyā ĥūr u şahid-bāz deyü ĥaķķına
Sen şehādet itme kim ol kendüsi iķrār ider

2

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Ol kim ruĥı behişt ü lebi sel-sebīldür
Kevşer ġubār-ı ĥāk-i rehīne sebīldür

---

1. 62a

2. 62a

- 2 Ger i‘tidāl-i kāmetine beñzerem deyü
Servi hamākat itse ‘aceb mi tavıldür
- 3 Tā Mısr-ı hüsne şahdur ol Yūsuf-ı zamān
‘Aşkında eşki gözlerümüñ reşki Nıldür
- 4 Devr-i kamerde tal‘atun ey şem‘-i mäh-ruḥ
Haḫkuñ kemāl-i şun’ına rüşen-delıldür
- 5 Hicründe vaqt-i merg eger nāle eylesem
Feryād şanma anı ki ṭabl-ı raḥıldür
- 6 İşār itmedügi dil imsākdan degül
Ḳatuñda naḫd-i cān bilürem kim ḳalıldür
- 7 Hālāt-ı ‘aşkı Gülşenī ehl-i şafāya şor
Erbāb-ı ‘aḳla ḳışmet olan ḳāl u ḳıldür
- 3
- Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün
- 1 Bu vechile ger ola revān ābı gözümüñ
Ḥun-āb ile seyle vara ḥābı gözümüñ
- 2 Meh-tāb-ı cemālinden ıraḥ zerrece meyli
Yoḥ görmege ḥürşid-i cihān-tābı gözümüñ
- 3 Ol la‘l-i durer-bāra nazār eyledügünce
Yāḳūt-ı ter olur güher-i nābı gözümüñ
- 4 Ger merdüme emsālise aşḫāb-ı cihānda
Nīl ü Aras u Dicledür aşḫābı gözümüñ

5 Bahr eylemişem Gülşenî ol serv-i revānuñ
Bir kaçrece gelmez gözüne ābı gözümüñ

4

Mef' ūlü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

1 Sīnem ki nār-ı şevķile pür-süz u dāğdur
Her dāğ baña hecr-i şebinde çerāğdur

2 Mihr-i ruḥ-ı ḥayāline nūş itmege müdām
Meydür şafaķ çü kāse-i gerdün ayāğdur

3 Ol zülf ü ḥatt ḥayāl-i derūnında sīnemüñ
Tūṭiyle bir kafesde şanasın ki zāğdur

4 Dem sebze-i ḥattından urur şahn-ı bāğda
Anuniçün benefşe mu' anber dimāğdur

5 Tā gül yüzi nesīm-i hevādārıdur bahār
Her goncenüñ derūn-ı gülistān u bāğdur

6 Cān vir bahā-yı buse didi tanzirle dile
Bī-çāre cānın itdi revān gerçi lāğdur

7 Faķrile Gülşenî görünür bende-i ḥaķır
Āzāde-ṭab' mālīk-i milk-i ferāğdur

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ūlün

- 1 Serv- kıadd-i dil-cūyuña şol dem ola mānend
Kim lāle-ruḥ u ḡonce-dehān ola şeker-hand
- 2 Āzāde dil ol cāna direm kıayd-i cihāndan
Kim uḳde-i ser-i zūlfün olupdur añā pā-bend
- 3 Kevşer leb-i cān-perverün teşnedür ey dost
Ḥāk-i ser-i kūyuñ olalı ḥūriye sevgend
- 4 Kıavl ü ḡazel-i muṭrib işidüp 'amel iden
'Uşşāḳa ne te 'şir ide nāşih eşer-i pend
- 5 Cān-baḥşile lezzetine beñzemez anuñ
Ger āb-ı ḥayātile şuvarılsa ney-i kıand
- 6 Kıaṭ' eylemeye devr-i zamān Ḡülşenī tā ḥaşr
Ger rişte-i 'ömre ser-i zūlfi ola peyvend

Mef' ūlü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Mūy-ı miyān-ı remzine 'aḳl-ı daḳīḳ-bīn
Diḳḳatde ger yararsa kıılı olamaz yaḳīn
- 2 Dil zūlf-i müşḡ-bār-ı hevāsında virse cān
Ola giyā-yı ḥāk mezārı ḥaşre deḡin ola 'anberīn*

5. 63a

6. 63b

* [Vezinde hata var]

3 Ol āfitāb ruḥ bigi gerdūn-1 ḥūsnde
Çeşm-i sipihr görmedi ḥūrşīd-i meh-cebīn

4 Küfrine her ki zülfinūn imān görmedi
‘Uşşāk mezhebinde degül durur ehl-i dīn

5 Ḥaṭṭ-1 ğubār-1 gerdine irmez ‘abīr-i şām
Ahū ola atında dem urursa müşg-i Çīn

6 Firdevse itmezem ser-i kūyından intiāl
Her dem gelürse da‘vete rıd̄vān u ḥūr ‘ayn

7 Ol ḥaṭṭ u ḥad ḥayālile cān virse Gülşenī
Ola giyā-yı türbeti reyḥān u yāsemīn

7

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

1 Vaqt-i seher itdüm güzer etrāf-1 çemenden
Pür oldı meşām-1 dil ü cān b̄y-1 semenden

2 Ol kāmēt-i bālāyı görüp bağda çeşmüm
Nergis bigi aṭ‘ itdi nazar serv-i çemenden

3 Pür ğonca-i sīr-āb ola ḥāk-i mezārı
Şol dem ki ‘adem ola dil ol fikr-i dehenden

4 Çīn-i ser-i zülfeyn-i hevādārı atında
Āhū ola her kim dem ura müşg-i Ḥutenden

5 Çün ‘arız-1 vaşfın ider Gülşenī taḥrīr
Ter olsa ne añ defter-i şī‘r āb-1 süḥenden

6 Tenhā odı hicrũnde beni  aql u dil ũ cān
Ekũmle revān oldu aber bilmege senden

8

Mefā ilũn Fe ilātũn Mefā ilũn Fe ilũn

1 Gũl cemālũn ey serv- add ũ lāle- izār
Bahār bigi hevādārı var ola hezār

2 Dem urdı ĩn ser-i zũlf-i  anberĩnũnden
Olursa mũşg n'ola ũn-ı āhũ-yı Tātār

3 umār gũzleri devrinde nergis-i mesti
Getürmedi nazara dāde-i ulu l-ebār

4 Olalı kũfr-i ser-i zũlfinũñ hevādārı
Tenũmde her amarum oldu rite-i zũnnār

5 Gũzũm ayāl-i aıında miyānını gũrmez
Daı-bĩn olmaz dādede kim ola gubār

6 ıred ne diatle bilesũn ol dehen sırrın
ũn itmedi anı ma lũm  ālem'ũl-esrār

7 Gũrürse Gũlenĩ ol ũsn-i  ābĩd-i enām
Gũzine ār ola verdi ũret-i Ferār

8 Diler ki derdile sĩne yādigar ilete
adeng-i gāmzesi zamını sĩne-i efgār

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Aña ki hāk-i ser-i kūy-ı yār meskendür
Ġubār-ı hāk-i rehi āb- rüy-ı gülşendür
- 2 Bülend kām̄eti ' ömr-i dırāz ola senün
Kemīne bende-i āzādı serv ü sūsendür
- 3 Hevā-yı sāye-i dīvār itdi hāk-nişin
Hümā-yı ' aql ki evc-i felek-nişimendür
- 4 Derūnum āteşini her dem aturur giryem
Meger bu āteşi çün āb-ı dīde revğandur
- 5 Eger helākūme pervāne bigi k̄asd itmez
Cemāl-i dost niçün şem' -i cem' i düşmendür
- 6 ' Arūs-ı hūsnūne cilve iltifāt itmez
Egerçi āyineden āb-ı dīde rūşendür
- 7 H̄ayāl-i cevher-i la' l-i derūnı Gülşenīde
Müferrih-i dil ü cān u muḳavvi tendür

Mef' ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Devrinde lāle gül yüzünñ şermsārdur
Bülbül bigi muḳibb-i cemāli hezārdur

- 2   Çaddine serv ravza direm ol semen-berũn
Ger serv ravza gonce leb ü gül ' izãrdur
- 3   El-ħakķ niřãn-1 sehm-i sa 'ãdet durur dilã
Her zaħm-1 tĩr-i ğamze ki sĩnende vardur
- 4   Derdle ki bir gũn itmedi yãri sitãresi
Dĩde egerçi her gice aħter-řumãrdur
- 5   Gũl yũzine hezãr ola 'ãřık didũm revãn
Bũlbũl işitdi didi ki evvel bahãrdur
- 6   Eřkũm ruħı önũnde olsa sũrħ-rũ
Luřfindan ãb-'ãrızınuñ řermsãrdur
- 7   Ol ħařı-1 'ãnberinden urur Gũlřenĩ çũ dem
Bãd-1 řabã bigi nefesi mũřg-bãrdur

11

Mef'ũlũ Fã' ilãtũ Mefã' ilũ Fã' ilũn

- 1   Olsa muħıbb-i şal'atına manzarãyine
Kesb eyleye řafã nazarından herãyine
- 2   Gõsterse mãh-1 mihr-i fezã-yı cemãlini
Ĥũrřĩdvãr ola zıyã-gũsterãyine
- 3   şerminden ãteř-i ruħınuñ ãb ola revãn
Pũlãd dan alursa ele dilberãyine

- 4 İtmeye iltimās-ı ziyā āfitābdan
Çarhuñ virürse ruḥları nūr u fer āyine
- 5 Ruḥsār-ı şevkile idicek gözlerüm nazar
Gösterse tañ mı her müjemi ḥançer āyine
- 6 Ol ḥızr ḥaṭṭ leb ü ruḥ zevk ü şafāsıyla
Cām aldı Cem de düzüp İskender āyine
- 7 Ebter olursa dīde ne tañ seyl-i eşkden
Lā-büdd tutar ḥarāba yüz olsa ter āyine
- 8 Ger gülsitāna virse şafā āb-ı ʿarızı
Ola ʿarūs-ı gül yüzine ʿabher āyine
- 9 Ruḥsārı yādına mey içen Gülşenī müdām
İskender-i zamāna olur sāğar āyine
- 10 İtse ʿarūs-ı ḥüsn-i ṭaleb vaḳt-i cilvede
Ḥurşīd ü meh bigi ola her aḥter āyine

12

Mef ʿülü Fā ʿilātü Mefā ʿilü Fā ʿilün

- 1 Ol şeh ki şayd şīr-i felekdür kemendine
Naḳd-i hilāl-i na ʿl bahārdur semendine
- 2 Her şāḥ-ı sidreden ola ser sebz ü müntehā
Serv gelürse sāye-i naḥl-ı bülendine

- 3 La' linden özge olsa Mesîh idemez ' ilâc
Zahm-ı hadendg-i ğamzesinüñ derdmendine
- 4 Pervâne şem' -i hüsnine şeh-bâz-ı ' aklıdur
Tütî meges olursa ne tañ la' l-i kıandine
- 5 Mânî eger göreydi ruḥ-ı reng-i luḫfını
Şad âferîn ideydi anuñ naķş bendine
- 6 Muṭrib sözin-i semâ' ider gūş-i Gülşenî
Hâşâ ki nâşıḫuñ tuta bîhüde pendine

13

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Tâ ki dil-i ' akd-i ser-i zülfinüñ yâd itmedi
Cân-ı miskînin belâ bendinden âzâd itmedi
- 2 Miḫnet âbâd-ı cihânda bulmadı cây-ı penâh
Her ki kūyuñda maḫabbet ḫâne bünyâd itmedi
- 3 Şol zamân k' itdi ' adem iḫlîmine cân-revân
Hiç dil-teng ol dehenden özge yâd itmedi
- 4 Būse itdüm dest-i sîmînden anuñ iltimâs
Va' de-i ḫâmîyile ğamgîn gönlümi şâd itmedi
- 5 İrmedi gūşına ol şîrîn dehânuñ gerçi kim
Kūh-ı ğamda itdü kim feryâd-ı Ferhâd itmedi

6 İtlerine derd-i ser ola deyü vaqt-i vedâ' ü dağ
Āsitānında dil-i pür-derd feryād itmedi

7 Tā kıadd-i dil-cūyuñ gördi çemende Gülşenī
Rāst-i meyli çınār u serv ü şimşād itmedi

14

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ūlün

1 Çün cāme-i sebz ile yürür serv-i sehī-ķad
Gūyā ki göreyüz 'alem-i sebz-i Muħammed

2 Döndürdi ruħından yüzünü zūlf-i siyāhı
Āyineden i' rāz iderise ne tañ esved

3 Yüz vechile meh sūre-i nūr ögrede şemse
Ger mekteb-i ħüsnünden anuñ oķıya ebced

4 Şūfi hevā-yı heves-i turre-i ħavrā
Sevdā-zede dil bu ħam-ı gīsūya muķayyed

5 'Uşşāķile gördükçe Ĥüseyni iderem yād
Aşķabile seyr itdügüni Ĥazret-i Aħmed

6 Dāğ-ı ğam-ı 'aşķile gider Gülşenī āħir
Bī-şem' ü şafā olmamağa ħücre-i merķad

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Her seher bülbül ne aşşu itdügi feryāddan
Çün gülün gūşında fark olmaz şadā-yı bāddan
- 2 Pāy-ı husrev tişe-i ğamdan çü mecrūh olmadı
Nice āgāh ola zaḥm-ı sīne-i Ferhāddan
- 3 Ol ḥalīfe-zādenün hicrinde oldı dīdemün
Cūy-bār-ı eşk-i efzūn Dicle-i Bağdāddan
- 4 Būstānda ḳadd ü ruḥsārın görüp rāstı
Eyledi ḳat' -ı nazar nergis gül ü simşāddan
- 5 Āteşin ruḥsārın görse ola şerminden āb
Cām-ı Cem āyine bigi ger ola pūlāddan
- 6 Gülşenī bigi ide ol serv-i nāza āferin
Ger gelirse 'āleme tūbi behişt ābāddan

Mef' ulü Fā' ilātün Mef' ulü Fā' ilātün

- 1 Bād-ı şabādan özge kim vara şehr-yāre
Kim bendenün selāmın irgüre şehr-i yāre
- 2 Rāzından ol dehānuñ pinhān urdum ey dil
Kim hīç kimse itmez cān sırrın āşikāre
- 3 Tāli' ider muḳārin ol meh-liḳāya her gün
Aña ki yār ola baḥt-ı yāri ḳıla sitāre

15. 67a

16. 67a

- 4 Eşiginde gözlerümüñ müjgānı seyl- bāri
Hāşā ki baḥre beñzer düşmiş durur kenāre
- 5 Bir şemme zülf-i ʿitrın bulsa meşām-ı şūfī
Gül bigi hırķasını ideydi pāre pāre
- 6 Mihr-i ruḥından urur dem Gülşenī dem-ā-dem
Olursa āhı tañ mı pür āteşin şerāre
- 7 Bir şeh-süvāre bende oldu ki māh u zühre
Nāʿ l-i süm-i semendin idindi gūşvāre

17

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Dil ḥarāb miḥneti ʿaşkuñdur ābād olmasun
Ger bu miḥnetden çekerse derd ü ğam şād olmasun
- 2 Dāmenden virür şafā şayyāda çün feryād-ı mürĝ
Kār-i dil zülfüñ ḥamında niçe feryād olmasun
- 3 Bende durur kāmēt-i dil-cūyuña şimşādvār
Serv-i şaḥn-ı bostānda niçün āzād olmasun
- 4 Kānde kim şemʿ-i cemālūñden ola zıkr-i cemīl
Māh eger ḥūrşīd-i ʿālem tāb ise bād olmasun
- 5 Hüsreva şīrīn dehānuñ yādına cān virenüñ
Hem-dem-i şeh-r-i ʿademde ğayri Ferhād olmasun

- 6 Devr-i cām-ı cān -fezādur sāzuñ muṭrib düzet
Kim esās-ı ıyşe bî-ķanūn bünyād olmasun
- 7 Bāde virmek istemezsen Gülşenīnūñ ıömrini
Sünbül-i ıanber-i nesimūñ hem-demi bād olmasın

18

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Cānānenūñ ki ıtıynet-i cāndan siriştedür
Pervāne şem' -i hüs-nine hūr u feriştedür
- 2 Bilmezem şafāsını mey ü ma' şūķ u sebzenūñ
Anūñ ki ķaşd-ı kevşer ü hūr u behiştedür
- 3 Hıvf u recāyı cennet u dūzahda ol emīn
Levh-i cebīne hıttı-ı ezel çün nūviştedür
- 4 Göstermedi kemāl-i maḥabbet cemāl-i yüz
Aña ki şarf-ı nażarı hūb u ziştedür
- 5 Hışt-i ser-i hum başuma ursa muḥtesib
Derd-i ser itmezem ser için hayf hıştıtedür
- 6 Vaşl eyle cān rişte-i zülfine Gülşenī
Aşl-ı ıtınāb-ı hayme-i ıömrün bu riştedür

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 D̄ide kim h̄āk-i rehinden idine kuḥl-ı başar
Tütüyādan ne 'aceb eylerise kaṭ' nazar
- 2 Kesb eger mihr-i cemālinden ide nūr-ı şafā
Görmeye kesf ü ḥusūf āyine-i şems ü kamer
- 3 Gördi ebrūsı ile ğamzesini çarḥ didi
Ki budur cānları çün kavş-i kazātir-i kader
- 4 Kıymet-i çehre-i zerdüm nola bilmese raķib
Ḥalka meşhūr meşeldür çü za' ferāriḫe ḥar
- 5 Dem-be-dem mihr-i ruḥuñ şevķile ey meh ne 'aceb
Tir-i āhum siper-i çarḥdan eylerse güzer
- 6 Eşķ-i renginile zerden ruḥumuñ sürḥ iderem
Ya' ni sürḥ olmayıcaķ sehl olur kıymet-i zer
- 7 Leb ü dendānına çeşmüm bigi sāyil olanuñ
Dem-be-dem dāmeni pür olsa nola la'l ü güher
- 8 İncidür ṭab' -ı laṭifini eger dest-i ḥayāl
Vehm ile bağlarise mūy-miyānına kemer
- 9 Āteşin dūd-ı felek āyinesin eyle jeng
Gülşenī mihr-i ruḥı şevķile āh itse seḫer

10 Ey göñül şabr u seferden saña nef^ç olmadı hîç
‘Āşıkā gerçi didiler ki gerek şabr u sefer

20

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Gördi envār-ı tecelli ol ruḥ-ı meh-tābdan
Dīde kat^ç itdi nazār ḥūrşīd-i ‘ālem-tābdan

2 Luṭf-ı āb-ı ‘ārızın ‘İsi görüp didi revān
Çeşme-i ḥūrşīdde yoḥ katrece ol ābdan

3 Heşt bābından behiştün gerçi va‘iz naḳldür
Āsitān-ı yār hoşdur ‘āşıkā her bābdan

4 Mest-i çeşm-i pür-ḥumār sākī bezmün müdām
Fāriğem nergis bigi cām-ı şarāb-ı nābdan

5 Ol dehān u ‘ārızı görüp nazār kat^ç eyledi
Çeşm-i nergis lāle ile ḡonce-i sīr-āb dan

6 Zāhīd-i mescīd-nişīne sūre-i nūn ola vird
Ol ḥam-ı ebrūyı görse ḡūşe-i miḥrābdan

7 Çeşm-i mestinün ḥayālını görmek olsa uyḥuda
Dīde nergis bigi ḥālī olmayaydı ḥābda

8 Rāḥat olmaz Gülşenī ol mehden ayru her gice
Çarḥ-ı atlas pūş iderse pisterīn sincābdan

Mef'ülü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Ayīne-i cemāline itdükce dil nigāh
Gelmez gözine zerrece envār-ı mihr ü mäh
- 2 Kadd-i büleñd servi temāşāsın itmege
Nergis nazar kılursa başından düşe külāh
- 3 Müşgīn hattına mūr meger kim murīddür
Bağladı hizmetine meyānın geyip siyāh
- 4 Ruhsār-ı māha her gice tañ mı urursa dāğ
Mihr-i ruḥ-ı ḥayāl ile itdügümce āh
- 5 Ger şalsa sāye ol kadd-i dil cüy rāstı
Şahn-ı çemende serv-i sehī ola her giyāh
- 6 Fikr-i meyānile ḥayāl-i dehāndur
Şehr-i 'adem müsāfir-i cāne refiḳ-i rāh
- 7 Neyler ol āsitānda raḳīb-i günāhkār
Çün ravza-i behişt durur cāy-ı bī-günāh
- 8 Da' vā-yı 'aşḳ ola mı mesmu' -ı Gülşenī
Ger eşk-i sürḥ ü çehre-i zerd olmasa güvāh

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1   Ḥayāl-i zülf ü ebrūsıdır muḵīm-i derün
        ' Aceb degül eger olsa deründa dāl ile nün
- 2   Cihān u cān-ı revān itdi ' āḵil ol zülfe
        ' Aceb mi Leyl için terk-i ḵavm ide Mecnün
- 3   Dil istemez kim ide nūşı bī-ruḥ mehveş
        Pür olsa ḥamr-ı şafaḵ-ı reng-i kāse-i gerdün
- 4   Hevā-yı ḵāmetine māyil olmadı zāhid
        Ki rāsta kem olur meyl-i ṭab' nā-mevzün
- 5   Ḥayāl-i gevher dendān-ı dilden itdi güzer
        Pür eyledi şadefi dīde-i dürr-i meknün
- 6   Dem urdı çīn-i ser-i zülf-i ' anberīninden
        Reg-i ğazālde müşg olsa ṭañ mı ḵaṭre-i ḥün
- 7   Ḥadeng-i ğamze-i cāzūsın itmege teşḥir
        Meger ki sāḥir-i Bābilden öğrenem efsün
- 8   Nevā-yı nāy ile ur ' ayşe muṭrıbā bünyād
        Revā degül ki ola ' uşşāḵ bezm-i bī-ḵanün
- 9   Henüz beñzemeye resm-i kilik-i Gülşenīye
        Hezār nāḵş ide peydā sipihr-i bükalemün

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ūlün

- 1 Andan berü kim mihr-i ruḥ gitdi nazardan
Kaṭ' eyledi çeşmüm nazar-ı şems ü kamerden
- 2 Şevḳ-i leb ü dendān ile ağladu ğam yir
Şarrāf dükānına döner lā' l ü güherden
- 3 Tercih ider ehl-i başiret nazarında
Dil ḥak-i reh-i cevherin nūr-ı başardan
- 4 Nā-maḥreme fāş itdügüçün rāzumı dīde
Merdümlük idüp sürdi revān eşk-i nazardan
- 5 Ğam-ğüştesinüñ meşhedine şem' ne ḥācet
Çün rüşen olur sūz-ı dil ü dāğ cigerden
- 6 Ol zülf u ruḥ Gülşenī fikr itmese şūfī
Bī-fāyidedür zıkr-i şeb ü vird-i seḥerden

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Gül yüzüñ şevḳinde murğı cāna me'vādur çemen
Ğulğulından 'andelibāsā pür āvādur çemen
- 2 Ebr-i nīsānidur efşān olalı çeşmüm bigi
Güher-i jale ile pür lü'lü-i lālādur çemen

23. 70a

24. 70b

- 3 Şüfîyâ niyeyse saña kevşer-i cennet baña
Bâde-i gül-reng ile naqd-i müheyyâdur çemen
- 4 Âb-1 kevşer cüy-bâr u serv tûbi râstı
Şâhid-gül hür-1 firdevs-i a^ç lâdur çemen
- 5 Ta ki serv-ğad ile ol lüle-ruğ itdi güzêr
^ç Aks-i ruhsârile pür-gül-berg-i hamrâdur çemen
- 6 Sebzezâr-1 haţt-1 cânândan dem urur dem-be-dem
Anuñçün Hızrveş sirâb u hağrâdur çemen
- 7 ^ç Ârızuñ bigi gül-i ter görmedi ey ğonce-leb
Gözlerine nergisüñ gerçi temâşâdur çemen
- 8 Ğonceden düzmiş dehen süsenden idinmiş zebân
Ğüyyâ kim gül yüzüñ vaşfında ğüyâdur çemen
- 9 Ğülşenîya şâkı-i gül-ruğ şarâb-1 lüle reng
Muţrib-i bülbül nevâ ile temennâdır çemen

25

Mef^ç ülü Fâ^ç ilätü Mefâ^ç ilü Fâ^ç ilün

- 1 Her kim nazâr kılsa ruğuşñ âfitâbına
Meyl itmeye dahı felegüñ mâh-tâbına
- 2 Kevneyn sırrın ahsen-i vechile keşf ider
Her kim kılsur müţâla^ç a hüşnüñ kitâbına
- 3 Rüşen olaydı gözleri nür-1 şafâ ile
Âb-1 hayât irişse işigüñ türâbına

- 4 Mihr-i ruḥuñ ḥayālını fikr itdügünce dil
Müstağrıķ olur āteş-i endīşe tābına
- 5 Mey-gün lebüñle lāle-ruḥuñ rengi ṭa' n ider
Firdevs-i bāğ verdine kevşer şarābına
- 6 Zülfüñ nesīm elinde görür Gülşenī meger
K'oldur sebep bu cān u gönül ıztırābına
- 7 Yaşlu gözümle gönülümün ol dostdan ıraḥ
Ārāmı ḳande gitdi 'aceb noldı ḥ^vābına

26

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ūlün

- 1 Mey-gün lebinün yādına ey sākī-i mehveş
Şun sāğarı kim ḳand ola nuḳl-i mey-i bī -ğaş
- 2 Naḥl-i ḳadd-i dil-cūyuñ eger sāye şalarsa
Her sebze mezārumda revān serv ola ser-keş
- 3 Dil-mihr-i ruḥundan dem urur dem-be-dem ey meh
Ṭañ mı dehen-i şubḥ bigi olsa pür -āteş
- 4 Nā- çār gerek dīde-i bātın saña ey dil
Gelmez nazar-ı zāhire çün yār-i perīveş
- 5 Teşvīşdeyem kim bu dil-i şifte-ḥālın
Ol zülfe şabā dirse olur vaḳt-i müşevveş

6 Ey mäh süvār ol ki semendūñ ademinē
Müřtāk durur alas-1 gerdūn k'ola müferreř

7 Tīr-i müjeden Gülřenîññ yār-i kemāndār
Her dem pūr ider sīnesini niteki tīr-keř

27

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1 Şub-dem gūře-i bāğ ü çemen ü fařl-1 bahār
Şanemi serv add ü ğonce leb ü lāle ' izār

2 Meclis-i hāřř u mey-i řāf u harīf-i mūnis
Sākī-i sīmber ü muşrib-i řīrīn-ğüftār

3 ' İşret ü ' ayş ü neřāt u tarab u zev ü řafā
Nağme-i ceng ü semā' -1 ğazel ü şavt-1 hezār

4 Cām-1 cān-başş u ferāğ-1 dil u şab' -1 nāzük
Sāye-i serv ü leb-i cūy u hevā-y1 ğülzār

5 Ger müyesser ola bu devlet u furşat idesin
Dem-be-dem dilber-i sīmīn-zekān-1 būs u kenār

6 Dost kāmiler içüp ' ayş idesin řām u seher
Gāh nergis bigi maħmūr olasın gāh ğumār

7 Yād it Gülřenī dāı ol o atda kim
Vuřlat-1 yār müyesser ola vū fařl-1 bahār

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Sünbül-i müşgîn ki gülberg-i ter üzre destedür
Ġayretinden nāfe-i āhū-yı çîn dem-bestedür
- 2 Ol kemān-ebrūdan ve sehmi-î ħadeng-i ğamzeden
Tîr-i bārān-ı belā cān u dile peyvestedür
- 3 İtlerine olmasun taşdı' deyü ol bütüñ
İşigiñde nāliş-i dil-ħasteler āhestedür
- 4 Ħalka-i zülf-i belā dāmı durur āfākda
Var mıdur bir mürġ-i cān kim ol belādan restedür
- 5 Gülşenî tîr ħadeng-i ğamzeñ gördi didi
Māni' olmaz aña kim şest-i ħazādan ħastedür

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

- 1 Gelince yāduma bu zülf-i pür-çîn
Nefes olur dimāġum bigi müşgîn
- 2 Taħayyül itse dil şekker lebin
İder zevk-i mezāk-ı cān-ı şîrîn
- 3 İdeydüm ħametini serve nisbet
Eger serv biterse sîb-i sîmîn

---

28. 72a

29. 72a

- 4 Bisāt-1 ʿarş olur pāy-mālī
Ne ser kim āsitānuñ itse bālīn
- 5 Leb ü dendān-1 şevķinde sirişküm
Gehi güher olur ki laʿl-i rengīn
- 6 Dil-i sengīn-i şīrīne ne ğuşşa
Alursa derdile Ferhād-1 miskīn
- 7 Yüzüñ görmek dilerse Gülşenīye
Gerek cān -bīn nedür çeşm-i cihān-bīn
- 8 Cihānda olmazam ħurrem ğamuñdan
Meger şol dem ki gönlüm ola ğamgīn

30

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

- 1 Ne serv ol ķadd-i dil-cū bigi semen-berdür
Ne sebze bu ħatṭ-1 müşgin bigi muʿanberdür
- 2 Ħumār gözleri yādına cān viren mestüñ
Giyā yerine biten türbetinde ʿabherdür
- 3 Ruĥ ile ʿārīz-1 şevķinde eşk ü āhumdan
Mişāl-i şemʿ tenüm ğarķ-1 āb u āzerdur
- 4 Meger ki ğamze-i ķattāl tīg-i mihrinden
Dem urdı dide-i ħunbār kān-1 güherdür
- 5 Ruĥ-1 ħayāl ile bāde-i şafaķ rengi
Müdām nūş idene mihr ü māh sāğardur

6 Hatt-1 mu' anber-i yadına ah-1 müşgînüm
İrişdi çarha meşâm-1 melek mu' atıardur

7 Yüzün çevürme görüp Gülşenî'nün iflâsın
Ki eşk-i sîm-i demi naqd çehresi zerdür

31

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

1 Virdü fetvâyı hatt-1 müşginüñle nokta-1 hâl
Ki harâmı gözüñe hün-1 muhib ola helâl

2 Meh u hürşid düşüp yüz sürer ey şâh-süvâr
Çande kim na' l-i semendüñden ola şekl-i hilâl

3 Gül ' izâruñla nice ola ber-â-ber kim aña
Meh virür reng ü mehe mihr-i ruhuñ nür-1 cemâl

4 Rûh taşvîr ide naqqâş eger ey büt-i Çîn
Şüretüñ naşına bağlarsa zamîrinde hayâl

5 Nüş-1 meyde eger olmasa ferağ-bağş lebün
Dil-i gâmgîn idemez bâde ile def' -i melâl

6 Gülşenî bigi ruhuñ şem' ine pervâne olup
Tâir-i sidre-nişîn yoksa ' aceb mi per ü bâl

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Yine hurremdür hevā serv ü semen devranıdur
Mevsim-i gül 'ışret ü 'ayş-i çemen devranıdur
- 2 'Anberīn eyler meşām-1 cān-1 bād-1 şubh-dem
Gūyiyā kim nefha-i müşg-i huten devranıdur
- 3 Lāle la' līn cām alup gül bezmine geldi meger
'Ayş ü nūş eyyāmı oldı encümen devranıdur
- 4 Növbetidür muṭrib-i hoş-gūy düzsün sāzını
Devr itsün sākī-i sīmīn-zeķan devranıdur
- 5 Hañçerini süsenūñ seri tīz kılmış şāh-1 gül
Gördi kim 'ālemde ol leşker-şiken devranıdur
- 6 Ğamzesi devr-i ruḥında gösterür āşub u şer
Ya`ni kim devr-i ķamer mekr ü fiten devrāndur
- 7 Gülşenī bigi ruḥ-1 devrinde yārūñ her seher
Söyle ey bülbül ki gül devri sühen devrāndur

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Sāye-i hūrşīd-perver zıll-1 zülf-i yārdür
Şubhvār ol şāmı gör kim maṭla' -1 envār
- 2 Ağzı rāz-1 remzine olmadı maḥrem hiç dil
Aña ol sırdan meger kim 'ālemü'l-esrār

32. 73b

33. 74a

- 3 Çin-i zülfinden çemende urdı bād-1 şubḥdem
Ceyb-i nesrīn ü semen pür -nāfe-i Tātārdur
- 4 Dīdeye dilden ḥayāl-i gül yüzünūn gelmedi
Yolını ḥār-1 müjemden gördi kim düşvārdır
- 5 Cennet ü ḥavrā nazar itse ola ʿ ayn-1 kuşūr
Dide kim maqşūdı anuñ fürce-i dīdārdur
- 6 Şāhib-i nezzāre naqşı şūretūñ ey meh görüp
Şems-i gerdūnı şanur kim şemseʿ -i dīvārdur
- 7 Āsitān-1 Kaʿ be-yi ehl-i şafādur Gülşenī
Tāk-1 ebrūsı anuñ kim kıble-i ebrārdur

34

Mefʿ ūlü Fāʿ ilātü Mefāʿ ilü Fāʿ ilün

- 1 Lāyık degüldür ol leb ü kıadd ḥidmetine ger
Yüz yerde bağlanursa kemer naḥl u ney-şeker
- 2 Servūñ külāhı düşse başından ʿ aceb degül
Ol māhuñ idicek kıadd-i bālāsına nazar
- 3 Te ʿşīr-i āfitāb ter-i ḥuşk ider niçün
Pür ābdur ḥayāl-i ruḥından bu çeşm-i ter
- 4 Yā Rab ne naḥldur kıadd-i dil-cūy-1 yār kim
Nāz u kirişme olmış aña berg ü şīveber
- 5 Yolında naqd-i eşk iderem ḥarf rüy-1 zerd
ʿ Āşık olan kışide budur vech-i sīm ü zer

6 Mey-gün leb-i hayāl ile dil gıtdi kendüden
Mest-i şarāb-ı nāb ne tañ olsa bî- haber

7 Ol yār āhenin dil ise n'ola Gülşenî
Āh-ı derün-ı sühteden eylesün hazer

35

Fā' ilātün Fā' ilātün Fāilatün Fā' ilün

1 Lāle haddinden dem uran çeşm-i hun-bārum bigi
Sürh -rū olsa 'aceb mi eşk-i gül-nārum bigi

2 Kīmyā-yı hāk-i rāh-ı iştıyākından durur
Çehre-i hūrşid-i zerger zerd ruhsārum bigi

3 Cüst u cüyında dehānuñ vücūda gelmedi
Sālik-i rāh-ı 'adem cān-ı sebük-bārum bigi

4 Eşküm ü āhum zemīn ü āsumānı itdi geşt
Bulmadılar yār ü hem-dem nāle vü zārum bigi

5 Hāk-i pāy-ı cevherine müşterî ger çarh ise
Dāmeni pürdür gerek çeşm-i güher-bārum bigi

6 Sīm-i eşküm tā revān olalı merdüm görmedi
Naqd-i bāzār-ı maḥabbet vech-i dīnārum bigi

7 Gülşenî ol 'arız u lebden dem urur tañ degül
Gül şeker rengin ü şirīn olsa güftārum bigi

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Cān- revān itdüñ dem her ki kıla addüñ yad
Sebze-i abr ola serv ü çınār u şimşād
- 2 Yār işitdüm ki am-ı hāste-dile hurrem olur
Tā ebed dilemezem k'ola dil-i am-zede şād
- 3 Göreli zülf ü ruḥın cān u dile olmışdur
Süre-i nūr u duḥān şām u seherde evrād
- 4 add-i dil-cūy-ı selāmetliçün ol şeh-i ḥüsn
Ey nice serv bigi bende itdi āzād
- 5 Bī-sütünüñ dil-i sengīnine kār itdi velī
alb-i şīrine eşer itmedi āh-ı Ferhād
- 6 Ḥūr-ı 'aynüñ gözine sürme ider ḥāzin-i ḥuld
Ḥāk-i rāhından eger iletürse ravza-i bād
- 7 Gülşenī amze-i seḥḥārına şākird olan
Ehl-i Bābilden olur siḥr-fenninde üstād

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Cefā ki senden olur cānuma vefā bilürem
Küdüret-i amı hem gönlüme şafā bilürem
- 2 Tevi' eylemezem mihr-i devr-i gerdündan
Kim anı genc-i vücūd üzre ejdehā bilürem

36. 75a

37. 75a

- 3 Hıred ne guşşa baña oldı ise bîgâne
Ki ben cihānda hemān ‘ aşk-1 āşinā bilürem
- 4 Firāk-1 hastesine yoĥ ümīd-i şıĥhatden
Demez tabīb ecel derdine devā bilürem
- 5 Müyesser olsa mülākāt yār-i kūyında
Hudā bilür ki hemān cennet ü liķā bilürem
- 6 Egerçi yoĥ zer ü sīmüm yiter bu cevher-i naĥd
Ki ehl-i dil nazarın ‘ ayn-1 kīmyā bilürem
- 7 Hādeng-i ğamzesine Gülşenī ķader endāz
Didi ki cānları çün nāvek-i ķāzā bilürem
- 8 Sipihre ĥāk-i reh-i cevherin su ’āl itdüm
Didi ki dāde-i ĥurşīde tutiyā bilürem

38

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Nāķil-i efsün-1 ğamzeñ sāĥir-i Bābil gerek
Nāzır āb-1 ‘ izāruñ çeşm-i deryā dil gerek
- 2 Ğarķ-1 seyl-āb-1 sirişk olursa nār-1 şevķde
Halk-1 cān teşne āb-1 tīĝine māil gerek
- 3 Ol ķadd ü bālā hevāsında teni ĥāk olanuñ
‘ Alem-i bālā revān-1 pākine menzil gerek

- 4 Zāhidā hüşyār ola şanma beni kim tā ebed
Cür‘a-i cām-ı maḥabbet mest-i lā ya‘ķil gerek
- 5 Cān dilinden ey şabā billāh bismillāh degil
Yār eger eydürse cān ehl-i dil-i bismil gerek
- 6 Ger rızā-yı dost olursa helāle-i ehl-i derd
Tiġ-i merge ‘ömr-i cān-ı ḥaste müste‘cel gerek
- 7 Feth-i bāb-ı vaşlıçün ol āsitānda Gülşenī
Eşk-i çeşmün bigi her dem cān u dil sāl gerek

39

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Her ki zülfüñle ezelde ‘ahd ü peymān baġladı
Tā ebed ol ‘ahd ü peymān dil ü cān baġladı
- 2 Baġbān ol ḥaṭṭ u ḥaddi gördi dest-āvīz çün
Deste deste baġda nesrin ü reyḥān baġladı
- 3 ‘Aķla müşkil görünürken baġlamaķ sevdāya dil
‘Aķd-i zülfin görüp cān ile āsān baġladı
- 4 ‘Ārızında naķş-i çin-i zülfi bigi görmedi
Gerçi āb üzre şabā naķş-i firāvān baġladı
- 5 ‘Aķdini müşkil-i güşā-yı ‘aķl ḥall itmek muḥāll
Ḥaķ-ı cāna ‘uķde ki ol zülf-i perīşān baġladı
- 6 Ey Behiştī rüyı tā gördi güşāde dergehün
Heşt bābın ravzanuñ şerm ile rıdvān baġladı

- 7   Ğonce ağzuñ mīm remzinden demez bir ħarif ħiç
              Ğülşeni vaşf-1 ruħuñda gerçi dīvān baĝladı

40

Mef' ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1   Hicrūñ şebinde hem-demüm āhı seĝer yiter
              Ğam nuql ü bāde eşk ü kebābum ciger yiter
- 2   Olursa sīm ü zerden işigünde fetĥ-i bāb
              Sīm-āb-1 eşk sīm u ruĥum reng-i zer yiter
- 3   Ey meh şaķın ki dāmen-i ħüsnüñi tutmaĝa
              Bir demde kaşd eylese āhum irer yiter
- 4   Nāzük tenine beñzemez ol servüñ ey şabā
              Terlenmesün iñen daĝı gül-berg-i ter yiter
- 5   Sevmek şarāb u şāhid kañuñda ' ayb ise
              Ey ħ^vāce қо ki Ğülşeniye bu hüner yiter

41

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ūlün

- 1   Sensüz dilimüzden kim ola cān bedenümde
              Çün cān u gönül şıĥhat sensin benümde
- 2   Ola sebeb-i maĝfiretüm rüz-1 kıyāmet
              Ĥāk-i ser-i kūyuñ bulınırsa kefenümde

---

40. 76b

41. 76b

- 3 Yāķut u dürr ü la^ç l ü güher düşdi gözümden
Zıkr-i leb ü dendānuñ olalı dehenümde
- 4 Tenhā ne ciger kim dil ü cān bigi ğazabdan
Yir ķomadı zaķm urmadı ol ğamze tenümde
- 5 TakrİR ne hācet kim ola sırr-1 süveydā
Ma^ç lüm durur sūz-1 derün hōd sühenümde
- 6 Cān u dili yaķduğı bigi āteş-i şİne
Kaşd eyledi kim yaķa tenüm pİrehenümde
- 7 Zülfeyne ki virdüñ dil ü dİN Gülşenİ cāndan
Tōğrusı hemİN buydu fikrümde benüm de

42

Fe^çilātün Fe^çilātün Fe^çilātün Fe^çilün

- 1 Dil leb-i la^ç lüñi yād eylese cāndan dem urur
Dehenüñ yād idicek rāz-1 nihāndan dem urur
- 2 Būy-1 cān-baķşİle āfāķı mu^ç atķar eyler
Her kim ol hāl ü hātı müşğ-feşāndan dem urur
- 3 Zülf-i ruķsār-1 hevādār olan sūhte dil
Dem-be-dem şem^ç -i şİfat nūr u duķāndan dem urur
- 4 Dile gelmege dileyen sūz-1 derün kışşasını
Şem^ç veş oda yanup ^çūdveş andan dem urur
- 5 Gülşenİ naķl idüp evşāfını cāzū gözünüñ
Sāķir-i Bābil olur siķir-i beyānda dem urur

6 Yağmayan âteş-i şevkünde ciger ʿūd sıfat
Nâle ger nây bigi itse yalândan dem urur

43

Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilün

- 1 Var mıdur yâkût-ı lâʿ l-i güher-efşānuñ bigi
Yâ şadef kim ola pürdür dürc-i mercānuñ bigi
- 2 Cān virür bir gice meh karşıña ey hürşid-ruḥ
Yanmağıçün şubḥa dek şemʿ -i şebistānuñ bigi
- 3 Cüy-bār-ı ravza-yı geşt itdi bād-ı şubḥ -dem
Görmedi serv-i sehī nahl-ı ḥıramānuñ bigi
- 4 Varise devr-i kıamerde fitne-i ğamzeñ durur
Āfet-i ʿ aql u dil ü dīn çeşm-i fettānuñ bigi
- 5 Şevküñ odına yanan dil-sūḥte āğāḥ olur
Kʼ âteş-i düzāḥ degüldür nār-ı hicrānuñ bigi
- 6 Kimesne virmez nişān ḥūn-rīz ü tīz ü kār ger
Nāvek-i kıavs-i kıazādan tīr-i müjgānuñ bigi
- 7 Mezheb-i ʿ aşkıında olmazsın müselmān şūfīyā
Zülfinüñ küfrin ger sevmezsen imānuñ bigi
- 8 Nice ola sīneñde sūz-ı ʿ aşk pinhān Gülşenī
Fāş ider rāhı dem-ā-dem çeşm-i giryānuñ bigi

Mef' ūlü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Her kim kapuñda şıdķ ile teslīm-i cān ider
Mesken özine ravza-i bāğ-ı cinān ider
- 2 Her gice şem' -i zülf ü ruḥūñdan urur demi
Gūyā ki şerḥ-i āyet-i nūr u duḥān ider
- 3 Dāmān-ı dīde pürdür iken seyl-i eşkini
Ḳapuñda sāl olmağa her dem revān ider
- 4 Ol serv ü nāz-ı būs u kenār itmek isteyen
Naḳd-i cihān u cān-ı revān der-meyān ider
- 5 Ger sırr-ı ğayba ḥurde-şinās ola muṭṭali'
Remz-i miyān u rāz-ı dehānın beyān ider
- 6 Ebrū-yı yār güştelerinüñ zamān ile
Ḥāk-i tenin çarḥ dıraḥt-ı kemān ider
- 7 Fāş eyler eşk-i sürḥ u ruḥ-ı zerd ü sūz-ı āh
Esrār-ı 'aşķı Gülşenī gerci nihān ider

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ūlün

- 1 Çün yār-i cefākāra vefā olmadı 'ādet
'Uşşāķ revādur k'ide teslīm-i irādet
- 2 Dilden işit aḥvāl-i derūnı ne var ey dost
Mecrūḥdan olmaz ise maḳbūl-i şehādet

44. 78a

45. 78a

- 3 Şūfi ʔaraf-1 ʔıbleye sācid durur ʕ āşık
Tāk-i ʔam-1 ebruña zihī ʔüsn-i ʕ ibādet
- 4 ʔürşid-i cihān-tāb bigi oldı hüveydā
Şām-1 ser-i zülfinden anuñ şubḥ-1 saʕ ādet
- 5 Derdiyle helāk oldum ol cān ʔarafından
Ben ʔaste dile olmasa ümīd-i ʕ ıyādet
- 6 Ey serv-i revān Gülşeniden yaña güzer ʔıl
Cān gitmişiken görince ider cisme iʕ ādet

46

Mefāʕ ilün Feʕ ilātün Mefāʕ ilün Feʕ ilün

- 1 Bu reng ü büy kīm ol ʕ ārız-1 lāledeür
Ne sünbül-i ʕemen aradadır ne lāledeür
- 2 Ğamuñ nevālesine zelle-bendem anuñ çün
Ki zādı her dü cihān zevḫi ol nevāledeür
- 3 ʕ Aceb mi cürʕ asına āb-1 ʔıżr cān virse
Ki ʕ aks-i laʕ l-i revān perver-i piyāledeür
- 4 ʕ Araḫda ʕ ārızınuñ luḫ ile virde seḫer
Her āb-rüy ki berg-i gül ile jāledeür
- 5 Eger ğazāle-i gerdün-1 şayd iderse ne ʔañ
Kemend-i ʔurre-i müşgin kim ol ğazāledeür
- 6 ʕ Aceb mi nāfe-i çini iderse dem beste
Bu çin u piç kim ol ʕ anberin gülāledeür

7 Fiğān u nāle-sūz olmazsa Gülşenine ‘aceb
Ki rāḥat-ı dil-i ‘āşık fiğān u nāledeür

47

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

1 Lebūñ ḥalāvet-i vaşfını gūş iden cāndan
Ger olsa Hıẓr-ı revān el yur āb-ı ḥayvāndan

2 Henüz dil diler ol tır-i ğamze sehminden
Egerçi sinesı pür oldı zaḥm-ı peykāndan

3 Dehān-ı nüktesinūñ sırrını ne bilsün dil
Ki *daḥı degül aña bu rāz-ı pinhāndan

4 Ne büy irdi ki terk itdi nāfe-i Çini
*şāmına bu zülf-i ‘anber-efşāndan

5 ‘Aceb mi ḥāk-i reh-i cevherin gören merdüm
İderse kaṭ‘-ı nazar sürme-i Sifāhāndan

6 Cihān metā‘ ı nolur Gülşenı ki ‘aşk ehli
Diriğ eylemedi naḥd-i cān-ı cānāndan

7 Tıutam ki miḥnet-i ğamdan* ola dile
Ne deñlü cān ilediser belā-yı hicrāndan

---

47. 79a

* [Orijinal metinde okunmuyor]

* [Orijinal metinde okunmuyor]

* [Orijinal metinde okunmuyor]

Mef' ūlü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 İksir-i hāk-i pāyuñ hürşid-i cevheri
Pür itdi qalması *oldı müşteri
- 2 Ger naqş-ı şuretün göre *ey şanem
Toprağa ura yüzini eşnām-ı āzeri
- 3 Mey-gün lebün hayal ile 'ayş itdi lebün
Hün-ı ciger şarāb durur dīde sāğarı
- 4 Sākī getürdi cūşe dil-i hün *
Çün āb-ı huşka itdi revān āteş-i teri
- 5 Gūyā ki 'aks-i 'arız u ruha *
Kim ide cem' bir araya āb u āzeri
- 6 Ol qadd u hadd ü zülfi görüp şahın ile *
Şermende oldı sünbül ü serv degül çari
- 7 Teshir ile hayāline itdüm vaçan dili
Tañ mı gelürse şışeye teshir ile peri
- 8 Qadd-i şanevberi hevesi Gülşeni anuñ
Sinenide itdi heyet-i qalb-i şanevberi

48. 79a

* [Orijinal metinde okunmuyor]

* [Orijinal metinde okunmuyor]

* [Orijinal metinde okunmuyor]

* [Orijinal metinde okunmuyor]

* [Orijinal metinde okunmuyor]

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Būy-ı cān-perver ki var ol zülf-i yār-i *
 omadı revna nesīm-i nāfe-i ātārda
- 2 Hāl-i müşgīn viridi ' anberden *
 uvvet-i merdüm fiken ol amze-i bīmārda
- 3 Ey gözüm zülfinden anuñ *
 K' olmaz insāna teraum kej-düm ile mārda
- 4 Vaşfın ol şīrīn-dehānuñ uş elden şekkeruñ
 Teng olmuşdur mecāl-i külbe-i ' atārda
- 5 Sīm-i eşküm yazdısa ehremde nola naşuñı
 añ degüldür şuret-i büt ey şanem dīnārda
- 6 Tā ki uş itdi nesīm-i şubdan evşāfını
 Ol ru-ı ül-nār şevinden yanar ül nārda
- 7 Şev-i rusārından olsa n'ola zülf-i tābdār
 añ * tābdār olduı müyuñ nārda
- 8 ülşenī şad āferīn ol la' l-i rū-efzāya kim
 Perde-i yāūt-ı nābı āk ider üftārda

49. 79b

* [Orijinal metinde okunmuyor]

* [Orijinal metinde okunmuyor]

* [Orijinal metinde okunmuyor]

* [Orijinal metinde okunmuyor]

Mef' ūlü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Çün hāk-i pāy-1 yār durur āb- rūy-1 gül
Olsa 'aceb mi nāzük ü ter reng ü bŷy-1 gül
- 2 Bŷbŷl ne aŷŷı itdügi feryād u āhdan
Çün nāle gŷŷ eylemeye olmadı hŷy-1 gül
- 3 Keŷf oldı rāz-1 bāde çün olmadı sŷdmend
Dāg eŷk-i ŷeb-nem ile ŷüst u ŷŷy-1 gül
- 4 Pā-beste serv niçün olur yana cŷrmüçün
Kaldı * ŷubh elinde gelŷy-1 gül
- 5 Andan berŷ ki gördi ruhuñ reng-i luşfını
Bŷbŷlde kalmadı eŷer-i ārzŷy-1 gül
- 6 Vaŷf-1 ruhuñ durur sŷheni Gŷlŷenī müdām
Bŷbŷl dilinde olsa ne řañ güft u gŷy-1 gül

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

- 1 Çin-i zŷlfeynine āhŷy-1 Hıřā oldı muşı'
Yazmadın ol haşı-1 müŷgīn u mu' anber tevķi'
- 2 Geçdi cennetden iŷiginde muķīm olalı dil
Çün maķāmını refi 'ü'd-derecāt itdi refi'

50. 80a

* [Orijinal metinde okunmuyor]

51. 80b

- 3 İrmedi gerdine ol serv-i revānuñ gerçi
Reh-rev-i eşkümün āhum bigidir seyr-i serī^ç
- 4 Beni bī -cürm helāk itmek ise kaçd-i ceyb
Dilimizden ki güneş deyü rakīb ola şefī^ç
- 5 Gönderür eşk-i gül-ābını gözüm kim ide def^ç
Seg-i kūyına eger nālem iderse taşdı^ç
- 6 Gülşenī nāşih-1 bīhūde sühen-i pend ile
Terk-i cām-1 mey ü ma^ç şūķ zihī fi'ş-şeni^ç

52

Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilün

- 1 Dāğ-1 ğam kim sīne-i pür derd ü dermānumdadur
Dem-be-dem āsar-1 āh-1 āteş-efşānumdadur
- 2 Zaḥm-1 tīr-i ğamzesin itdüm taleb buldum revān
Nāvek-i kavş-i kazā güyā ki fermānumdadur
- 3 Āteş urdı cān-1 şem^ç e sūz-1 ğayret subḥa dek
Gördi kim ol māh-1 mihr-efzā şebīstānumdadur
- 4 Bāğ-1 ^ç ömrüm sebz ü sīr-āb olsa her dem tañ degül
Çün ḥayāl-i āb-1 tīğ-i çeşm-i giryānumdadur
- 5 Defter-i mecmū^ç a-1 gülden dem urma ey şabā
Baña kim vaşf-1 ruḥ-1 evrāk-1 dīvānumdadur
- 6 Ğam degül tīğ-i ecelden peyker-i ten olsa kaṭı^ç
Tā ebed peykān-1 tīr-i cevher cānumdadur

7 Zülf-i müşgin-i müşevveş olmasın mı Gülşenî
Kim hayâli dem-be-dem fikr-i perîşânumdadur

53

Mef'ülü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Gördüm sirişk-i dîde ki ol āsitāndadur
Bildüm revān-ı nücüm āsumāndadur
- 2 Hün oldı reşk ile dil-i mecrūh bildi kim
Peykân-ı tîr-i ğamzesinüñ zaḥm-ı cāndadur
- 3 Bārîk-i renc ile olısar 'ākîbet 'adem
Fikri anuñ ki bu dehen u ol meyāndadur
- 4 Her dem ten-i zā' ifüme göz dikdügi rakîb
Seg-i rakîbe ola nazarı üstühāndadur
- 5 Mey-gün leb-i hayāl ile zühhād-ı şavma' a
Mest-i ḥarāb ğüşe-i kūy-ı muġāndadur
- 6 Tā gördi ḥadd ü ḥaṭṭuñı ey serv çeşmümüñ
Her dem hayāl-i sebze vü āb-ı revāndadur
- 7 Kūyuñda Gülşenî bigi olmuş durur muḳîm
Bülbül kim āşiyānı anuñ gülistāndadur

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

- 1 Ruḥuñ yād eylerem gül-berg-i terden
Nesīm-i sünbülün bād-ı seherden
- 2 Fiğānumdan kapuñda şermsāram
Seg-i kūyuña olan derd-i serden
- 3 Yüzüñ şem' in gören pervāne kimdür
Çıkar Cibril olursa bāl ü perden
- 4 Ciger kanı ola üftādelerde
Gözüm yāşı bigi düşmiş nazardan
- 5 Dil-i bīmāruñ ol lebdür devāsı
Ṭabībā ço ' ilācı gül-şekerden
- 6 Gelür çeşm ü cigerden eşk ü āhum
Ḥaber virse ' aceb mi baḥr u berden
- 7 Yüzüñ şem' ini gördi Gülşenī çün
Nazar kaç ' eyledi şems ü kamerden

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Şem' ola binüm bigi var ise giryān bir daḥı
Bulırsa nāy ola sūz ile nālān bir daḥı

54. 81b

55. 82a

- 2 Nice kim geldi ruḥına karşı gitdi şermsār
Bes ne vech ile gele gül-berg-i ḥandān bir daḥı
- 3 Zülf-i sevdāsında anuñ varise bīnüm bigi
Sünbül-i miskīn ola zār u perīşān bir daḥı
4. Yolına cānı revān itdüm ḳabül itdügiçün
Virdüm şükrāneye ger oldı cān bir daḥı
- 5 Cūy-bārında leṭāfet Gülşenīnūñ rāstı
Görmedüm ḳaddūñ bigi serv-i ḥırāmān bir daḥı
- 6 Gül yüzūñ devrinde ey serv-i sehī bülbül bigi
Gülşenīdür varise mürğ-1 ḥoş-elḥān bir daḥı

56

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Aña kim dīdār-1 hūr u bāde-i kevşer gerek
Hem-dem-i cānāne ile cām-1 cān-perver gerek
- 2 Şāhīd ol māh-1 melek-manzar olursa meclise
Devr-i sākī mihr sāgar zühre ḥunyāger gerek
- 3 Zülmet-i zülfinde güm-rāh olmamaḳ isterise dil
Hızr-1 ḥaṭṭ-1 āb-1 ḥayāt-1 la' line reh-ber gerek
- 4 Ḥāk-i pāy-1 cevherine müşterisen ey gözüm
Dāmenūñ gerdün bigi pür dāne-i gevher gerek
- 5 Vā' izā ol ḳadd-i ṭübīdan süḥen naḳl eylesen
Rāstı saña dıraḥt-1 sidreden minber gerek

6 Hadd u haṭṭ u vaşfını tahrîr idersen Gülşenî
Gül bigi rengîn ü reyḥân bu ola defter gerek

57

Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

1 Bî- derd-i ' aşk olan dil ü cān pür -elem gerek
Bî-dāğ şevk-i sine pür-āşüb-1 ğam gerek

2 Ey dil ṭarîk-i ' aşkda teslîm olana
Derd ü belâ ziyâde vü feryâd kem gerek

3 Sâz-1 ṭarab gerekse yiter nâle dem-be-dem
Hûn-1 ciger şarâb olana nuql-i ğam gerek

4 Her süst ü bî-ṭarîk ne lâyıķ durur k'anuñ
' Aşķı yolına sâlik-i şâbit-ķadem gerek

5 Ebrûları ḥayâl ile mâh-1 nev bigi
Zerd u nizâr olan kişinüñ püşt-i ḥam gerek

6 ' Aksi düşerse ' arızınıñ devr-i bâde de
Āyîne-i Sikender ola cām-1 Cem gerek

7 Bî cām-1 bâde olma ki bî-cām-1 bâde şahş
Şâh-1 cihân olursa nedim-i nedim gerek

8 Zincîr-i zülfünü heves iderse Gülşenî
' Aķl-1 cünün-1 ' aşķunla müttehem gerek

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Göñül kim itmedi derd-i maḥabbetüñ ḥāşıl
Hebā durur dükeli 'ömri sa'ydur bâıl
- 2 Olursa ḥāk-î tenüm şevḳ odında zerre ḳadar
Gönülден olmaya mihr-i cemālün zāyil
- 3 Şular ki 'āḳil-i hūşyār dirilürdi görüp
Ḥümār ḡamzelerin oldı mest-i lâ-ya'ḳil
- 4 Gözüm yaşın dilemezden ki vara işigine
Revāmıdur k'ola ol serv-i nāz maḳdem-i gül
- 5 Kemend-i tırresinüñ 'aḳd-i ḥalline tolaşup
Dürüşme ey dil-i miskîn ki 'uḳdedür müşgil
- 6 Hezār mekr ile ey şūḥ-ı seng-i şeh-r-āşüb
Gözünden öğrenür efsünı sâḥir-i Bâbil
- 7 Dürüş ki Gülşenî 'ilm-i nazar müyesser ola
Kim ol durur 'amel-i rind-i 'ārif-i kāmil

Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilün

- 1 Şubḥ dem kim gün yüzün āfāḳa feyz tāb ider
Pertevi her zerre ḥürşid-i 'ālem-tāb ider

58. 83a

59. 83a

- 2 Sâkin olmaz âteş-i şevkinde sūzum bir nefes
Gerçi eşküm şem^ç bigi cismüm ğark-âb ider
- 3 Karşu varur cān u dil sīnemden öndin zahmına
Ol kemān-ebrū çü tīr-i ğamzesin per- tāb ider
- 4 Gül yüzi rengine baĝrum kıanın eyler ta^ç biye
Gözlerüm yaşından ol kim sūnbūlin sīr-âb ider
- 5 Çeşm-i kāfir kışı āyīnin müselmānlar görüñ
Merdüm-i ser-meste mesken ğūşe-i mihrāb ider
- 6 Ol büt-i sengīn- dil ü sīmin-ber ü yāķūt-leb
Gevherini eşkümūñ ki la^ç lūñe ki sīm-âb ider
- 7 Saçı çīn-i derdile kıanlar yudar āhū-yı çīn
Bu sebebdendür ki miskīn hūn-ı müşĝīn-âb ider
- 8 Gülşenī şī 'rūñ ulü'l-ebşār gördi didi kim
Bu haķāyık nüktesi keşfin ulü'l-elbāb ider

60

Mef^ç ūlü Mefā^ç ilü Mefā^ç ilü Fe^ç ūlün

- 1 Cāzū gözūñ āşub-ı cihān olsa ^ç aceb mi
Vaşfında sūhen-i sihr-i beyān olsa ^ç aceb mi
- 2 Āhū bigi çīn-i ser-i zūlfūñden urur dem
Enfās-ı şabā müşĝ-feşān olsa ^ç aceb mi
- 3 Ey reşk-i melek görse yüzūñ āyini hūrşīd
Şerm ile perī bigi nihān olsa ^ç aceb mi

- 4 Ger sāye-i naḥl-1 ḳadd-i dil-cūyuñ irincek
Eşcār-1 çemen serv-i çemān olsa ‘aceb mi
- 5 Cān naḳdini cānāneye sarf eylemeyen dil
Kesb eylediği sūd ziyān olsa ‘aceb mi
- 6 Cān u gönül serv-i revānuñ talebinde
Eşküm bigi her yaña revān olsa ‘aceb mi
- 7 Ger dīde-i ‘aḳla ruḥunuñ gelse ḥayāli
Manzūr-1 nazār şuret-i cān olsa ‘aceb mi
- 8 Şol dem ki ‘adem de bu dil-i teng ola sākın
Fikrinde gel ol rāz-1 dehān olsa ‘aceb mi
- 9 Mihr-i ruḥ-1 müştāḳına envār-1 tecelli
Her zerrede gün bigi nihān olsa ‘aceb mi
- 10 Cān virdi ruḥuñ şevḳ ile Gülşenī ey serv
Ger ḥāk-i teni lālesitān olsa ‘aceb mi

61

Fā‘ilatün Fā‘ilatün Fā‘ilatün Fā‘ilün

- 1 Gül yüzüñ devrinde eşküm mişl-i bārān-1 bahār
Āb-1 rüy-1 lāle vü gül berg-i ḥandān-1 bahār
- 2 Eşk ü āhum ruḥlarıñ devrinde ey gül itme ‘ayb
Çün bilürsin kim kem olmaz bād u bārān-1 bahār

- 3 Çekmeyeydi zahmet-i h̄ar u h̄azān ey serv-i nāz
Şemmece olsa nesīmūnden gülsitān-1 bahār
- 4 H̄ayl-i h̄üsnūñ dökdi h̄ūn çün leşker-i nev-rūzda
Lāle vü gül şanma pür-h̄ūn oldı meydān-1 bahār
- 5 K̄add-i dil cūyuñ bigi lāle ˆ izār u ğonce-leb
Çeşm-i nergis görmedi bir serv-i bostān-1 bahār
- 6 Gül-fürüş-1 gülsitān-1 ˆ arızuñdur n'ola ger
Lāle vü gül oldise ecnās-1 dükkān-1 bahār
- 7 Tā çemen yaqdı çerağ ol ˆ arız-1 gül-nārdan
Tāb-1 rüy-1 lāledür şemˆ -i şebistān-1 bahār
- 8 Vaqt-i gül- geşt-i çemendür gel temāşā it bugün
K'āşikār oldı şabādan rāz-1 pinhān-1 bahār
- 9 Gülşenī gül mevsimidür cām-1 cān-bağş eyle nūş
Olmasun kim fevt ola bī-bāde devrān-1 bahār
- 10 Bir şehūñ ˆ ayş u şafāsı yādına kim her seher
Medh̄-h̄ānidur anuñ mürğ-1 hoş-elhān-1 bahār
- 11 K̄ılmağa īşār anuñ bezmine reyhān ger bigi
Pür gül ü nesrīn ü lāle oldı dāmān-1 bahār
- 12 Pādişāh-1 pāk-dīn-i sulţan Muḥammeddür kim anuñ
Dest-i gevher- bār ebr-i dūr-efşān-1 bahār

Mef' ūlü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Cān ārzūsıdur ruḥ-ı cānān teferrüci
Maḳşūd-ı ' andelib gülsitān teferrüci
- 2 Yāḳūt u lā' l u dürr ü güherden laṭıfdür
Cevher-şināsa ol leb ü dendān teferrüci
- 3 Āhū gözine şayd olalı hoş gelür dile
Vaḫşiler ile deşt ü beyābān teferrüci
- 4 Ḳaddi öniñde gelmedi ' aynine ' abherüñ
Şahn-ı çemende serv-i ḫırāmān teferrüci
- 5 ' Arz eyle Gülşenīye cemālün ki seyr ider
Çeşm-i gedāyı ṭal' at-ı sulṭan teferrüci

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Vücūd-ı dil ' adem oldı anuñ fikr-i meyānından
Ser-i müce ḫaber bellemekiçün sırr-ı dehānından
- 2 Eger olmasa kūh-ı ğam tenüm geştisine leng
Ḳarār itmezdi bir laḫza gözüm āb-ı revānından
- 3 Meşām-ı ' ālem her-dem mu' atṭar eylese n'ola
Dem urup āh-ı müşginem ḫaṭṭ-ı ' anber-feşānından

62. 85a

63. 85a

- 4 Gözine hūr-1 ʿ aynūñ tūtiyā bigi çeke rıdvān
Nesim iletürse firdevse gubār-1 āsitānından
- 5 Derūn-1 sūznākumdan dem urur şemʿ -i germ olup
Aceb mi her gice āteş-feşān olsa zebānından
- 6 Nice terk eyleyem düşmen sūzeyle telh-i düşnāmuñ
Kişi taʿ n ile nādānuñ geçer mi datlu cānından
- 7 Cihān-1 ʿ aşkda şol dem bulısar Gülşenī şöhret
Ki qalmaya dü ʿ ālemde eşer nām u nişānından
- 8 Ğarīb olursa şehr-i tende eşʿ ārı ʿ aceb midür
Müsāfirler durur gelmiş gönül ü cān cihānından

64

Mefāʿ ilün Feʿ ilātün Mefāʿ ilün Feʿ ilün

- 1 Varsa şemʿ ola bir dil-figār bencileyin
Esir ü sūhte zār u nizār bencileyin
- 2 Ne cürmi var ʿ aceb hiç kimse raḥm itmez
Niçe ki yanar olur eşk-bār bencileyin
- 3 Kime kemīnelerinde ben ol gül-endāmuñ
Esiri vār ola şad hezār bencileyin
- 4 ʿ Aceb ola eger el vire dāmen-i maqşūd
Ṭapuñdan umana būs u kenār bencileyin
- 5 Yele virür gül ü lāle hezār ḥaclet ile
Yoluñda olmağcün ḥāksār bencileyin

6 Gözüñ hayāl ile ger bulunırsa nergisdür
Gecede mest ü seherde humār bencileyin

7 Nigār-ı zülfine mi oldı Gülşenī k'oldı
Nesīm-i şubhı dahı bī-ķarār bencileyin

65

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

1 Çeng-i ğam-ı fürķatde tenüm beñzedi nāle
Süz ile idersem ne ' aceb ney bigi nāle

2 Cān virdüm anuñ ruħları şevķinde ' aceb mi
Ger hāk-i mezārumda biterse gül ü lāle

3 Şermende durur la' l ü güher bigi görelden
Luṭf-ı leb ü dendānın berg-i gül ü jāle

4 Mey-gün lebinüñ yādına ol māhuñ idindüm
Bāde şafaķı kāse-i gerdün-ı piyāle

5 İletür ' adem-ābāda revān raħt-ı vücūdı
Dil naķş-ı dehāmın getürdükce hayāle

6 Ebrūsı ile mihr-i ruħın görse bu māhuñ
İtmezdi nazar çeşm-i felek bedr ü hilāle

7 Ey şāh ne dervīş durur Gülşenī gör
Kim atlas-ı çarħı irmez anuñ geydüği şale

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Ne müjdedür bu kim irişdi cāna cānāndan
Pür oldı zevk ü şafā ile cism ü cān andan
- 2 Viřāl-i müjdesi 'adl ile eyledi ābād
Harāb olan gönli zūlm ü cevr-i hicrāndan
- 3 Açıldı hār-1 müjemde hezār lāle vü gül
Ruĥ-1 hayāli güzer itdi çeşm-i giryāndan
- 4 'Aceblemeñ ser-i kūyında olduĥun ĥāmūř
Ki itlerine sudā' olur āh u efĥāndan
- 5 Ruĥ-1 hayālini cān bülbüli gözümde görüp
'Aceb mi kaç' -1 nazār eylese gülsitāndan
- 6 Meřām-1 sünbül-i müşg'in ider benefşe meĥer
Çemende dem urur ol zūlf-i 'anber-efřāndan
- 7 Dehānı sırrını bilmekde vardı dil 'ademde
Henüz olmadı aña bu rāz-1 pinhāndan
- 8 Meĥer k'ola resen-i zūlfi Gülřenîye sebeb
Halāř bulmaĥcün ol çah-1 zeneĥdāndan
- 9 'Aceb mi vařf-1 leb-i rūĥ-baĥř iden dil
Mesihvār dem urursa 'ālem-i cāndan

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Taḥammül kııl gönül cevri-cihāndan itme feryādı
Bilürsün kim geçer kıalamaz zamān-ı ğuşşa vü şādī
- 2 Cihān kim ḥāne-i derd ü ğam u endūh u miḥnetdür
Ġurūr-ı nefsiyle şanma tarab-ḥāne ğam-ābādī
- 3 Cihānuñ ' ayş-i telḥinden kim olmışdur laḳab şirīn
Ḥazer kııl ger işitdünse ne kııldı ḥāl-i Ferḥādī
- 4 Niçün tekye kııla ' ākııl esās-ı devlet ü ' ömre
Bilürken āb u bād üzre uruldı süst bünyādī
- 5 Olıser ' ākııbet Ḳarūn bigi taḥt' er-rā menzıl
Ne ḥāşıl ḥ^vāce andan kim düzetdi ḳaşr-ı şeddādī
- 6 Ne mümkün mürġ-ı cān şayd-ı ḥalāş olmaḳ bu şahrāda
Ḥavādiş dāmını çün kim ḳurubdur merg şayyādī
- 7 Dirīġa Ġülşenī derdünden āġāh olmadı deyyār
Eger çı evci eflāke irürdüñ āh u feryādī

Mef' ülü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Yāḳūt ola mı la' l-i revān-perverüñ bigi
Dürc-i dürreye ḥoḳḳa-ı pür-gevherüñ bigi
- 2 Nergis ola mı ğüşe-i bāġ-ı behiştde
Cān ġülsitānda yār tiġ-i ' abherüñ bigi

67. 86b

68. 87a

- 3 İtmezse iltifât mehe gice ʔañ degül
Şem^ç anuñ kim ola ruḥ-1 Āzerüñ bigi
- 4 Şāhā ʔapuñda ʔullara geşligi kime ne
Şıdḳ u şafāda ola mı ben çākerüñ bigi
- 5 Mecmū^ç a-1 mu^ç anber ola Gülşenī meger
Bu ḥaṭṭ u ḥāl-i vaşf ile defterüñ bigi

69

Mef^ç ūlü Fā^ç ilätü Mefā^ç ilü Fā^ç ilün

- 1 Ol meh ki şayd-1 ʔaşdına zülfin kemend ider
Şīr u ğazāl-1 çarḥ-1 giriftār-1 bend ider
- 2 Ruḥsār-1 māha dāğ urur ḥadd-1 şevḳ ile
Her āhı āteşin ki dil-i derdmend ider
- 3 Sāḳī lebini yād idüp şunsa sāğarı
Bāde şarāb-1 kevşer olur nuḳl-i ʔand ider
- 4 Ol ğamze raḥm itdi dile veh ki bī-ğaraz
Ḳaşşāb nīte perverişi gūsfend ider
- 5 Ruḥsār-1 āteşinde ʔodı ḥāl-i dānesin
Beñzer ki çeşm-i zaḥm-1 cihāna sipend ider
- 6 Ḳaddi öniñde serve nazār itmedi gözüm
Merdüm ki rāst bīn ola himmet-bülend ider

7   ‘Aşķ âteş oldu bād-1 hevā pend Gülşenī
Sūz-1 dil ziyāde kıllur her ki pend ider

70

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

- 1   Müdām gözleri yādına nūş idüp cāmı
Getürmezem nazār-1 ‘aķla fikr-i encāmı
- 2   Dil istemez k’ola sırrına cān dahı maħrem
Şabā ile nice göndere yāre peygāmı
- 3   Ĥayāl ile leb-i mey-gūnınuñ dil-i pür-ĥūn
Mīşāl-i bāde-i gül-reng ü şīşe-i şāmı
- 4   Şarāb-1 kevşer u ĥūr ile dil qarār itmez
Meger ki cām u dil-ārām iledür ārāmı
- 5   Ne cām-1 seng-dil ola anuñ ki yād kıla
Laṭīf sā‘ id-i қatında nuķre-i ĥāmī
- 6   Firişte şayd ola zūlf ü ĥāline ādem
Görüp düşerse ‘aceb mi bu dāne vü dāmı
- 7   Zebān-1 ĥām ile yād eyle Gülşenī
Ki nām-1 nāme-i iķbālde ola nāmı

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Bülend-ķāmetinüñ naħl bigi serv-i çemen
Getürmedi kim ola gül -' izār u ğonce-dehen
- 2 Dilümde vaşf-ı leb ü ħaddür meyān ile
' Aceb mi nāzük ü bārīk ü ħüb olursa sühen
- 3 Kılursa ħāk-i tenüm çin-i zülf-i sevdāsı
Zamān-ı haşre dek da ğubār-ı müşg-i Ĥuten
- 4 Eger ' aķıķ leb-i ' aksine kılursa nażar
Süheyle eylemeye iltifāt ehl-i Yemen
- 5 Cihān durur gideli ' aķl ü cān u dil ' ademde
Henüz nāle ile pür derün-ı ħāne-i ten
- 6 Eger ğünāhuma vāķıf olursa rüz-ı ħisāb
Sepīd iken ola şem ile rü-siyāh kefen
- 7 Dehān-ı ğoncesi vaşfında Ğülşenī şı' rüñ
Ĥamūş ola işüdüp de zebān ile süsen
- 8 Gözüme karşı alur büse ol semenberden
Meger ki ķānum boynına oldu pīrāhen

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 La' l-i cān-baḥşuñdan itdükce sühen gūş ey şanem
Zevkden tūti ider қand-i ferāmuş ey şanem
- 2 Cür' asını rind-i derd-āşām virmez kevşere
Leblerüñ yādına her cāmı k'ider nūş ey şanem
- 3 Ğonce ağzūñ vaşfını itmekde ' aql-ı ħurde-dān
Yüz dil ile oldı süsen bigi ħāmūş ey şanem
- 4 Devletüñde gevher-i eşkümler pürdür dāmenüm
Sīm ü zerden n'ola oldıysa elem-i pūş ey şanem
- 5 Bu yanarsa dūd-ı āhumdan ' aceb mi rüy-ı çarḫ
Āteş-i şevküñ cigerden çün ider cūş ey şanem
- 6 ' Uğdesine zülfüñ göz қārasıyla düşdi dil
' İşvesine ğamzeñüñ meftün olup hūş ey şanem
- 7 Gülşenîñüñ қadd-i dil-cūyuña çün irmez eli
İştiyāқından ider serv der-āğūş ey şanem

Mef' ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Bād-ı şabā ki hem nefes-i zülf-i yār olur
Urduқca dem meşām-ı hevā müşg-bār olur

72.88b

73.89a

- 2 Ruhsârı üzre hâli niçün eyledi qarâr
Sipend âteşe düşecek bî-qarâr olur
- 3 Zülf-i hevâsı dilde nihân ola mı ki müşg
Her kıande olsa ıtırile âşikâr olur
- 4 Dil güft u gûdadur gül-i ruhsâr-ı şevkıle
Tahrîk iden ıanâdil-i bād-ı bahâr olur
- 5 Şimşîr-i âb rengin ider vaşf teşne-dil
Anuñiçün sūzı gevher-i âb-dâr olur
- 6 Kūyuñda Gülşeni ne ıaceb nâle eylese
Her kıande mürğzâr ola mürğ-ı zâr olur

74

Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ılün

- 1 Ey ki hâl-i siyehüñ şüret-i hâlüm bigidür
Hiç şek yoğ dehenüñ teng mecâlüm bigidür
- 2 Saçuñuñ çini zamîrüm bigi âşüfte mizâc
Züfüñüñ ca' dı perâkende hayâlüm bigidür
- 3 Kerem olup virdügi âfâka ziyâ şem' -i felek
Meger ol mâh dimiş mihr-i cemâlüm bigidür
- 4 Ter ü rengin ü laîf olduğıçün ıaql-firîb
Leb-i şîrin şeker-ğand-i mağâlüm bigidür
- 5 Gülşeniyem gam-ı hicrinde dil efgâr olup
Pâre pâre cigerüm hırka-i şalum bigidür

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

- 1 Virdücce nesim-i seheri sünbülüñe táb
Bî-táb olur ey gül dil ü cāna irişür táb
- 2 Niçün gezer şevk-i lebünñ kıanum cūşa
Teskīn iderse dem-i hāşşiyet-i 'unnāb
- 3 Cān kıble idindi yüzüni ol büt-i çinünñ
Tāk-ı ham-ebürsı olalı dile mihrāb
- 4 Mā' lüm degül 'aqla rumūzımı deheninünñ
Kim nokta-ı mevhumı yā cevher-i nā-yāb
- 5 Şūfi hevesi kevşer ideydi ferāmüş
Ger virse mezākına şafā zevk-i mey-i nāb
- 6 Güş-ı ney u nüş-ı mey ile 'ayşı müdām it
Zinhār dem-i fırsatı fevt eyleme der-yāb
- 7 Sürh-āb n'ola Gülşeniyi itse fütāde
Sad Rüstem-i Zāl düşürür kıuvvet-i sürhāb

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dil hevā-yı addüñe arf itmege serv-i nāz
Rāstı her dem niyāz idüp diler 'ömr-i dırāz
- 2 Cānumı 'iveyle aldı ol dehen emüñ bilür
Merdüm-i āhib-naardan gizlü olmaz hiç rāz
- 3 Tā' at-ı 'uā ebrüña niyāz itmege durur
Zāhid-i kej-tab' fikr-i ā-ı mihrāb u namāz
- 4 add-i dil-cūy-ı hevāsında teni hāk olanuñ
Türbetinde añ degül ger bitse serv-i ser-firāz
- 5 Mūnkir-i bāde-perest iken görüp mey-gün lebin
Zāhid-i ehr itmez oldu cām-ı meyden ihtirāz
- 6 Ātein āhum duhānından degüldür bir erer
Geri kim vardur derün-i em' de sūz u güdāz
- 7 ermsār ola kirāmü'n-kātibin yevm'ül- hisāb
Gülenī ger gösterse hā-ı cānāndan cevāz

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Ana kim ol ru-ı rahānda evindedür āh itmek
erār-ı āte-i āhında olur mihr ü māh itmek

76. 90a

77. 90a

- 2 Temāşa ola h̄ābında gözüme cennetü'l -firdevs
Olursa bir gice ruzî işigin tekyegāh itmek
- 3 Eger isterse yol bulmağ dehānı remz-i rāzına
Gerek cān u dile evvel ' adem mülkine rāh itme
- 4 Leb-i la' l ile ruhsār-ı hayālin idinür manzar
Kaçan kim şūret-i cāna diler çeşmüm nigāh itmek
- 5 Başına h̄āk-i pāyından idinsün efser ol māhuñ
Felekveş kendözin her kim diler zerrin külāh itmek
- 6 Anuñçün Gülşenī her-dem ider cürm ü günāh ekser
Bilür kim rahmet-i Haqqā sebeb oldı günāh itmek
- 7 Hum-ı vaḥdetden ey şūfī mey iç kim olsun yek reng
Ne hācet hırka-i zerki kebūd ile siyāh itmek

78

Mef' ūlü Fā' ilātü Mefāilü Fā' ilün

- 1 Servini ḳaddūñuñ ki gözüm arzū ider
Āb-ı revānı her çemen cüst u cū ider
- 2 Gülzāra iledür işigi tozını şabā
Berg-i gül ile yāsemene āb-ı rū ider
- 3 Ağzūñ rumūz-ı sırrına irmez egerçi dil
Vaşf-ı miyānuñ ile saçuñ mū-be-mū
- 4 Tūbī boyuñ nihālini gördükce nārven
Yüz ḫaclet ile serv bigi ser-fürū ider

5 Mey-gün lebün zülāline dil-teşne olanuñ
Dest-i zamāne ḥāk-i vücūdın sebū ider

6 İrdikçe çīn-i zūlfine bād-ı nesīm-i şubḥ
Āfāk-ı ‘anberin-dem ile müşg-bū ider

7 Mümkün degül ki ‘aşkuñ terk ide Gülşenī
Ol pend ile ki nāşlıḥ bihūde gū ider

79

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

1 Ḥoşam bunuñla ki sencileyin nigārum var
Huçeste baḥtum u ferḥunde rüzgārum var

2 Behişt ü tūbīye ey ḥūr olmazam nigerān
Senüñ bigi şanem-i serv gül-‘ izārum var

3 ‘Aceb mi şādile olmasa muvānesetüm
Ki cān u dilde ğamuñ bigi ğam-gūsārum var

4 Derūnum āteşini sākin eylemez bir dem
Egerçi şem‘ şıfat çeşm-i eşk-bārum var

5 Vefā ki va‘ de-i vaşluñda ğayr-ı mümkindür
Ümīdi kesmezem olunca inṭizārum var

6 Vefā cefā ne kim ol yār iderse ḥākīmdür
Benüm bu ortada bāri ne iḥtiyārum var

7 Günüledi fikr-i dehānuñla Gülşeni' ademe
Vücuddan didi kim hiç yādigārum var

80

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün

1 Hıatun reyhān-1 bostān-1 cināndur
Hıadūñ gül-deste-i gülzār-1 cāndur

2 Ruḥuñ mihr-i hevādārıdur ey māh
Anuñcün şubḥ-dem āteş-feşāndur

3 Meyānuñla kemer vārolmağıçün
Dil ü cāndan ser ü zer der-meyāndur

4 Kād-i dil cūy₁ ol ğonce dehānuñ
Riyāz-1 nāzda serv-i revāndur

5 Dehān-1 sırrına olmadı maḥrem
Hııred gerçi ḥarīf-i nüktedāndur

6 Egerçi ğamzesi dūr āfet-i nış
Leb-i şekker feşān-1 nūş-1 cāndur

7 Ne ğam öldürse ğamzeñ Gülşeni'yi
Yine dirgürmege la' lüñ zamāndur

Mef' ũlü Fā' ilātün Mef' ũlü Fā' ilātün

- 1 Her cān ki secde itmez ol hāk-i āsitāne
Hergiz melek namāzın iletmez āsumāne
- 2 İtmez karar tende geh geh ruḥ-1 ḥayālın
Āyīne-dār-1 dīde ' arz ' itmeyince cānı
- 3 Dil ḳāmeti hevāsın idindi mesken-i cān
Būlbūl ' aceb mi itse servide āşiyāne
- 4 Şevḳ-i ruḥı ile sīnem şol deñlü āteşındür
Kim āh iderse nāgeh āteş urur cihāna
- 5 Cānı ḥayāl-i ḥālī diri tutar tenümde
Zirā k' olur ḳafesde bulmasa mürġ dāne
- 6 Ğamzeñ ḥadeng-i cānā idünce Gülşenīye
Dil reşk ider ki niçün sīne olur nişāne
- 7 Saña behişt ü ḥūr u kevşer gerekse şūfi
Baña şarāb u şāhid şadr-1 şarāb-ḥāne

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ũlün

- 1 Didüm ḳaddine serv-i ser-efrāz
Eger servi bitürse mīve-i nāz

81. 91b

82. 92a

- 2 Dil ü cān rāzını fāş itdi zülfi
‘ Aceb midür olursa müşg ğammāz
- 3 Ruḥ-1 devrinde çeşmüm bigi hergiz
Kimesne görmedi rind-i nazar -bāz
- 4 Taleb itdüm dil-i zülfinden ammā
Revān çāh-1 zenāḥdan virdi āvāz
- 5 Eger ‘ aşkı kītābın naḳl idersem
Ser-a-ser derddür encām u āġāz
- 6 Çü muḫrib perde-i ‘ uşşāk düzdi
‘ Aceb mi çāk olursa perde-i rāz
- 7 Şeb-i hicründe ey meh Gülşeniye
Ġam oldı ġam-ġüsār u āḥ demsāz

83

Mef‘ ūlü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fe‘ ūlün

- 1 Nūş olsa lebün yādına ey meh mey-i gül-ġün
Dil-teşne olur cür‘ asına sākī-i gerdün
- 2 Ġisūsına bir vechile sevdā-zedeyem kim
Evşāfum Leyli işidürse ola Mecnün
- 3 Meshūr idem ef‘ ī-i zülfeynin derḫāl
Ol ġamze-i cāzūdan eger öğrenem efsün
- 4 Kān ağlamasa mihr-i ruḥ-1 şevķile ḫūrşīd
Şām u seḫer olmazdı felek dāmen-i pür-ḫün

- 5 Ebrūsile addın greli fikr-i dil ü cān
Ki rāst elif bigi dne kej nitekim nūn
- 6 Şem[] -i ru-1 Őevinde eger āh idersem
Pür āteŐ ü tāb ola derūnum bigi birūn
- 7 Őādī-cihān GūlŐenīye bendemdür ey Őāh
Çūn oldu ğām-1 [] aŐuñla hāır-1 mazūn

84

Mef[] ũlū Fā[] ilātū Mefā[] ilū Fā[] ilūn

- 1 [] AŐuñ yolında cānı anuñ kim talebdedür
Allah bilür anı ki ne hāli [] acebdedür
- 2 Őermendeyem apuñda raībūnden āh kim
Nālemden itlerūñ bigi her dem ta[] bdadur
- 3 Her Şub u Őām ey meh-i bī -mıhr cān u dil
Zūlf ü ruıñ hāyāl ile tāb u tebdedür
- 4 Zūlfūñ öninde eŐkünü olduğı tābnāk
añ mı durur ki revna-1 istāre Őebdedür
- 5 Olmaz Őarāb-1 kevŐer-i cennette GūlŐenī
Şol zev kim Őafā ile āb-1 [] inebdedür

Mef'ülü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 'Āşık olana şem' i bigi sūz-1 cān gerek
Seyl-āb-1 eşk-i çehrede her dem revān gerek
- 2 Hicrān şebinde mihr-i ruḥ-1 şevķile anuñ
Derd ehli āh-1 şubḥveş āteş-feşān gerek
- 3 Ağzı rumūz-1 sırrın şordum dile didi
Keşf itmege anı ḥıred-1 ḥurde-dān gerek
- 4 Zülf ü ruḥın heves idenüñ şubḥ u şāmda
Vird-i zebān-i sūre-i Nūr u Duḥān gerek
- 5 Būs u kenār olmağa ol serviyem
Naḳd-i revānile ser ü zer der-meyān gerek
- 6 Mestāne gözi yādına nūş itmege müdām
Sāķī ḳo sāğarı bize raḥl-1 girān gerek
- 7 Ğamzeñ füsünını idicek naḳl Gülşenī
Seḥḥār-1 Bābil ögrene siḥr-i beyān gerek

Mef'ülü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 'Aşkuñ olalı memleket-i cāna pādişāh
Feryād u āh u nālem olupdur aña siyāh

85. 93a

86. 93b

- 2 Vaşluñdan özge nesne temennâ iderse dil
Olur hayâl-i fâsid u endîşesi tebâh
- 3 Eşküm haţţ u haddüñ hevesinde ne yire kim
İrişse sünbül ü semen olur biten giyâh
- 4 Gümrâh kılmışdı saçuñ zulmetinde dil
Luţfindan oldı şem' -i cemâlün delil-i râh
- 5 Çün âteşin cigerden olur zülf-i yâdına
Târîk iderse tañ mıdur âfâk-ı dūd-ı âh
- 6 Sûz u niyâzuñ ola mı maqbûl Gülşenî
Şol tâife katında ki tã' at durur günâh

87

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 Olsa zülfinden anuñ cân u aşüfte-mizâc
Lâ' l-i yâķüt revân perveridür 'ayni' ilâc
- 2 Maķdemine yüz urur hâke meh u mihr-i felek
Âyağı tozını her kim idinür başına tãc
- 3 Zülf-i zencirine tolaşdı ki ğavġâ getüre
Ser-i sevdâ-zedeye bu dil-i divâne mizâc
- 4 Cãm-ı şîrin lebünüñ yâdına nüş itmeyenüñ
Nukl-i kand ise mezâķında olur milh u ücâc

- 5 Gönlünü itdi taḥayyül yiridür şandıysa dil
Seng-i ḥārāya niçün kendözini urdı zücāc
- 6 Zülfine bāc virür nāfe-i āhū-yı ḥıṭā
Ḳand-i Mıṣrīden olur la' l-i revān-baḥş ḥarāc
- 7 Gülşenī zülfine dil var ise eşküñle ne tañ
Ḳāfile encüm ile yol varur ekşer şeb-i dāc

88

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Sāḳi-yi gül-ruḥ getir cām-ı şarāb-ı lāle-reng
Muṭrib-i bülbül-nevā çün rāst düzdi sāz-ı çeng
- 2 Āfitāb-ı cām-ı cān-efzāile pāk it müdām
Gönlünüñ āyinesini devr-i gerdün itse jeng
- 3 Bāṭın-ı cām-ı cihān-bīn keşf itmez sırrını
Şüfiyā çāk olmayınca perde-i nāmūs u neng
- 4 Dil taḥayyül itdügünce çeşm-i mestüñ şivesin
Bī-mey ü sāğar olur nergīs bigi bī-hüş u deng
- 5 Lebleri yādına nüş olan şarābuñ sāḳiyā
Cür' asını ḥāke döksek la' l ü yāḳūt ola seng
- 6 Sūzda gördi vüs' atın ey gül-dehānı tenglük
Gönce bigi pūte-i ḥandānuñ oldı vaḳt-i teng

7 Gülşenî peykân-ı ğamzeñ zaħmile cān virdi çün
Her şecer kim bite ħākinden ola tîr-i ħadeng

89

Mef'ülü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

1 Zülf ü ruħuñ ħayāldür ey dost rüz u şeb
‘Uşşāka mücib-i ğam müstevcib-i tarab

2 Hicründe vaşluña iderem sa‘ y gerci kim
Ġayri muḳadder olana nef‘ eylemez taleb

3 Cūy oldı eşk-i dīde-i cūyında āh kim
Hergiz kenāra gelmedi ol serv-i ğonceleb

4 Meftül itse boynuma zülf-i selāsilin
Şāyed olaydı hicr-i teb def‘ ine sebeb

5 Mestāne gözlerinden olan mest-i lā-yezāl
Çekmez ħumār u derd-i seri bāde-ī ‘ineb

6 Cānān hevāsını ḳomaya cān-ı Gülşenî
Ġākister eylese tenini āteş-i ta‘ ab

7 Muḫrib ḫicāz perdesini çünki düzdi rāst
Demdür ki sākīyā pür ola şīşe-i Haleb

Mef'ülü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Her sîne k'oldı güher-i 'aşkuñ hazînesi
Oldur cihānda genc-i haqāyık defînesi
- 2 Tañ mı şināh iderse muhîînde eşkümüñ
Her dem habāb-vār sipihrũn sefînesi
- 3 İtse 'aceb mi āh cihān-süz dem-be-dem
Pürdür anuñ ki āteş-i şevk ile sînesi
- 4 Mey-gün leb-i hayālile beñzer be-'aynihi
Cām-1 şarāb-1 nāba gözüm ābgînesi
- 5 Şalsa kemend-i zülfini ol meh şikār çün
Şîr ü gāzāl-1 çarḥ ola şayd-1 kemînesi
- 6 Remz-i meyān-1 rāzına bulmazdı dil tarîk
Sırr-1 dehānı olmasa anuñ qarînesi
- 7 Bî-cürm oldı güşte dili Gülşenî henüz
Ol gamzenüñ kim olmadı aşüb u kînesi

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Hayāl-i serv-i ü dil-cüy-1 gül-endām u semen-simā
Gözümüñ cuybārınuñ kenārın eyledi me'vā

90. 95a

91. 95b

- 2   Zâ‘îf u nâ-tüvân olduqça ‘aşkıında ten-i bîmar
Dil ü cānda olur şevk u maḥabbet ezyed ü aqvā
- 3   Ruḥ u zülf-i hevādārınuñ eşki kıande kim varsa
Biter sünbül kenārında açılır lāle-i ḥamrā
- 4   Bahār-ı ‘ālem-i cāndur meger ol ‘ārızı gülgün
Nihāl-i bağ-ı cennetdür meger bu kıāmet-i bālā
- 5   Ol āhū çeşm-i şîr-efgen ğamından bu dil-i miskîn
Girībān-çāk idüp tañ mı tutarsa dāmen-i şahrā
- 6   Leb ü dendānınuñ luḫfını görelden merdüm-i çeşmün
Gehî yāķūt-ı nāb eyler yaşın geh lü’lü-i lālā
- 7   Yolında pā-māl ol Gülşenî ol serv-i bālānuñ
Dileriseñ kim ola seyrān geh-i cān ‘ālem-i bālā

92

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1   Meger kim irdi saçı çinine nesim-i şimāl
Ki müşg-i ḥāk-i siyeh bigi eyledi pā-māl
- 2   Cihānda görmedi devr-i ruḫından özge felek
Ki mehde ḥatt-ı mu’anber ola müşgîn-ḥāl
- 3   Nesim-i ḥāk-i rehinden reh deyü gözüm
‘Aceb mi bir niçe fersaḫ iderse istiķbāl
- 4   Ḥayāl-i la‘li gözümde henüz teşne-dilem
Nazardan olmaz imiş kimse sîr-āb-ı zülāl

- 5 Delîl gün bigi gösterdi ol ruḥ u ebrû
Muḥâldür dîne ictimâ‘ -1 bedr ü hilâl
- 6 Gözümden eyle revân oldı eşk seylânı
Ki ḥavf ider güzer itme ki âşinâ-yı ḥayâl
- 7 Muḫîmdür şeb-i hicründe Gülşenî ey mâh
Ṭulû‘ ide deyü âfitâb-1 rûz u vîşâl

93

Mef‘ülü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fe‘ülün

- 1 Dil seng-i melâmetde ne tañ olsa melâmet
Güyâ ki ḥışâr oldı aña seng-i melâmet
- 2 Ḳo ‘aşkı günehdür deyü pend eyleme nâşıḥ
Kim terk iden ol cürmi olur ehl-i nedâmet
- 3 Ger dîde vü dil ğayre de mâ‘il ü nâzır
Vâcib durur ol dîde vü dil üzre ğarâmet
- 4 Ḳad ḳâmet-i mescide ferâmüş ide mü‘ezzin
Nâĝâh görinse gözine bu ḳadd u ḳâmet
- 5 Ḥürşidle olurdı ruḥ-1 mültebes anuñ
Ger farḳıçün olmasa ḥaṭ u ḥâl-i ‘alâmet
- 6 Mahmûr gözüñ şivesiyle cân viren ey serv
Nergis bigi sermest ṭurre-i rûz-1 ḳıyâmet
- 7 Ḥâlât-1 dil-i Gülşenî şeyḥ ne bilsün
Keşf ehli durur gerçi urur lâf-1 kerâmet

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Çin-i zülfüñ olalı cān u gönülden hevesüm
Müşgbār oldı şabā bigi nesīm-i nefesüm
- 2 Pāy-mālum ola hūrşid-i felek hāk- şıfat
Pāy-1 būsına ki eger ey meh ola dest resüm
- 3 Mürğ-1 dil hāl-i leb-i kıaddüñe şayd oldı didüm
Didi kıaşd eylese sī- mürğ ola şayd-1 megesüm
- 4 Tā ki gördüm leb u ruhsāruñı ey hūr-nijād
Kevşer ü cennet-i firdevs degül mültemesüm
- 5 İrmedüm gerdine ol şāh-süvāruñ gerçi
Meh u hūrşid bigi hınk-i felekdür feresüm
- 6 Gülşeni tūti hātın anuñ görmeyecek
Tuħfe-mürğam ki olur ravzagerüñ kıafesüm
- 7 Devr-i hākümden eger ba' d-1 fenā dursa meges
Hālveş kıand-i lebüñ ola maķām-1 megesüm

Mef' ülü Fā' ilātün Mef' ülü Fā' ilātün

- 1 Reyhān-1 hātıñ şıfātın tahrir itse hāme
Mānend-i defter gül pür-müşg ola nāme
- 2 Evşāf-1 kıadd u kıaddüñ itdi şabā çemende
Serv oldı deng ü hayrān gül çāk itdi cāme

---

94. 96b

95. 97a

- 3 Mey mest olup şafadan cūşa gelürse tañ mı
Ol la‘l-i rûh-bağşün ‘aksi düşerse cāme
- 4 Āşuftedür dil ü cān andan berü kim irdi
Ol zülf-i müşg-būdan bir şemme bu meşāma
- 5 Sīnemde mācerā-yı ‘aşk olmışdı pinhān
Seyl-āb-ı eşk-i hūnīn keşf itdi hāşş u ‘āme
- 6 Ey şeyh Gülşenī men‘ itme hām-ı humdan
Ger puhtesin dürüşme sevdāyı fikr-i hāma

96

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Fe‘ ülün

- 1 Yoluñda gerçi h‘āram hāk-i pādan
‘Azīzem dīdelerde tütīyādan
- 2 ‘Aceb bīmārdur bīmār-ı ‘aşkuñ
Olur derdile dem urmaz devādan
- 3 Şeb-i hicr oldı bīgāne dil ü cān
Hayāl-i yār kıldı āşinādan
- 4 Sırışk ü āhuma meyl itmez ol kad
Müberrā servdür āb u hevādan
- 5 Ciger zahm-ı hadengin gizler ammā
Dem uran eşkdür bu mācerādan
- 6 Ruhuñ şevkiyle ey meh tīr-i ahūm
Süreyyāya irer her dem şerādan

7 Çü gördüñ hāk-i pāyın Gülşenī var
Gözüm kaçˆ -1 nazar it tütīyādan

97

Feˆ ilātün Feˆ ilātün Feˆ ilātün Feˆ ilün

1 Laˆ l-i sīr-āb iken kām-1 dili her teşne
Çanuma niçün olur ol leb-i kevşer teşne

2 Ger kıla āb-1 hayātı leb-i peygāmın gūş
Mişl-i İskender ola Hızır peyamber teşne

3 Sākī-i bāde-i aḥmer leb-i mey-gūnın anuñ
Görüp oldı nitekim bāde-i aḥmer teşne

4 Görmedi hūn-1 dil-i merdüme nāvek-zen-i çarḥ
Ġamzesi bigi anuñ terk-i dilāver teşne

5 Şuvarursan demidür cān-1 ciger-suḥte
Ābına ḥancarūñ oldı çü ḥancer teşne

6 Ġark-1 āb-1 ˆ izārına ˆ aceb bu kim olur
Çānuma dem-be-dem ol ḥāl-i muˆ anber teşne

7 Gülşenī ol ḳadd-i dil-cū hevesinde gözümüñ
Āb-1 cūyına olur serv ü şanevber teşne

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Meger ki zülfüñe hem-dem durur nesīm-i seher
Anuñçün aldı dem-i rüh-bağş-ı cān -perver
- 2 Gözine şūret-i cān gösterür mu' āyeneyüz
Aña ki ʔal' ātuñ āyīnesi olur manzar
- 3 Raqīb kesdüre mi cān u dīl-i ğamuñ yidigün
Gedādan idemiseñ men' anı kīm ola ʔader
- 4 Birikdi ğamzesi zülfiyle yüzi devrinde
' Aceb mi olsa pür-āşüb u fitne devr-i ʔamer
- 5 İki cihāmı deger Gülşenī bu bir dem kim
Elüñde cam ola yanuñda serv sīmīn-ber

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

- 1 Tecelli itdi yüzüñ āfitābı
Münevver eyledi āfāq-ı tābı
- 2 Ruḥuñ mihr-i mehi almaz ḥisāba
Cihānuñ gerçi andandur ḥisābı
- 3 Mu' anber sünbülün çininden iletür
Şabā Çin ü Hıṭayā müşg-i nābı

98. 98a

99. 98a

4 Dil-i sevdā-zede zülfüñ hamında
Perişāndur ki gitmez ıztırābını

5 Oğur şāhib-nazar sırr-ı hattından
Rumūz-ı defter-i yevmü'l-hisābı

6 Hayāl-i ğamzesinüñ fitne ile
Gözinden nergisüñ iletdi hābını

7 Açıpdur rīze bigi Gülşenī çeşm
Görem deyü kapuñda feth-i bābı

100

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Var mı bir dem kim gözüm hicründe giryān olmaya
Eşk-i hūnīnum bigi yāhud ciger kan olmaya

2 Feyz-i nūr için cihān cevherlerinden çeşmüme
Hāk-i dergāhuñ bigi kuhl-ı Sifāhān olmaya

3 Zir-i eşkümden görünse çehre-i zerdüm ne tañ
Dökmede āb ile bergi gāh pinhān olmaya

4 Rüşen eyler cem' -i ' uşşākı cemālüñ her gice
Tañ degül meclisde ger şem' -i şebistān olmaya

5 Tır-i ğamzeñden cigerim kıldı mecrüh olmaduğ
Sīnemi vardur kim anda zaḥm-ı peykān olmaya

6 Baḥr u kānda ol leb ü dendān bigi rengin ü ter
Hiç dürr u gevher u yākūt u mercān olmaya

- 7 Ruḥları devrinde gören eşküm ü āhum didi
Mevsim-i gülde bu resme bād u bārān olmaya
- 8 Ola çok gül yüzlü dilberler velī anuñ bigi
Ḳadd-i serv ü ḥadd-i lāle ḥaṭṭ-ı reyhān olmaya
- 9 Tevbe-i cām-ı ṭarabdan la‘l-i mey-gūnuñ görüp
Kim ola kim Gülşenī bigi peşimān olmaya

101

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Nūr-ı şubḥ irdi gitdi zūlmet-i şām
Bāde oldı ḥelāl ü ḥāb-ı ḥarām
- 2 Ḳo ser-encām-ı cām-ı mey nūş it
Kimse bilmez ki n’olısar ser encām
- 3 Cāmdur meclisinde puḥtelerüñ
Her kim içmezse cām-ı bāde-i ḥām
- 4 Zāhide kevşer ü behişt-i berīn
‘Ārife şahn-ı bağ u cām-ı müdām
- 5 Zevḳ-i ‘aşḳ u şarāb-ı ma‘rifeti
Zāhide ḳısmet itmedi ḳassām
- 6 Mā-sivādan münezzeh eyler ‘aşḳ
İrmez ol ḥāle zāhid-i ḥodkām

7 Gülşenî hem-dem-i havâş ola kim
Derd-i ser olur ihtilâṭ-ı ʿavâm

102

Mefʿülü Fāʿilätü Mefāilü Fāʿilün

1 Ğamzeñ hadeng-i zaḥmına sīnem siper bigi
Dutduḡca karşı reşk ider dil-i ciger bigi

2 Bu derd-i ser hevāsıyla virdi lāleyi
Kim maḡdemünde ḡāk ola gül-berg-i ter bigi

3 Mey-gün lebūñ yād idenūñ nūş-ı bādede
Olur şarāb-ı kevşer u nuḡl-i şeker bigi

4 Ol mäh-rüy-ı zühre-çinūñ ʿaceb degül
Ḥürşid olursa ḡalka be-gūş-ı ḡamer bigi

5 Envāʿ-ı nāz u şive ile çabük ü revān
Bir serv ola mı ravzada ol sīm-ber bigi

6 Nā -sīm ü zer ki naḡd-i revān der-meyān ider
Ḳaçmaḡ bilin müyesser olursa kemer bigi

7 Zülf-i hevāsıdur heves-i cān-ı Gülşenî
Āvāre olsa ṡañ mı nesīm-i seḡer bigi

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Levh-i cān u dilde naqş olmışdur ol şekl-i dehān
 'Aql fehüm itmez anı k'oldı nihān ender nihān
- 2 Hāk-i pāyına yüz urduçca olur şermsār
 Sāye-i serden kim ol hake olur bār-ı girān
- 3 Vech-i zerdüm kıymetin bilmez raķib-i rūy ise
 Hār ne bilsün kim ne ķadr ü bahā-yı za' ferān
- 4 Gerçi cān virdüm ser-i kūyında hāk itdüm teni
 Āh kim itmez hümā-yı vaşl-ı meyl-i üstühān
- 5 Mihr-i ruhsārından urdı dem meger hūrşidvar
 Anuñçün oldı meh çeşm ü çerāğ-ı āsumān
- 6 Çün beni ol ğamze vü ebru-yı şüh eyler helāk
 Hāk-i cismünden biten eşcār ola tır ü kemān
- 7 Ey şabā dem urma būy-ı müşğden ki eyle şudā'
 Aña kim ola esir-i turre-i 'anber -feşān
- 8 Gülşenī şirīn lebüñ vaşfını taħrīr itmege
 Ney-şekerden hāmeye nolaydı olaydı zebān
- 9 Müdde' i sīm ü zer ile faħr ider bilmezki yoħ
 'Āşık-ı cānān ķatında kıymet-i cān u cihān

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Başıma zülf-i hevāsından iren sevdāyı
Kime şerh itsem olur bencileyin şeydāyı
- 2 Gözlerüm cūy-ı revān oldı kenārında henüz
Åh kim görmedi ol serv-i sehī-bālāyı
- 3 Cān u dilde heves-i kıadd ü kıaddi olanuñ
Rūşen u rāst durur tođrısı fikr u rāyı
- 4 Ol şehūñ oldı müsellemler hıttına kışver-i hüsn
Gösterelden berü ebrūsı ham-ı tuđrāyı
- 5 Gelmedi gözlerüme zerrece hürşid-i felek
Tā görelden berü ol mäh-ı melek-simāyı
- 6 Gülşenī vaşlına ger el ire müşgāne virem
'Akl u cān bigi revān dīn u dil ü dünyāyı
- 7 Zāhiduñ yüzüne bakmak dilemez yaşlu gözüm
Huşka meyl idem merdüm kim ola deryāyı

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Bütü kim ol meh-i nā-mihrbāna benzettüm
Ne saht-ı seng-dili cism-i cāna beñzettüm
- 2 Şabā ki virdi dimāğuma būy-ı cān -perver
Nesim-i turre-i 'anber-feşāna beñzettüm

104.100a

105. 100b

- 3 Ruḥ-1 firāk ile ol māhuñ encüm-i eşküm
Döküp yirüñ yüzini āsumāna beñzetedüm
- 4 Ḥayāl ile leb ü dendānınuñ ḥazāna çeşmüm
Pür oldı la' l ü güher baḥr u ḳāna beñzetedüm
- 5 Dil-i daḳıka-şınāsuñ zamır-i nāzükine
Ḥayāl geldi daḳıḳ ol meyāna beñzetedüm
- 6 Rumūz-1 ḡayb-i ḥayālinde dīde-i ' aḳla
Göründi yek ser-i mū bu dehāna beñzetedüm
- 7 Cihān-1 ḥüsndür ol mäh Gülşeniligin
Cefā vü cevr ile devr-i zamāna benzetedüm

106

Me' fā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Egerçi nergisi ola şāhib-i başar lāle
Yüzüñ gülün idine manzar-1 nazar lāle
- 2 Ḥayādan oldı ḡarīḳ-i ' araḳ degül şeb-nem
Çemende görđi gül-i ' arıżunuñ seḡer lāle
- 3 Nişarı çün leb ü dendānınuñ leṭāfetine
Pür itdi ḥoḳḳa-1 yāḳūtını güher lāle
- 4 Gül-i cemāli hevādār ḳabrinüñ ḥāki
Zamān-1 ḥaşre degin ola ser-be-ser lāle
- 5 Tahayyül-i ruḥ-1 gül-nār-1 yār oldı meḡer
Ki yaḳdı āteş-i endişede ciger lāle

6 Çemende gözlerüme h̄ār u ḥasce görünmez
Ruḥından ayru eger gül durur u ger lāle

7 ‘ Aceb mi Gülşenī būy-1 bāğ mest itse
Ki cām-1 Cem görünür gözlerine her lāle

107

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

1 Ruḥından özge nazār māha olsa żayi‘ dūr
Aña ki manzar olur āfitāb-1 ṭali‘ dūr

2 ‘ İlāc-1 la‘l-i lebinden büyür bu ḥaste-dile
Ṭabīb-i gül-şekeri ço ki ğayri nāfi‘ dūr

3 Cefā vü cevri keremden dirīğ itmez
Egerçi luṭf ü vefāya raḳīb māni‘ dūr

4 Ne mümkün ol ki ser-i kūy-1 yārdan kesilem
Egerçi tiğ-i zebān-1 raḳīb-i ḳāṭı‘ dur

5 Şerār-1 āteş-i āhum irişdi çarḥa gören
Per-i melā’ike yaḳdı dirse vāḳı‘ dur

6 Cemāl-i Ṭurda Mūsā ḳanı ḳılaydı nazār
Ki berḳ-i nūr-1 tecelli henüz lāmi‘ dūr

7 ‘ Aceb mi ḥākidür cezb iderse Gülşenī
Cihānda aşılına mecmū‘ sına rāci‘ dūr

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ūlün

- 1 Sīnemde ki ğamzeñ seḫeri şadr-nişındür
Cān u gönüle seḫm-i şāfā ise hemīndür
- 2 Bir şem' durur tal' atıñ ey māh cebīn kim
Pervāne onuñ tábına Cibrīl-i emīndür
- 3 Ol ğamze-i bed-kīşden ebrū-yı kemānkeş
Her tīr-i k'atar āfet-i 'aql u dil u dīndür
- 4 Kim nāfe-i çīndür diyü zūlfine anuñ kim
Her 'uqdesi dem-bestesi şad nāfe-i çīndür
- 5 Nazm olalı dendān anuñ la' l-i lebinde
Gözüm güherinden dökilen dürr-i şemīndür
- 6 Ol hūr-ı liķā gül yüzünñ 'aks ile şan kim
Etrāf-ı çemen sāḫat-ı firdevs-i berīndür
- 7 Mescidde n'ola Gülşeniye yoĝise 'izzet
Mey-hānede gel gör ki nice şadr-nişındür

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Meyānuñ remzini her kim dehānuñdan su'āl eyler
Yarar bir kıl bigi diķķatde andan ķil ü ķāl eyler
- 2 Cemālūñ şem' ini rūḫu'l-emīn pervāneveş görse
Ne endīşe ider cāndan ne fikr-i per ü bāl eyler

---

108. 101b

109. 102a

- 3 Ayagunda görüp na' linüñ ey hürî reşkinden
Dıraht-1 sidre vü tûbî özini pây-mâl eyler
- 4 Yazarken haţţınıñ vaşfın kalemdeñ nokta kim tamlar
Revân rıdvân olup anı ruĥ-1 havrâya ĥâl eyler
- 5 Kaçan kim güş idem âb-1 ĥayât u Ĥıẓr-1 vaşfından
Ĥaţţ-1 sebzünle dil la' l-i revân-baĥşuñ ĥayâl eyler
- 6 Egerçi Gülşenî ĝoncen rumûzından degül aña
Sühen kim nergisüñ vaşfındadır sihr-i helâl eyler

110

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Dem-be-dem şevķiñde yanan dil bilür cāndan beter
K'âteş-i düzaĥ degüldür nâr-1 hicrāndan beter
- 2 Tañ mıdur ĝarķ eylese seyl-i bālâ bir ĝün beni
Çün yaĝar başuma ĝamzeñ tîr-i bārāndan beter
- 3 Gözlerüme ol leb ü ruĥsârsuz gülzârda
Ĥâr olur her gül ĝörevüz ĝonce peykāndan beter
- 4 Tîr-i müĝâmı ĥayâlin itdükce fikr-i dil
Sînesin mecrûĥ eyler tîĝ-i bürrāndan beter
- 5 Zülf ü ruĥsârına karşı gelse sünbül yâsemen
Şermsâr olup gider gül-berg ü reyĥandan beter
- 6 Yâr-1 luţfın Gülşenînden men' iderse tañ degül
Çün müvevsisdür raķîb-i şüm şeytāndan beter

- 1 Olalı gözlerüñe bağda manzar nergis
Buldı nūr-ı başar u oldı münevver nergis
- 2 Gül yüzüñ yādına nūş itmege pür-şevk durur
Sākī-i nāmiyeden aldığı sāğar nergis
- 3 Cevher-i hāk-i rehūnden urdı sıdık ile dem
Dehenin şubh bigi eyledi pür-zer nergis
- 4 Tır-i ğamzeñ görelı bād-ı hevādan şanma
Havfdan zerd u nizār oldı vü ditrer nergis
- 5 Bī -başar deyü şabā serzeniş eyler her dem
Görelı kaddūñle servi berāber nergis
- 6 Çeşm-i merdüm-küş hūn-rizūñe beñzer didüm
Olsa nāvek-zen ü hūn-hār u dilāver nergis
- 7 Gözlerūñden ger ola nāmiyeye feyz-i nazār
Sebze-i bāğ u çemen ola ser-ā-ser nergis
- 8 Diledi kim gözūñe ola perestār meger
Adını anuñçün eyledi ' abher nergis
- 9 Kadem urduğı yire reşk ider fark-ı felek
İdinelden ayağūñ tozını efser nergis
- 10 Gülşenī bigi hevādār durur kāmētünūñ
Ki getürmez nazara serv ü şanavber nergis

- 11 Olmaz gözleri bīmār bigi āsūde
Gül ü nesrīn idinüp bālīş ü pister nergis

112

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Dil dehān ile nihānī yārdur
Rāz-dār u maḥrem-i esrārdur
- 2 Gözlerinden ğamzesine var kim
Līk taşdı‘ itmesem bīmārdur
- 3 Şūreti öñinde kimdür naqş-i çīn
Şems-i gerdün şemme-i dīvārdur
- 4 Gevher-i dendān-ı vaşfın itdi ğuş
Ĝuş-ı cān pür lü’lü-i şehvārdur
- 5 ‘Anberīn zūlfine āhūdur anuñ
‘Aql dirse nāfe-i Tātārdur
- 6 Hāk-i pāyın ğördi nergis didi kim
Sürme-i çeşmim ulü’l-ebşārdur
- 7 Gülşenīnūñ ol ruḡ-ı gül-nārsuz
Gözlerine ‘ārız-ı gül-nārdur

113

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Meh irmez ol ruḡa sa‘y ile āfitāb olsa
‘Abīr hem bu ḡaṭṭ u ḡāle müşġ-i nāb olsa

---

112. 103b

113. 103b

- 2 Henüz zerrece olmaz tecelliye mâni‘
Ger âfitâb-1 cemâlinde yüz niķâb olsa
- 3 Gözüm çü gördi gül ‘arîz-1 ‘araķnâkın
‘Aceb mi ķaķreleri eşkinüñ gül-âb olsa
- 4 Dem-â-dem âh-1 cihân-tâb-1 âteşinümden
‘Aceb mi sevr ü ĥamel çarĥde kebâb olsa
- 5 Ger olmasa ruĥı yâdına nüş itmez dil
Eger piyâle-i ĥürşîd pür-şarâb olsa
- 6 Henüz teşne durur âb-1 tîĥine cânım
Gözüm yaşında tenüm nola ĥarķ-âb olsa
- 7 Dem urdı ol leb ü dendândan eşk-i ĥuninum
‘Aceb mi geh güher gâh la‘ l-i nâb olsa
- 8 Henüz âteş-i şevķ ola cân-1 Gülşenîde
Ten-i tarîķ-i maĥabbetde ger türâb olsa

114

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Süheylvâr ruĥuñ ‘aksi ey nigâr-1 şefîķ
Sirişķ-i çeşm-i güherbâre virdi reng-i ‘aķîķ
- 2 Dil ol çâh-1 zeķan ile çü yâr-1 ĥâr oldı
Revâ durur dirise ehl-i şıdķ aña şıddîķ

- 3 Rumūz-ı müy- meyānına irmedi albe
Dil-i daıka-inās itdügi hayāl-i daı
- 4 Hevā-yı add ile anuñ oma ser-i küyın
Behiřt ü tūbīye ey dil gerekse rāst-ı arı
- 5 Dilā fenā vü ‘adem reh-revīsın elbette
Gerek hayāl-i meyān u dehān-ı dost-ı refı
- 6 ‘Uūla Gūlřenī keřf olmadı haıat-ı ‘ař
Degül muallide ma‘lūm ‘ālem-i taı
- 7 Sipihriñi şefkatden ümīd-i mihr itme
Hemān řarāb-ı şafa-reng bil refı-i şefı

115

Mef‘ūlü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ūlün

- 1 Ey mihr-i ruuñ mazar-ı envār-ı tecelli
Ayine-i hūsnüñ görinür řūret-i m a‘na
- 2 Olsun yoluña gevher-i eşküm bigi iřār
Sīm ü zer ü cān u ser u dīn u dil u dūni
- 3 Cān sırrını keşf eyledi ihyāda egeri
Cān-başı lebüñ mu‘cizesin bilmek ‘İsā
- 4 Biz rinde dem-i naddür ol addile lebden
řūfī saña ger neye ise kevřer ü tūbā
- 5 Ey hūri iřigün idinen mesken u me‘vā
Dūn- himmet ola itse heves cennet-i a‘lā

6 V'ey pādīşah-1 kişver-i hüsn olsa sezādur
Şükrāne ḥāk-i ḫademüñ efser-i Kisra

7 Ger Gülşenī isterse nişān ehl-i maḥabbet
Besdür dil-i Mecnūnda dāğ-1 Leyla

116

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilun

1 Şubḥ bigi her ki mihrünle hüveydā olmaya
Āfitāb-1 'ālem-ārā ise peydā olmaya

2 Āb u rüzı kısmet olmaz kevşer ü firdevsden
Aña kim ḥāk-i ser-i kūyuñ temennā olmaya

3 Dilim vār zülfüñ hevāsından degül āşufte-ḥāl
Yā dimāğ-1 cān ki pür-āşüb-1 sevdā olmaya

4 Cuy-bār-1 nāzda ey reşk-i tūbī rāstı
Ḳadd-i dil-cūyuñ bigi bir serv-i ra'nā olmaya

5 Bāde virür cāna şiveyle ḥayāl-i nergisüñ
Bes nice 'aql-1 ḫarāb u mest-i şeydā olmaya

6 Eşk ü āhı çün virür sūz-1 derūnından ḥaber
'Āşık-1 bī-çāre her dem niçe rüsvā olmaya

7 Gülşenī bulmaz ser-i zülfine yārüñ dest- res
Her ki bād-1 şubḥ bigi bi ser ü pā olmaya

Mef' ūlü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Müşgīn saçına bād-1 şabā virdikce táb
Ol tábda irer dil-i miskīne ıztırāb
- 2 Yāķūt-1 nāb eyledi sīm-āb eşkini
Sīr-āb la' lini görelī dīde-i pūr-āb
- 3 Görseñ nigār-1 dest-i nigārının dilā
Zinhār hūn-1 dildür anı şanmağıl hizāb
- 4 Mest-i müdam olur ise nergis bigi ne tañ
Mestāne gözlerini gören içmedin şarāb
- 5 Hicr-i cehennemde yanan teşne dillere
Kevşer lebin yād idicek 'azb olur 'azāb
- 6 Göster yüzüñi itmedin ey āfitāb ruḡ
Bārān-1 eşk-i hāne-i merdümleri ḡarāb
- 7 Dök gözyaşımı ışigine Gülşenī yüz ur
Bu sīm ü zerden ola ki bulna fetḡ-i bāb

Mef' ūlü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Dil şād olur 'izāruñ ey hūr itse yād
Yād-1 behişt-i ḡatırını tañ mı iderse şād

117. 105a

118. 105b

- 2   Āb-1 hayātuñ ağızı şuyı aқа zevқden
Kevşer lebüñ zülālını ger Hızır iderse yād
- 3   Hattüñ sevādı gözlerüme viridi rüşenā
Ruşen hadişdür bu ki “ en-nūri fis-sevād”
- 4   Yazmaq dilerse vaşf-1 leb ü hattüñ debir
Gisū-yı hūr-līkā vü kevşer gerek midād
- 5   Şabr ü karar u tākāt-1 dil her-dem eksilir
‘Aşkında derd-i şevқ u maḥabbet olur ziyād
- 6   Rindāne zühde münkirem ve ‘aşқа mu‘ tekid
Var mı cihānda bencileyin pāk- i‘ tiqād
- 7   Āb-1 ruḥ-1 gül ü semen ola Gülşenī
Bāğ-1 behište ḥāk-i reheninden iletse bād

119

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1   Hatt-1 müşgīninden urur dem nesīm-i nev-bahar
Maқdeminde sünbül ü reyḥānın n’ola olsa ğubār
- 2   Çeşm-i şūḥ-1 fikrile bī-cām-1 mey nergis bigi
Her gice mest-i ḥarābam her seḥer deng u ḥumār
- 3   Naқd-i ‘ömri қadd-i dil-cūyına şarf itdüm anuñ
Sebze-i ḥāk-i mezārum olısar serv ü çınār
- 4   ‘Iyd u nev-rüz u berāt u қadre itmez iltifāt
Zülf ü ruḥsār-1 ḥāyal ile olan leyl ü nehār

- 5 Ey behişti rüyger sāyeñ irişürse revān
řāh-1 řübiden ser-efrāz ola serv u cūy-bār
- 6 Gül yüzüñ şevk ile şol dem kimi dem teslīm-i cān
Lāleveř dāğ-1 ciger-sūz ol dilde yādigār
- 7 Her gün elden çarh-1 mir 'ātı meh ü mihr kıomaz
şal' atunuñ āyīne olmışdur meger āyīnedār
- 8 řöyle hayrān oldı serv-i kıadd-i dil-cūyuñ görüp
Kim bařında yaptılar kıuřlar yuvā mecnūnvār
- 9 Düşdükçe ' aks-i āb-1 ' ārıř-1 merdüm görür
şüret-i cānı gözüm āyīnesinde āřıkār
- 10 Her kim itse çin-i zülf-i ' anber-efřānın yād
Olur enfās-1 nesīm-i şubh bigi müřgbār
- 11 Gülřenī terk itdi ol dilber seni veh kim gülüñ
İrişür noķřān kemāline idincek terk-i hār

120

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Niğāruñ zülf-i müřgīnin ' aceb dām-1 belā gördüm
Ki her çininde biñ mürğ-i dil ü cān mübtelā gördüm
- 2 Görünmez gözüme hāk-i siyehce tütüyā tā kim
Getürdi gerd-i rāhından baña bād-1 řabā gördüm
- 3 Egerçi zülfidür ' ömr-i dirāzum itmezem tekye
Ki ' ömrüm ' ahd ü peymānı bigi bād-1 hevā gördüm

- 4 Şafāsuz şūfiye münkir anuñçün olmışam el-ḥaḳ
Degül şāfi ḳamu ef' ālini zerḳ ü riyā gördüm
- 5 Egerçi görmedüm mihr ü vefā çarḫ-ı sitemgerden
Dili çok miḫnet ü derd ü ğam u cevr u cefā gördüm
- 6 Ne tedbīr eyleye 'ārif ki tefrīd olmaya māni'
Ḳazāya Gülşeni çāre hemān terk-i rızā gördüm

121

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ūlün

- 1 Gözümde ḫayāli ruḫunuñ olalı zāhir
Dil revzene-i dādeye geldi k'olan nāzır
- 2 İrdükde revān maḳdemüñe ḳalmağa işār
Eşküñ bigi itdüm dil ü cān naḳdin ḫāzır
- 3 Dil itse nola nuḳl-ı ğamuñ nimet-i şükrin
Vācib bu durur şāḫīb-i ni' met ola şākir
- 4 Sensüz ne 'aceb şabr idemezse dil-i 'āşık
Cānın kişi cānından ıraḫ ola mı şābır
- 5 'Anber saçunuñ çinin yād eylemeyen dil
Dem müşgden urursa gül ḫātır-ı u 'ātır
- 6 Mey-gün lebünüñ 'işvesine mā'il olan dil
Mestāne gözüñ bigi olur fāsık u fācir
- 7 Daḳḳ tutma dil-i Gülşeniye oldı ise 'āşık
Me'mürdur ol dost durur çün āña āmir

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Gözüm hayālünü görmege gerçi kâni' dür
Gönül vişalünü ister faķir-i tami' dür
- 2 Hayāt-ı naķdin yoluında şarf itmeyenüñ
Şabā durur dükeli sa' y' ömr-i zāyi' dür
- 3 Tefāvüt olamı maķsūd-ı vaşl-ı yar olanuñ
Maķām u meskeni ger deyr u yā savāmi' dür
- 4 Cemāl-i tābiş-i şevķinde cān-ı sūhtenüñ
Beyān itdügi sūz berķvār lāmi' dür
- 5 Ne yirde kim olam ol ser u cüst u cüyında
Sirişķ-i pīş rev u āh u nāle tābi' dür
- 6 Şafā nażar-ı dil ü cāndan gerek durur zinhār
Kim ol cemāle temāşāda dīde māni' dür
- 7 o dürri Gülşeni nazmını gūşvār idin
Eger gevherden ise gūşuña bu nāfi' dür

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

- 1 Nāgeh ol peyker-i rūhāniye kılsa nazārı
Ādemī-zāde nolur kim ola dīvāne perī

122. 107a

123. 107b

- 2 Gözlerüm kuhl-i cevāhirden idüp kaç^c -1 nazarı
Hāk-i pāyın gözdür kim göre nūr-1 başarı
- 3 Gün yüzi şevķile āh-1 dil-i sūhtenūñ
Dem-be-dem jeng ider āyīne-i şems u kameri
- 4 Dürr-i eşküm bigi cān naķdīn itdüm hāzır
Hāk-i rāhına revān itmekiçün mā-ħazarı
- 5 Niçe kim itdi müzeyyen çemen-i faşl-1 bahār
Bāgbān görmedi ħaddūñ bigi gülberg-i tarī
- 6 Kaddūñüñ gördi ser-efrāzlıđını niteki ney
Bağladı serv-i çemen dāđı hevāña kemeri
- 7 Gülşenī ger ola firdevsde nā-çār muķīm
Yār-1 kūyına da peyk-i hayāl-i seferi

124

Fā^c ilātün Fā^c ilātün Fā^c ilātün Fā^c ilün

- 1 Ey cemālūñ āfıtābı şem^c -i cem^c -i kāināt
Pertev-i envārınuñ pervānesidür mümkināt
- 2 La^c lūñūñ yādına nūş olan şarābuñ Hızrvār
Cür^c asına sāđarınuñ cān virür āb-1 ħayāt
- 3 ^c Āşıķuñ ^c ıyd-1 cemālūñdür mu^c anber-i zūlfūñūñ
Leyletü'l- ħadr olduğına gösterür ħaţtuñ berāt
- 4 Ol dü-ebrū-yı dü zūlf ü bu dü-müşğīn turrenden
Murğ-i dil bilmez ki pür dām-1 belādur şeş cihān

5   Āteş-i şevkinde yanarken dil ü cān bilmezem
Gözlerüme dem-be-dem kıandan gelür Nîl ü Fırāt

6   Dil dehānında zekāt-ı buse itdi çün taleb
Hand ile didi la' l-i hiçe olur mu zekāt

7   Çün hayāline didüm öldüm gamuñdan didi kim
Gülşenî işitmedüñ mi bunu kim men "āşemāt"

125

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1   Mūnisüm sīnemde mihruñ olısar ba' de' l-ecel
Bu meşeldür kim dinür el-ķabru şandūk' el-amel

2   Cān u dilden eylerem zülfüñ hevāsını heves
Gerçi 'āķil men' ider kim hoş degül tül-ı emel

3   Gözlerüme geldi göñlümden hayālün gördi kim
Mesken-i tārīnün ol bu nāzük u rüşen maħal

4   Müşkilidi 'aķla 'ıķd-i zülfüñüñ bu müşkili
Āferīn olsun nesīm-i şubħ k'āsān itdi ħall

5   Çeşme-i hūrşid bigi ola pür-nür-ı şafā
Çeşm-i nergis ħāk-i pāyuñdan olursa mükteħil

6   Gülşenî mey-gün lebün yādına 'ayş eyler müdām
Gerçi zıkrü' l-ayş nısf'ül-ayş oldı fi' l-meşel

7   Dem-be-dem āb-ı tarab-engiz nüş it zīnhār
İrmesün bünyād-ı 'ömre āteş-i 'gamdan ħalel

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

- 1 Ruḥlaruñ Gülşenîn idindi temāşā dil ü cān
Eylemez ravza-i firdevs-i temennā dil ü cān
- 2 Şāḥ-1 ṭūbī ki ser-sebz ü ser-efrāz durur
Ḳadd-i öniñde getürmez göze aşla dil ü cān
- 3 Ḥāl-i devrinde çü pergār durur ser-keşte
Sāir-i dāire-i noḳta-1 sevdā dil ü cān
- 4 Leb-i mey-gün-1 hevāsında iderse ne 'aceb
Naḳd-i 'ömrin girev-i sāgar-1 şahbā dil ü cān
- 5 Ḥāk-i pāyuña revān itmeye ey serv-i revān
Gevher-i eşk bigi oldı müyeyyā dil ü cān
- 6 Müşg ğammāz olur zülfüñ ucından v'eh kim
İdiser rāz-1 nihānın hüveydā dil ü cān
- 7 Gülşenī āyağūñuñ topraḳına şükrāne
Dü cihān virdi dem-i naḳdine tenhā dil ü cān

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Olalı la' l-i revān-perverüñ revānuma ḳūt
Mizāc-1 dil ṭaleb itmez müferriḥ-i yāḳūt

- 2   atında ah-1 zenehdanına fütadelerüñ
Heman fesane durur ah-1 Babil u Harüt
- 3   Beni melamet-i aından ol cüvan bahtuñ
İderse men direm al pirine fertüt
- 4   Gonül daı ne ümid-i hayat ider benden
Pür oldu ulgüle ile miyane-i meleküt
- 5   Fian ki Güleninüñ hadd-i arhdan gedi
Ki amda meyyit cana tenüm durur tabüt

128

Mefa ilün Fe ilatün Mefa ilün Fe ilün

- 1   Getürdi ekümi zülfin anemce ruhsare
ü gitdi rüz ne tañ eb getürse istare
- 2   Eger dıraz göreyüzse emine zülfi
 Aceb degül kimdür eb-i dıraz bimare
- 3   Ne rüz baña eb-i furatinde ol mahuñ
Ki rüz eb bigidür ek-i em-i istare
- 4   Raib boynuña olın hamail itdigiün
Olmayam ey meh anı itmeyince sipare
- 5   Humar derd-i ilacın abibe dil ordı
Didi bu derde heman mey-fürü ider are
- 6   Ne var pir ise tıflane va iz-i giryan
İdindi minberi mesken mial-i gehvare

7 Zamāne hār u ḥasa hem-dem itdi lāle vü gül
Meger ki Gülşeni şaymadı ḥass ü ḥāre

129

Mef'ülü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

1 Her kim görürse mihr-i ruḥuñ ey meh münir
Gelmez gözine zerrece ḥürşid-i müstenir

2 Ey dil ḳo fikr-i būs u kenarı muḥāldür
Ol āfitāb-ı izzet ü sen zerrece ḥaḳir

3 Bīnā ola şafā-nazar ile çemende ger
Manzar olursa gözlerine nergis-i çarir

4 Ey dil nişān-ı sehm-i sa'adet hemin ola
Ol ğamzeden tenünde bulayazsa zaḥm-ı tir

5 Gelse ḥayāle nokḫa-i mevḥūmca anuñ
Yazmaḳ olaydı vaşf-ı dehānın ey debir

6 Ḥāl-i derūnum eylese taḥrīr ḥāmeden
Feryād u nāledür işidüp şanmağıl harir

7 Serv-i bülendine iderem şarf' ömrümi
Tā himmetüme dimeyesin Gülşeni ḳaşir

130

Mef'ülü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

1 Dil derdmend-i ḥāline yār itmege nigāh
Ḳomaz ğurūr-ı ḥüsn ü cemāl ü celāl ü cāh

---

129. 109b

130. 110a

- 2 Ey dil helāl eyle nizā^ç itmege zīnhār
Çanuñ ḥarāmı gözleri içerse bī-günāh
- 3 Hicrinde sūz-1 sīne ile āteşin durur
Tañ mı tutarsa dāmen-i ḥüsnin dūd-1 āh
- 4 İrişmeyeydi zerrece naķş u ḥusūf eger
Mihr-i ruḥından eylese kesb-i ziyāyı māh
- 5 Bu cürm çün ki gül yüzine beñzerem dimiş
Lāle külāhın aldı ele k'ola ç özr-ḥāh
- 6 ç Ālemde ictimā^ç -1 şeb u rüz ola ç ayān
Düşse beyāz-1 ç arızına turre-i siyāh
- 7 Gözüm ayağı tozın umar Gülşenī ne tañ
Ḥasret yolında ç āķıbet olursa ḥāk-i rāh

131

Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā i lün

- 1 Tā kim ol cān ḥüsn iklīminde şāh olmuş durur
Ḥūbları mecmū^ç 1 ol şāha sipāh olmuş durur
- 2 Zülfünüñ olalı ferrāş-1 nesīm-i şubḥ-dem
Ḥüsnünüñ āyīne-dārı mihr ü māh olmuş durur
- 3 Āyağı tozı başuma tāc-1 ser ola deyü
Ey nice server bu yolda ḥāk-i rāh olmuş durur
- 4 Şāhid-i meh-rüyā vaķf itdügüme cān dili
Ḥaṭṭ-1 sākī ḥüccet ü muṭrib güvāḥ olmuş durur

5 Gülşeniye sāye-i tūbī degüldür ārzū
Tā nihāl-i kāmētün zıll-ı penāh olmış durur

132

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Dilerse dīde temāşā-yı kūy-ı yār itmek
Revādur eşk bigi naqd-i cān nişār itmek
- 2 Dehān-ı sırrını itdüm su'āl 'aqla didi
Ki rāz-ı cāndur anı olmaz āşikār itmek
- 3 Dil-i şikestelerüñ mecma' ıdur ol tırta
Şabā revā mıdur irdükçe tār u mār itmek
- 4 Müdām ol leb-i mey-gün hayāline cāmı
Gönül diler ki girev-i cām-ı hoş-güvār itmek
- 5 Tolaşdı zülfine bād-ı şabā bigi ayruq
Muḥaldür dil-i āvāreye karar itmek
- 6 Kemend-i zülf-i dilā-viz ü tır-i ğamze yiter
Eger dilerse gözüñ 'ālem-i şikār itmek
- 7 Fiğān ki 'ādetidür Gülşeni ol şūḥuñ
Dürüg-ı va' deler ile ümidvār itmek

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Nesīm-i şubḥ oldı zülfüñüñ hevādārı
Kesād eyledi bāzār-ı müşg-i Tātārı
- 2 Ḥayālün āyağına kıлмаğa nişār gözüm
Pür itdi dāmenine la' l ü dürr-i şehvārı
- 3 Bülend kıddine teşbīh itmege olaydı
Çemende şīve ile servün olsa reftārı
- 4 Ṭulū' itmese ger mihr ü mäh-ı eflākūñ
Yiter cihāna ziyā şem' -i ḥüsñüñ envārı
- 5 ' Aceb mi la' l-i lebi bigi lāle-reng itse
Gözüm yaşı güherin ' aks-i reng-i ruḥsārı
- 6 Behişt-i ḥūr ise maḳşūd zāhid-i şehriñ
Bu Gülşenī heves-i vaşl ü yār-i dīndārı

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Cān āfeti bu ğamze-i cāzū bigi yoḳdur
Āşüb-ı dil ol ḥalkā-ı ğīsū bigi yoḳdur
- 2 Ğāretger-ı cān u dil ü dīn devr-i kıamerde
Fettān-ı cihān ol büt-i meh-rū bigi yoḳdur
- 3 Yüz şīve vü nāz ile revān şaḥn-ı çemende
Bir serv-i sehī ol kıadd-i dil-cū bigi yoḳdur

133. 111a

134. 111b

- 4 Ey dil çü meyānna anuñ mūy dimişsin
Beñzetmege aǵzına ser-i mū bigi yoǵdur
- 5 Yüz sürmekičün cān u gönül şām u seherde
Mihrāb-1 niyāz ol ham-1 ebrū bigi yoǵdur
- 6 Eşdāfda ey dişleridür bir güher-i pāk
Gözüm yaşı hecrinde ki lü' lü bigi yoǵdur
- 7 Ey Gülşeni şirāne şikār itmege hergiz
Cān u dil ol gözleri āhū bigi yoǵdur

135

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ƙadd-i dil-cūyuñ öniñde nārven
Nā-revāndur nitekim serv-i çemen
- 2 Gül yüzüñ yādına her dem çāk ider
Gonce bigi lāle gülgün pīrehen
- 3 Çin-i zülfünden dem urur tañ degül
Müşg olursa hūn-1 āhū-yı Hutun
- 4 Vaşf-1 dendānında gūş itdi sözüm
Halka der-gūş oldu lülü-i ' adn
- 5 Yoǵdan olmış āferīde ol meyān
Hiçden mevcūd olmış bu dehen
- 6 Sırr-1 sūz-1 sīnemi fāş eyledi
Ser anuñçün virdi şem^c -i encümen

7 Zindedür cān ile ten ʿ aşkıyla cān
Gülşenī cāndur ḥaḳīḳat ʿ aşḳa ten

136

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

- 1 Ḳadd-i dil-cūyına mānend olmaz serv-i çemen
Gül eger ʿ āriż ola lāle-ruḥ u ğonce-dehen
- 2 Āsitānuñdan ider cennete daʿ vet beni şeyḥ
Anı bilmez mi ki imāndan olur ḥubb-ı vaṭan
- 3 Reşk-i müşg ola reg-i tende ki her ḳatre-i ḥūn
Saçı çininden urursa dem-i āḥū-yı Ḥuten
- 4 Dem-be-dem ruḥları şevḳinde gözüm yaşıyla
Açılır ḥār-ı müjemde gül ü nesrīn ü semen
- 5 Zerrece ḥāk-i reh-i cevherine irse ola
Çeşme-i mihr bigi dīde-i aʿ mā rūşen
- 6 Ser-i kūyında ruḥ-ı şevḳile nālem ne ʿ aceb
Nice ḥāmūş ola mevsim-i gül mürğ-i çemen
- 7 Ne ʿ aceb şāhdur ol pādişah-ı kişver-i ḥüsn
Kʼoldı devrinde anuñ ḥilʿ at-ı ʿ uşşāḳı kefen
- 8 Gülşenī ʿ āriż u laʿl u ḥatṭını görmeyicek
İdemez āb u mey u sebze ile defʿ -i ḥazen

Mef' ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Şirîn lebün ħalāvetine beñzemez eger
Āb-1 ħayāt ile ŧuvarılırsa ney-şeker
- 2 Ĥaṭṭ itdi jeng-i āyīnesini cemālinün
Beñzer ki āh-1 sūḥte- dil eyledi eṣer
- 3 Sīm-āb-1 eṣk-güher-i yāḳuta beñzerdi
Gözden ḥayāl-i la' l-i lebi indi çün güzer
- 4 Ger ' aks-i tiğ-i güṣtesinün düşse üstüne
Evvel giden revān gele cismine tiz-i ter
- 5 ' Ömr oldı ḥarcı eṣk ü ruḥ-1 zerdi ḥāşilum
Bī-şarf-1 ' ömrince ola vech-i sīm ü zer
- 6 Beñzer seḥāba kim ola berḳ-i sitāre-süz
Bu āh-1 āteşinle dūd-1 dil ü ciger
- 7 Şaḥn-1 çemende gözlerine Gülşenī anuñ
Manzar olursa nergis ola şāḥib-i nazār

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Niçün gönül virem ayruḳ vefā yok yāre
Ki ben ḥayāline hem-dem olam ol aḡyāre
- 2 Egerçi āhum ider seng-i dāmene te'şir
Diriğ u āh ki itmez eṣer dil-i yāre

---

137. 112b

138. 113a

3 Tabīb-i nabz-ı dil-i derdmendi tutdı didi
Fiğān ki kâbil-i dermān degül bu bî-çāre

4 Henüz çekmeyem el dāmeninden ol şuhūñ
Raķīb elinde girībānum olsa şad pāre

5 Meh-i cebīn-i firāķında oldu eşkümden
Ruķ-ı felek bigi rüy-ı zemīn perestāre

6 Egerçi hūnı gözi dökdi Gülşenī ķanuñ
Delīl-i ğamzeleri oldu ol sitemkāre

139

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Yār yolında taşarruf oldu vārı 'ömrümüñ
Vaķt-i nāzūkdür mübārek rūzgārı 'ömrümüñ

2 Lāleveş haddüñ hevādārıdur ey serv-i sehī
Gül bigi hurrem anuñcüdür bahārı 'ömrümüñ

3 Çün mey ü şāhid durur bu zindegāniden murād
Bī-mey ü şāhid hebādur kār u bārı 'ömrümüñ

4 Zülf-i sevdāsı hevādārı olalı dilberüñ
Kālmadı bād-ı şabā bigi ķarārı 'ömrümüñ

5 Senden ayru geçdügüçün 'ömri 'ömre şaymazam
Bu sebebden yok ķatumda i' tibārı 'ömrümüñ

6 Yār-ı yolında ne miķnet Gülşenī şarf oldu ise
Evvel āķir bir nefesdür çünki vārı 'ömrümüñ

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Gözüñ ħumārı beni şive ile mest itdi
Riyā-yı zāhidiken rind-i mey-perest itdi
- 2 Şenā ider būyuña şāĥ-ı servden bülbül
Düzetdi rāstı nevāyı maķām-ı pest itdi
- 3 Tururđı kaşları tākında ābgīne-i dil
Ayāğa şaldı ser-i turreşi şikest itdi
- 4 Çınāruñ irmedi ol serv dāmenine eli
Egerçi kendüyi başdan ayağa dest itdi
- 5 'Aceb mi cān u dili şayd iderse mähivār
Çü āb-ı 'ārız-ı girdinde zülf-i şikest itdi
- 6 Melāmet itmede görüp Gülşenī mest-i ħarāb
K'aña ne itdi ise bāde-i elest itdi

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Gün yüzüñ vaşfına ey meh dilüm idince şürü'
Maṭla' ından sūzumuñ mihr-i felek itdi tülü'
- 2 Şem' veş āteş-i şevķüñde yanarken cigerüm
Kaşđ ider cismümi ġarķ itmege seyl-āb-ı dümü'

---

140. 113b

141. 114a

- 3 Bādeden tevbeye nāşıh sūz ile māl iken
Gördi mestāne gözünü yine dil itdi rücu^ç
- 4 Zāhidüñ zühdi kıyāmetde yüzine urıla
Kāmetüñ yādına kılmasa sücūd ile rükū^ç
- 5 Cānumuñ aşlı lebüñdür nola*
Bir durur çünkü haqīkatde uşul ile fūrū^ç
- 6 Yandığı mihr ü mehüñ hırmeni bī-vech degül
Pertevinden yüzünüñ irdi semāvata lümū^ç
- 7 Gülşeni saña gönül virdügi demde ey mäh
Yoğıdı rüz u şeb u sâ^ç at u sāl u üsbū^ç

142

Mefā^ç ilün Fe^ç ilātün Mefā^ç ilün Fe^ç ilün

- 1 Bu nūr u ferrile ol vech-i dilsitāne nazār
Kılan ider mi meh u mihr-i āsumāne nazār
- 2 Kālur gümānda yakīn olamaz hurde-şinās
Ne deñlü diqqatle itse ol dehāna nazār
- 3 Disem revā ola nergis bigi başiretsiz
Gözüm yüzün koyup itse gülsitāne nazār
- 4 Ne var rüyetine ^ç aql virmese ruşşat
Gözüm kıllur ruhuñ āyinesinde cāne nazār

---

* [Orijinal metinde okunmuyor]

142. 114a

5 Ğamuñdan eyle za'if olmuşam ki fark idemez
Tenümle hırķada kim itse rismāne nazār

6 Bilür ciger nice yandugın oda āhumla
Kılan bu revzen-i cāndan ıķan duĝāna nazār

7 Ne Ğulřenē eger olursa şir ola řikār
İderse şaydı çün ol çeşme-i āhuvāne nazār

143

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1 Meger ki zülfün ucından dem urdı bād-1 nesim
Ğayāt buldı deheninden revān i' zām-1 remim

2 Olalı tāk-i ham-1 ebrūvān-1 mu'tekifi
Dil itdi gūşe-i mihrāb-1 zāhide teslim

3 Zebān-1 noķta-i mevhūmı sözde itdi dü-ķısm
Egerçi ' aql degül didi ķābīl-i taķsīm

4 Niçün Ğaķīr görür eşk ü çehremi ol çeşm
Çü nergisün nazārında ' azīzdür zer ü sim

5 Eger behişte sehī serv-i sāye şalmazsa
Dıraĝt-1 tūbī Ğuřk * ehl-i na'īm

6 Ger ehl-i nār aña zülf ü ruĝın anuñ ne ' aceb
Ğül ü benefşe olursa duĝān u nār-1 cahim

7 Ğuřūr-1 ' aql ola Ğulřenē hevā-yı behiřt
Aña ki yār işiginde olmuş ola muķim

---

143. 114b

* [Orijinal metinde okunmuyor]

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

- 1 Tā ki şirīn lebünün vaşfı zebānumda durur
Güyyā şehd ü şeker dādı dehānumda durur
- 2 Nālem işidenün özi göyünürse ne ' aceb
Eşer-i sūzı derün-ı āh u fiğānumda durur
- 3 Cigeri lāle dil sūhtede dāğ-ı firāk
Andan āşār durur kim dil ü cānumda durur
- 4 Dişleri dürr-i nizāmın görelı yaşlu gözüm
Gevher-i baħr-i ' adnin eşk-i revānumda durur
- 5 Gülşeniyem ne ' aceb olsa sözüm ' aql-firīb
Vaşf-ı cāzu gözinün siħr-i beyānumda durur

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Getürdi müjde-i vuşlat nesim-i rü ħālī
Revādur āna revān eylesem dil ü cānı
- 2 Gözüm olur sözümün lafz-ı luḫfınadır yāş
Kačan ki zıkr idem ol la' l-i gevher-efşāmı
- 3 Fenā olursa tenüm cān u dilde bākīdür
Ĥadeng-i ğamzesinün yādigār-ı peykānı
- 4 Meger ki mihr-i ruħından dem urur ol māhuñ
Ki şubħ-ı kerem olup çāk ider girībānı

---

144. 115a

145. 115a

5 Ne cevri iderse taḥammül kıllur gönül lîkin
Za‘îfdür çekemez bâr-ı derd-i hicrânı

6 Seḫerde gül yüzi vaşfını Gülşenî idicek
Çemende lâl ider bülbül-i hoş- elḫânı

146

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

1 Kûyında muḫîm oldı ayruḫ sefer itmez
Ger ‘arz ola firdevs-i berîne nazâr itmez

2 Sevdâ-zedeyi zülfine pend eyleme nâşih
Dîvânelere bend gerek pend eşer itmez

3 Bî-nür direm çeşme-i mihr olsa gözine
Her kim ayaḡuñ tozını kuḫl-ı başar itmez

4 Yâ Rab sen emānuñda tut ol yâr egerçi
Âh-ı ciger-suḫtelerden ḫazer itmez

5 Yolında giderse ser-i sevdâyı ne ğam kim
‘Aşka ḫadem uran seri çün derd-i ser itmez

6 Serve nice nisbet ideyin ḫâmetini kim
Serv ancılayın şîve ile reh-güzêr itmez

7 Raḫm eylerdi Gülşenîye yâr keremden
‘Arz itse şabâ ḫâlini varup meger itmez

Mef' ūlü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Fikrümde tā ki çin-i ser-i zülf-i yārdur
Bād-1 şabā bigi nefesüm müşg-bārdur
- 2 Her dem ' izār-1 hevāsında çeşmümüñ
Seyl-āb-1 eşk-i āb-1 ruḥ-1 lālezārdur
- 3 Şaḥra-yı cānda ḳalmadı şabr u sükün dili
Cismümde kūh-1 derd u belā ber-ḳarārdur
- 4 Āyine-i Sikenderiye itmez iltifāt
Ol göz ki yüzün āyine āyinedārdur
- 5 El-ḥaḳ riyāz-1 nāzda ol ḳāmet-i bülend
Bir servdür ki ḡonce-leb ü gül-^c izārdur
- 6 Āhum çırāḡ-1 ḥüsnine tañ mı virürse tāb
Ol şem^c -i lāledür nesim-i bahārdur
- 7 Çün Gülşenī cevāhir-i tiḡuñdan urdı dem
Elfāz-1 nāzuñ güher-i ābdārdur

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ūlün

- 1 Yüzün āyinesinde cānı gördüm
Çü manzar oldı cān cānānı gördüm
- 2 Cigerden nuḳl u mey itdüm müheyyā
Ḥayālin gönlümüñ mihmānı gördüm

147. 116a

148. 116a

3 Gözümden düşdi la^l ü dürr ü gevher
Kaçan ol leb ü dendānı gördüm

4 Hāyāt-ı cān hadeng-i ğamzesinüñ
Tenümde cevher-i peykānı gördüm

5 Meger zülfüñ ide ta^c bīr ey terüñ
Düşümde gice Hindüstānı gördüm

6 Ser-i kūyında nālān Gülşenivār
Hezārān bülbüli destānı gördüm

7 Muḥīṭ-i eşkümün kātında ey Nūḥ
Degül bir kaṭre nem ṭūfānı gördüm

149

Mef^c ūlü Fā^c ilātü Mefā^c ilü Fā^c ilün

1 Zülfüñ ki kaşd-ı ḥālüne çevgān tutup durur
Uрмаğa ḥüsn topın meydān tutup durur

2 Dīn-i dürüst anuñ durur ey cān ki şıdķ ile
Göñlinde küfr-i zülfüñi imān tutup durur

3 Tutdı gözüm yaşı dili iletdi ğamzeñe
Bī-çare kande kurtıla kim kān tutup durur

4 Müşkil durur ğazāle-i ḥūrşid-i şayd līk
İkḍ-i kemend-i ṭuresi āsān tutup durur

- 5 Şāh-1 ruḥına leşker-i ḥāl u ḥattı oldu cem^ç
Virmege ḥüsn divān dādını tutup durur
- 6 Şol sūzdan ki āteş-i şevķüñle dilde var
Bir lem^ç adur ki şem^ç -i şebistān tutup durur
- 7 Göñlüñe Gülşenī ne tarīķ ile bula rāh
Şādi ki yolını ğam-1 hicrān tutup durur

150

Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün

- 1 Dilerseñ gül bigi^ç ömr-i^ç azīzi virmemek bāda
Elüñden ḳoma nergis bigi cām u sāğar-1 bāde
- 2 Bahār u mevsim-i güldür^ç aceb mi olsa ey zāhid
Güsiste rīşte-i tesbīḥ u mey-ālūd seccāde
- 3 Saña niyeyse ey şūfi şarāb-1 kevşer-i cennet
Dem-i naḳd oldu biz rinde mey-i şāf u ruḥ-1 sāde
- 4 Görelden naḥl-1 dil-cūyın çemende ol gül-endāmuñ
Nazar ḳılmaz gözüm hergiz çınār u serv ü şimşāde
- 5 Dil-i āşüfte bigi ol mu^ç anber zülf^ç aşķında
Meger kim sünbül-i müşğin ola miskīn ü üftāde
- 6 Ne ḥācet zīnet-i meşşāta ol ruḥsār-1 gül meger
Degül muḥtāc-1 gülgüne çün ol ḥüsn-i Ḥudā-dāde
- 7 Cihānuñ kār u bārından çekerseñ Gülşenī dāmen
Olasın bār-1 miḥnetden nitekim serv-i āzāde

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Küfr-i zülfüñle olanuñ 'ahd ü peymānı dürüst
Hātırı olur şikeste lik imānı dürüst
- 2 Tīg-i ğamzeñ kılsa şad pāre dil-i mecrūhımı
Tırüñüñ her pārede bulına peykānı dürüst
- 3 Dem-be-dem la' lüñe cān-1 dil-şikeste diş biler
Pir durur gerçi yoğ ağzında dendānı dürüst
- 4 Ruğları devrinde sīrüm kurş-1 mihr ü māhdan
Görmedüm ħ^vān-1 felekden gerçi yeg nānı dürüst
- 5 Ger semā' a girse ol serv-i sehī dāmen-keşān
Hırқа-püşuñ қala mı yā Rab girībānı dürüst
- 6 Aña teslīm itdi iqlīm-i cemāl-i gül-ruĥān
Yazmadın yāķūt-1 la' li ĥaţţ-1 reyĥānı dürüst
- 7 Şişe-i nāmūs u nengi Gülşenī itdi şikest
Eyledi peymāne ile 'ahd ü peymānı dürüst

Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fā' ilūn

- 1 Sākī virürse teşne-dile demdür āb-1 mey
Çün kim cigerden oldı müheyā kebāb-1 mey
- 2 Ruhsār u çeşm-i ' aksi düşüp cām-1 bādeye
Olsa ' aceb midür gül ü nergis ḥabāb-1 mey
- 3 Derd-i ser-i ḥumār-1 mey-i şandal-1 ṭabīb
Def' eylemez meger ki nesīm-i gül-āb-1 mey
- 4 Ḥalvet-serā-yı bāṭını rūşen ider revān
Dil revzeninden iĉerü düşdükçe tāb-1 mey
- 5 Huffāş-1 ' aql künc-i dimāğumda maḥv olur
Ḥürşidvār itse ṭulū' āfitāb-1 mey
- 6 ' Ākil su 'āl itdi ki huşyār-1 şehr kim
' Ārif cevāb virdi ki mest-i ḥarāb-1 mey
- 7 Mey-gün lebi ḥayāliyle Gülşenī müdām
Bir teşneyüz ki istemezüz ğayri āb-1 mey

Mefā' ilūn Fe' ilātūn Mefā' ilūn Fe' ilūn

- 1 Sepīde-dem ki çemende gül itdi meclis-i ḥāş
Hezār nağme-serā oldı nārven-i raḳḳāş
- 2 Muraşsa' itmekçün ebed lālenüñ cāmın
Getürdi baḥr-i ' adenden hezār gevher-i ḥāş

152. 117b

153. 118a

- 3 Müdām ‘ işret idüp ola mest-i cām-ı tarab
Eger zamāne ğamından dilerse şahş-ı ğalāş
- 4 İrürdi zaĥm dil-i ‘ andelibe ħārā-yı gül
Meger işitmedi bunı ki el-cürūĥ-ı kışāş
- 5 Muhīt-i ‘ aşk ‘ aceb baĥr-ı bī-nihāyetdür
Ki āsumān güher-i şevķine olur ğavvāş
- 6 Dilerdi baĥr-i ğamuñdan ki dil kenār tuta
Sirīşk tutdı yolın didi “lāte hīne menās”⁵⁹
- 7 Ķapuñda Gülşenīnūñ fetĥ-i bābı vaşlıñçün
Hemīşe fātīĥadür virdi cān bi’l-iĥlāş

154

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Tūṭi-i dil dehenüñden ki süĥen gūş ider
Cān-ı şīrīnise Ķand-ı ferāmūş ider
- 2 Ğoncenüñ rāzını kim keşf ide kim ĥayretten
Deh zebān ile dil-i susanı ĥāmūş ider
- 3 Ĥoşa geldükçe dili cām-ı mey-i şahbādan
Şīve-i nergis-i mestüñ daĥı medhūş ider
- 4 Leb-i mey-gūn-ı revān-perverüñüñ zevķ ile
Dem-be-dem ehl-i şafā cām-ı tarab nūş ider

---

⁵⁹ Sad Suresi 38/3. “Kem ehlekna min kablihim min karnin fe nadev ve late hīne menās.”
(Biz onlardan önce nice nesilleri helāk ettik. Onlar da feryat ettiler, ama artık kurtuluş zamanı deĝildi.)
154. 118b

- 5   Kābil-i feyzdür ol dürdkeşüñ bātıñı kim
Nāşıhuñ pendini kor nāle-i ney gūş ider
- 6   Leb-i mey-gūnına dil teşne olan sūhtenüñ
Āteş-i şevk ile hūn-ı cigeri cūş ider
- 7   Gülşenī kaddüñ ü haddüñ göremez nā-çārı
Ruḥ-ı gül bergi öper servi der-āgūş ider

155

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1   Niçün diyem yüzüñe berg-i gül ki māhdur ol
Bu āfitāb durur belki bir giyāhdur ol
- 2   Beyāz-ı 'ārızuña ḥatt ki çekdi kātib-i şun'
Bu k̄ara baḥtumiçün nāme-i siyāhdur ol
- 3   Kaşuñ kemān-ı firāķile her gice ey māh
Şihāb şanma ki gerdünde tır-i āhdur ol
- 4   Sirişk-i sürḥ u ruḥ zerd-i da' vā-yı 'aşka
Muḥbبiseñ dem-i nakd it ki hoşgüvāhdur ol
- 5   Libās-ı fakr ile şol kimse k'ola bende-i 'aşk
Gedā-şıfat görünür liki pādişāhdur ol
- 6   Riyā-yı zūhdi şanursın şevāb u 'aşkı günāh
Şevāb liki budur şūfiyā günāhdur ol

7 Ğubār-1 Ğülşenīdür sürme ‘ayn-i Ğürşīde
Meger ki mihr-i ıarīķinde Ğāk-i rāhdur ol

156

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1 Ne sevdādur ķonmıřdur başumda zülf-i dilberden
Eger Ğitse ser-i sevdāyı sevdā Ğitmeye serden

2 Ğözüm berg-i Ğül-i terden ruĞın yād eyler ol māhuñ
Nitekim ķadd-i dil-cūyın Ğönül serv ü sanevberden

3 řabā bu zülf-i müşĞine meger kim hem-dem olmışdur
Mu‘ atıar eyler āfāk-1 nesīm-i rūĞ -perverden

4 Ğaıı-1 reyĞān leb-i yākūtuñ üzre ey behiř-i rūy
Ne řirīn sebze-i terdür ki bitmiş āb-1 kevşerden

5 Dil-i bīmāre cān -perver lebünden şerbet-i řāfi
Buyur kim derdinuñ olmaz devāsı Ğül-be-şekkerden

6 Niřāriķün Ğayāline leb ü dendānuñ çeşmüm
Pür itdi dāmeni yākūt u la‘ l u dür ü gevherden

7 Ğün ol zülf-i mu‘ anberden dem urur Ğülşenī bigi
Anuñcün būy-1 cān-perver Ğelür enfās-1 micmerden

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Hādeng-i ğamzeyi kim cāna yādigāruñdur
Diriĝ eylemene geh ümīdvāruñdur
- 2 ' Aceb mi müşg-i ter olsa teninde hūn-ı siyāh
Hevā-yı āhū-yı çin zülf-i müşg-bāruñdur
- 3 Ger ol ğazāleye şayd iseñ ey dil-i miskīn
Ġazāl u şir-i sipihruñ kemīn şikāruñdur
- 4 Çü çeng-i zülfine urmağ dilerseñ ey dil ceng
Hezār zühre ol āhenge dest-i yāruñdur
- 5 Karār itmedi tül-ı emelde şarf oldı
Ümīd-i ' ömr meger zülf-i bī- karāruñdur
- 6 Tenümde cāna minnet ki aşl-ı diriligümün
Hayāl-i cevher-i şimşir-i ābdāruñdur
- 7 Hevā-yı kıaddine şarf oldı Gülşenī ' ömrün
Çınār u serv ü çemen sebze-i mezāruñdur

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

- 1 Zülfün irgürdi kemāline siyehkārlığı
Nitekim mest gözüñ ğamzesi mekkārlığı
- 2 Aldı hālün dil-i miskīnüm inkār ider
Tırrañ öğretti meger aña bu tarrārlığı
- 3 Senden ayru diri qalmazdum olmasa hayāl
Minnetüm cāna degül k'oldur iden yārlığı
- 4 Bir gün ola ki ' ayādet ide cānān deyü cān
Yıllar oldı ki çeker derdile bīmārlığı
- 5 Hoş tutar gönlümi ebrūsı ham-ı zülfi bigi
Rāstı hūb bilür ol dağı dildārlığı
- 6 Mürğ-ı dil dāne-i hālün görelı itdi qabūl
Zülfünün dām-ı belāsında girftārlığı
- 7 Senden ey şūh dil-i Gülşenī miskīn şad bār
Oldı āzār velī olmadı bīzārlığı

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Bu resme şīve ki nāzı ile kıadd-i yār eyler
Ne cānı vār ki diyem serv-i cūybār eyler
- 2 Hūmār gözleri yādına mey-perest olan
Müdām gūşe-i mey-hāne ihtiyār eyler
- 3 ' Aceb mi hāk-i rehi olsa tāk-ı fark-ı felek
Şular ki āyağı tozından iftihār eyler
- 4 Kemend-i turreşinūñ vaqt-i şayd maqşūdı
Eger gāzāle-i hūrşid ise şikār eyler
- 5 Dehān-ı nūktelerin keşf iden deķāyık -bīn
Haķāyık ehline cān sırrın āşikār eyler
- 6 Seher dem ursa saçı çininūñ hevādārı
Nesīm-i şubh-ı meşāmını müşg-bār eyler
- 7 Gözüm kapuñda ne vār sāyil ise dāmenini
Nişār itmege pür-dür-i şāhvār eyler
- 8 Nesīm iletmedügi yāre cān-ı Gülşenī
Haķīr tuhfe durur ol ' aziz ' ar eyler
- 9 ' Aceb mi kaṭre-i bārān yirine yağsa şerer
Çü dūd-ı āteş-i dil ' ālemi buhār eyler

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Çin-i zülfinden dem urmağ cāna sevdādan gelür
Çün degül kār-ı ħıred bu fikr-i şeydādan gelür
- 2 Var mıdur nergise ey şahib naẓar bi'llahi gör
Şive kim bu vechile ol çeşm-i şehlādan gelür
- 3 Kaşları yāyın kırup itdükçe tır-i ğamzesin
Cān siper eyler gönül her oğ kim ol yādan gelür
- 4 Kıadd-i bālāsı belāsından gelür seyl-āb-ı eşk
Rāstı her kıande kim seyl ola bālādan gelür
- 5 Müşğ-bār eyler benefşeyle meşām-ı sünbülü
Çün şabā gülzāre ol zülf-i semennādan gelür
- 6 Başuma bārān-ı miñnet bigi her dem seyl olup
Gūyiyā kim cūy-bār-ı eşk deryādan gelür
- 7 Gülşenī bigi ne tañ bī-hūş iderse 'ākili
Būy-ı cān-perver ki ol cām-ı muşaffādan gelür

Mef' ūlü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Göster yüzüni cān-1 tecellide tāba yaq
Ey meh yiter firākile nār-1 'azāba yaq
- 2 Şal bürka' -1 yürekden ve ' arz eyle ' arizuñ
Ya' ni ki teşne dilleri luţf ile āba yaq
- 3 Mihr-i ruḥuñ dili yaqar ögretmedin lebüñ
Lāzım degül kimesne dimek āfitāba yaq
- 4 İrmek dilerseñ ol leb-i mey-güne şüfiyā
Evvel mizāc-1 ṭab' uñı cām-1 şarāba yaq
- 5 La' l-i lebinde ḥaṭṭ-1 tılısım buḥüriçün
Her dem karşı durup şeker-i müşg-nāba yaq
- 6 Muṭrib dileriseñ k'ola pür sūz-1 sāzuñı
Gel postini sīnemüñ al var rebāba yaq
- 7 Cān-1 raqīb-i Gülşeni āhıyla oda ur
Şeyṭān-1 maḥz̄dur anı tāb-1 şihāba yaq

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Daḥı ḥiṭāb-1 elest irmemişidi cāna
Ki sīne maḥremidi sırr-1 ' aşk-1 cānāna
- 2 Anuñ ki himmet-i kevneyn üzre başdı qadem
Ser-i niyāz qodı āsitān-1 cānāna

161. 121a

162. 121b

- 3   K̄o künc-i h̄anḡahı k'ide genc-i 'aşḡ 'atā
Safā-yı himmet durdı keşān-1 mey-h̄āne
- 4   Rumūz-1 'aşḡ degül ḡarf ü şavtile menfūm
Kıyās-1 'aḡl irişmez bu rāz-1 pinhāna
- 5   Ṭarab serāy-1 maḡabbetde āşinā-yı ḡamuñ
'Aceb mi cān u cihāndan olursa bīḡāne
- 6   Dilerdi sūz-1 derūndan ki şem'e vire ḡaber
Mecāl bulmadı vuşlat şebinde pervāne
- 7   Saḡuñdan olmışiken 'aḡl-1 ḡülşenī ḡüm-rāh
Hidāyet itdi yüzüñ nūrı ol perīşāna

163

Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1   Yā Rab bilürem yār beni kim ne demdeyem
Vaşlından ayru derd ü firāḡ u ne demdeyem
- 2   Hicrinde dūzah̄ olsa nola meskenüm anuñ
Ḥüsn-i külli hevāsıyla bāḡ-1 iremdeyem
- 3   Seyl-āb-1 eşḡ ü āh-1 dil-i sūznākdan
Geh ḡarḡ-1 tāb-1 āteşüm ü ḡāh yemdeyem
- 4   Sen şıḡḡat ile ḡurrem şād ol همیشه kim
Ben miḡnet-i firāḡuñla derd ü ḡamdayam
- 5   Geh geh ḡayāl-i la' lüñ ile buluram vücūd
Fikr-i dehānuñ ile cihān-1 'ademdeyem

6 Mey-gün lebün şafası hevâdarıyam müdām
Anuñçün mülâzemet-icâm-ı Cemdeyem

7 Bu halk Gülşenî ço disün nîk ü bed ki ben
Meşgûl-ı aşk olalı ne medh u ne zemdeyem

164

Mef'ülü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün

1 Yâ Rab müyesser olamı ben bî- sitâreye
'Älem ki müşteri durur ol mäh -pâreye

2 Zülf ü ruh hayâl iken manzar-ı nazar
Ola mı gözlerüm nigerân ağ u qaraye

3 Pertâb ider felekden özin her gün âfitâb
Yüz sürmege anuñ qadem urduğı araya

4 Hüsni öninde zerrece kılmaz nazar gözüm
Ger mihr ü mäh u zühre gelürse nezâraye

5 Cüy oldı eşk-i dîde-i cüyında vaqtidür
Ol serv bâğ-ı nâzüklerüse kenâreye

6 Te'sîr kıldı gönline feryādum ol bütüñ
Bildüm ki nâlem itdi eşer seng-i hâreye

7 Teslîm ide rızâyı dil-i Gülşenî bigi
Yârüñ dilerse hizmetine her ki yâraya

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Her kimün kim gün yüzün āyīnesidür manzarı
Tāli' -i mes'uddur ferhunde baht-1 āhteri
- 2 Nüş itdügümce cüş eyler şafadan āb-1 Hızır
Leblerün yādına cām-1 bāde-i cān-perveri
- 3 Āyet-i hüsn-i ruḥından okısa mensūḥ olup
Yıla varmazdı gülün ebterligeyle defteri
- 4 Mürğ-i dil bīhūde cān virür meges bigi ḥarīş
Tūti-i ḥaṭṭına rüzidur lebinün şekkeri
- 5 Gözlerüm cāmı bigi pür-ḥūn olur dil reşkile
Ol leb-i mey-güne hem-dem gördükce sāğarı
- 6 Der meyān it cān u dil naḫdin ser ü zer bigi ger
Der-kenār itmege dilerseñ dilber-i sīmīn-beri
- 7 Naḫş-i kevneyni görürse ṭañ mıdur 'ayn'el-yaḫīn
Cām-1 cemdür aña āyīne-i İskenderī
- 8 Ey gönül cān u cihān terk eyleye andan ehl-i revān
Kim ḫadem urmaz ṭarīḫ-i 'aşḫa kimse serseri
- 9 Āteş-i şevḫ ile yanmış 'āşıḫuñ Manşürvār
Ṭañ degüldür ger ene'l- ḫaḫ dirise ḫākisteri

10 Gülşenīye gūşe-i bāğ u mey u mahbūb bes
Zāhīde hūr u behiştī vü şarāb-1 kevşeri

166

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Göñlüm murād-1 yārile 'ayş-i müdāmdur
Devlet anuñ ki yār ile 'ayş-i müdāmdur
- 2 Hācet degül ki şem' ola 'uşşāk bezmine
Hüsnuñ çerāğ-1 pertevi ey meh temāmdur
- 3 Olur helāl baña senüñ ile cām-1 mey
Sensüz olursa bāde-i kevşer harāmdur
- 4 Zinhār vaqt-i fırsatı fevt itme bāde iç
K'eyyām-1 'ayş ü mevsim-i gül devr-i cāmdur
- 5 Kesme ümīdi rahmet-i Hāğdan günāh idüp
K'anuñ 'amīmdür keremi luţf-1 'āmdur
- 6 Ol zülf-i 'anberinüñ olam deyü hem-demi
Gerçi yağıldı 'ūd velī fikr-i hāmdur
- 7 Bu Gülşenīye vuşlat-1 dīdārdur heves
Şūfiye gerçi ravza-i dār-1 selāmdur

Mef' ūlü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Mey-gün lebün şarābını şol cān ki nüş ider
Her dem şafā ile ħum-1 mey bigi cūş ider
- 2 Zühhād-1 şehr mest gözün şivesin görüp
Tesbīh u ħırқа-i girev-i mey furūş ider
- 3 Şol gūş k'ola nağme-i çeng ü neyile pür
Ĥālī dimāğ bigi kaçan pend gūş ider
- 4 Susen-i zebān dırāz olur vaşf-1 servde
Likin bülend-kāmet-i şerm-i ħamūş ider
- 5 'Ömr-i dırāz nā-reven olsa 'aceb midür
Her şive kim bu serv kıadd-i sebz pūş ider
- 6 Nice müsellemler olmasun iqlīm-i ħüsn kim
Şāh-1 ruĥına ħāl u ħatıııdan cüyūş ider
- 7 Zencīr-i zūlf-i 'aşkıına 'allāme-i cihān
Dīvānevār olmağçün terk-i hūş ider
- 8 Mey-gün lebün ħayāline ey māh Gülşenī
Pür -mey olursa kāse-i eflāk nüş ider

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Aña ki baht işigünde feth-i bāb itmez
Sa' ādet adın anuñ şāh kām-yāb itmez
- 2 Dem urmayınca ser-i zülf-i ' anberīnūnden
Ġazāl-i Ġin ü çigil hūn-ı müşg-nāb itmez
- 3 Yıkıldığına gönül hurremem ki künc-i ġamuñ
Yıkılmayan gönlü mesken u me'āb itmez
- 4 Diler ki hūn-ı dil-ğasteden ola sīr-āb
Egerçi teşnedür ol ġamze meyl-i āb itmez
- 5 Maķām-ı ' āfiyete rāh-ı rāst göstermez
Kimūñ ki çeng-i belā nālesin rebāb itmez
- 6 Maħabbetūñ mey-i zevķ-i ħarāmdur aña kim
Tenūrisinde her dem ciger kebāb itmez
- 7 Ĥarāb oldise ħum-ħāne Ġülşenīye ne ġam
Lebūñ şafāsı ider mest anı şarāb itmez

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ūlün

- 1 Bulunmadı mesken baña mey-ħāneden özge
Hem-dem nitekim sāġar u peymaneden özge

---

168. 124a

169. 124a

- 2 Şem^ç -i ruḥ şevḳinde ki cān virdi bilür yoḳ
Dil-i sūḫtenūñ ḫālını pervāneden özge
- 3 Dişine alup cānını serbāzlıḡ idüp
Zülfine anuñ kim el ur şāneden özge
- 4 Zāhid görelî mest gözin bî-ḫaber oldı
Fikr eylemez na^ç re-i mestāneden özge
- 5 Dil bildi zamīrin ki cānuñ dü cihānda
Yoḳdur hevesi vuşlat-ı cānāneden özge
- 6 Zülfüñ ḡam-ı sevdāsı ile her gice ey māḫ
Yoḡ mā-ḫaşalum kışşa vü efsāneden özge
- 7 Zülfünde nola tıtsa dil-i Gülşenī mesken
Zencīre maḫal ola mı dīvāneden özge

170

Fe^ç ilātün Fe^ç ilātün Fe^ç ilātün Fe^ç ilün

- 1 Kim ola gül yüzünü nisbet ide yāsemene
Lāleden tāze vü ter yanaḡını yāsemene
- 2 Būy-ı cān eyleye gülzārı nesīm-i seḫeri
İrişürse tenine hem-dem olan pīrehene
- 3 Nārven kim ḫadd-i dil cūyın gördükçe revān
Çeşm-i nergis nigerān olmaya serv-i çemene
- 4 Tūḫī-i rūḫ ider ḫande-i şīrīn ile şayd
Āferīn ol leb-i cān -perver-i şekker -şikene

- 5 Şınd-ı nāmūsı u bī-mağz dağı oldı ‘ayān
Pisteyi sehv ile nisbet idenüñ ol dehene
- 6 Ne ‘aceb virse ‘aķıķ-i Yemene reng-i Süheyl
Lebinüñ la‘ li virür reng-i Süheyl-i Yemene
- 7 Gülşenī ķaldı göñül çāh-ı zenehdānında
Ah eger zülf-i meded eylemez ise resene

171

Mef‘ ülü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fe‘ ülün

- 1 Cān ruķlaruñıa ķarşu budur itdügi feryād
Gül bülbülün iştise fiğānını olur şād
- 2 Āyine yüzün āyine olduķda muķābil
Şerminden ereye eger olur ise pulād
- 3 Ķaddün hevesinde gözümün āb-ı revānı
Her ķande ki varsa bitürür servile şımşād
- 4 Ķurtarmağa cān zülf-i ħamından heves itme
K’ol bend-i belāya düşen göñül olmaz āzād
- 5 Cān buldı sebep ķüt-ı dile ‘ömr-i dırāza
Zülfünle leb-i la‘ lüni anuñcün ider yād
- 6 Dī ħamze ki kim Gülşenī öldüre evvel
Şol demde ki ‘uşşāķuñ ura ķatline bünyād

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Şemveş āteş-i şevküñde ki cānum yaqılur
Şerh idersem anı vaşfında zebānum yaqılur
- 2 İtdi zülfüñ ğamile āteş-i sevdā te' şir
Dil-i āşüfteye her rengde kārüm yaqılur
- 3 Āteş-i sīneden u āh-ı ciger-sūzumdan
Dem-be-dem şevkile peydā vü nihānum yaqılur
- 4 Gözlerüm yaşı revān olmuş iken şem' bigi
Āteş-i ' aşkile ser rişte-i cānum yaqılur
- 5 Gülşenī ' aşk odı vaşfın nice taqrir kılam
Ki dem urduqca beyānında dehānum yaqılur

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Gözüm kaçan k'ide ol vech-i müstenire nazār
Ger āfitāb ola itmez meh-i münire nazār
- 2 Hezār cān ile şayd olmaz ise āhūdur
Ġazāle idicek ol çeşm-i şir-gire nazār
- 3 Derün-ı sīnede şevkile şabrdur görinen
Ġalilden hiç kim eyleyem keşire nazār

---

172. 125b

173. 125b

- 4 Ruḥuñ ḥayāl-i zamīrimdedür meh ü ḥürşīd
Şafā bulur eger eylerse bu zamīre nazār
- 5 Nesīm ṭurreñ irürse meşām-ı ‘ atṭāra
Olursa müşg-i Tübbet eylemez ‘ abīre nazār
- 6 Eger getürse ḥayāline çeşm-i şehläñi
İreydi nāmiyeden nergis-i đarīre nazār
- 7 Felek nişār ide nağd-i ‘ ıkd-i pervīn
İderse Gülşenī bu nazm-ı bī -nazīre nazār

174

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

- 1 Aña ki mesned-i tecrīd tekyegāh degül
Serāy-ı faqr serīrinde pādīşāh degül
- 2 Cihān u cān dil ü đīn terkin ur ki şāh olmaz
Bu çār terk aña kim Hüsrevī külāh degül
- 3 Derün-ı cānda maḥabbet çerāğ-ı nūrı gerek
Münevver iden anı şem‘ mihr ü māh degül
- 4 Murād naqş-ı şuverden cemāl-i ma‘ nīdür
Beyāz-ı ‘ arız u ya ṭurre-i siyāh degül
- 5 Delīdür ki degül ehl-i şevk şem‘ bigi
Sirişk ü çehre-i zerd aña güvāh degül
- 6 Kaçan revānna mesken olur firāz-ı felek
Beden ki ‘ aşk-ı tarīķinde ḥāk-i rāh degül

- 7 Eger esîr-i sipâh hevâ olursa ne ʔaî
Silâh-1 ceng aña kim hadeng-i âh degül
- 8 ‘ Aceb ne mürğ durur cân-1 Gülşenî yâ Rab
Kim ol muqayyed-i mâl u esîr-i câh degül
- 9 Tevekkü‘ eyleye mi dâne hürmen-i mehden
Ki keh-keşân nazar-1 himmetinde kâh degül

175

Mef‘ ülü Fâ‘ ilätü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün

- 1 Hüsnuñ öniñde sürmese yüzünü yire mâh
Bi’llâh neden olaydı cebîninde hâk-i râh
- 2 Maqbûldür du‘ âsı ber- âverde hâceti
Mihrâb-1 kâşuñuñ aña kim ola secdegâh
- 3 Devrinde şüh gamzeñüñ âşüb u fitneden
Cân u gönüle sâye-i zülfüñ durur penâh
- 4 ‘ Aşkûñda şem‘ bigi yakıldığına ciger
Oldı sirişk-i dideyle süz-1 dil- güvâh
- 5 Sürh olmış iken eşküm görüp raqîbüñüñ
İtdüm duhân-1 âhımla yüzini siyâh
- 6 Şad Yüsuf-1 zamâne zenâhdânunı görüp
Olsa ‘ aceb mi cân u dil ile esîr-i çâh

7 Ger iftiḥār itse revā ola Gülşenī
Çün ḥāk-i pāyuñ oldu aña ḥüsrevī külāh

176

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

1 Seyr itdügünce nāz ile ol serv-i bāğ-ı nāz
‘Uşşāk her taraftan ider ‘arza-i niyāz

2 Reng oynamağa ‘āşıkā yüz dürlü yengile
Yoğ dur cihānda ancılayın şūḥ-ı nağş -bāz

3 Gördükde mest ğamzelerinüñ kirişmesin
Olsa suheyb itmeye şahbādan iḥtirāz

4 Dil cāmdan şorar lebinüñ la‘l-i sırrını
Ṭañ mıdur ehl-i bāde olan keşfiderse rāz

5 Zülf-i hevāsını başa iletem deyü gönül
Sevdālara düşüp ider endīşe-i dirāz

6 Ger āteşin olurise āhum ‘aceb degül
Vardur içümde şem’ bigi sūz-ı cān -güdāz

7 Cūy oldu eşk-i dīde-i cūyende Gülşenī
Hergiz kenāre gelmedi ol serv-i bāğ-ı nāz

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Var mı āfākda bu hüsñ ile bir vech-i melîh
Ki nazar ehli ider şems ü kamerden tercîh
- 2 Olmadı remzîne mahrem deheni nüktesinüñ
Gerçi cāñ sırrını keşf eyledi ihyāda Mesîh
- 3 Gözlerümde leb-i mey-gün-ı hayālî görünür
Cāmda cevher-i bāde ne ‘aceb olsa şarîh
- 4 Püteye beñzedürem la‘line bu şartile kim
Şekkerin hānde idüp ehl-i kelām ola faşîh
- 5 Gerçi bīmārdur ol ğamzeden ey dil hāzer it
Ki şikest oldı niçe kalbi kavî rûhı şahîh
- 6 Senden ırāh beni ğam şimdi helāk itmişidi
Dem-be-dem itmese teşrîf-i hayālün tefrîh
- 7 Gülşenî sencileyin boynına şûfî ne ‘aceb
Saçınunñ hālķası devrinden idinse tesbîh

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Cāñ-ı ‘uşşāķdur ey dost lebününñ hevesi
Bu ne sırdur ki şeker ārzü eyler megesi
- 2 Kūyını mesken idindüm dün u gün k’eylemezem
Hergiz endîşe ğam-ı şahne-i havf-ı ‘āsesi

---

177. 127a

178. 127b

- 3 Dil figānsuz olamaz āteş-i şevkünde meger
Nāledür sūhtenüñ var ise Feryād-resi
- 4 Dilerem kim koyam āyīne raqībün öñine
K'ol ḥasīsüñ bir ğam gözlerine ḥār u ḥası
- 5 Kūy-ı cānān idi pervāz gehi her-dem eger
Pāy-bend olmasa cān mürġına bu ten kafesi
- 6 Cānı ger ravza-ı firdevse revān olsa ne tañ
Gül yüzün yādına telsīm olanuñ soñ nefesi
- 7 Gülşenī vaşluña sa'y ile kaçan ire meger
“Yesera'llahu tarīkan bi-kereyā” mültemesi

179

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Şöhre-i şehrem ki sevdüm rind-i rüsvā olmağı
Cān u dilden hem-dem-i cām-ı muşaffā olmağı
- 2 Yanmağıçün şem'e sūz-ı sīneden sırdāş olup
Şubḥa dek ister gönül her ğice tenhā olmağı
- 3 Gevher-i vaşlın temennā eyleyen şevk ehlinüñ
Lāzımıdur gözlerinüñ yāşı deryā olmağı
- 4 Ğamzesi cān milikin tārāc iderse ḥükm anuñ
Şehr-i yār isterse kendü şehri yağma olmağı
- 5 Zülfinüñ çevgān-ı ser-bāzından öğren ey şabā
Kūyveş meydān-ı ışka bī-ser ü pā olmağı

- 6 Seyr-i edā-yı cān bostān eṭrafını tā kim göre
Şīve ü nāz ile serv- kıadd ü bālā olmağı
- 7 Gülşenī gönlinde mihruñ niçe pinhān ola kim
Āfitābuñ ıztırarıdur hüveydā olmağı

180

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey ser-i kūyuñ maķām-ı cānı her ehl-i dilüñ
Rabbi enzelletı beyānı ol mübārek menzilüñ
- 2 Nāşıha kes pend-i efsün-ı dil-i dīvāneden
Kim işitmez ehl-i ' aşk-efsānesini ' āķilüñ
- 3 Ser-firāz olmaz tarıķ-i ' aşkda ger olmasa
Cān-ı maķtülüñ fidā-yı hāk-i pāy-i ķātilüñ
- 4 Ol miyāndan ger kenār olmasa rūzi ey gönül
Hāk bilür bir kılca yoğ iki cihānda hāşılıñ
- 5 ' Aķla ' aķd-i zülf-i hāl-i müşgīlin itme su'āl
K'ol dil ü cān bigi ser-gerdāndur bu müşkilüñ
- 6 Dil diler kim la' l-i cān bahşına cān telsīm
Hācetin yā Rab revā kııl taleb-i müste' cilüñ
- 7 Gülşenī rahm eylemez gerçi görür ol serv-i nāz
Dem-be-dem hāk-i ser-i kūyında eşk-i sāyilüñ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Her kaçan kim fikrüne ol ' anber'in gīsü gelür
Cān dimāğına demümden müşgveş çoğu gelür
- 2 Tā' at-1 maqbül anuñ kim gūşe-i mihrābda
Secdeye varduqça bu ham-1 ebrū gelür
- 3 Gözleri āhū ğamından cān viren dil hastenüñ
Gūş tut hākine kim āvāze-i yāhu gelür
4. Nā-geh ire ol kıadd-i dil-cū meger serv kıatına
' Aşık-1 üftāde kıalmışdan ne cüst u cū gelür
- 5 Şermsār olup gider yüz vech ile ol rüydan
Niçe kim faşl-1 bahār ile gül-i hod-rū gelür

SONUÇ

Gülşenî-i Saruhanî, mesnevi, kaside ve gazel yazma geleneğinde oldukça başarılı bir şairdir. Divan'da yer alan mesnevilerin dini ve tasavvufi konularda söylenmiş olması özellikle dikkat çekmektedir. Bu durum bir yönüyle şairin dünya görüşünü yansıtır ve şairin derin dini bilgisini ortaya koyar.

Gülşenî-i Saruhanî, Divan şiiri kültürüne ve Divan şiirinin bütün inceliklerine vakıf bir şairdir. Türkçenin yanı sıra Arapça ve Farsça ifadelerde kullanmıştır. Duygu, düşüncelerini ifade ederken kelimelerin gerçek ve mecaz anlamlarını hissettirecek şekilde başarıyla kullanır. Bütün bunlar şairin dile olan hakimiyetinin göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Yaşadığı dönem itibarıyla değerlendirecek olursak; şair dil ve üslupda başarılı, mecaz ve mazmun yönünden şiirleri son derece zengindir. Gülşenî-i Saruhanî'nin, 15. yüzyıl şairleri içinde şöhreti bulunmasa da Divan'ı kültür tarihimiz için göz ardı edilemeyecek bir şahsiyet olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, Gülşenî-i Saruhanî kaynaklarda adından fazla bahsedilmeyen fakat gazel, kaside ve mesnevi türünde başarılı örnekler veren güçlü bir şairdir. Klasik şiir geleneğinin içinde yetişmiş, geleneğin dışına çıkıp şiire yeni düşünceler getirmese de, o da diğer şairlerimiz gibi klasik şiirimizin ortak malzemelerini kullanmış ve şiirimize renk katmıştır. Kaynaklardaki bilgiler yetersiz olduğundan şairin yaşadığı dönem, dil özellikleri ve Türkçe Divanı doğrultusunda şiir anlayışını ve sanatını kısaca açıklamaya çalıştım.

BİBLİYOGRAFYA

- AKTAŞ, Hasan, **Klasik Türk Şiirinde Edebi Sanatlar**, Yort Savul Yayınları
- ALİ, **Kühü'l -Ahbâr**, Haz. Mustafa İsen, Atatürk Kült. D.T.Y.K. Yay.
Ankara, 1994
- BANARLI, Nihat Sami, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi CI**, Milli Eğitim
Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2004
- “BURSALI MEHMED TAHİR, **Osmanlı Müellifleri CII**, İstanbul, 1972
- BÜYÜK TÜRK KLASİKLERİ**, CII, Ötüken Yay. İstanbul, 2004
- CEYLAN, Ömür, **Tasavvufi Şiir Şerhleri**, Kapı Yay. 2007
- DEVELİ, Hayati, **Osmanlı Türkçesi Kılavuzu II**, İstanbul, 2005
- DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat**, Aydın
Yayınları, Ankara, 2000
- DİLÇİN, Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Türk Dil Kurumu,
Ankara, 2000
- ECE, Selami, **Klasik Türk Edebiyatı Araştırma Yöntemleri**, Fenomen Yay.
, 2007
- ELMALILI, Muhammed Hamdi Yazır, **Kur'an-ı Kerim ve Meali**, İstanbul,
2008
- G.ANDREWS, Walter, **Poetry's Voice, Society's Song**, (Şiirin Sesi,
Toplumun Şarkısı, Çev. Tansel Güney, İletişim Yay. İstanbul, 2008)
- İPEKTEN, Haluk, **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**,
Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988
- İPEKTEN, Haluk, **Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz**, Dergah
Yay. İstanbul, 2001
- İslam Ansiklopedisi CXIV**, T.D.V. Yayınları, İstanbul, 1996
- KANAR, Mehmet, **Farsça- Türkçe Büyük Sözlük**, Birim Yay. İstanbul, 1998
- LATİFİ, **Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsiratü'n- Nuzamâ**, Haz.Rıdvan Canım,
Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara, 2000

- LEVEND, Agah Sırrı, **Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar**, Enderun Yayınları, İstanbul, 1984
- LEVEND, Agah Sırrı, **Türk Edebiyatı Tarihi CI**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1998
- MENGİ, Mine, **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Akçağ Yay. Ankara, 2005
- OSMANLI ŞİİR TARİHİ**, A History of Ottoman Poetry I-II, (Tercüme Ali Çavuşoğlu, Akçağ Yay.)
- ONAY, Ahmet Talat, **Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2000
- SAMİ, Şemsettin, **Kâmûs-ı Türkî**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2007
- ŞENTÜRK, Ahmet Atilla, **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Dergah Yayınları, İstanbul, 2007
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri, **Eski Türkiye Türkçesi Grameri**, İstanbul, 1994
- TOLASA, Harun, **Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2001
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi CIII**, Dergah Yayınları, 1979
- TUMAN, Mehmet Naili, **Tuhfe-i Naili CII**, Bizim Büro Yayınları, 2001
- ÜNVER, İsmail, “Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler,” *Türkoloji Dergisi*, C. 11, S.1, Ankara, s.51-89
- YAZIM KILAVUZU**, TDK Yay. Ankara, 2005
- YENİ TARAMA SÖZLÜĞÜ**, TDK Yay. Ankara, 1983

جان و دل را ای کرم زلفه که مویز است
 کز چه عاقل مسلح از کرم خوشی و کفیل
 کز کرم که کفیل و کفیل و کفیل و کفیل
 مشکلی که در این کفیل و کفیل و کفیل
 چشمی که در این کفیل و کفیل و کفیل
 کفیل و کفیل و کفیل و کفیل و کفیل
 دمیدم آب سولت ای کرم خوشی است ز بهار
 از مسمون بکنی در خرمه آشش خندان خلیل

و

ز کرم که کفیل و کفیل و کفیل و کفیل
 شایع طویله که سر سبز است از کرم
 خان و در بند و چو کرم که در سر کفیل

لب سبک و نازک و سوزان و کرم و کرم
 کرم که کفیل و کفیل و کفیل و کفیل
 کرم که کفیل و کفیل و کفیل و کفیل
 کرم که کفیل و کفیل و کفیل و کفیل
 کرم که کفیل و کفیل و کفیل و کفیل
 کرم که کفیل و کفیل و کفیل و کفیل
 کرم که کفیل و کفیل و کفیل و کفیل
 کرم که کفیل و کفیل و کفیل و کفیل

و

و

DİZİN

A

Adem, 10, 26, 43
Aḥmed, 105, 163
Ahmedî, 1
Ahmed-i Dâî,, 1
Ahmet Paşa, 2, 298
Ali Şîr Nevâî, 3
Allah, 10, 12, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 52,
53, 73, 99, 219
Allâh, 56
Anadolu, 1
Anka, 34
Anka Kuşu, 34
Ankara, VII, 1, 4, 6, 7, 8, 22, 297, 298
Arap, 14, 17, 21
Arapça, 2, 15, 296
Aras, 34, 154
Âşaf, 22, 124, 127, 130, 133
Âşık-pâşâ-zâde, 3
Atâyî, 3

B

Babil, 34
Bābil, 182, 185, 198, 220, 253
Bār, 118
Baṭhā, 137
beyt-i Harem, 28, 63
Beytu'llah, 137
Bursa, 1, 8
Bursalı Mehmed Tahir, 5

C

Candaroğulları, 1
Cem, 3, 39, 127, 133, 136, 144, 161, 164,
197, 237, 297
Cem Sultan, 3
Cemâlî, 1
Cemîl, 58
Cibril, 30, 53
Cibrîl, 30, 95, 116, 195, 238

Ç

Çâkerî, 3
Çelebi Mehmet, 1, 2

Çin, 98, 130, 157, 177, 179, 192, 227, 230,
258, 278, 285

D

Dicle, 164
Duḥān, 220

E

Edirne, 1
Efridun, 111
Emir Süleyman, 1
Eyüp, 32
Eyyüb, 32, 58
Ezherî, 2

F

Fağfūr, 34, 105
Fağfur, 34
Farsça, 2, 4, 6, 15, 296, 297
Fatih, 1, 2, 3, 4, 6, 8, 9, 16, 31
Fatih Sultan Mehmet, 2
Ferhād, 33, 162, 165, 176, 181
Ferhār, 99
Ferhat, 33
Fırāt, 251

G

Germiyanoglu, 1
Gılman, 30
Gülşenî, II, VI, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15,
16, 19, 20, 23, 24, 30, 31, 37, 296
Gülşenî, 12, 13, 16, 21, 31, 33, 35, 92, 94, 95,
96, 98, 99, 100, 102, 103, 107, 113, 116,
120, 123, 129, 134, 137, 140, 142, 145,
147, 148, 149, 152, 153, 154, 155, 156,
157, 158, 160, 161, 162, 163, 164, 165,
166, 167, 168, 169, 171, 173, 174, 175,
177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184,
185, 186, 187, 189, 190, 191, 192, 193,
194, 195, 197, 198, 199, 200, 201, 203,
204, 206, 207, 208, 209, 211, 213, 214,
215, 216, 219, 220, 221, 222, 223, 224,
225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232,
233, 234, 235, 237, 239, 240, 243, 244,
245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252,
254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261,

262, 263, 264, 266, 267, 269, 270, 271,
273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280,
281, 284, 286, 287, 288, 289, 290, 291,
292, 293, 294

Gülşenî-i Saruhanî, 4, 5, 8

H

Hak, 29

Haḳ, 10, 11, 24, 27, 32, 33, 44, 45, 49, 50, 51,
52, 54, 55, 56, 58, 60, 63, 67, 70, 71, 80,
82, 108, 147, 152, 294

Haḳ te'ālā, 49

Hakîm, 26, 30, 48

Haleb, 223

Halîl, 30, 44, 52, 58

Hallac-ı Mansur, 32

Hārūt, 34, 151, 253

Hassân, 2

Hıṭā, 192

Hızr, 30, 33

hızr, 33, 161

Hızr, 70, 108, 110, 148, 188, 189, 196, 229,
239, 246, 282

Ḥudā, 12, 52, 53, 92, 116, 145, 182, 269

Ḥudāvend, 144

Hur, 30

Huten, 209, 258, 259

Hüsrev, 2, 33

I

II.Beyazıd, 2

II.Beyazıd, 4, 6

II.Murat, 2

II.Yakub, 1

İ

İbn-i Sina, 32

İbrāhîm, 25, 32, 56

İbrahim Gülşenî, 8

İsa, 30, 89

İsā, 243

İsi, 15, 44, 69, 94, 168

İskender, 33, 161, 229

İsrafil, 30

İstanbul, VII, 2, 3, 4, 8, 297, 298

K

Kaf, 34, 152

Ḳāf, 54

Ka'be, 179

Ḳa'be, 99

Karamanoğulları, 1

Ḳarūn, 206

Kayser, 34

Ḳayser, 34, 105

Keyhüsrev, 115

Kisra, 244

Konya, 1

Ḳur'an, 15, 16, 31, 96

L

Latifi, 4, 6

Leyl, 170

Leyla, 33, 244

Lokman, 32, 66

Loḳmān, 32, 66

M

Maḥmūd, 47, 123

Mahmut Paşa, 3, 16, 31

Manisa, 4

Mecnun, 33, 36

Mecnūn, 33, 170, 218

Meḥemmed, 108, 121

Melîhî, 2

Mercimek Ahmet, 2

Mesîḥ, 143, 162, 292

Mesîhî, 3

Mevlana, 2

Mısır, 33

Mısr, 153

Mihrî Hatun, 3

Muhammed, 10, 26, 30, 43, 118, 297

Muḥammed, 98, 115, 119, 138, 163

Muḥtâr, 75

Muînî, 2

Musa, 30

Mūsā, 237

Müsi, 44

Muştafa, 12, 92

Muştafâ, 75, 82, 92, 102

N

Nebî, 10, 26, 43, 118

Nebi Aleyhis- selam, 17

Necâtî, 2

Nemrūd, 56
Nemrut, 25, 32
Neşrî, 3
Nil, 33
Nîl, 34, 154, 251
Nizâmî, 3
Nūḥ, 100, 268
Nūr, 5, 23, 24, 49, 50, 71, 130, 220, 232
Nücümî, 2

O

Osmanlı, VIII, 1, 5, 7, 8, 27, 41, 297

R

Rab, 16, 29, 55, 61, 121, 124, 179, 266, 270,
280, 281, 290, 294
Rabbü Vedūd, 83
Rabbü'l-âlemin, 7
Rahim, 29
Rahman, 29
Ramazan, 16, 31
ramazân, 16, 22, 31, 97, 98
resûl, 10, 52, 53
resûlallâh, 69
Rûmî, 2
Rüstem, 212

S

Sadi, 6
Safî, 2
Sarıca Kemâl, 3
Seyyîd, 28, 63
Sıfâhân, 231
Sikender, 111, 112, 197
Sinan Paşa, 3
Sirâfil, 143
Sultan Mehmed, 6, 18
Sulṭan Meḥmed, 4

Süheyl, 287
Süleymân, 30, 95
Süleyman Çelebi, 2

Ş

Şâh-ı Merdân, 86
Şehzade Abdullah, 4
Şehzade Mehmet, 4
Şehzade Murat, 2
Şemsî, 2
Şeyhî, 2
Şirin, 33
Şirvan, 4

T

Taîrî, 52, 53, 79
Tâtâr, 146, 158
Timur, 1
Türk, II, VII, 1, 3, 4, 8, 14, 21, 297, 298
Türkçe, VI, 1, 4, 6, 8, 9, 22, 296, 297

U

Ulvî, 2

Y

Yemen, 209
Yesrib, 28, 63
Yezdân, 148
Yusuf, 1, 33
Yūsuf, 153, 290

Z

Zaîfî, 2
Zâl, 212
Zeynep Hatun, 3
Züleyha, 33

ÖZ GEÇMİŞ

1985 yılında Malatya'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Malatya'da tamamladıktan sonra 2004 yılında İnönü Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü kazandı. 2008 yılında bu bölümden mezun oldu ve aynı yıl Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalında yüksek lisansa başladı.